

اَيْتُكُمْ مِّثْلِي اَبَيْتَ يَطْعَمُنِي رَبِّي وَ يَسْقِي

انتفاع النظر

تصنيف: علامہ فضل حق خیر آبادی

ALAHAZRAT NETWORK

اعلا حضرت نیٹ ورک

www.alahazratnetwork.org

بسم الله الرحمن الرحيم

بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ يَتَعَفَّرُ عَنِ تَجَسُّبِهِ الْوَحِيدِ الَّذِي هُوَ أَفْضَلُ مَا سِوَاهُ إِلَيْهِ يَتَذَرُّ عَادَ عَلَيْهِ عَلَى
 آتِهِ وَصَحْبِهِ مَصْلِيًّا وَسَلَامًا وَبِهِمُ إِلَهُمُ شَفِيعًا وَبِحَوْلِ اللَّهِ وَقُوَّتِهِ لَكَائِدُ الشَّيْخِ الْبُجْدِيِّ
 وَابْتِهَاجُ النُّجْدِ سَقْدًا فَاذَا دَأَسْنَا ذُنُوبَ الْعِلَامِ عَالَا دَعَايَ يُمْكِنُكُمْ كَيْدُكُمْ بِرَأْسِ الْخَضِرِ صَلَوَاتُ اللَّهِ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَمَالَاتُ بَاشِدٍ مُتَنَعٍ بِالذَّاتِ اسْتِ وَهَرَجٍ مُتَنَعٍ بِالذَّاتِ اسْتِ تَحْتَ قُدْرَتِ
 آتِي دَاخِلِ نَيْسِتِ قَالِ الْجَاهِلُ الذَّاهِلُ الْتَفْصِيلُ جَوَابُ دُرِيَا فِتْ خَوَابِدُ شَدِ
 انْشَارُ اللَّهِ تَعَالَى كَيْدُ صَفَرِي كَذِبِ اسْتِ وَكِبَرِي هَمُّ لَحْلِ كَلَامِ اسْتِ فِي الْجُمْلَةِ
 نَيْتِيهِ صَرَفِ فَسَادِ اسْتِ هَامِ اسْتِ بَلْ كَضِ الْحَادِ وَرِصَفَاتِ وَآيَاتِ حَضَرِ رَبِّ الْعِبَادِ
 جَلَّ وَعَلَا إِنَّ الْكَلِمَةَ نَجِيَّةٌ وَنَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْكَ نَادِرُ كَرِيمِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
 مَسَاوِي مُذَكَّرِ دَاخِلِ كُلِّ شَيْءِ اسْتِ مَدَى مَعَانِدِ تَاوِيلِ اقْتِنَاعِ ذَاتِي أَنْ كَرْدِ اِزْلَانِ
 غَارِجِ مَيَكُنْدِ وَخَوَابِي دَأَسْتِ انْشَارُ اللَّهِ تَعَالَى كَيْدِ بَيْنِ تَاوِيلِ الْحَادِ وَرِصَفَاتِ
 وَآيَاتِ اسْتِ اِقْوَلِ اِغْرَابِ جَاهِلِ ذَاهِلِ اِلْزَهْمِ غَلِيَتْ غَوَاثِ اِدْوَنَابِي اَوْدِ
 بِلَاوَاتِ دَوَصَرِي كَفِي اِلْهَكْمِ بَرَاوِ اِيَانِ قَاَصِرِ سَطْحِيَانِ نَافِمِ خَفَايِ دَارِ دَرْدِي رَوْدَادِ

بسم الله الرحمن الرحيم
 بسم الله الرحمن الرحيم
 بسم الله الرحمن الرحيم
 بسم الله الرحمن الرحيم

مبادی و مبدء خواه او تواند بود اما قول او کبری هم محل کلام است کاشف است
 ازین که شمرده شدن این قائل از افراد روح انسان از قبیل مجاز بعلاقه مشاکلت
 صوری است و پس صحیح مقدریت امکان است و هر چند این معنی از بدیهیات
 اولی است مگر چون قائل را در این کلام است و ذهن او این بدیهی اولی را
 نمی پذیرد و قصاری امر این چنین اعیان خواندن الفاظ کتب متداوله و ترجمه نیست
 بحسب این چنین کسان که بهمت آنها در علوم برخواندن جبارت و ترجمه آن مقصور
 است و در دیدن جبارت کتب متداوله محصور است نقل بعض جبارت ضرورت افتاد
 قال فی شرح المواقف المصحح لقد وریت هو الامکان لان الوجوب والاقناع الذاتیین
 یکملان المقدریه و فی موضع آخر منه علیه تعالی میم المقدمات کما المکنه و المواجبه
 و المنع فمواهم من القدره لانها تحقق بالکنات و لون الواجبات و المنع و فی
 شرح العقائد العشریه المصحح لقد وریت هو الامکان و ازین قول این قائل که کبری هم محل
 کلام است الحادین قائل ظاهراست چه معتقات بالذات در امتناع ذاتی متفاوت
 هستند باینکه در بعض معتقات بالذات امتناع ذاتی بیشتر باشد و در بعض معتقات
 بالذات امتناع ذاتی کمتر پس این معنی متصور نمی تواند شد که بعض معتقات بالذات
 تحت قدرت داخل باشند و بعض معتقات بالذات تحت قدرت داخل نباشند
 پس ازین کلام قائل ظاهراست که او داخل بودن مشربک البادی و عدم واجب
 سبحانه و عزوجل و مجزای سبحانه تحت قدرت تجویز میکند حالا که یکم دارد
 تواند دانست که فساد اعتقاد و الحاد و هیئت و فاسد العقیده و ملحد کیست هزاران
 هزار مفومات اینچنان هستند که مصداق و معنونات آنها متعین بالذات اند قول بعدم
 دخول آنها تحت قدرت چنان بالحاد و تواند بود آری تجویز دخول معتقات بالذات تحت
 قدرت چنانکه این فیه ایمان فروش ارتکاب آن نمود و است بکفر و الحاد و یکشد

و مختص ب انشاء الله تعالى خواهی دانست که مقتضای ذاتی داخل عموم کلی شیئی نیست از جهت
 آثار بلاوت اولیست لاین قائل صفات کمالیه واجب الوجود و سبحانه را و انصاف او
 سبحانه را بقائل و تباجح ممکن ذاتی میدانند و میگویند که آن ممکنات ذاتیه تحت قدرت
 الهی داخل نیست پس بدانست او بعض ممکنات ذاتیه هم تحت قدرت الهی داخل نیستند
 و در اینجا داخل تحت ذاتیه تحت قدرت الهی حجت میسند و آن را تحت عموم کلی شیئی داخل
 نمی انگار و این مجازفت را چه توان گفت و چه حقاقت بائی او درین نامر سیاه و اوسیه است
 بلکه حقاقت بائی او درین جزافات نامر نسبت حقاقت بائی جلیه او که ذات از حد
 شمار است شش نمونه از خود را است **قال** **اللباس الغفاس** لیکن قبل از شروع
 در رد مقال غلطال حرفی از دفتر مجاهد حضرت حبیب رب العالمین سید الاولین و
 آخرین صلی الله علیه و آله و سلم سواى آنچه از وحی متلو ثابت است و در حضرت
 قرآن مجید موجود است **و احتیاج ذکرش چند نیست** آنچه از وحی طیر متلو ثابت
 است حواله قلم کرده میشود و در قرآن مجید تفسیر مطبوعیت ذلک الوصل اشاره
 جماعه المرسلین التى علمت بقوله و انك لمن المرسلین و اللام للاستعراق و الموصوف
 مع الصفه مبتدا خبره فضلنا بعضهم على بعض الفضل بوزیاده احد اشیائین علی آخر
 فی وصف مشترک بینها و فی العرف و الاصطلاح یختص ذلک بالکمال و هو یستحق
 فی الدنیا و فی الآخرة فان كان احدهما متصفا بوصف کمال و الآخر بصفت کمال
 آخر فلكل واحد منهما فضل جزی علی الآخر فی سلب کمال اعنی فی استحقاق المسموع
 و الثواب و الفضل الکلی لم یلزم زیاده الثواب و منزیه القرب عند الله تعالى
 فالرسل و الانبیاء علیهم السلام هم شرکاء فی درجه الرساله و النبوة و موجبات الایم
 و الثواب و فیما بینهم تفاضل عند الله تعالى بناء علی کثرة الثواب و مزید القرب
 الایله کما هو الا الله تعالى و قد یدرک بعض ذلک بتعلیه تعالى کقوله **یسم من کلم الله**

اینجا
 در بیان
 که در
 تحت
 است

قال ابل التفسير موسى عليه السلام لقوله فلما جاء موسى ليل لقائه وكلمه ربه وهذه الاية
 لا يتحقق تحية صديقه عليه السلام بتلك الفضيلة ليقبل ان موسى ومحمد عليهما الصلوة والسلام
 كلم الله موسى على الطور ومحمد اليه المراح حين كان قاب قوسين او ادنى فاوحى الى عبده
 ما اوحى وكشطان بينهما ورفع بعضهم درجات على بعضهم اولى عليهم ما رفع درجات بعضهم
 على بعضهم ففى كثير من الانبياء والرسول حيث فضل الرسل على الانبياء واول الغزى من الرسل
 على طيبرهم ونحو ذلك وما رفع درجات بعضهم على كلهم فذلك متص بمحمد صلى الله عليه
 وسلم ثابت ذلك بدوى غير متلو والنقد عليه الاجماع عن ابى سعيد النخعي روى عنه قال
 قال رسول الله صلى الله عليه وسلم انما سيد ولد آدم يوم القيمة ولا فخر وبسدى لواء الحمد
 ولا فخر ناس بنى آدم فمن سواه الا تحت لوائى وانا اول من ينشق عنه الارض ولا فخر وانا
 اول شافع واول مشفع رواه احمد والترمذى وابن ماجه وعن ابن عباس بن قال
 جلس ناس من اصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم فخرج حتى دنى منهم بعضهم
 يتذاكرون قال بعضهم ان الله اتخذ ابراهيم خليلا وقال آخر موسى كلمه الله خليلا وقال آخر
 عيسى كلمه الله وروحه وقال اخرا دم اصطفاه الله فخرج عليهم رسول الله صلى الله
 عليه وسلم وقال قد سمعت كلامكم ومحبكم ان ابراهيم خليل الله وهو كذلك موسى بنى الله
 وهو كذلك وعيسى روحه وكلمته وهو كذلك وادم اصطفاه الله وهو كذلك لادانما حبس الله
 ولا فخر وانا حامل لواء الحمد يوم القيمة فحمد آدم فمن دونه ولا فخر وانا اول شافع واول مشفع
 يوم القيمة ولا فخر وانا اول من يركب على الجنة فيفتح الله فيه غنى وسمى فخره المؤمنين
 ولا فخر وانا اكرم الاولين والاخرين على الله ولا فخر رواه الترمذى والدارمى وعن جابر
 رضى الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم انما قايده للمسلمين ولا فخر وانا
 خاتم النبیین ولا فخر وانا اول شافع ومشفع ولا فخر رواه الدارمى وعن
 ابى بن كعب قال قال النبى صلى الله عليه وسلم اذا كان يوم القيمة كنت

امام النبیین و خطیبهم و صاحب شفاعتہم غیر خیر و رواہ الترمذی
و عن ابی ہریرۃ عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم قال من عیش عشا الارض فاکسی حلتہ من
علی النجۃ ثم اقوم من بین العرش و لم یس احد من المخلوق یتقوم ذلک المقام غیری رواہ
الترمذی و عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم قال سلوا اللہ فی الوسیلۃ قالوا یا رسول اللہ
یا الوسیلۃ قال علی درجۃ النجۃ لا ینالہا الا جلیل واحد ان یزید ان اکون انا ہونا نسل
این درجہ اعلیٰ خواہد بود گر اعلیٰ از مخلوقات و اخبار صادق آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم
آنست کہ خود نفس مقدس و مبارک نائل باین درجہ خواہد بود و چون نائل صادق
در انفاظ این حدیث کردہ شود قدرت او تعالیٰ بر اعلیٰ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم
ثابت میشود و امکان آن اعلیٰ چہ جای مساوی پس امکان مساوی بطریق اولیٰ ثابت
نیکو و کمال الیٰ الخی نگرداقع شدنی نیست لا تناعیہ بالفیراقول پوشیدہ نہانکہ مدعا
باین است کہ وجود مساوی آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم و جمیع صفات کمال و نفوذ
مطال کہ ذات مقدسہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم مصداق آن جہد بودہ است متمتع
ذاتی و محال صلی است و این دعویٰ ما ازین احادیث کہ این حامل لباس برای تلبیس و التلبیس
و فیہی حوام کالانعام بدین غرض آورده است کہ خود را از اہل ایمان و انظار عوام
نماید و از ادب شجاعت استخفاف آنجناب صلی اللہ علیہ وسلم کہ بہ پیروی جاہل
شیاطین و رانی افتادہ است در نظر جہل برآید ثابت و متحقق است این غیبت در
ایراد این احادیث کالباحث من حقیقہ بلفظہ و الجادع مار ان النہ کبقہ است تمیز این
مقال تفصیل باین اجمال تمیید مقدمہ میخورد کہ کوچک عاقل یعنی آنکسی شمشیر خوار
و بجنون سرشار نیست اکلا آن نمی تواند کرد آن مقدمہ این است کہ الاثبات و النفی
لا یجتمعا و ظاہر تفعان و ان اجتماع التخصیص محال و معنی این مقدمہ نہ این است
کہ مفہوم اثبات و نفی در تصور مجتمع نمیشوند یا از تصور رفع نمیشوند و نہ اینکه مفہوم

و عن ابی ہریرۃ عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم قال من عیش عشا الارض فاکسی حلتہ من علی النجۃ ثم اقوم من بین العرش و لم یس احد من المخلوق یتقوم ذلک المقام غیری رواہ الترمذی و عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم قال سلوا اللہ فی الوسیلۃ قالوا یا رسول اللہ یا الوسیلۃ قال علی درجۃ النجۃ لا ینالہا الا جلیل واحد ان یزید ان اکون انا ہونا نسل این درجہ اعلیٰ خواہد بود گر اعلیٰ از مخلوقات و اخبار صادق آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آنست کہ خود نفس مقدس و مبارک نائل باین درجہ خواہد بود و چون نائل صادق در انفاظ این حدیث کردہ شود قدرت او تعالیٰ بر اعلیٰ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ثابت میشود و امکان آن اعلیٰ چہ جای مساوی پس امکان مساوی بطریق اولیٰ ثابت نیکو و کمال الیٰ الخی نگرداقع شدنی نیست لا تناعیہ بالفیراقول پوشیدہ نہانکہ مدعا باین است کہ وجود مساوی آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم و جمیع صفات کمال و نفوذ مطال کہ ذات مقدسہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم مصداق آن جہد بودہ است متمتع ذاتی و محال صلی است و این دعویٰ ما ازین احادیث کہ این حامل لباس برای تلبیس و التلبیس و فیہی حوام کالانعام بدین غرض آورده است کہ خود را از اہل ایمان و انظار عوام نماید و از ادب شجاعت استخفاف آنجناب صلی اللہ علیہ وسلم کہ بہ پیروی جاہل شیاطین و رانی افتادہ است در نظر جہل برآید ثابت و متحقق است این غیبت در ایراد این احادیث کالباحث من حقیقہ بلفظہ و الجادع مار ان النہ کبقہ است تمیز این مقال تفصیل باین اجمال تمیید مقدمہ میخورد کہ کوچک عاقل یعنی آنکسی شمشیر خوار و بجنون سرشار نیست اکلا آن نمی تواند کرد آن مقدمہ این است کہ الاثبات و النفی لا یجتمعا و ظاہر تفعان و ان اجتماع التخصیص محال و معنی این مقدمہ نہ این است کہ مفہوم اثبات و نفی در تصور مجتمع نمیشوند یا از تصور رفع نمیشوند و نہ اینکه مفہوم

اجتماع انقیضین که متصور و منتهی است محال است چه اجتماع اثبات و نفی و تصور و غیره
 اجتماع انقیضین از موجودات نفس الامری است آن را محال خوان گشت بلکه منتهی آن
 این است که صدق اجتماع انقیضین هر چه باشد و صدق اجتماع اثبات و نفی هر چه
 باشد محال بالذات و متنع عقلی است مثلاً هر چه صدق ایض و لا ایض که انقیضین باشد
 و صدق کاتب و لا کاتب که متناقضان باشد و صدق دینا و ناینا که انقیضین باشد و لا
 غیر ذلک محال الایع و لا یحیی باشد محال بالذات و متنع عقلی است که این قاصر الذهن
 بلید الطبع گمان نبرد که صدق ایض و لا ایض و صدق کاتب و لا کاتب و صدق
 دینا و ناینا مثلاً متنع ذاتی و محال عقلی نیست بلکه متنع بالذات است ازین جهت که بر آن
 اجتماع انقیضین صادق می بودیم همان که در زیر آن مفهوم اجتماع انقیضین متنع ذاتی نیست
 متنع ذاتی صدق آنست هر چه باشد پس آنچه صدق مساوی و لا مساوی که با هم متناقض
 فرض کرده شود متنع بالذات است چه صدق اجتماع انقیضین است و نیز هر چه مستلزم
 نقیض خود باشد وجودش مستلزم عدم آن باشد متنع بالذات است چنانکه کلماتی
 بالفعل که وجودش بر تقدیر فرض آن مستلزم تنافی است یا وجود و لا تجزی که بر تقدیر
 فرض آن مستلزم تجزی است پس اگر وجود مساوی بر تقدیر فرض مستلزم عدم مساوی
 است مساوی متنع بالذات است اذ انهمد بذایکوم که از حدیث حضرت ابوسعید
 خدری متحقق است که حضرت آدم و من سواه که فام مستغرق است در روز قیامت
 تحت لوائه آن سرور دین و دنیا علیه علی آله الصلوٰة والسلام اند پس اگر مساوی آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم در جمیع نفوس کمال ممکن باشد بر تقدیر وجودش یا این صفت در او
 یافته شود یا نه علی الثانی آن مفروض مساوی مساوی نشد بلکه آن مفروض مساوی
 در روز قیامت تحت لوائه آنحضرت صلی الله علیه و سلم است بر این تقدیر آن
 صدق مساوی و لا مساوی شد پس متنع بالذات شد و هم وجودش بر تقدیر فرض

مستلزم عدم آن شد پس محال بالذات شد و علی الاول آنجناب صلی الله علیه و سلم در عموماً
 من سواه داخل اند العباد بالشمس حضرت صلی الله علیه و سلم بر این تقدیر مصداق این صفت
 نیست پس مساوی آن مفروض المساوات نشد پس اگر مساوی مفروض مساوی
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم نشد پس مساوی شد و مساوی نشد پس مصداق اجتماع النقیضین
 شد پس متنع بالذات شد و هم وجودش مستلزم عدم آن شد پس محال بالذات شد پس
 وجود مساوی که علی التقدیرین مصداق اجتماع النقیضین است و علی التقدیرین مستلزم عدم
 آن است علی التقدیرین محال بالذات است و نیز از وی بهین حدیث شریف متحقق است
 که آنحضرت صلی الله علیه و سلم اول من نشیق عنه الارض اند پس اگر مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 ممکن باشد پس آن بر تقدیر وجودش یا در عموماً من نشیق عنه الارض داخل باشد یا نه بر شق ثانی
 آن مساوی اول من نشیق عنه الارض تواند بود پس آن مساوی مساوی نشد بر شق اول
 یا اول من نشیق عنه الارض باشد یعنی اقدم از سایر من نشیق عنه الارض باشد بر این تقدیر آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم اول من نشیق عنه الارض تواند شد و موجودی که خلاف المفروض اسلام بود که
 مفروض مسلم این است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم بدین صفت موصوف اند پس مستلزم آن
 لا یكون المساوی مساویاً چه برین تقدیر در آن صحتی یافته شد که در آن حضرت
 صلی الله علیه و سلم نیست یا آن مساوی اول من نشیق عنه الارض نباشد فلا یكون ما فرض
 مساویاً مساویاً پس بر تقدیر وجود مساوی مستلزم عدم آنست فیکون متنعاً بالذات
 و علی التقادیر کلاً آن مصداق مساوی و لا مساوی است فهو مصداق اجتماع النقیضین
 فیکون متنعاً بالذات و نیز در همین حدیث است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم اول شافع
 و اول مشفع است یعنی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در شفاعت بر سایر شافعان متقدم است
 و در مقبولیت شفاعت بر سایر مشفعان متقدم است پس اگر مساوی ممکن باشد بر تقدیر
 وجودش اگر در عموماً شافعان و مشفعان داخل نیست مساوی مساوی نیست اگر در آن

مضمون داخل است پس اگر این هر دو صفت یعنی اول شافع و اول شافع موصوف نباشد مساوی
 مساوی نشد و اگر این هر دو صفت موصوف باشد و اول شافع و اول شافع باشد بحسب التقدیر
 و اول شافع و شافع باشد بحکم المهرث برین تقدیر آن مساوی مساوی باشد و مساوی نباشد
 فهو مصداق اجتماع التخصیصین فهو متع بالذات و علی التقادیر وجودش مستلزم عدم آنست فهو
 متع بالذات و علی هذا القیاس از حدیث ابن عباس اقلع ذاتی مساوی آنحضرت صلی الله
 علیه وسلم از قوله صلی الله علیه وسلم واما عاقل و اما المعلوم القيمة تحت آدم فمن رده و لا نفردا و اما اول
 شافع و اول شافع یوم القيمة لا یفرق متحقق است که اگر نادیم از قوله صلی الله علیه وسلم واما اول
 من یحک علق الجبهة اقلع ذاتی مساوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم ثابت است چه بر تقدیر
 امکان آن اگر وجودش فرض کرده شود و در مضمون من یحک علق الجبهة داخل باشد یا نه علی التام
 مساوی مساوی نشد علی الاول آنحضرت صلی الله علیه وسلم در حرکت علق الجبهة براد اقدم
 است بحکم الحدیث و او درین صفت مساوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم است بحکم فرض
 المساوات پس او در حرکت علق الجبهة بر خودش اقدم باشد و او تقدم اشئی علی نفسه یعنی
 تقدم حرکت علق الجبهة علی حرکت علق الجبهة و نیز او برین تقدم بر اول من یحک علق الجبهة نتواند
 بحکم الحدیث پس آن مساوی مساوی نشد و اگر او اول من یحک علق الجبهة است آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم و مضمون من یحک علق الجبهة که مضافات ایسا اول است و اقل باشد
 برین تقدیر هم مساوی مساوی نشد پس وجود مساوی مستلزم عدم آنست و هم آن
 مصداق اجتماع التخصیصین است پس متع بالذات است و نیز از قوله صلی الله علیه وسلم واما
 اکرم الاولین و الاخرین علی الله که نفس مرتب است در داخل آنحضرت صلی الله علیه وسلم در که است
 علی الله بر سائر اولین و آخرین اقلع ذاتی مساوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم و فضل ثابت
 و ظاهراست زیرا که اگر مساوی ممکن باشد بر تقدیر وجودش لازم است که اکرم الاولین و الاخرین
 علی الله باشد بنا بر علی فرض المساوات و اکرم الاولین و الاخرین نباشد بنا بر علی و قوله

فی الاولین و الاخرین الذی انصف الاکرم الیهیم فی قرین علیہ وسلم انا اکرم الاولین و
 الاخرین و اگر چه تقدیر وجودش در عموم الاولین و الاخرین و غالب نیست بر تقدیر وجودش
 معدوم باشد و علی التمام در وجودش مستلزم عدم آنست و بهم آن بمصادق جمیع التقیضین
 است لیکن مقتضا بالذات و از حدیث جابر بنی الصد تعالی عنده که در آن و انما خاتم النبیین انا
 اول شایع و شفیع ارشاد شده است نیز امتناع ذاتی مساوی ثابت است چه مساوی
 بر تقدیر وجودش اگر در عموم نبیین داخل نباشد مساوی نباشد پس مساوی باشد مساوی نباشد
 و اگر در عموم نبیین داخل باشد لازم خاتم النبیین نتواند بود پس مساوی نتواند بود و این مفضل
 عنقریب می آید و آنچه این سفید به عقل تعدد خاتم النبیین در دو کس و کس خاتم النبیین
 در یک عصر باقتضای حقاقت و افاضی تجویز میکند فنسوخ آن عنقریب بر وضوح می آید و از حدیث
 ابی بن کعب که در آن اذاکن یوم القیمة کنت امام النبیین ارشاد شده است نیز امتناع
 ذاتی مساوی ثابت است چه بر تقدیر امکان مساوی و فرض وجود آن یا در عموم نبیین
 داخل باشد برین تقدیر آنحضرت صلی الله علیه و سلم که امام سائر النبیین اندام او نیز خواهد بود
 و او امام نبیین نتواند بود پس مساوی نشود و در عموم النبیین داخل نباشد برین تقدیر
 مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم نتواند بود علی التقدیرین مساوی شد مساوی نشد
 فهو صادق جمیع التقیضین درم وجود مساوی مستلزم عدم آنست فمقتضی بالذات
 لما فی المقدمة المسددة و از حدیث ابی هریره که در آن ثم اقوم من بین العرش فیسجد من
 الخلق یقوم ذلک مقام غیری ارشاد شده است نیز امتناع ذاتی مساوی آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم و نبوت کمال تحقق و بر این است چه بر تقدیر امکان مساوی و فرض وجودش
 یا در عموم نبیین صحت نباشد پس مساوی مساوی نشد و اگر موهوم باین صفت باشد
 لازم است که قائم آن مقام نباشد و نباشد لقول الصادق المصدوق صلی الله علیه و سلم
 فیسجد من الخلق یقوم ذلک مقام غیری فهو صادق جمیع التقیضین و نیز وجودش

مستلزم عدم آنست فوتمنع بالذات و از حدیث ثانی حدیث مذکور در آن ارشاد شده
 اعلی درجه فی الجمله لایزاله الاصل و احدا در جوان الی کون انما هو نیز اقتناع ذاتی مساوی
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم ثابت است چه نائل آن درجه بواسطه بی علی خلق الله
 است و این الدلیل باین اعتراف دارد و در هم اعتراف دارد و اینکه اخبار مساوی آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم آن است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم نائل آن درجه نخواهند بود
 پس بر تقدیر امکان مساوی و فرض وجودش بآن مساوی نائل این درجه باشد
 یا نه علی ثانی مساوی نشود و قدر فرض مساوی باعث و علی الاول لازم است که نائل
 آن درجه باشد نائل تقدیر و نائل آن درجه نباشد زیرا که نائل آن درجه یک کس است
 یعنی ذات مقدسه آنحضرت صلی الله علیه و سلم و پس فوتمنع بالذات اجتماع التخصیص بین
 وجودش مستلزم عدم آنست فوتمنع بالذات و از احادیث آئیه
 که در قول ثانی می آید نیز اقتناع ذاتی مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم دعوت
 کمالی محقق و سبب آنست و هر چند از این احادیث که لخصوص اند بر اینکه دعوت محقق
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم که در آن احادیث مذکور اند در دو ذات مشترک نتوانند بود
 و فرض انصاف دیگری بدان دعوت قول با اجتماع التخصیص و فرض آن شیء است که
 وجود آن مستلزم عدم آن باشد اقتناع ذاتی ذاتی که درین دعوت و صفات مساوی
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم باشد ظاهر بر است الا چون مخاطب نامشمار را بلند من بالکمال
 و اکفر من سواک است ناچار بر تفصیل و تطویل ضرورت افتاد و از فرض خواست و حمایت
 و تنهایی او و جلال و عظمت این است که او بعد از حدیث و بیس احد من الخلق
 یقوم ذلک المقام غیری و بعد از حدیث لایزاله الاصل و احدا در اعتراف باینکه نائل این
 درجه اعلی نخواهد بود و در اعلی خلوقات و اینکه آنجناب صلی الله علیه و سلم نائل آن درجه نخواهد بود و در
 اینکه بر تسمیه شریعت لا یقوم ذلک المقام غیری و تسلیم بود آنحضرت صلی الله علیه و سلم

تا آن آید چه که تا آن نیست مگر یک مرد جوهر از مکان مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در
 صفات و نفوت تجرید این است که آن مساوی موصوف این هر دو صفت باشد و موصوف
 باین هر دو صفت نباشد تجرید از مکان هر چه نیست که در شرح مستلزم هم آید گفتند از این خواست
 و نادانی و غفلت جل و بی ادبانی مکان مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم فعل آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم ازین حدیث می فهمد این از ادیان گذشته شخصی با نازل صادق می نامد و فقط
 سلوا را در هر را که که انصاف ارشاد شده است و پس گفته سلوا مثل اوسیلو یا انقلب صلی الله علیه
 علیه و سلم من بینه الله فاله یطلب السبیل و انقلب الی الله تعالی جهنا انفسه علی قیاس است و شایب
 او که این ارشاد و الهی علی بن ابیطالب کل من هم من صاحب الله عالمه و یک عمل می نماید و اگر این صفت
 شایع در میان حاشی تا همین حدیث با متعلق ذاتی مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم ایمان
 آوردی و در بنال این و جل که از این گشتی چنانکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم تا آن اهل درجیات
 است که در این آن و کس نتواند شک کند تا الله الا بطل و احد پس با صفت تسلیم بودن
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم تا آن اهل درجیات که تا الله الا بطل و احد تجرید مساوی آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم در این صفت تجرید از مکان و تقیضین است و هرگاه که از این حدیث امتناع
 تا آن مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم که صدق و قبح آن تقیضین و در شرح مستلزم هم آید است
 محقق شد اهل از آن حضرت صلی الله علیه و سلم اهل امتناع است نهایت حماقت این آقایی که می گویند
 که در مقدمه ای که اگر تا آن اهل درجیات علی اهل مخلوقات است دوم آنکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 تا آن این درجه ای است تمسید نمود و اگر این دو مقدمه که آنحضرت صلی الله علیه و سلم تا آن این درجه
 اهل است و تا آن این درجه اهل اهل مخلوقات است پس ثابت است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 اهل مخلوقات است و از این که تا الله الا بطل و احد محقق است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم موصوف
 است پس در چه که گری تا آن درجه موصوف نیست پس با صفت تسلیم نبودن آنحضرت صلی الله علیه
 علیه و سلم در این صفت تجرید مساوی است و شایسته گری آنحضرت صلی الله علیه و سلم در این صفت تجرید از مکان

المتعبدین است بان که این قائلین تجویز کنند که در مری موصوت بدین جهت گرد و طایر نیست
 از آن حضرت صلی الله علیه و سلم سلب شود طایرین تقدیر یک مساوات نماند این تقدیر یک و در سبب
 مستلزم عدم آنست لکن علی هذا التقدير لا یمنع بالذات از جمیع بدین علی عقل مساوات مساوی
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم بلکه علی ما از آن حضرت صلی الله علیه و سلم معلوم شد که این جمیع عقاب صلی
 کتب بطن داخل کلاب هم مرتبه و نوار این است حال تا علی صاویق این بود تا علی کا زب لکوله
 مگر قطع شدنی نیست و قناعه بالغیر و چه و عدیده عقل است چه اقل و ذلای مساوی آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم بوجه کثیر و ثابت و روشن شد علی تقدیر منزل از این عقل و سلب و کسبی است
 زیرا که این جبال ناظم میگوید که چون تا علی صاویق در الفاظ این حدیث که در خود قدرت او تعالی
 بر اعلی ما آنحضرت صلی الله علیه و سلم ثابت می شود و قدرت جباریت است که صحت عقل صحت
 شک که در صحت فی حسب العلم و سیالی عقل جبار اما ان شاء الله تعالی و یا از میگوید که واقع
 شدنی نیست و قناعه بالغیر چون متنوع بالغیر و چگونه است یکسان متنوع بالغیر که مستلزم متنوع
 بالذات باشد و آنچه عدم قدرت او سبحانه تعالی و عدم حیات او سبحانه و عدم علم او سبحانه نزد
 ما در تنگی نیست که در قدرت صفات قائل اند و عدم آنها را متنوع بالغیر میباید و چنانکه عدم
 عقل اول است نزد ظاهر که مستلزم عدم واجب بجان نزد آنکاست و در میان متنوع بالغیر
 که مستلزم متنوع بالذات باشد صحت با و ذره فاعل مختار به قمع ناید و وقوع آن مستلزم
 حال بود و از این شیئی ناظم از قناعه بالغیر در قول او قناعه بالغیر چه باشد اگر مراد از این نیست
 که مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم یا اعلی ما آنحضرت صلی الله علیه و سلم متنوع بالغیر و قائلانی
 است خدا که اعلی نذر که وجود مساوی یا اعلی ما از آن حضرت صلی الله علیه و سلم مستلزم عقل
 بالذات است و چگونه سبحانه و این قائل هم بطلان این شیئی احترام دارد و کسبانی ان شاء الله
 تعالی و اگر مراد از این است که مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم یا اعلی ما آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم متنوع بالغیر از قسم اول است درین صورت مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم

عدم اوست و هر چه وجودش مستلزم محورش باشد متشعب بالذات است و الله در شای هر چه
معنی باشد عنه که مسلم روایت کرده و در آن بارشاده است از سلبت الی الخلق عانته و تم
الی البیون نیز از خلق ذاتی مساوی آنحضرت در نبوت کمال ثابت است چه بقدر امکان مساوی
و فرض وجود آن یا هر دو صفت در آن یافته شوند یا نه اگر یافته نشوند آن مساوی مساوی نشد
و اگر یافته نشوند آن مساوی در سلب الی الخلق کافه باشد پس آنحضرت صلی الله علیه و سلم از است
او باشد پس این حضرت صلی الله علیه و سلم مساوی با او نباشد و نیز بقدر امکان آن مساوی آخرین
همانچنان باشد با معنی ختم به البیون و در آن یافته شود برین تقدیر ضرورتی که در آنحضرت صلی الله
علیه و سلم صفت ختم به البیون کارشاده شده است یافته نشود پس آنحضرت صلی الله علیه و سلم مساوی او نشوند
پس با مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم بشود بر کیفیت وجود مساوی مستلزم عدم آنست هر چه پیشتر
آنست محال بالذات است و آنچه این جنی تا فهم بلکه حیوان را عقل متخیل کرده است که تمام
است که زمان نبوت آنحضرت صلی الله علیه و سلم مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم یک باشد
برین تقدیر هر چه و برابر خاتم الانبیا باشند و این سبق حماره و سبق قرانی را در احوال است
بهائیت و دشت از زبان کجایان خود برآورده ناشی از غایت سخاوت عقل زبات
و طاعت و انقیاد است چه خاتم الانبیا آن باشد که آخرین همه انبیا باشند و ملت او
اسخ همه مل و دین او بود و او مبعوث الی الخلق کافه باشد و هر که در زمان او و بعد
زمان او باشد از است او باشد چه اگر او آخرین همه انبیا نیست پس معنی ختم به البیون
و معنی خاتم النبیین که این جمیع علی بالام است و معنی ختم نبوت بی آنکه خاتم الانبیا آخرین همه
انبیا باشد متصور نمی شود و اگر در زمان ما نبی دیگر باشد ملت او اسخ مل نشود و دین او
موبد نشود و او مبعوث الی الخلق کافه نشود و هر کسی که در زمان او یا بعد زمان او باشد
از است او نشود پس بر این اتمال که این حق تا فهم از جهت فهمیدن معنی خاتم الانبیا با تحقیق
غیرت حقاقت بر آورده است آن هر دو کس خاتم الانبیا نتوانند بر دو خاصه تفصیل بر این اعتبار

می آید پس اما در بحث مذکور و چنانچه بر مردم و جو رسا وی دایمت می کنند بر مردم امکان ذاتی آن
 دایمت می کنند و نفی دین دایمت آن بر امتناع ذاتی مساوی مذکور ناشی از غایت غیادت
 و حیالت و خلالت این طریقه ناهم است چه دایمت آن با حادیت بر امتناع ذاتی مساوی
 در غایت ظهور است و لیکن نمی آید که در احوال من نور و چون پیش ازین از سید بیان می
 نمودیم بچگونگی کلمات لایمینی که آن مضمحل معنی از زبان دایمت ترجمان بر آورده اند از ایمان برآمده
 که به هم شتافت نکرد و بود و دایمی دین با ضرورت تصریح با امتناع ذاتی مساوی پیش آمده
 در و خصوص تعلیم قرآنی متنوعات ذاتی را شامل نمیشوند و یک یک دلیل عقلی نقلی بر امکان ذاتی
 مساوی مذکور دایمت ندارد و تا در اصل آن تحت عموم شمول خصوص قطعه تنوع گردد و از نشانها
 ناهمین باشد امکان ذاتی مساوی ثابت نیست و این لمحدود بر شیطان الاکبر با عارضین
 با یکدیگر آن شیطان مقتدر ایش با عارضات عارضین باشد می نمود این لمحدود عارضین باشد
 با عارضین می نماید اما قداست او نمایان گیری این است که اگر یک متنع بالذات
 تحت قدرت آتی و فعل باشد ممکن ذاتی باشد و الا انقلاب ممکن الا امتناع الذاتی الی
 الا امکان بالذات استعمل بالذات پس آنچه امتناع بالذات است تحت قدرت آتی و فعل
 نمی تواند شد **قال الجرجانی** اقول بیشک متنع بالذات استحقاق و یا تحت
 است خاده و قابلیت فیض و جو از جانب فیض بخیر و باحو و غیره و درین هیچ کلام نیست
 فاما کلام صمدین است که هر چه عقل جزئی نفسی یا عقل ناقصان نفسی آن متنع بالذات می تواند
 متنع بالذات آنرا است و یا نه انقلابات و استحقاقات باعتبار کون و نسا و امور و غیره
 جوهری منصرف یکشاهد و رای با عین است و نموده جائز می دانند و انقلاب اعراض باطل
 بازم امور متنع بالذات است و ادی کند و ملائکه در محل حادث ثابت است که احوال
 حسنه و مسخه بصورت ناسایه متعلق گشته در غیر ذمیت لازم خواهند بود و نیز در ذمیان
 احوال احوال است یکی همان نیست که احوال متوجه شده و زودان نخواهند شد و غیر موت که

لا بد است
 در این باب
 که هر چه عقل
 جزئی نفسی یا
 عقل ناقصان
 نفسی آن متنع
 بالذات می تواند
 متنع بالذات
 آنرا است و یا نه
 انقلابات و
 استحقاقات
 باعتبار کون و
 نسا و امور و
 غیره جوهری
 منصرف یکشاهد
 و رای با عین
 است و نموده
 جائز می دانند
 و انقلاب
 اعراض باطل
 بازم امور
 متنع بالذات
 است و ادی کند
 و ملائکه در
 محل حادث
 ثابت است که
 احوال

وجودی است یا عدمی سطح اختلافات احوالین بصورت کیش متقلب شده
 و در مانند هر کس آورده در شناخته هر کس شده و مذبح خوابه شده بظاہر فساد و اعتقاد
 فلسفی میلانده بهرین چند اشک از خوف تعلیل استعارت عال میشوایان این تفسیلی است
 قیاس مال و باید که قیاس کن در گستان کن بیار مراد انشاء الله تعالی دانسته خواهد شد
 که مساری متناسبت فیه نیز ازین تعلیل است که ممکن بالذات و مقدر و الهی است و مدعی
 صغری ازرا متنع بالذات میدانند قول این کمال قبول اول گفته است که کبری محل کلام
 است افعال قول در بیان کبری نقل کرده تسلیم کبری می نماید و ایمانی آورد و باید که متنع
 ذاتی تحت قدرت داخل نیست و میگوید که درین کلام نیست فاما کلام درین نیست
 که هر چه عقل جزوی فلسفی یا عقل ناقصان فلسفی آن را متنع بالذات میدانند آن مستنع
 بالذات و نفس الامر نیست یا نه این کلام در کبری نیست بلکه در صغری پس اول چرا گوید خورده
 گفته بود که کبری محل کلام است مگر در دنگور مانده نباشد و در صغری را بوجه قاطعه با ثبات
 رسانیدیم و آینه هم وجود اثبات آن همیشه میکنند انشاء الله تعالی این لباس عبارت بیان
 کبری را نقل کرده کلام در صغری کرده و دیگر میگوید که آغاز نادانان را در و بر این اندیشه
 که کلام در کبری میکنند تا قول انقلابات و استحقاقات این خبر باقال بخش از نویان نگار
 است چنانقلاب از متناع ذاتی سوری امکان ذاتی مستحیل بالذات است با تعالی
 به عقل و باجماع متکلمین و فلاسفه قال فی شرح المواقف فی اباحتها ممکن بان امکان
 لازمیه طبیعت امکانیه لا يجوز انفاکا که من و الا بها ز غلوا علیه عند فیتقلب ممکن متنع او واجب
 ان کان مظهره جزو انما او بالعکس ای متقلب المتنع او الواجب ممکن امکان مظهره عند
 محکم متعاضد ممکن و انه ای جواز مظهره عند علی احد الاعمین یعنی الامان عن الضروریات
 غیر تعین الشوق من حکم لعقل لوجب الواجب استحکام الاستحیلات و جواز الیها نزات
 جواز انقلاب بعضها الی بعض متنع و متعاضد علی برة البطون استی و این میسر و دیگران

اینجا محمول
 هر چه در این
 بیانات
 بسیار نادانان
 متنی را در باب

من قرار داده آن ملذذ و حرام را گردانید و علی تسلیم اگر لفظ من بجای لفظ علی استعمال آید
 چه بگفتن فی حق من می افتد علی نشاء و چه بگویند در خارج او اما مشرعه معانی بالمجاوزه
 سال من ابله بعد از خبری نفس من نفس الاستسواء فاعلم علی من نفس حقانی اورد فاعلم
 علی الصالح و قهر حق من وضع علی فاعلم انفس علی حسب معنی ای علی و قائل باضا و ب
 انحراف بوضوح بعضی از اینها بقرین معنی باین چنین و آنکه در بیت نامیده است در چه حرام
 سعه و تدانی داشت فاعلم استادی شوق اگر کسی گردید که بجان تعالی بر خلق نظیر و مشرک شود
 یا بر خلق جنم انقیض و قتل انقیض تا درست نتوان گفت که این قول بجز از سبحان
 و تعالی است قال الیه العبد اقول نفی قدرت بر خلق نظیر و مشیانه کوره قول بجز از سبحان
 تعالی نیست لیکن نفی قدرت بر خلق را می کشاید از الهی بخلاف مودع شده حقن که مستحق دانید
 چنانکه بیان ابوسب و داخل کنار و حجت و خلق نظیر و مساوی معلوم در آخر فی چنانکه
 سر من و قول بقرینه است و مفصل بخدا نه نشاء الله تعالی بیشک توان بود که سبحان
 است تعالی الله عما یقول الفالون علوا کبیرا اقول روشن و برین باشد که مساوی
 انحراف علی الله طبعه سلم و صفات کمال صدق اجتماع انقیض است در دو دوش
 مستلزم عدم آنست و صدق اجتماع انقیض و صدق باوجوده مستلزم عدم
 متنع باثبات است و معلوم این طبعی بجا است افا والا استا و آیات الله
 بر موم قدرت که سبحان و تعالی و الله علی کل شیء قدير و قوله سبحان و کان الله
 علی کل شیء مقدر و الی غیر ذلک متناهی مستنات عقل نیست چه متنع عقلی نیست نادر
 عموم کل شیء و الی باشد قال المجد الا بله اقول مستنات عقلی که نفس الامر مستنات
 عقلی باشد بیشک در عموم کل شیء داخل نیست فاما ممکنات ذاتی که از سور فهم آن
 ممکنات عقلی دانسته باشند چنانکه بخلاف آن مساوی و برابر است در محتمل غیره
 لا ارب در عموم کل شیء داخل است پس خراج آن از عموم کل شیء الحادی است در

علی بگوید مستحق
 و استوار و بفرستاده
 نامیده است که بگوید
 در حدیث اربع
 بر او واجب
 سینه و حدیث
 در حدیث
 شیخ العرب

علی بگوید مستحق
 حدیث اربع
 در حدیث
 حدیث اربع
 حدیث اربع
 حدیث اربع
 حدیث اربع

جل جلاله عز و جل از وجوب تفریع یا نیامان و توحید است همچنین است حتماً کسی از اثبات
قدرت کامله شاطره بر آن مکنات ذاتیه که اخبار آتی و یا علم آتی یا غیر آنها سوار ذات
پاک و صفات کهانی حضرت واجب الوجود و طیف الغیر و الجود مقتضی با قتل آنها شده
باشد چنانکه گواهی از اثبات قدرت کامله بر خلق مثل و مساوی محضت غیر البریات بفضل
الوجودات حبیب رب العالمین سید الاولادین و الآخرین صلی الله علیه و آله و اهل بیته
و سلم که ممکن بالذات متنع بالذات است و اخبار و علم آتی بعد از خلق آن متعلق شده مستنع
بالبیرون رانیده پس این قسم ممکن داخل قدرت کامله است بدلائل عقلی و سمعی پس اگر
کسی آن را بوسوسه شیطانیه در ذهن بغضالی که باطل و ناقص است متنع بالذات
قرار داد و از مقتضیات آتی اخراج کند این برد و کس ایمان فراموش بهیم هوش
و با مجرب الحاد و فریادگر تائب نشوند در جهنم هم آغوش خواهند شد و مفصل می آید انشا الله تعالی
اقول تحقیق پیوسته فایده را به تحقیق خواهد رسید و مساوی آن حضرت صلی الله علیه
و سلم و صفات کمال که مصداق اجتماع اکتفیضین است و در وجودش مستلزم عدم است
متنع ذاتی است آن را ممکن ذاتی دانستی ناشی از سمات و توانی و یا از لغت
و بی ایمانی است و اعتقاد اینکه هر ممکن ذاتی که مستلزم متنع ذاتی باشد تحت قدرت
آتی داخل است نیز کفر و بی ایمانی می کشد چه قدرت و غیر صفات کماله حضرت باری
جلشانه نزد عامه حکمکن و هم نزد شیوه ایمان این سفیه بی ایمان مکنات ذاتی هستند و عدم
آنرا که ممکن ذاتی و متنع بالبیرون است نزد حکمکن تحت قدرت آتی و اقل نیست و اعتقاد
بدخل آن تحت قدرت کفر و الحاد است که بسیاری از مفسران این تحت بی ایمان اگر
افتتاح آن و جلال شیطان توهمی کند و اعتزالی می گزیند و مقرب و خاست می آید
می بیند و پهلوی او در کج جهنم می نشیند و مفصل می آید انشا الله تعالی و اما بابت
الحق و با مکانی شریک و تعالی و عدم او سبحانه و با مکان با صفات

در بیان
در بیان
در بیان
در بیان

اوسما نیز تعالی و قلیح جسم و کمن و غیر ذلک احتقا و دار و چه نیز منتفات از ایه
اند و اگر قند و ریخته باشد کمن باشد تعالی الله عاصفون قال الغنی الثوی
اقول بخودش را به بلفظ اینها تعالی و قلیح است و آن بدشک متع است
لیکن کلام مدین است که این انصاف متع ذات خود است چنانکه مستعرض درین
قول تصریح بدان کرده و امتنع از ذات لواجب تعالی و این معنی بدون تردید نظر واضح
خواهد شد پس بگویم قول ما که این ممکن بالذات است یا واجب بالذات یا مستغ
بالذات یا متع اصطلاح حکمت در اولی و ذوات بصورت بهره مفوم است
که بلفظ این تعبیر ازین واقع شده و درین علم پس بگویم که انصاف معنی همی نیست
طوفین و نخواهد معنی انصاف شکلی و طوفین قاریج از حقیقت انصاف و لازم ذاتی
آن در تحقق تصور پس بپرسید گاه معنی انصاف تصور یکم تصور هر دو شیء تعالی لازم می آید
چنانکه در فطرتا جدا که همان تصور معنی آن یکم تصور طوفین و لازم می آید معنی ابتداء شیء
از شیء لیکن آنچه لازم ذاتی یا هست مطلق و دوشی است و خاص و چون انصاف معنی
محدود است و افراطش افراط محضی خواهد بود و کلی نسبت افراط محضی له است پس مطلق
انصاف محض واحد خواهد بود و در نوع واحد یا واجب بالذات یا ممکن بالذات یا متع
بالذات بر سهیل بخصال حقیقی خواهد بود پس احتمالات عقلی در اینجا شش است با اعتبار
آنکه تخصیص شیء ثانی در احتمال است صفت کمال و صفت نقصان و در تخصیص
اعل سه احتمال واجب و ممکن و متع و چون در انصاف متع ذاتی بصفت کلامی است
پس بویل و از آنجمله چندان تعلق جمید است ثانی و اما نظر کرده در احتمال یاست
گناشتیم پس از شش چهار باقی ماند انصاف ممکن بصفت کمال بصفت نقصان
این هر دو ممکن بالذات واقع چنانکه انصاف زیر علم و قبل فطرتا و انصاف واجب
تعالی بصفت کمال این واجب و ضرورت و انصاف واجب تعالی و تقدس

عن جميع صفات نقص بصفات نقص که این بلاریب متعین است لیکن وجوب نقصات
 اول را مثل نقصات ثانی غلظت ذات واجب تعالی است زیرا که وجوب الوجود چنانکه
 منبع استجماع جمیع صفات کمال است منشا تقدیس از جمیع صفات نقص و تنزیه
 از همه اتصالات است بقایب و نیز چون وجوب یا امتناع بسبب خصوصیت طریقی
 آید یعنی وجوب اتصالات امتناع آن را نیز است چه خصوصیت طریقی از مقتضای
 اتصالات است و نه از لوازم ذاتی آن نه آنکه وجوب و امتناع مذکور لذات الامتناعات
 است چه ذات اتصالات و الامتناعات زید بعلوم حمل تحقق است و نه بجا به شبهه
 ممکن بالذات است و در اینجا ممکن بالذات باشد بودی آن واجب بالذات یا امتنع
 بالذات باطل است بلاریب کون القضیه المنعقدة من المفاهیم الثلثة حقیقیه فاقول
 بان اتصالات الواجب تعالی و تقدس بالغا یسیر من تمتنع لذات الواجب تعالی
 و تقدس بل لذات الامتناعات او تمتنع لذات الواجب تعالی و تقدس بل لذات
 الامتناعات بخلاف این حدیث من شأن الامتناع من الفضل اقول بازین قول
 میرزا گشت که این حیوان لا یعقل از فهم سائل علیه مراحل دور است در پیش خودش
 در آفتاب بنفید کرده و خودش و دوز دولت کتب را یگان بر باد داده است ازین
 تفریق نظر که این بی بصورتی بصیرت خلقت آن کرده کشف حمار را و خود بیان این اجمال
 این است که هر مفهوم که دیگری نسبت کرده شود قطع نظر از حکایت حاکی از امتناع
 متنوع نسبتش در واقع نفس الامراض که حیث خالی نیست یا واجب
 بالذات است یا ممکن بالذات است یا امتنع بالذات و این کیفیات نسبت به کمال
 می حیث کونانی نفس الامراض و خوانند پس بر مفهومها نسبت بردگیری در واقع
 نفس الامر حاکی است که موهون با امتناع ذهن و اعتبار حاکی نیست و حال
 واقع را که مصداق و محال عند کمال و مفعول بردگیری می باشد نقصات نامند چنانچه

گویند که ظرف اتصاف جسم بسواد و ظرف اتصاف زیرایی و ظرف اتصاف سحابی و غیره
خارج است و ظرف اتصاف اینها و در بعضی زوجیت و مثلثه و غیره و غیره و غیره
و ظرف اتصاف کلیات بحسبیت و تفصیلت خصوص ذین است و آن اتصاف و تفصیل
که کلی اند و مصداق محل و حکایت است معنی مصدری از منزلی نیست و آن خود حقایق
مختلفه اند حصص که امی معنی مصدری نیستند مثلاً اتصاف واجب تعالی شانه بوجود
یعنی مصداق الحکایت بان الله تعالی موجود و نفس الامر واجب است و اتصاف او
مستحانه با مکان ذاتی یعنی مصداق الحکایت بان الله تعالی ممکن ذاتی و نفس الامر متنع
بالذات است و اتصاف الانسان بالکتابه یعنی مصداق الحکایت بان الانسان کاتب
و نفس الامر ممکن بالذات است و این مصداق که با اتصافات ناسیده می شوند در هیچ
ذاتی مشترک نیستند تا بشرکت در یک حقیقت لوهی چه رسد و این مقدمات بر چند بیان
طلبه علوم مخفی نیست و این سخن ظاهر است که اتصاف چیزی به غیر مفهوم بدین معنی و نفس الامر ممکن
نیست مثلاً اتصاف حقیقت انسان بماریت کود را و این حیوان لا یعقل یافته شده
یا اتصاف حقیقت ریاض مثلاً ثوب یا اتصاف حقیقت اهرت بکبریت بلکه اتصاف بعض
اشیا به بعض ملهومات طبع بالذات است و اتصاف بعض اشیا به بعض ملهومات متنع
بالذات است پس اتصاف واجب الوجود علشانه نقایص و قبلیات و جسم ممکن و تحیز
متنع بالذات است چنانکه اتصاف انسان با انسانیت متنع بالذات است این بدین
طریق اتصاف او سبحانه را با نقایص و قبلیات و فواحش و جسم ممکن و جبریت و نباتیت و حیوانیت
و ایتیت و ذاریت و هلاکت ممکن بالذات میداند و از خود را از کونان می شمارد و ظاهر اینست
که در تفسیر نظر آن دلیل می آرد و حاصل دلیل او اینست که اتصاف معنی یکی است و اگر
آن حصص حقیقه بحقیقت است که مخالفت با مکان ذاتی و انتفاع ذاتی نخواهند شد و بعض
حصص ممکن بالذات است پس هیچ حصص ممکن بالذات باشند و اگر بعض حصص آن

در جهت خصوصیت ماشین واجب بود پس صحت جهت خصوص ماشین باطل است موجب
 داخل ذاتی نیست بلکه در باب اطلاق بالقرینه است و این استلزامی از جهت اطلاق است
 حکم اطلاق ذاتی انسان در کانه بنحای قبلی و جسم ممکن غیر رنگ این جهت است که
 سنی انسان صدق نفسی می نماید و کانه بنحای قبلی و جسم است و کانه بنحای قبلی
 جنبه ذاتی است و کانه بنحای صدق نفسی انسان نیست و وجهی منافی از این است که تمام
 چنین عقاید قبلیه متنع ذاتی است چنانکه تمامیه سواد با حقیقت انسان را کاتب متعارف اطلاق
 آن اصل باطل نیست چون حقیقت متعجب با ذات میان ذات و مبیات حادث می کند
 اینها کانت است تا کانه با ذات حادث و مبیات می کند متنع با ذات است پس انسان
 در کانه با انسانیت و لازم خاص انسانیت و حیوانیت و لازم خاص حیوانیت و لازم خاص
 بیست و دیگر خدای می کند تا کانه بنحای قبلی و جسم است و ذاتی است و اصل
 بطلت و داخل جهت قدرت نیست و اگر آن ممکن باشد انسان بدون اسرار کاتب که بتجرب
 افعال برایش در کانه بدون اسرار کاتب است و مقتدی ذی بال بدون اسرار کاتب است و مقتدی
 و متعجب و مقتدی بدون اسرار کاتب ممکن با ذات باشد و یک اصل در کانه بنحای قبلی و جسم
 در کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم
 قایت اصل و کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم
 ذاتی از کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم
 جنبه است معنی آن این است که در مصادیق آن و نفس الاغزوری است مثلاً کانه بنحای قبلی و جسم
 صدق که از کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم
 مثلاً از کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم
 است و متنع بالقرینه قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم
 اول یکبار مصادیق قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم در کانه بنحای قبلی و جسم

شهادت مقتضی سلب محض نقص است در مرتبه ذات محض سلب آن صادق نخواهد بود و ضرورت
 آخر مقتضی آن مقتضی پس در مرتبه ذات محض ثبوت محض نقص صادق خواهد بود و ضرورت آن
 از اطلاق انقیضین و اگر چه علی ذلك انسان مضطرب پس این مقدره سلبه از سلب
 برکنده شد قطع دایره القوم الذین ظلموا و الله قد رب العالمین قال العجنان العجنان
 و در بخار و قاعده محقق است یکی آنکه در جوب ذاتی یک تعین مستلزم امتناع ذاتی تعین
 دیگر است و بالعکس برین قاعده مدعی عرضیم اعتراضات دارد چنانچه در مقام استدلال ثالث
 عقلی بنحو ذلک قرآن مجید که عالم ربانی ذکر کرده مدعی مذکور مذکور نموده اگر گفته شود که در متنوع
 ذاتی است پس لا دور در واجب ذاتی باشد و حال آنکه تسلسل و اجتماع انقیضیه در ارتفاع
 آن نیز لا دور است و اینها نیز متفق ذاتی نماندند و در مرتبه ذاتی مکن خاص است ملازم
 واجب ذاتی نباشد و قاعده امتناع ذاتی احد انقیضین مقتضی جوب ذاتی تعین خود است
 متفق گردید و باینکه لا دور عام است و تسلسل اجتماع انقیضین و ارتفاع انقیضیه
 خاص از آن و امتناع خاص مستلزم امتناع عام نیست و نیز زیاده خاص از لا دور است
 و امکان عام خاص لزوم امکان عام نیست آری جوب خاص مستلزم جوب عام است
 و در بخار همین متفق است زیرا که لا دور در ذات واجب الوجود تعالی شانه صادق است
 و ذات مقدس منشأ از امتزاج این معلوم است و معلوم لا دور باعتبار بودن آن مفهومی
 از عدم اگر چه ممکن است چنانچه مفومات بسبب حصول ذمی خود را بودن ذمین علت وجود
 ذمی آنها ممکن بالذات اند و نیز جمله مفومات در ذمین بعد از امتزاج است پس سلب این
 خود خواهند بود و البته فاسد باعتبار منشأ از امتزاج خود که ذات واجب الوجود تعالی شانه
 است واجب بالذات است بلکه بودن یک فرد واجب بالذات موجب جوب مفهوم کلی
 خود است و بودن ذمین موجب امتناع امکان کلی نیست چنانکه احد انقیضین
 و علی تعین واجب است و علی تعین ممکن چنانچه عدم زیر خطا یا متنع چنانچه عدم واجب

در مرتبه ذاتی
 مقتضی سلب محض
 نقص است
 در مرتبه ذاتی
 مقتضی ثبوت محض
 نقص است

جبارت از خود جوهر است و ملوک بیط را در جوهر نیست و قبل عبارت از سلب سلب علم نیست پس
جبارت از سلب سلب قدرت نیست پس سلب جمل و جزو در نفس این خصایص نکات است و جوهر
فلسفی و جوهری و غیره از مرتبه ذات احدی ضروری است و قضایای سلب سلب تا بیانش
بسیارند پس بیانی که پس با جزو و پس با سلب و پس با غیره و در مرتبه ذات احدی صادق
اند البسیان از آنکه اگر این سلب صادق نباشند موجبات صادق باشند و التزام و تک
من اشدا انکار انکار و لا کمال و در ثبوت علم و قدرت و غیره و من الصفات الکمالیه نزد ملاحظه حکم
که بزیادت صفات کمالیه و قیام آنها بذات همه قابل اند و در مرتبه ذات احدی نیست چه
تقدم مرتبه ذات احدی بر قیام صفات بآن ضروری است و ذات احدی نزد ایشان
سلطه بر حقیقتات کمالیه است و تقدم ذات علت بر معلول ضروری است از اینجا بر این
که نمایان اقصای واجب بجهان تعالی باشد بصفت کمال و سلب اقصای آن بصفت نقص
که مقابل صفت کمال مذکور است چنانکه قبل بحث این نیست چه معنی حقیقتیه است و این است که آن
هر دو در یک مرتبه عقلیه باشند و حال آنکه ممکن شد که صدق آن سلب نفس ذات احدی به قیام
امر از این است و صدق این صفات و جوهر به مرتبه ذات احدی است و در بیان مرتبه
ذات و در قیام این صفات مختلف و انکار نیست زیرا که در بیان علت موجب و معلولات
سوی یک طرف انکار است هر دو واقع نمی باشد اما میان آن هر دو وجهی ذاتیه نیست پس هر دو
یعنی اقصای اولی و ثانی بصفت علم و سلب اقصای آن بصفت جمل و لا در مرتبه ذاتیه نیست و در
مجرد حاجت اتفاقی است زیرا که مرتبه صدق سلب اقصای آن و جمل مرتبه ذات تکلف
و ذات تکلف علت موجب اقصای آن بسیار بصفت علم نزد عامه متکلمین است و در علت
و معلول مجرد حاجت اتفاقی نمی باشد و آنچه گفته است که واجب از جوهر و علو چنانکه
مقتضی اقصای خود بصفت کمال است که گنیم مقتضی سلب اقصای خود بمقابل آن
سلطه است چنانکه است که یک مومن بدان آغوش می تواند که چه اگر ذات واجب

شهادت مقتضی سلب محض نقص است در مرتبه ذات مقدمه سلب آن صادق نخواهد بود و ضرورت
 آخر مقتضی من القتی پس در مرتبه ذات مقدمه ثبوت محض نقص صادق خواهد بود و ضرورت اعتبار
 ارتفاع انتقیزین و اگر چه در اولی آنکه انسان فاضل من یومن پس این مقدمه سلبه از هیچ
 برکنده نشد قطع و ابر القوم الذین ظلموا و الله قد رب العالمین قال العجانی المجان
 و در بنیاد و قاعده تحقق است یکی آنکه در جوب ذاتی یک تقیض مستلزم اقلع ذاتی تقیض
 دیگر است و بالعکس برین قاعده علی معترضیم اعتراض دار و چنانچه در مقام استدلال ثالث
 حلی بنو از قرآن مجید که عالم ربانی ذکر کرده علی مذکور مذکور شود و اگر گفته شود که در تقیض
 ذاتی است پس لازم دور واجب ذاتی باشد و حال آنکه تسلسل و اجتماع انتقیزین در ارتفاع
 من اینها دور است و اینها نیز متشعب ذاتی نماندند بهر حال دور است و این ممکن خاص است و لازم دور
 واجب ذاتی نباشد و قاعده اجتماع ذاتی احد انتقیزین مقتضی جوب ذاتی تقیض خود است
 تحقق گردد و باینکه در عام است تسلسل و اجتماع انتقیزین و ارتفاع انتقیزین
 نفس از ان و اجتماع خاص مستلزم اجتماع عام نیست و نیز زیاده خاص از او دور است
 و امکان دارد خاص لزوم امکان امر عام نیست آری جوب خاص مستلزم جوب عام است
 و در بنیادین تحقق است زیرا که دور مرتب ذات واجب الوجود تعالی شانه صادق است
 و ذات مقدس منش را متفرع این معلوم است و معلوم لازم دور با اعتبار بدو آن مضمونی
 لازم می آید اگر چه ممکن است چه در مفومات بسبب حصول و فعلی خود و بدو آن ذلالت و وجود
 فعلی آنها ممکن بالذات اند و نیز در مفومات حد و ذین بعد امتزاج است پس سلب محض
 خود خواهد بود و البته لازم با اعتبار منش را امتزاج خود که ذات واجب الوجود تعالی شانه
 است واجب بالذات است با اعتبار بدو آن یک فرد واجب بالذات موجب جوب ضروری کلی
 خود است و بدو آن در مرتبه ممکن موجب اجتماع امکان کلی نیست چنانکه احد انتقیزین
 و علی انتقیزین واجب است و علی انتقیزین ممکن چنانچه هم زیر شرط یا تحقق چنانچه هم واجب

این مقادیر
 در جوب
 چنانچه
 در جوب

[illegible]

این دانا باعتبار ذاتی پس اصلا تعدد را نماند است چه وجوب ذاتی هیچ یکی نیست مگر باعتبار
مصادیق و آن نیست مگر یک ذات مقدس حضرت واجب الوجود و صانع کل عالم جل و عل
فانتهی الخلق قول این قائل جابل را شیطان و هم او درین مقام در دو طاعت مکتوبات
و جهالت غوطه های گوناگون داده است که چهاره با وضعت دست و پا زدنی با نماند نیست
بر او باید دانست که موافقش یعنی وجوب ذاتی و امکان ذاتی و قتل با هم متقابل اند معنی
وجوب ذاتی آنست که تقرر در وجود آن ضروری باشد محتمل بجعل و ماعل نباشد محتمل لانتفاء
ذاتی آن بین است که هم آن ضروری باشد مطلقا یعنی نباشد معنی امکان ذاتی آن بین است
که تقرر و لا تقرر وجود و عدم آن با القیاس الی نفس ذات ضروری نباشد پس ضرورت عدم
متنع ذاتی جهالت از وجوب ذاتی کدام چیز نیست بجز ضرورت عدم آن غیر متنع
ذاتی آن است اگر مصداق کدامین مفهوم متنع ذاتی است لازم این است که همان ضروری
باشد در آنکه کدامین ذات واجب التقرر گردد و عدم متنع بالذات کدامی ذات نیست ۲
ضرورت آن عدم وجوب ذاتی آن ذات باشد و انتفاء ذاتی متقابل مطلق ضرورت نیست
بجز قسم مطلق ضرورت است چه ضرورت عدم که معنی با انتفاء ذاتی است قسمی از ضرورت
است پس اگر کسی واجب بالذات است عدم آن جمیع بالذات است و اگر مصداق که
مفهوم متنع بالذات است عدم آن ضروری است نه وجود که ای ذات این قاعده
محقق مسلم است پس اعتراض برین قاعده باید نگردد و متنع ذاتیست پس مورد واجب
ذاتی باشد نامی است تا نهایت مورد فهم چه معنی بودن و در متنع ذاتی بدین است که تحقق
و در متنع ذاتیست و لازم آنان این است که عدم در ضروری باشد مثلا کدامین
ذات واجب الوجود باشد این باید معنی متنع ذاتی بودن و در محتمل بجهالت و اعتراض
آورد و برای جواب آن سه گردان شده و آن در دویم از چندین گذشته که نفس حقیقت
و در متنع ذاتی است بنا بر آنکه احاطه بجمل بسیطه و آنکه در کیفیت نفس میرسد می گویند

و واجب نیست که بر این تقدیر سعی اختراع حقیقت و در ضرورت نسبت نفس حقیقت
 و در است نسبت نفس حقیقت و در سلب مافوق است ذاتی از ذات نیست تا از
 ضرورت نسبت آن و وجوب ذاتی که این ذات لازم باشد و آنچه در جواب گفته است
 نفس الحقیقت زیرا که ذات واجب الوجود بالذات نه فرد عدم و در است و ضرورت
 نفس حقیقت و در و لا و نقیض معلوم و در است و معلوم و در قطع ذاتی نیست باقیقیض آن
 یعنی در و در واجب ذاتی باشد این هر دو معلوم ممکن ذاتی نماند و صدق در و در نقیض و در نیست
 که وجوب ذاتی ذات واجب الوجود سبحانه بانای اختراع ذاتی و در قرار داد و باید پس
 اینچنین نتیجه حقیقت کرده است ناشی از سوئفتم و بطلان است و در نتیجه آنچه در واجب
 تعالی بنی بالعدم بحسب تفریق این قایل که حال آن که مشتت است است نمی آید چه
 عدم معنی یکی نیست و افرادش حصص اند و بعضی حصص آن ممکن بالذات است پس
 بمقتضای تفریق اول لازم است که عدم واجب تعالی و عقیده او ممکن بالذات باشد
 و آنچه باز گفته است که اگر از گفته شود و الی آخره نیز ناشی از ضرورت و تافعی او است چه معنی
 اختراع ذاتی مجدد ذکرات که بیان کرده این است که تحقق آنها قطع است و لازم آنان
 نیست که عدم آنها در واقع ضروری باشد و نسبت حقایق آنها در واقع ضروری باشد
 نه اینکه که این ذات واجب التقرر و الوجود در واقع باشد و عدم آنها نسبت به آنها لای
 ضرورت است که این ذات نیست پس تعدد ذات واجب بالذات لازم نیست لازم
 ضرورت اعدام ذکرات است و بر این ترمید بطل تعدد ذات واجب الوجود است
 نه بطل ضرورت اعدام و نسبت به آنچه این قایل در جواب گفته است آنش از بنده است
 باینست که حاصل اعتراض ذکر نیست که تسلسل و غیره ذکرات متعین بالذات اند
 و بحسب قاعده ذکر نقیض تنوع بالذات واجب بالذات است پس لازم است که نقیض
 ذکرات واجب بالذات باشند و بی تعدد و تفریق نه و الی واجبات و عامل تعالی

کامل در جواب این است که واجب بالذات دو معنی دارد یکی آنکه از جعل مستعملی مستغنی
باشد که در حق دیگری محمول باشد چنانچه انسانیت حیوانیت زید شاد دوم آنکه از جعل
علی الاطلاق مستغنی باشد چنانچه واجب الوجود سبحانه است و معتبر درین قاعده که اقتلاع
ذاتی که نقیض مقتضی واجب ذاتی نقیض دیگر است واجب بالذات بالمعنی الاول است
و آنکه تعدوان متنع است در بیان توحید مثل تعدوانست واجب بالذات بالمعنی
الثانی است و این طرفه بذاتی است که شکک میان است چه واجب بالذات بالمعنی
الاول ممکن بذاتی است و لکن از جعل مطلقا مستغنی نیست و نقیض متنع بالذات ممکن ذاتی
تواند بود چه اسکان اعمد التقیض مستلزم امکان نقیض آخر است پس قیل باینکه مقبره در
در قاعده مذکوره واجب بالذات بالمعنی الاول است از بذاتی نیست چه واجب بالذات
در صورت عدم تعلق جعل مطلقا بان معدوم است و در صورت معدوم بودن آن بسبب عدم
تعلق جعل مطلقا ضرورت نقیض آنکه متنع بالذات است موجود باشد ضرورت استحالة
اقتلاع التقیضین بلکه چون متنع بالذات متنع بالذات باید دانست که اطلاق واجب باین
بمعنی اول و دلیل مقول متعارف نیست سلفیان هنگام تقسیم ضرورت در بحث بر وجهات
تسمی و اضرمت ضرورت ذاتیه بقا بر ضرورت و مفید و ضرورت و تحسینی نامند و قضیه
که بر آن ضرورت مشتمل باشد ضروری مطلقه یوازند این تا بدو کوی ظم ثبوت محمول به موضوع بالضرورت
اللا قیید واجب بالذات است انکاشته اطلاق واجب بالذات بمعنی اول یا بل سلق بالاختصاص
عطفی نسبت کرده است این حیوان را یقتل یا من فی ادقی که دارد دیگر ایه که در سبیل عقلیه
و فعل و دست اندازی کند بحسب تر این قول دوست اما قاعده دیگر واجب بالذات
بر معنی مستعرض لازم کرده ایم آن واجب بالذات بالمعنی الثانی است که انکاشته علی من
تقتل انظر فیما ذکره و ما ذکرنا و اول در کما انو بیج چنانچه واجب بالذات بر معنی مقول
لازم نکرده است شاید او باقتضای ضبط و محافظت محمول کرده است که آنرا نقصان او بجا نماند

بنحایس و قبلی متغیر بالذات باشند اقصان اکسجه از بنحایس قهایس و قهایس واجب بالذات
باشد و لکن بنحایس حسب تعدد قهایس و قبلی استعدان پس تعدد واجب بالذات لازم آید
و این حق نیست که قعیق اقصان بنحایس و قبلی سلب اقصان بنحایس و قبلی است
لما اقصان بمقتات که باید بود و در تا واجب ذاتی آن لازم آید غایه الا در این است سلب
اقصان اکسجه از بنحایس و قبلی ضروری باشد و ضرورت سلب اقصان از سلب بنحایس
و قبلی مستلزم ذاتی اقصان اکسجه از بنحایس و قبلی و از این وجوب ذاتی که این
مقتات لازم نمی آید سلب هیات اگر این مقتات و حقیقت نیستان فی مرتبت است پس مقتات
میریزنا با سلب بخاره اینگونه برکت شد تا ملایم نیست که سلب که این مقتات نیست مقتات
سلب وجوب ذاتی که این مقتات لازم آمد مگر نیست که سلب هیات از ذوات و از لازم
ی نماید که ذوات غیر مقتات با سلب واجب بخاره برکت بود و قائم باشند و در هر یک وجود ذوات
غیر مقتاتیه موجود باشند زیرا که از هر یک بود و در غیر مقتاتیه سلب اند پس سلب هر یک از
اصول غیر مقتاتیه که بر وجود مقتاتیه است برکت بود و قائم بود و مقتاتیه لازم می آید که مقتاتیه
ذاتیه ذوات غیر مقتاتیه موجود و قائم باشند که سلب اصول غیر مقتاتیه از مقتاتیه ذاتیه صادق
است پس کمال حمل بر کل خود در مقتاتیه خود و مقتاتیه در سوا اگر نایند یا اصولی ذاتی الزام
تعد واجب بالذات بر مقتاتیه بر قاعده است تمام اقصان ذاتی یک قعیق وجوب ذاتی
قعیق آخر آن است و معتبر درین قاعده و بدو است او واجب بالذات بالسنی بالذات است
پس بر مقتاتیه واجب بالذات بالسنی ذاتی دیگر لازم آید یا این قول با دو مقتاتیه
دیگر است و اگر کمال آن قعیق لغز مقتاتیه بخاره بیان آن است و مقتاتیه در قول
لما اقصان یک قعیق مقتاتیه وجوب ذاتی مقتاتیه دیگر است مقتاتیه است و اما جواب ثانی
الذاتی بخاره گفته است و در مقتاتیه و این مقتاتیه الی آخره و غیر مقتاتیه آن ناهمی است
چون مقتاتیه و غیر مقتاتیه این مقتاتیه از مقتاتیه ذاتیه است پس مقتاتیه و غیر مقتاتیه

و در وقت عدم بصیرت آن ماضی ماضی و ذاتی آن است و ذات او بجان با صدق علیه عدم
 بصیرت آن نیست و عدم بصیرت آنرا کدام ذات نیست تا واجب ذاتی آن ذات لازم
 آید و دور و اول و سلسل و غیره تا قطعی این طرقات اند و آن هر دو ممکن ذاتی است چنانکه
 از آنجا که متعلق بالذات است و واجب بالذات بخبروات آنرا را با اعتبار صدق متعلق
 ذال لغیر قولی که ناقص است منشا آن خبرات و انفسی است قال الکودنی الدنی
 قاهره دوم اگر میان منظرین که طایفه بصیرت ذاتی فیما بین دارند و انفسا که هیچ یکی باز در گری
 ممکن نباشد و در هر دو امکان تکلیف نمی باشد اگر یکی واجب است و دیگری هم واجب بود
 خواهد بود و اگر یکی ممکن است و دیگر ممکن باشد چنانچه در مقام نفی بصیرت ممکن ماضی بر آن
 حکم کوی بگویند آن عدم الهی و حق التکلیف ذال الهی و حق ذان آن اعتبار را در واجب
 اعتبار و آنرا در حق نیست لکن انفسا که کما لکن الانفسا که بین وجودی الهی و عدم انفسا
 داخل الهی و انفسا که از آن جهت منشا انفسا که آیت و الحوادث انفسا که من الجواهر
 لا یجوز انفسا که الاتفاقیه فانهما اتفاقان فی الوجود و الانفسا که انفسا که انفسا که واجب
 امکان انفسا که احدی با حق الاخر اتقی پس میگویم که معنی مستعرض میگوید که انفسا که انفسا که
 متعلق ذاتی است نه متعلق لذات الواجب قتالی شأنه پس سلب انفسا که بصیرت نقصان
 شمول که تفتیش انفسا که ذکر است واجب ذاتی خواهد بود و یکم القدره الاولی و فیما بین
 سلب انفسا که یکم شمول و انفسا که یکم لازم است کما ذکرنا پس چون سلب انفسا که بصیرت
 اهل واجب ذاتی است انفسا که بصیرت علم هم واجب ذاتی خواهد بود و یکم القدره الثانیه
 و بناخت زیرا که صفات کما لیه حضرت واجب الوجود و قتالی شأنه بر تقدیر زیارت چنانکه
 از سبب متکلیفین است فی انفسا که صفات بالذات اند کما لکی می شریح بقایا و سلسل سبب و انفسا که
 انفسا که بدان طریق اولی ممکن بالذات خواهد بود نه واجب ذاتی کما زعم اری واجب لذات
 علی روی تعلق است چنانچه انفسا که بصیرت نقصان متعلق لذات الواجب است اقوال چنانکه

در وقت عدم بصیرت
 آن ماضی ماضی و ذاتی آن است
 و ذات او بجان با صدق علیه عدم
 بصیرت آن نیست و عدم بصیرت آنرا
 کدام ذات نیست تا واجب ذاتی آن
 ذات لازم آید و دور و اول و سلسل
 و غیره تا قطعی این طرقات اند و آن
 هر دو ممکن ذاتی است چنانکه از آنجا
 که متعلق بالذات است و واجب بالذات
 بخبروات آنرا را با اعتبار صدق متعلق
 ذال لغیر قولی که ناقص است منشا آن
 خبرات و انفسی است قال الکودنی الدنی
 قاهره دوم اگر میان منظرین که طایفه
 بصیرت ذاتی فیما بین دارند و انفسا که
 هیچ یکی باز در گری ممکن نباشد و در
 هر دو امکان تکلیف نمی باشد اگر یکی
 واجب است و دیگری هم واجب بود
 خواهد بود و اگر یکی ممکن است و دیگر
 ممکن باشد چنانچه در مقام نفی بصیرت
 ممکن ماضی بر آن حکم کوی بگویند آن
 عدم الهی و حق التکلیف ذال الهی و حق
 ذان آن اعتبار را در واجب اعتبار و آنرا
 در حق نیست لکن انفسا که کما لکن
 الانفسا که بین وجودی الهی و عدم انفسا
 داخل الهی و انفسا که از آن جهت منشا
 انفسا که آیت و الحوادث انفسا که من
 الجواهر لا یجوز انفسا که الاتفاقیه
 فانهما اتفاقان فی الوجود و الانفسا که
 انفسا که انفسا که واجب امکان انفسا که
 احدی با حق الاخر اتقی پس میگویم که
 معنی مستعرض میگوید که انفسا که
 انفسا که متعلق ذاتی است نه متعلق لذات
 الواجب قتالی شأنه پس سلب انفسا که
 بصیرت نقصان شمول که تفتیش انفسا که
 ذکر است واجب ذاتی خواهد بود و یکم
 القدره الاولی و فیما بین سلب انفسا که
 یکم شمول و انفسا که یکم لازم است
 کما ذکرنا پس چون سلب انفسا که بصیرت
 اهل واجب ذاتی است انفسا که بصیرت علم
 هم واجب ذاتی خواهد بود و یکم القدره
 الثانیه و بناخت زیرا که صفات کما لیه
 حضرت واجب الوجود و قتالی شأنه بر
 تقدیر زیارت چنانکه از سبب متکلیفین
 است فی انفسا که صفات بالذات اند کما
 لکی می شریح بقایا و سلسل سبب و انفسا که
 انفسا که بدان طریق اولی ممکن بالذات
 خواهد بود نه واجب ذاتی کما زعم اری
 واجب لذات علی روی تعلق است چنانچه
 انفسا که بصیرت نقصان متعلق لذات
 الواجب است اقوال چنانکه

سابق بر هر چه شد که در بعضی اقسام بعضات گماید در بعضات بعضات نفس سیه فانیست
این که ما فیض از این است که گفتن این کلیات و حکم این کلیات در نزد قیل و دوازی گویم
فعلی فاعله مفعول و مشت حاجت اعاده آن نیست قال از هر دو و از هر دو و از هر دو
را از متعلق ذاتی اقسام چیزی شخص است که آن شخص ذاتی است و اقسام کلی که نوع است
آن ممکن بالذات چه ممکن ذاتی کلی باقتناع ذاتی نفس متناجات دارد و در هر دو انسان کلی
مکن بالذات است و در هر دو نفس متعلق ذاتی است و باقیش دیگر اقسام بنایین هم معلوم است
در بقدر بر آنکه در بعضی اقسام جزئی بنایین است سلبی می باشد و اقسام بنایین واجب ذاتی
خواهد بود و حکم اقسام کلی را در اقسامات بکلمات که تلازم است واجب ذاتی خواهد بود و حکم
الزامی که ما ذکر تا در این باب است چه سلبی و اقسام بنایین اقسامات کلیات و کلیات
در هر دو ذاتی حیدر از طبیعت بود و از اقساماتی نسبی یعنی بطول و قطع نظر از حدیث لازم چنانکه
اقسام بنایین متعلق است در ذات واجب تعالی شانه نیست اقسام کلیات ضرورت
در ذات واجب تعالی شانه نیست اول در متعلق بالذات نفس ذاتی را واجب بالذات گفتن
حکم حکمت و ادعای حجت است پس واجب بالذات بود و ثانی بر این است بر متعلق ذاتی
تو در اول و نیز با هم و امکان ذاتی اقسام بنایین اثبات اقتناع آن باطل ذات لازم
اقطاعی بسبب ثبوت و در اقسامات کلیات تلازم تعالی با امکان ذاتی تو بسبب تعدد ثبوت
نزد گویند بر این علم نمی نیست پس ظاهر و در هر دو شست که توحشی از امکان ذاتی اقسام
بنایین و اعتقاد و اعتناع بالذات و رأی از راه اقسام ناشی از سواد مستعد است
در علوم فلسفه و فساد اعتقاد است در اصول اسلامی اقول بسبق گفتن این که این علم
بسیار از اقسام و حقایق می افزاید و سفاست و از انوارش چنانچه جلا شود و روشن می نماید
چرا و چه فایده داشته است این اقسام اقسام جزئی شخصی متعلق بالذات باشد و اقسام کلی که
نوع آن است ممکن بالذات باشد و دیگر امکان ذاتی کلی باقتناع ذاتی شخصی متناجات دارد

پس آن ضابطه که بتدقیق نظریست ازین برودش بیان کرد و بود اگر صادق است تجویز اسکان
 ذاتی کلی و اتماع ذاتی شخصی باطل است و اگر این تجویز صادق است آن ضابطه که بتدقیق
 نظری برآورده بود باطل است و نیز تخصیص تجویز اسکان ذاتی کلی و امتناع ذاتی فردان
 با هر جزئی شخصی چنانکه از کلامش تراش می کند چیزی ندارد چه اگر کلی ممکن را با قید عام که منافی
 طبیعت کلی باشد بگزیند آن فرد عام هم متنع ذاتی است چنانکه انسان نامتقی خود جزئی
 شخصی انسان نیست مگر فرد انسان است و متنع ذاتی است گر این قایل را معصداق آن
 قول گفت پس آنچه در جواب گفته است که اتصاف بتقایص مفهوم کلی است نه در و بهر این
 است زیرا که اتصاف بتقایص اگر چه مفهوم کلی است لیکن فرد مطلق اتصاف است پس
 بر تقدیر تجویز امتناع ذاتی فرد با وجود اسکان ذاتی کلی جایز است که مطلق اتصاف مگر ذاتی
 باشد و این فرد متنع ذاتی باشد این بد جواب اشکال نمی تواند شد مگر در وجهیک این معنی است
 که در امور که مخالفت بدون فرد با کلی در اسکان مخصوص بهر شخصی جزئی است و در نه شرط
 اتصاف و این چهار وجهی ثابت کردن نمی تواند با اثبات این بهر این بر تقدیر تنسیل
 هر یک از کلیات اتصافات جزئیة شخصی یک یک از تقایص باج متنع ذاتی
 است و اتصاف بتقایص اگر چه مفهوم کلی است متنع ذاتی باشد پس قبول اینکه
 ممکن بتقایص کلی است بعد تسلیم امتناع ذاتی اتصافات جزئیة شخصی لغو شخص است
 و آنچه گفته است که بر تقدیر اینکه مراد اتصافات جزئیة تقایص است الا اگر مرادش از انان نیست
 کلی امتناع ذاتی اتصافات جزئیة تقایص فردیت سلوب آن اتصافات است و شخصی مسلم
 است چه امتناع ذاتی آن اتصافات عبارت از ضرورت سلوب آنها است و الا ان موجب
 ذاتی آن سلوب معنی واجب الوجود بودن آن سلوب لازم نمی آید زیرا که سلوب ذاتی وجود
 نیستند تا موجب وجود آن ذات لازم آید و مقابل امتناع ذاتی تقسیم آن موجب الوجود
 است نه موجب عدم و موجب عدم همین امتناع است و سلوب ملحق و موجب الوجود

ندارد و ملوح ضرورت و درجب دارد و ملوح ضرورت و درجب درگذاشت و ملوح
 واجب الوجود در ملوح واجب الوجودی آنکه ذات باشد تصور نیست و ملوح واجب الوجود
 را حتی خواهی و سلب و عدم واجب می باشد و سلب و عدم ذات نیست مگر مرادش
 اطلاق این است که قاعده ذاتی انصاف بنفایس چه نیز مستلزم است واجب الوجود
 بالذات بودن سلب آن انصاف و این ممنوع است چنانچه ذاتی آن انصاف ذات
 ضرورت و درجب سلب آن انصاف ذات را البته مستلزم است نه درجب و درجب سلب
 آن انصاف ذات را این کس بکسر سلب و عدم ذات الوجود میداند و تخیل میکند که هرگاه که
 سلب واجب شد واجب الوجود شد حال آنکه سلب نفس انصاف است نه ذاتی است که
 آن را احتیاجی نماند و اگر دانست او را قاعده ذاتی قطع بالذات مستلزم بودن سلب
 آن واجب الوجود بالذات است و او را محذور گیرد می معترض و دم میکند زیرا که محتاج
 شد به سلب انسانیت و حیوانیت و سمیت و غیره از ذات حق و واجب الوجود
 بخاک که مصداق سلب تصور انسانیت و انسان و الله سبحانه و تعالی و الله سبحانه و تعالی
 میفرماید که سلب سلب الله سبحانه و تعالی میفرماید که سلب سلب الله سبحانه و تعالی
 یا واجب بالذات نیست این قائل نیز میگوید که این سلب با نیست و واجب بالذات است
 چه با نیست و سلب سلب است و درجب ذاتی پیدا از نفس با نیست اما این سلب واجب بالذات
 مستلزم پس بدلی که سبحانه نفسانی و روحانی و جسم و عرض و غیره این امور نیز انصاف است مگر
 ذاتی شد و این کفر مزیح است و او در این سلب قائل به تمام التیضات و سلب و انسان
 میفرماید که سلب سلب بالذات با نیست اما صادق با نیست اما کاتب اما اگر دانست او
 که کاتب اندر کمال با نیست اما در جات آن سلب صادق با نیست باین قدر حاشا حال
 سرفه کنیم به توانست و اگر دانست او صادق اند این سلب با نیست او واجب بالذات
 اندر مگر بالذات حقیق اول با نیست او باطل است چه با نیست او سلب سلب است

و چون ذاتی ندارد پس لامحالہ بدانست اشق ثانی متعین است پس بدانست ادب و دن
 و تنوع اتعین شایان و حیوان جسم و آله سائر خالق مکن بالذات است و این کفر و
 شرک بالکمال است و هم سو فسطایست و علی و حقاس هو البتة بالذات انسان پس علی انسان
 و علی بسیار و علی بیاض و علی فقیه و علی خجسته الی غیر اینها سوا بلامتناسبت یا بدانست
 این قایل صادق باشند یا کاذب علی مثال بدانست او و بیات این سوا بلامتناسبت صادق اند
 نیکون در التعلیل ماسر و حالش سو فسطایست و علی الاول این خوب یا واجب بالذات باشند یا
 مکن بالذات شق اول بدانست او باطل است چه بدانست او سوا بلامتناسبت و چه بدانست
 ندارد پس بدانست او شق اول متعین است پس بدانست او بدون انسان و انسان سوا
 و بیاض و فقیه و خجسته و غیر اینها سوا بلامتناسبت مکن بالذات است و این سو فسطایست
 و الحمد و کفر است و آنچه گفته است که اصناف کلمات که لازم این خوب است واجب ذاتی خواهد بود
 حکم لازم ناشی از موهوم است با سبق بیان کردیم که صدق سوا بلامتناسبت تعالی یعنی
 ذات محمد واجب بالذات است و صدق اصناف کلمات نزد مدعیان که بزیادت صفات
 گنایه قائل اند قیام آن صفات بذات حق با کتفای ذات حق است و این صدق انسان
 صدق منافست و اینها صدق حقین حقیقه و آیه نیست پس از وجوب آن و وجوب این لازم
 نمی آید و لازمی که باین صدق حقین پس مدخلی در کلمات است و حکم سوا بلامتناسبت که
 که میان آن هر دو صیغه آیه نباشد در وجوب و امکان تمهید است چنانچه در ذات حق و کلمات
 که نزد مدعیان ممکن بلول بذات حق باطل باشد و با وضوح مدخلی در کلمات است و آیه
 مکن ذاتی اند آنچه گفته است که سوا بلامتناسبت تعالی و انصافات کلمات بلامتناسبت
 و وجوب ذاتی حتما از محلیت بلون آقا معانی نسبی محتاج به طرات از غایت بیات ناشی
 است چه واجب بالذات و ضرورت ذاتی سوا بلامتناسبت و آیه معانی نسبی که
 مدخلی در محلیت از نیستند معانی سوا بلامتناسبت که محتاج به طرات اند از موجودات

ذاتی و کمالات ذاتی تا بدان مغربات در سینه تحقیق آن سبب که مصداق قضایای سبب مذکور
 است نیستند و صدق آن قضایا بامور چون برین تصور و برین آن محال سبب را و احوالات
 آن را نیست و علی هذا القیاس معلوم شدنی انصاف که کمالات مصداق و قابل صدق آن کمالات
 نیست مثلاً صدق قولنا الله سبحانه و تعالی باللسان منوط تصور کردن برین سبب انسان بر این سبب
 نیست و الا انسان نبودن او سبحانه و تعالی بر این تصور آن باشد پس قبل ازین و قبل تصور
 ذاتی این سبب که کاذب و موهوم آن صادق باشد و التواهم این کفر صریح است و علی هذا القیاس
 صدق قولنا الله سبحانه و تعالی تا در منوط تصور کردن درین ثبوت قدرت با سبحانه و تعالی انصاف او
 سبحانه و تعالی نیست و الا قبل ازین و قبل تصور ذاتی این موجب کاذب و سالیان صادق باشد
 و التواهم این کفر و احماد است بین قابل که در کوهانه بر خفا لایکه متعین بکفر و احماد اقام می کند
 و باکی ندارد و آنچه گفته است که قطع نظر از حدیث لازم الفی و دلیل است بر جرات و جلالت
 او زیرا که انصاف او سبحانه و تعالی و قیاس و قیاس محقق ذاتی سبب آن بالذات غرضی
 است و الا لازم آید که بر جرات سبب تا با الله سبحانه و تعالی کاذب است و کس بجای دلیل
 بعد از کس و انسان و کس بحیوان و کس بحیوان و در مرتبه ذات اعلییه صادق باشند البتة
 بالله من صفات و کمالات کمالات نزد ما حکیمین ممکن ذاتی و مقتضای ذات حق
 او سبحانه و تعالی است پس باطل و متعین ذاتی که ذاتی را واجب بالذات گفته است چنانچه
 با حاکمین است قال فی شرح التفتازانی المصنفه الکذب نقض و انتقض علیه تعالی محال و لو یکون
 منی کمالات و لا یستلزم الله که بر جرات و انتقض علیه تعالی محال و البتة مقتضای کلام غیر بالصفه
 ممکنه و کمال بعد از انتقض علیه تعالی محال فقلاد قال فی الحسین و الاصح علیه الحسین و لا یستلزم
 و البتة و الکذب تعالی شایع لانهما نقض و انتقض علیه تعالی محال و آنچه گفته است و نیز با وجود
 امکان ذاتی انصاف بقایع الی قوایب سطر مقدسین فکر درین بر اهل علم متعین نیست بحدود
 است قوی ظاهر و موجد گشت و کلام بر و میرا گشت که این دانایی میان در نظر علم فلسفیه

[illegible]

علی قاطبیت آنها را متنع بالذات میگویند و آبش اینک زووم استماع بالغير و صورتی است که
 قید و خارج اعتبار از هر چنانچه از حقیقت حده شخص و ارقیده و تقید بر دو دال اعتبار کنیم
 چنانچه در محکوم افراد پس بر مجموع و مرکب حکم با قناع ذاتی صحیح خواهد بود و متاع خارج بالغير
 لعل اول ذلک البیانی المحکوم علیه و که نه جدا آمده و این وجه و اضافت صفت اتصال جزو
 حضرت واجب الوجود و منزله و تقدس از همه تعالیس با در حکم کردن بر آن با قناع بالذات
 شلو گویند و چون واجب تعالی منته متنع بالذات جاری نیست زیرا که این وجه مستلزم جزو
 صفات الیه است از مرکب حضرت واجب الوجود و تعالی و تقدس از کلیه جزو و بهر وجه
 نظایر منزه است زیرا که اینها از خواص کمالات است پس بنا بر تصحیح حکم با قناع بالذات
 واجب تعالی تقدس را بر جزو محکوم علیه مرکب قرار دادن باز حکم بر مجموع با قناع بالذات
 کردن که در آن مجموع واجب تعالی نه نزد دال باشد چنانچه در اجتماع انقیضین و ارتقاء
 انقیضین مما لا یخبر علیه یکنی بل مائل زیرا که منزله و جمیع تعالیس و تقدس از همه تعالیس و
 اعتبار جزو حضرت واجب الوجود و تعالی باشد حاصل است بدین وجه که صفت اتصال
 و صفات بدان بر دو امکان بالذات و متنع کلمات حضرت واجب الوجود و تعالی و تقدس
 قرار هم دیگر هم که بر واجب تعالی و تقدس منته متنع صفات واجب تعالی و تقدس و غیره
 ممکن پس متنع لذات ذلک البیانی و واقع که بر زید و عمر و شلوا اگر کسی گوید که صفات الیه در
 ترکیب اضافی که در غیر اضافات بیانی باشد از جزو محکوم علیه لزوم حکم به معنی است
 چنانکه خود زید کاتب صادق است که زید مرده باشد پس مانع از جواز ذکر و صفت
 جایش آنکه در امثال این ترکیب ترکیب اضافی مانع ترکیب توصیفی است و در
 ترکیب توصیفی بحدوث و صفت هر دو مثبت و محکوم علیه است فی الجمله که معنی
 مانع از اجزات مذکوره است مثلاً اجتماع انقیضین مانع است بقیضانی بجهان
 پس معنی اجتماع انقیضین متنع بالذات و ارتقاء انقیضین که متنع بالذات

و انقیضان انقیضان متنع بالذات و عز زید ممکن بالذات جعل عمر و کمن بالذات یعنی زید
 العاجز ممکن بالذات و عمر العاجز ممکن بالذات علی اعتبار ضمنون بجزایا باعتبار آنکه مصدر
 یعنی مشتق است و از قبیل اضافت صفت شک بر صورت چنانچه حصول صورتی اشئی فی السفل
 یعنی صورتی حاصل فی العقل پس یعنی قیام زید و ضرب زید زید قیام و زید ضرب خواهد
 بود و معنی قیام زید کثرت و ضرب زید کثرت زید قیام کثرت و زید ضرب کثرت کثرت کثرت
 اوصاف که آن اوصاف قبل بالعلم انما لم یس جمل و وجه مذکور به با ایمان تخریج نقیض
 حضرت واجب الوجود تعالی و تقدس مانع و مایق قوی باجزات ضروریه یقین است و الله تعالی
 اعلم و حکما قول از میوه که گویای این قایل در مقام معلوم شد که قیامت او بدینست محبت
 او با نفس و تقاضا رسیده است زیرا که همین گفتیم که متنع ذاتی مصداق انقضا و در مقام
 تقاضا نیست و مصداق را انقضا می نامند و معنی مصداق انقضا تقاضا نیست که از مغفرت
 حقنی است نه متنع بالذات است و نه متنع بالغير زیرا که آن از وجوه ذاتی است و می تواند
 معنی مصداق را انقضا یعنی متنع نیست نه بالذات و نه بالغير چنان از وجوه ذاتی حقنی
 است متنع بالذات مصداق اجتماع انقیضین است این الحق انهم انقضا و ادسب همانند
 تقاضا و در کلام است از نا الحقیقی معنی مصداق نمیده بطریقیکه این معلوم حصه مطلق انقضا
 معنی مصداق است ذاتی اثبات امکان ذاتی آن افتاد و با وجود و در کثرت و متنع ذاتی بود
 فرد آن نوع که ممکن ذاتی باشد تجریدی کند با تقاضای بی ایمانی از قول با امکان ذاتی انقضا
 اکسبانه تقاضا و قبلی و فو ازش باز تا در هرگاه که است شمار کرد که بنا بر مقدار لازم می آید
 که اجتماع انقیضین در انقضا انقیضین متنع بالذات نباشد زیرا که اجتماع انقیضین
 حصه اجتماع است و ارتفاع و اجتماع و ارتفاع شیعین مطلقا ممکن ذاتی از غیر لازم است
 که این هر دو حصه نزد ممکن ذاتی باشند در جایش سیر میرشد از کتاب قولی کرد که حکم
 صبیان شیر خوار و خر و حایان با ناز و در انظار طلب از امانت محاطت و افتاده رسوا

و غار شد آن فعل است جوابش انکال اول در قول فلک النیر فی انکوم علیہ کہ در جرمه و چون
محب بزمیانی است که از زبان این جوان لایقکل برآید و او را رسوا کرد و چندی وجود اول اینک
اجتماع و ارتقا محضی صدری است پس از آن اجتماع محض خواهد بود و چنانچه این قابل و قابل
قول خود گفته است پس اعتبار و فعل قید و تقید در افراد معنی صدری معنی ندارد و دوم اینکه
مفهوم جمیع انقیضین و ارتقا انقیضین بر اعتبار و فعل قید و تقید هم از موجدات
ذاتی است متنع ذاتی نیست بگویند انقیض نیست پس مگر با اختراع ذاتی آن برین تقدیر هم صحیح
نیست بیوم یکی از قول او و اگر قید و تقید هر دو را و اهل اعتبار کنیم ظاهر آنست که و فعل قید
و تقید در آن اعتبار مستبر است و امتناع ذاتی اجتماع انقیضین یعنی است بر اعتبار و فعل قید
و تقید در آن که تابع اعتبار مستبر است پس امتناع ذاتی اجتماع انقیضین و ارتقا انقیضین
برز هم این قابل تابع اعتبار مستبر است چهارم اینکه قید و برین مرکب که آن و این قابل ممتنع
ذاتی قرار داد است فیتسان اند و تقید آن اضافت است و بر انقیضین ممکن ذاتی است
پس اضافت هم ممکن ذاتی است و نفس و قطع و ارتقا نیز ممکن ذاتی است پس منشاء
امتناع ذاتی نیست مگر خصوصیت اضافت اجتماع و ارتقا محضی بیوی انقیضین و این خصوصیت
و صورت بودن اجتماع انقیضین و ارتقا انقیضین حصا اجتماع و ارتقا محصل است
پس اعتبار و فعل قید و تقید را در امتناع ذاتی اجتماع انقیضین و ارتقا انقیضین
و فعل متصور نیست غمما یکی این جابل نادان مرکب را متنع ذاتی قرار داد و است حال آنکه
قاعده و مقوله است که کل مرکب ممکن و الترتیب اساس الامکان چه مرکب متعلق به وجود است
و احتیاج خاصه ممکن ذاتی است واجب بالذات و متنع بالذات و احتیاجی نمی تواند بود
شش آنکه فرق او در میان حصا اجتماع انقیضین و ارتقا انقیضین و در میان فرد
اجتماع انقیضین و ارتقا انقیضین اعتبار و فعل قید و تقید در آن و حکم و امکان محض
آن و امتناع ذاتی فرکان ناشی از ذات حاکم است چه مفهوم هر دو از موجدات ممکن است

و مصداق هر دو متنع ذاتی است بغير اينكه قول اول پس بر جمیع مركب علم با متنع ذاتی صحیح خواهد
بود و متناع بالغير در غل ذلك بغير في المحكوم عليه و كنه جزا منتهی از منی است چه دلیل آن
این است كه در متناع انتقیضین در ارتفاع انتقیضین اگر حصا اجتماع و ارتفاع گرفته شود
متنع بالغير است و اگر گرفته شود متنع بالذات است زیرا كه آن غیر كه بسبب آن با متنع
است جزء محكوم علیه باشد و این كلام عندنا من معنی ندارد كه آن غیر كه در درجیت آن با اعتبار
گرفته میشود و چیزی است علی تقييد و روی قيد و در غل تقييد كه است با هو تقييد نه با هو قيد
و اگر تقييد با هو قيد داخل اعتبار گرفته شود در فرد اعتبار در غل و در قبلة زمانه با هو تقييد مسطور
تقييد با هو قيد در حصم در غل است چنانچه در مختصات صرح است پس آن غیر كه از در غل
آن با متنع ذاتی محكوم مركب ختم نموده است یا تقييد با هو تقييد است و با این صورت در غل
انتقیضین در ارتفاع انتقیضین اگر حصا اجتماع و ارتفاع گرفته شود متنع ذاتی نخواهند بود
در غل ذلك بالغير نیز مانند است چنانچه تقيضین و ظاهر است كه هر دو تقيض ممكن است و در غل
ممكن است هر دو با متنع ذاتی مركب تواند شد پس ظاهر شد كه ضابطه متناع ذاتی اضافت در غل
و در جمیع متقیضین یعنی قيد و تقييد تقييد و حصم حصم است پس حصم متنع ذاتی خواهد بود
مثلا بدین عبارات كه ازین قول سر زده غفلت داشت از آنكه متنع ذاتی مساویان اصناف
و كسبا نه بنفایص و مساویان اجتماع انتقیضین و ارتفاع انتقیضین است نه مساویان احدی
آن افراد حصص گرفته شوند و افراد گرفته شوند این امری نا فهم این عبارت خود را در مضایق
و قیاق علیه انداخته خود را نزد اولی الاقسام و مساویان است و از قول بدین متناهی فی البلاء و
و این وجه در اضافت صفت متناهی الی قوله و الله تعالی اعلم و احكم معلوم شد كه متناهی بلا وجه
و در متناهی الاصل است اول باید دانست كه ذات حق واجب الوجود كه در نفس الامر و حجاب
محقق است جزء يكی كه نیست نه مركب است از اجزای جزئیات و سبعا نازك دامن مركب
در مركب او سبعا نه از طریقین جز متنع ذاتی است و بر امتناع ذاتی آن دلایل قدام و تركب

در مرتبه از ملاکهای لازم و در اول او سبحانه صدق قضایس متفق باقولات است و از
استماع ذاتی جزیت و ترکیب و کسبها نه معنی ذاتی متصور و واجب در خارج لازم
نیاید که تصور ذهنی آن چه مرکب ذهنی شود و ظاهر است که قضایای متصوره ظاهر
سبحانه موجود و مانند سبحانه قادر و مانند سبحانه عظیم و مانند سبحانه حکیم و مانند سبحانه وسیع و مانند
سبحانه بصیر الی غیر ذلک صادق با روایات و مانند کل شیء عظیم و مانند کل شیء قدیر و مانند خلق
کل شیء و مانند نظم و نظم در قرآن مجید و غیره و این قضایای متصوره معدوم نه و مرکب اند
از حکوم علیه و حکوم به نسبت خبریه و با اتفاق ملای جزیت و حکمیه غیر سببیه و حکمیه از محله
الکمال اند و حکم مرکب نام ماگزیند و مرکب آن راگزیند و جزو و مطلق آن چه در معنی آن دلالت کند
و آن دلالت مقصور باشد و مطلق جزو و مطلق این ملکات است و طبیعت جزو و معانی این ملکات
حال است پس با کمال و معنی تصور ذهنی کم بل از جزو ملکات و نه با معنی بلکه از معنی حاصل
متصور نیست و از این همه ملکات کمال بالاتر است و مانند قضایای سقیده و اخبار صادق و نه
و تحقیق باین مطلق نشود و التزام لازم کفر مرع و ایمان صحیح است و از ترکیب این ملکات معنی
از معنی تصور ذهنی کم بل از معنی آن که ذاتی متصفی الخارج جزو و مرکب این ملکات و ظاهر
است که محله معانی مصدق در روان معنی آن که در آن اعتبار دخل قید عقید نکرده و چرا که این
قابل در اجتماع التیضین و ارتفاع التیضین از کتاب اعتبار در مل قید عقید نکرده است
و مفهومات و نه نیست و اجناسی فرد معنی مذکور معانی و نه با معنی ذاتی و معنی پس اگر
معانی مصدق و که معانی معنی تصور ذهنی کم بل از معنی آن که در آن اعتبار دخل قید عقید نکرده است
و آن معنی نیست و جزیت ذاتی متصور و نه متصفی الخارج این معنی پس که این معنی متصور
طبیعت طبیعت ظاهر است که معانی این ترکیب اضافی جزو و واجب است
و مفهوم تصور ذهنی واجب است و جزو و معنی ترکیب ملکات و نه با معنی
است و در مرتبه واجب و جزو و معنی ذاتی متصور و نه متصفی الخارج از طبیعت و جزیت

و جمیع نقایص نه دست و معانی مشهوره قدسی اسمای هستی اجزائی ترکیب مرکبات ذوقی
بهمو تضایق معقوله زکوره بود و مشبهه قیاس اند دلائل آن تضایق مستفاد نشوند و تصدیق بان
متعلق نشود و شاید این بیانی تصدیق بان تضایق معقوله ندارد و باینجه این بی معنی
بنا بر قول او از اعتبار جزئیت واجب الوجود و از فرد بعضی معانی مصدریه گویند نیست چه
مرد را واجب بجهان و مسکنان الواجب بجهان نزد او یا متعلق بالذات است یا ممکن ذاتی و
متعلق بالذات فی الوجود و هوئی ایمان نشاید کردن و علی الاطلاق عدم امکان بر دو مصدر
اند و عدم الواجب بجهان اگر چه این دو مصدر مانند این هر دو وجه ممکن ذاتی نزد او در این
تقدیر ممکن ذاتی اند زیرا که این هر دو مصدر ممکن ذاتی اند و اگر آن هر دو نزد او فرد این دو مصدر
اند اعتبار جزئیت واجب بجهان از این هر دو فرد بر اطلاق لازم است پس او را از هر دو یک از فردیت
بهمو واجب بجهان سازیش است چنانچه گویند نیست و قول او زیرا که تنزیه از جمیع نقایص
الی قوله جزئیه عرض شد بهر دو معنی دینی ذاتی است زیرا که امکان نقصان کمیت بر ملک
او سبحانه لازم می کند و هوئی تنزیه او سبحانه از جمیع نقایص و تقدیس او از هر دو واجب با وجود
یک ممکن نقایص و معایب نیز از نقایص و معایب است و هوئی زبالی است و این معنی
او را بنا بر او ایستاد ایمانی عقلی نبوده و چنانچه از امکان تنزیه او سبحانه از نقایص و مغذیب گویند
زیرا که ترکیب او سبحانه بدست او را متعلق ذاتی است یا ممکن ذاتی و متعلق بالذات و شوق اول نزد
او باطل است زیرا که ترکیب مصدر است و ترکیب او سبحانه بهر این مصدر است یا فرد آن
اگر چه صایبی مصدر است نزد او ممکن ذاتی است و آن فرد آن است چنانچه از این فرد
نزد او لازم می آید و این نزد او محذور است پس ترکیب او سبحانه نزد این قول لا محاله ممکن ذاتی
متعلق بالذات است و علاوه بر این ترکیب نیز از اصول نقایص و خواص ممکنات است و در اعتقاد
این قابل تصان او سبحانه از نقایص و خواص ممکنات ممکن بذات و متعلق بالذات است پس
ترکیب او سبحانه بدست بی قابل لا محاله ممکن بذات و متعلق بالذات و متعلق بالذات واجب

این قایل ممکن بودی یا در دم تسلسل مضاف الیه جبران است و این بدانست این قایل بخدا و در
است و همه شناخت کبرین قایل بوزن آمدند و اهل سونم اذیت انداخته است که مصداق
اتصاف او سبحانه و تعالی نیست زانی است نه این مفهوم صدوری و تعصید که مفهوم تعالی است
و ارتفاع انتقاضین و فاجده باشد یا فرد متعین ذاتی نیست متعین ذاتی مصداق آنست که جمیع است
و نه از اینان مفهوم هم واجب و امکان واجب و شریک با یکتا متعین ذاتی نیست متعین مصداق
آنست این قایل باخصای حماقت و اهل کمالی را می نامند اما اینان تصان او را به تعالی
و تعالی و تسلسل و تعالی و تعالی که امکان فاجده برآورد عقل و ایمان او را بر باد داد
و این در اهل اتباع و مجاور شیاطین است اما فاجده من زکات اما سوال مصداق و تعالی اگر
کسی که بلی قول پس مانع و جزا و ذکر و محبت و کمال می کند بر خاست یک گاهی اواز جسم
در طای این قایل این است که در قاع انتقاضین و ارتفاع انتقاضین که متعین ذاتی است
فرد اجتماع و ارتفاع است که در آن قید و تعصید و اهل است و محصلین و این معنی در کتاب
تعالی می آید که نمی تواند شد چنانچه در قید و تعصید و آن است مگر بر خاست که چنانچه
است بر این و ما این در اهل توحید است که در ترکیب مختلفی مضاف الیه جزئی باشد چه جزو
مضاف الیه و حورتی است که مرکب اضافی با فردا اعتبار کنند و اگر فردا اعتبار کنند از اعتبار
در اهل مضاف الیه در آن مرکب ناگزیر است و مرده بودن زیر مانع اعتبار در اهل توحید
و حورتی در مرکب اعتباری ظاهر نمیدان آن را فردا اعتبار کنند و حاکم خود این قایل خیال کرده است
که در مرده بودن و حورتی در مرکب اضافی و حورتی است که در اهل قایل بلای مانع که کسی
بگوید که آدم علیه السلام با او پیشه خدیشی تواند بود چنانچه آدم علیه السلام مرده است چگونه این تعصید
تواند شد و در اهل مضاف الیه بجزئی و حورتی است که فردیت اعتبار کنند
و اگر فردا اعتبار کنند از قیل بجزئی است مضاف الیه ناگزیر است و حاکم این حال
گفته است و حاکم که اهل است چه مفهوم مرکب اضافی معانی مفهوم مرکب و حورتی است

و انصاف بلکه با سمیت و خلیفه و حریت ممکن بالذات است مگر آن کل واحد من المکررات و من
 متناهی موضوع و چون موضوعی خاص بجای موضوع عام بگیریم و گوئیم النار بار و رطب و الاربعه
 فرد و ضرب یعرب و انصاف موضوع محمول متغییه خواهد بود و لیکن این قول با سبب خصوصیت
 موضوعی است زیرا که چون صورت فیهه ناز متغییه حرارت و برودت است و برودت و حرارت
 خدا ناهما است از یک متغییه انتظام است بتساوی و حرارت مقابل آن فعل منی آن
 مستقل بالقوه است و حرارت غیر مستقل پس برین وجه انصافات مذکوره متغییه با غیر
 شدن پس غیر سبب کسی را که گوید اگر انصاف اطلاق برودت و حرارت و عدد برودت
 و کبر بریت ممکن ذاتی باشد لازم می آید امکان برودت و حرارت و در ناز و حرارت و در ناز
 و حرارت و ضرب یعرب و قس علی ذلک انتفاع انصاف حضرت واجب الوجود تعالی شانه
 بالانصاف اقول باین که فاسره و ضرر ان این قایل ناز و ده که رجوع مکافات اولین گوید
 در محال قریبی نمود و سابق بیان کردیم که متغییه ذاتی مصداق قضایای قایل الله سبحانه و ماجور
 سبحانه عاقل الله سبحانه انسان الله سبحانه نبات الله سبحانه جماد الله سبحانه شمالي غیر ذلک است
 و مصداق این قضایا سلب سلب است و آن سلب سلب ضروری بالذات و ضرورت ذاتی
 این سلب انتفاع ذاتی سلب است این الحق مفروض انصاف واجب الوجود و کمال بقا
 و متغییه ذاتی و در قول استادی الحق فیه در پی اثبات امکان آن باقتضای بی ایمانی و انقاد
 عقل دین خود را بر او و سپس حاصل قول استادی الحق این است که مصداق این سوا لب
 ضروری است و ضرورت ذاتی آن انتفاع ذاتی مصداق موجبات است این بلی عقل ناز
 انصاف معنی مصدري فیه در در خطاب غلات و جمالت غوطه با غور و و ظهور و ظاهر است
 که اگر مصداق این سوا لب ضروری نیست و جمالت آن ممکن ذاتی خواهند بود و پس و ضرورت
 نفی ضرورت سلب و ذاتی با امکان ذاتی موجبات ضروری است این قایل این فاعل بوده
 انصاف را بر سبب مصدري محمول نموده این انصاف را متغییه با غیر ممکن بالذات قرار داده

بهشت خود از او شناخت اقصای او بکار نه رها نش بری میان کج بگوید و هر چه بدو
 می آرد گوید و ذات همین مناس چه بر تقدیر تنزل بر نم اودی گویم که اقامت آن میکند باقی اقصای
 او بکار نه بنحایس باعتبار خصوصیت طرفین پس مراد او از اتساع اقصای او بکار نه بنحایس اعتبار
 خصوصیت طرفین اگر اتساع ذاتی است مدعی معترض که جمعی اتساع ذاتی اقصای او بکار نه
 بنحایس نموده است ماضی شده اسمی این قابل در اثبات اسکان ذاتی آن و ایگان رفت
 و اگر اتساع بالغیر است اعتبار آن برون این اقصای باعتبار خصوصیت طرفین متغی با نسبت
 اعتبار است برون این اقصای باعتبار خصوصیت طرفین ممکن ذاتی چه متغی بالغیر را ممکن ذاتی بود
 تا گزیر است این اقصای باعتبار خصوصیت طرفین از اسکان ذاتی بر نخواهد آمد پس قول او در
 حیثیت اسکان ذاتی نفی این اعتبار خصوصیت طرفین است بعضی معنی است جز این تقدیر این اقصای
 باعتبار خصوصیت طرفین ممکن ذاتی است این ناظم از مخطوط لغت حیثیات قضیه هر عقل و
 خود است و قول تعالی الله عنده ملاک گیر با و در تجرنا اسکان ذاتی اقصای او بکار نه بنحایس
 از باب اتفاق است پس می بود و گویا و باطل بعضی مطلق صحت است و قول او در بخشش
 الی آخره برای تخصیص کافیست چه لا مطلق صحت دارد و در طلب یا پس تقسیم مطلق است
 بسوی انواع اربعه آن اقصای آن برودت و طریقت باطلی در ضمن یک نوع شکلا آب ممکن
 است و در ضمن نوع دیگر شکلا آب ممکن نیست بلکه متغی بالذات است چه مطلق که بالذات دارد
 و طلب است آب است و اما آب و نار که حقیقتا ان متباينان در متغی بالذات است
 و اقصای در بر خصوصیت در ضمن بعضی انواع آن بکار نه ممکن است و در ضمن بعضی انواع
 دیگر آن بکار نه متغی بالذات است و اقصای که معرفت در ضمن یک نوع اگر چون است
 ممکن است و اقصای آن معرفت در ضمن نوع دیگر محو اسم و فعل متغی است بچنین مطلق اقصای
 در ضمن اقصای زیر بجز فعل ممکن ذاتی است و در ضمن اقصای او بکار نه بنحایس متغی بالذات
 این حکمیه بنای میورده گویم باقی برکنند و بخشش تخصیص و خود این قابل سابق معترف

الحق تعالى و تقدس پس بنده واجب الوجود در احتیاج خود از کمالات صفات و کمالات
صفات و یکی ذات مقدس واجب الوجود و تعلق فی ذاتی کل مورد و چون بگویند لازم واجب
الوجود و ذات است پس بنده واجب الوجود لازم آید و محسوس بود و آنکه تعلق بنده و این معنی مستعرض
و تعلق بنده آنکه لازم آید و علیا و باشد و آنچه از بعضی تقدیم بقول است که الواجب الوجود و ذات
و آنکه تعلق و صفات پس با دل است بآنکه واجبیت ذات الله تعالى و تقدس چنانچه خواهد
آمد و ظاهر شده تعلق و آنچه لازم معنی مستعرض است آن در وجه ذاتی است بآنکه دل خود را که
او در تقاضای بر امتناع با غیر یعنی امتناع ذات الواجب تعلق کفایت نمی کند و امتناع
ذاتی لا التزام می نماید پس قول در وجه ذاتی صفات کمالیه بر وی لازم می آید که از صفات
بعضی تقدیم نموده که امتناع ذاتی در جماعات بتقاضای از و منقول گشته تا کلامش تعلق
که دل بگویند می شد و اقوال سابق گفته ایم که صدق طلب بسیط سوابق تا بلا شبهه
بکس انسان کس بکاتب پس بخرک کس بهادر کس بجامل الی غیر ذلک ضروری بالاتر
است و ضرورت ذاتی این سلوب امتناع ذاتی سلبات است و همه ایان که سلوب بسیط
و در مرتبه ذات احدیه صادق نیست و در درجات آن ماکر صفات آن اتحاد ذاتی و سلبات
و غیر متناهی با غیر ذاتی است و این امتناع است صادق می ماند و سلوب بسیط تقاضای در تقاضای
صفات که باید جوهری است سلب که اجزای نیست که سلب وجود داشته باشد و صفات
صفات که تین در حاکم تعیین نفس ذات احدیه نیست که صدق آن قیام صفات را بد
چنانچه است و یک کس در سلبان نمی تواند گفت صدق سلوب بسیط که نفس
ذات احدیه نیست و بعضی صفات با تقاضای و تقاضای و تقاضای سلب انصاف
و تقاضای و تقاضای و تقاضای است تا صفات صفات که این حق در تقاضای صفات
و صفات که از امکان ذاتی انصاف و سلبات و تقاضای و تقاضای و تقاضای را قول
در وجه ذاتی انصاف و سلبات صفات کمال گمان می کند انصاف و سلبات

که این تقیض اقصا است و سبب بقای نفس گمان می کند حال آنکه چنین نیست مبیان و مجامع هم میداند
 که تقیض اقصا بقای نفس سلب اقصا بقای نفس است و مصداق سلب اقصا بقای نفس
 و مصداق اقصا بقای نفس کمال بر راسی عامه متکلیفین و احد نیست مصداق سلب اقصا
 بقای نفس ذات احدیه است و مصداق اقصا بقای نفس کمال قیام صفات بذات
 احد است و این دانست متکلیفین و آنان متاخر است و آنچه گفته است که چنین ممکن بالذات
 موجود و ممکن بعدم و ممکن الزوال است از باب تکیس است چه اگر مرادش این است که هر
 ممکن بالذات موجود و غیر نفس ذات خود ممکن بعدم است گویا محابا موجب بالذات موجب
 بالغیر باشد این قاعده مسلم است لیکن این امکان زوال صفات کمالیه او سبب از ذات
 حق بر ذی متکلیفین لازم نمی آید چه بدانست متکلیفین صفات کمالیه او سبب نه اگر چه ممکن بالذات
 اند مگر ذات او سبب قاعده موجب اقصا است و تعلقات معلول از علت موجب آن متشعبه بالذات
 است و اگر مرادش این است که هر ممکن بالذات موجود و نفس الامر ممکن بعدم و ممکن الزوال
 است که علت موجبیت آن وجود باشد این کلیه منوع بلکه کاذب و غلط است و منشأ حق تعالی
 مدعی حضرت استنادی الحقیق ظلمه باضاح ذاتی با اقصا او سبب بقای نفس نشان است
 که این قایل گمان کرده است بلکه منشأ آن باین است که اگر اقصا او سبب بقای نفس
 ممکن باشد سلب اقصا او بقای نفس از مرتبه نفس ذات احدیه متاخر باشد پس در مرتبه
 ذات مرتبه سلب اقصا او بقای نفس مقدم است مصداق ایجابات بقای نفس لازم می آید
 و این خود در بر تقدیر تاخر صفات کمالیه از نفس ذات حقه چنانچه عای عامه متکلیفین است لازم
 نمی آید نهایت کار این است که بر ذی متکلیفین سلب صفات کمالیه در مرتبه ذات احدیه لازم
 می آید و عامه متکلیفین آن را التزام می کنند چنانچه استکمالی با سبب بقای صفات زاید مدعیان
 می نمایند این حق است این فرق را نه انسته بر معترض لازم می کند و موجب بالغیر را در مرتبه
 امکان زوال صفات از حدت او سبب نه کافی نماند و موجب ذاتی صفات کمالی قیام باشد

خلقت را مقابل کنیم و مقایسه نماییم خلقت حقیر را منحل میایم حکم ابتداء آن سیکردن یا باقی نمودن
 یکی کند که در آفتاب با وجود دردم ذاتی ضرر امکان تحقق خلقت است بخلاف امکان ذاتی خلقت بچنین
 بیرون نقایص یا در مقابل حضرت واجب الوجود تعالی شأنه که انصاف او تعالی بصفا کمال
 واجب الوجود تعالی است نقایص کنیم چه نقایص منحل محدود بلکه خنوع و تسبیح می یابیم بیکس این
 هم تعلق و اتحاد ذات حضرت واجب الوجود است تعالی شأنه ذاتی آنرا زیاده بخود داشته و
 هم نقایص ممکن بذات اند چه بیکس یکی پس از او آید و در پیشند حکم ابتداء ذاتی آنرا نخواهد کرد
 خنوع ذاتی را هیچ فردی بپیشی باشد اقوال سابق گذشت است که صفات که این واجب الوجود
 بجا نهد و مانند شکلی بر ذات حق نماید و حلق مالیت و قاعدیت و دیگر صفات که الیه قیام
 بهای که این صفات بذات حق است فان صفات مستقل بالذات اند و از حلق ملول بالذات
 خلقت و از صفات از ذات موجود ضروری است و حلق سلب جمیع ذات مکنه و ذات
 آنرا نقایص آنرا نقایص و قیام و نقایص نفس ذات حق است در مرتبه متاخره از ذات
 و الا صدق موجودات آنرا در مرتبه ذات حق لازم آید ضروری است امکان ارتفاع مقتضی لازم
 صریح بطلان امکان صفات که الیه قیام می دهد و عدم آنرا باطلی انحصار است و عدم
 بسبب انصاف بآن صفات که الیه انصاف نقایص نیست اما امکان انصاف بصفات
 که الیه امکان انصاف نقایص لازم آید پس انصاف بصفات که الیه ضرورت شکلی واجب
 لذات الی واجب بجا نه و تا فراتر مرتبه ذات حق است و سلب انصاف نقایص منحل
 ذات حق نیست بجز ضروری بذات است پس از درج صفات که الیه لذات واجب
 امتناع انصاف نقایص لذات الی واجب بجا نه لازم نمی آید چون صفت علم و قدرت او
 تعالی ضرورت شکلی ممکن بذات است و در عدم این ضرورت صفت ممکن است و وجود
 این ضرورت و لذات الی واجب بجا نه واجب و عدم آن لذات الی واجب بجا نه ممکن است
 و در سلب صفت ضرورت از واجب نیست که مایل و صارت از عدم بلکه علم است و عدم علم

می آید که اکسجانه در مرتبه ذات حق نزد عامه متکلمین جا بلی باشد البتة با تشدید هرگاه که صفت علم
سلول الیه میانه نزد عامه متکلمین است این صفت سلول در مرتبه ذات حق که موصوف و طاعت
آنست محسوس و سلوب نزد عامه متکلمین فایده و ضرورت کافرا الصفة عن الموصوف و تا به سلول
عن الله و در میان صفت ذات حق بدانست این جا بلی اصل است پس لازم است که ما
متکلمین قایل باشند به جا بلی بودن اکسجانه در مرتبه ذات حق البتة با تشدید و کلام ما
مجلس آن نزد اشاعر صفت وجودی است مضار و قدرت فی شرح الواقت المقصود و ان
البی عرض بود مضار و قدره با اتفاق بین الاشاعره و جمود المعترض و قال الا بیری فی شرح الترتیب
ان صفت الاشاعره و کل من ثبت الاوضاع علی ان لا یجوز عرض ثابت مضار و قدره این حساب
بسیب بر خود را داد و یک خاتمی تفسیر آن بعد از القدرة حاصل شد البتة قدره نفی و جزا بیعنه
عدم القدرة نفی و امکان عدم قدرت او بجا نه طرزه سبب عامه متکلمین امکان بجا اکسجانه
قرار داد و بر قایل با مکان انصاف او بجا نه بجز اقدام خود و البتة با تشدید و چون
سبب و صیر از صفات کمالیه این هر دو صفت بر طایفه متکلمین ممکن فانی است و عدم آن
الذات حق نیز ممکن است و می گویم که چهار مرتبه از عدم البصر حاصل شد البتة بصیرت و عدم
البصیرت حاصل شد البتة البصیرت از عدم کل کلام حاصل شد البتة کل کلام است پس می دانیم و می
بودن او بجا نه بد اعتقاد این بلی ایمان ممکن است بلکه در اعتقادش می دانیم و می بودن او
بجا نه در مرتبه ذات حق ضروری است خود با تشدید و انحاء و فساد الاعتقاد و چون موت بر
نهایی عدم کلیات است و حیوة نزد عامه متکلمین صفت نایده و بر ذات حق و ممکن البتة است
امکان عدم حیات او بجا نه بر طایفه متکلمین و اعتقاد این قایل با مکان موت اکسجانه و تا به بلی
و کلام اعتقاد این جا بلی ایمان اکسجانه در مرتبه ذات حق نیست است زیرا که در مرتبه
ذات حق سلب حیات که صفت سلول ذات حق نزد عامه متکلمین است ضروری است ضرورت
افرا الصفة عن الموصوف و السلول عن الموصوفین کسب از عدم البصیرت حاصل شد البتة البصیرت در

مرتبه ذات محله ضروری باشد بمان ای ای اندکی بمرتبه اول باطل الموند و اگر موت و اصفت
 وجودی گفته شود چنانچه بر مذهب دیگر است این قول را از قول باسکان ذاتی موت ارسطو
 سبب قضا به ظاهر اگر نیست بذات او بجا نه موت خاص است پس آن چه موت است
 ظاهر است که در نفس ذات نفسی اند پس این چه ممکن خواهد بود بنا بر این قول او این
 موت خاص را فرد اعتبار تواند کرد که بدانست او را اعتبار کردن فرد موت بدینست او
 بسبب آنکه این فرد لازم می آید از آن که این قول محذور است و اگر گوید که موت او بسبب آن
 بنظر خصوصیت متعلق است و قطع نظر از خصوصیت ممکن است از او رسیده شود که موت او
 بسبب آن بنظر خصوصیت ایامتن فانی است یا متعلق به غیر اگر متعلق ذاتی است همه احوال او بطل
 شده و اگر متعلق بالذات است موت او بسبب آن بنظر خصوصیت هم ممکن ذاتی شد چه مستثنی بغير
 امکان ممکن ذاتی است پس بر مال او را از قول باسکان ذاتی موت ارسطو نه بابر قضا بدان
 از چهار نیست و از تغییر و بطلت اجسام کشیده و نه نفس تیره درونی او را از نظر ظاهر روشن
 که باطنی او را قابل الابصار بر سرش شده چه روشن شدن اجسام کشیده و تیره و دار شدن
 آفتاب بقدرت آتشی ممکن است و انصاف واجب الوجود بسبب آن بنقایص و خفایس قلیح
 و خفایس حوادث و ممکنات نزد هر یکن متعلق بالذات و بجان با تعین ممکنات با صفات
 کلیه او بسبب آنکه متعلق بالذات است و آنچه گفته است که بنظر ذوات خود با نقایص ممکن
 بالذات اند چه بر کلیه که بعضی افراد ظاهر و باشند حکم باعتبار ذاتی تا آنکه از مرتبه ذاتی
 خارج فرد درونی باشد باینست که ممکن بودی نقایص بدین معنی درست است که هر یک
 هر یک نقیصه صلوح آن احوال و متعلق بالذات نیست و نه واجب بالذات است معنی امکان
 نقایص نه این است که بر یک نقیصه ظاهر گردد وجود ممکن است شکی ممکن نیست که احوال حادث
 وجود است تقالی قیوم وجود دشو نه تجسم آئینه ذات او بسبب آنکه قیوم شده و وجود قیوم شود
 و در دشت بعد از عدم بذات او بسبب آنکه قیوم شود و بجا است که خاصه تا ذرات است

و ذات مقدس معلول نماید قوا امکان ذاتی نماید پس بین قیام آنجا که واجب بود
 سبحانه و قدّم آنجا که در آنجا از ذات مقدس بشا بهضات گماید ممکن ذاتی است که در آنجا
 به جهت در سوسلطایت است باید در دست چنانکه امتناع ذاتی بعضی آنجا وجود مخصوص
 آنقدر نفس حقیقت منافی در وجه ذاتی نیست چنانچه حقیقت حق واجب وجود ممکن و وجود
 حادث و وجودی اصل متعین ذاتی است که امتناع ذاتی این دو ذات خاص بر سوسلطایت در
 محال ذاتی نیست بلکه سادری در وجه ذاتی او مستقیم چنانکه امتناع ذاتی بعضی آنجا وجود
 بخصوصی غیر نفس حقیقت منافی امکان ذاتی حقیقت نیست چه وجود و وجهی و وجود و وجهی
 بر ادوات ممکن و وجهی ممکن بر وجهی و وجهی بر ذاتی بر حقایق غیر تار به آنیسات ممکن
 است که امتناع آن منافی امکان ذاتی این اشیا نیست معنی امکان ذاتی این اشیا
 این است که در وجهی هر یکی از این اشیا صلاح آن وجود دارد نه واجب بالذات است
 و در جمیع حالات این حق باین امکان ذاتی بیانات خاص امکان قیام و طول آن در ذات
 حق مقدس واجب و امکان خود آنجا و امکان بدون آنجا از ذات مقدس ثابت گردانند
 امکان اندک بر وجهی است این آثار و تیه طوالت و این فزونی در طبعات این بیانات
 کاسدی که دارد و این جنات که آن را در تفریق می پندار و نام در روی خود و بسیار و فضل
 این خود را تا به ساخته بهر طاعت در طهر خود و در چه با او آمده و این و دنیای خود را به
 است این بهر دلیل اجاب بخیر این غیر المال است و بسیار و با همه المشال قال الرشیع
 الرشیع در شرح مقابله نفس است فلا حول و الاصل قال السجیل تعدد ذات قدیر ذات
 قدیر به صفات دان که بر علی القوی بکونی الصفات و اجبه ظهور و لا تعالی بی واجب تعالی
 بل لما یسیرنا و لا غیرا یعنی ذات الله تعالی و تقدس و بکون با عودن کمال الواجب
 الوجود لذاته بهر الله تعالی و صفاته یعنی انما و اجبه لذات الواجب تعالی و تقدس و لا
 فی نفسا فی ممکن که استخوانی قدّم ممکن با امکان قانما بذات قدیم واجب به نفس

این خود را تا به ساخته بهر طاعت در طهر خود و در چه با او آمده و این و دنیای خود را به
 است این بهر دلیل اجاب بخیر این غیر المال است و بسیار و با همه المشال قال الرشیع
 الرشیع در شرح مقابله نفس است فلا حول و الاصل قال السجیل تعدد ذات قدیر ذات
 قدیر به صفات دان که بر علی القوی بکونی الصفات و اجبه ظهور و لا تعالی بی واجب تعالی
 بل لما یسیرنا و لا غیرا یعنی ذات الله تعالی و تقدس و بکون با عودن کمال الواجب
 الوجود لذاته بهر الله تعالی و صفاته یعنی انما و اجبه لذات الواجب تعالی و تقدس و لا
 فی نفسا فی ممکن که استخوانی قدّم ممکن با امکان قانما بذات قدیم واجب به نفس

منقول عنه کس کل قدیم آتیا می یازم من بعد و الله را وجود الالهه کس مما یضی ان قال الله
 تعالی قدیم بصفات و یطابق القول بالقدیم لیس لزم الیه ان کلاهما تعلیم بذاته بصوت
 بصفة الالهیه و بصوتیه و انما ذمب المعترض و الفلاسفة الی غی الصغات الکسالیه
 و کما رایت الی غی قد صا و الا شاعره الی غی غیرهما و یقتضا بعد لا حکم فقول این عبارت منقول
 در آنچه ذکر کردیم و ایم شکی باقی نخواهد ماند و عاشریه خیالی مذکور است قوله و اما فی نفسیه فی
 حکمته قد سبق فیین ان ینحلف با شتمین من ان کل ممکن محدث ای سبق بالعدم
 انتهى در عاشریه بالا و جدید الحکم است قوله قد سبق ما فیه ای قد سبق فی الشیء ان القول
 با مکان الصفات قدینا فی قولهم ان کل ممکن حادث بمعنی انه سبق بالعدم و لا یخفی علیک
 ان القول بیده الخالق ازین من القول بعدم اسکانها لا یستلزم تعدد الواجب لزاما
 بخلاف انتقاض تلك الکلیه و لا خصصا المحققون بان کل ممکن سبق بالقصد و لا بقیام
 فهو حادث فی عبارت الشیء اشعار بیکه حیث قال : لا استحالی فی قدم الممكن انقول
 اگر گفته شود که چون عدم هر چه است برقل مذکور اولی باشد چنانکه در شرح مصرح است پس
 قول جودن صفات واجب الوجود و لا تنافا با غیر اولی خواهد بود و این منافی اسکان ذاتی صفات
 مذکوره است و اینش آنکه درین اعتراض فقلت از خصوصیات لفظ قول است یعنی دران
 از حیث است شیء آنکه قول مذکور در هر چه جائز غیر اولی است اما اعتقاد بیه و دن صفات واجب
 الوجود و لا تنافا پس باطل است و غیر جائز و وجه فرق آنست که قول تأویل تاویل است
 چنانکه شایع تاویلش کرده و گفته و گیران هذا مراد من قال الخ و اعتقاد تأویل تاویل
 نیست کما هو الظاهر از شرح و عاشریه الحاشیه ثبوت رسید که اقصای حضرت
 واجب الوجود و این صفات کما یه واجب لذاته حضرت باری تعالی است و اما
 ذات این اقصای ای اقصای شیء با مثل علم و حیات مثلا پس ممکن بالذات است بچنین
 اقصای حضرت قدس تعالی باشد چنانکه ممکن تحمل لذات حضرت واجب الوجود است

و متنع تنفی اما ذات این، اتصاف ای اتصاف شیء با پس ممکن بالذات بلکه تحقق الواقع است
 و در دیگر کتاب بعد از شرح عقاید طلالی و حاشی آن و مثل شرح سرائف و حاشی آن
 و غیره زیاد و تر از این تحقیق است مگر نظر کثرت و در شرح عقاید نفسی و حاشی آن بر نقل
 اینها اکتفا کرده شد اقول حاصل اینچنین قایل اگر شرح عقاید و حاشی آن نقل کرده است
 این است که صفات گسایه اوستحانه نزد عامه متکلمین ممکن بالذات و قدیم صادر عنه سبحانه
 بالایجاب اند و این لازم نمی آید که اتصاف اوستحانه بتعالیس ممکن ذاتی باشد که تفصیل
 پس قول ما بعد از حلقه بعنوان این عبارت منقول در اینجا ذکر کرده ایم که باقی خواهد ماند پیوسته
 گویی است آری کسیکه بهره از فهم نیافته باشد و از امکان ذاتی عدم صفات گسایه امکان
 ذاتی اتصاف اوستحانه بتعالیس نفی از این عبارات بآن دلیل مرکب که این قایل بدان مبتلا
 است گرفتار نماندند و عجب تر از این پیوسته گویی قول ما است از شرح و حاشیه الحاشیه
 بر ثبوت رسید که اتصاف حضرت واجب الوجود جل شانه بصفتان گسایه واجب لذات
 حضرت باری تعالی است و اما ذات این اتصاف ای اتصاف شیء با مثل علم و حیات مثلا
 پس ممکن بالذات است و ظاهر این بحق جابل و کلام خود هم تامل نمی کند و هر چه در خیال
 باطلش می آید یا ده میسر آید چه اتصاف حضرت واجب الوجود جل شانه بصفتان گسایه
 به خصوص و نفس الامر از سواد کثرت و وجوب ذاتی و امکان ذاتی و امتناع ذاتی خالی نخواهد
 بود و اگر واجب ذاتی است لازم است که مصداق این اتصاف مرتبه نفس ذات حق
 بالاتر از ذات امری دیگر باشد بر این تقدیر و حسب تأملین بزیادت صفات باطل شده
 و اگر متنع ذاتی است این اتصاف واجب لذات حضرت باری تعالی تواند شد پس لامحاله
 ممکن ذاتی واجب بالذات خواهد بود و آنچه واجب بالعدم است لامحاله ممکن ذاتی است پس
 قول ما و اما ذات این اتصاف ای اتصاف شیء با مثل علم و حیات مثلا پس ممکن بالذات
 محض نیز است چه این اتصاف بخصوصه هر گاه یک واجب بحد شد لامحاله ممکن ذاتی شد

و عجیب تر این است که خود با مکان ذاتی صفات که لایه تصریح نموده است و در سبب منقول
 معنا با مکان ذاتی صفات که لایه تصریح است و بر گویا که صفات که لایه ممکن ذاتی مستند به تصان
 او سبحانه بآن صفات لا محاله ممکن ذاتی خواهد شد چه با مکان ذاتی یکی از مرتبیین حجب ذاتی
 اتصاف معنی ندارد و همه آن خود بالا گفته است که اتصاف صلاحیت و حجب ذاتی ندارد
 پس تجاشی از اطلاق ممکن بالذات بر این اتصاف بخصوصه درست منشأ آن جز حماقت و جهل
 منم هیچ نیست و عجب تر از این قول او است چون اتصاف حضرت قدوس
 تعالی شأنه بنقایص تجلی لذات حضرت واجب الوجود است و متنع عقلی اما ذات
 این اتصاف ای اتصاف شی با پس ممکن بالذات بلکه متحقق الوقوع است چه اتصاف
 او سبحانه بنقایص از مصادیق نفس الامر غالی تواند بود و ظاهراً است که واجب ذاتی نیست
 پس اگر متنع ذاتی است فهو مظهر بنا و مبطل از همه و اگر ممکن ذاتی است پس از تجاشی از اطلاق
 ممکن بالذات بر این اتصاف بخصوصه چراست قول با متناع آن لذات الواجب سبحانه
 قل با متناع آن بطلت است و قول با متناع آن بطلت قول است با مکان ذاتی آن
 و همه اتصاف او سبحانه بصفات که لایه بخصوصه نزد او واجب بالذات است پس
 بد است او ضرور است که اتصاف او سبحانه بنقایص بخصوصه متنع بالذات باشد چه نزد
 او و میان سلب اتصاف بنقایص و اتصاف بصفات که لایه محیة ذاتیه است و معان
 بالذات در حجب و امکان یک حکم دارند چنانچه ادساقی گفته است و حجب ذاتی سلب
 اتصاف بنقایص متناع ذاتی اتصاف بنقایص است و اگر اتصاف او سبحانه بصفات که لایه
 بخصوصه نزد او ممکن بالذات است عدم آن بخصوصه ممکن بالذات است و عدم اتصاف
 بصفات که لایه بخصوصه نزد او یعنی اتصاف او سبحانه بنقایص است پس نزد او اتصاف
 او سبحانه بنقایص بخصوصه ممکن بالذات خواهد بود و این مفیه اتصاف او سبحانه را به صفات
 که لایه بخصوصه واجب لذاته تعالی و مطلق اتصاف را ممکن ذاتی و اتصاف او سبحانه بنقایص

مخصوصه تنس لذاته تعالی و مطلق اتصاف بقایص را ممکن ذاتی انکاشته است
 و جواب اتصاف بصفات کما لیه لذاته تعالی را مقابل امکان ذاتی آن قرار داده و اتصاف
 اتصافه بقایص لذاته تعالی را مقابل امکان ذاتی آن نمیده است حال آنکه تقسیم مقابل
 امکان ذاتی در جواب ذاتی و امتناع ذاتی است نه جواب لذاته تعالی و امتناع لذاته تعالی
 چه در جواب شی بمله و امتناع شی بمله از جهت امکان ذاتی آن است و متنع عقل در محلول
 متمنع ذاتی را گویند اطلاق آن بدین معنی بدست او بر اتصاف او سبحانه بقایص نیست
 و تنبای این پیوده گوهرها از شرح عقاید و حواشی آن پس عجب است از نقد را ناان بالنتیجه
 ظاهر است که نزد ماهر متکلمین که زیادت صفات کما لیه مقابل با آن صفات و اتصاف با
 ممکن ذاتی و محلول او سبحانه بالا یجاب نه ضایع که آن اتصاف بخصوصه ممکن ذاتی نیست و نه اینکه
 اتصاف او سبحانه بقایص ممکن است و نه اینکه عدم آن محلول او سبحانه است فشار این تنبای محلول
 مرکب مفهوم است و مبسوط بر ترازوها و تلمیس قول الله است و در هر کتب علم کلام مثلا شرح
 عقاید جلالی از کج این عیار شرح عقاید جلالی غریبه باشد و الا امید نیست که اتصاف او
 سبحانه بقایص محال بالذات است قال الکذب نقص فلا یكون من المکنات لا یختلصه القدر
 کسایره و نقص علیه کما یجمل العجز انتهى و قال بعد قول اهلر و اهلر لا الکذب لا لنا نقص
 و نقص علیه تعالی محال و قال فی شرح قول المص و لا یخجل غیره یطلق الاتحاد فی نفس جملة الاول
 این بصیرتی بعینه شیا آخره و محال مطلقا سوا امکان فی الواجب تعالی او فی غیره و اشکالی
 این غنیمت الیه شی فیحصل منه حقیقه واحده بحیث یكون الجموع شخصا واحدا آخر که یقول صا و الا
 یطعن و ان لث این بصیرتی شیا آخره بطریق احتمالی فی جوهره و در ضه کما یقتل صا ماله و هوا
 او صا و الا یمن و اسود و اکل فی حق تعالی و قال فی شرح قول یس یجیر اذا یجور ربوا ممکن
 استغنی عن یحل او یجور بالذات و رب تعالی تنزه من الامکان و التیج و فی شرح قول
 ملام فی ان عرض محتاج الی الحمل المقوم له الواجب متنع عن غیره فی شرح قول لا یسیر ان الجسم

پس قول بایجاب در حد و آن لازم آمد و از کلمه مذکور مستثنی خواهد بود و همچنین اتصاف بنقایص
 که مقابلات صفات کمالی اند با وجود امکان ذاتی این صفات متعلق قدرت نیست و حضرت
 باری تعالی و شانه لا تناف بالنظر الیه تعالی شانه و در غیر حضرت واجب الوجود تعالی شانه از ممکنات
 متعلق القدره است کما یؤید بالخبر و اگر گفته شود که قول بحد و ربالایجاب مذکور فلا سفسه
 است جوابش باینکه فلا سفسه در حد و عقول که مبانیات اند و منفصلات قایل بایجاب اند نه در
 صفات که قایل بغير اند و محققین متکلمین در حد و منفصلات قایل بایجاب نیستند بلکه در حد و
 صفات بر تقدیر زیاد و قاصر فادر شرح عقاید جللی است انت تعلم ان هذا ساق الی القول
 بكونه تعالی فاعلم ان حیا تلك الصفات انما یجابها بالاعتبار غیر متصور و لا محذور فیکفی حیث کونه
 محصورا بقاعدة العقلیه که قریب الی ان القاعدة لا یستلزم العلم بالقول فخص القاعدة که یخص الحكم
 بزاده الوجود و لا یخصه سائر الصفات کما الیه علی المبیات الیه الوجب تعالی حیث ما تقر عند
 الحكم لا یتمی و از یکسری ممکن بالذات حادث نیز صفات کمالی استثنای اند از بعض محققین موضوع
 این کلمه ابر خط و قید کرده اند که ممکن بموجب المقصد و لا یقتضی وقوع حادث کما در صفات کمالی بقرین
 زیادت چون حد و رانا بایجاب است بموجب المقصد و لا یقتضی انشای محققین اعدام همیشه این کلمه اند
 کلام کلام و ذکر کلام اگر تماشای از غنی قدرت او کانه بر منتهات ذمیه تماشای از امکان ذاتی اتصاف
 بنقایص و اعتقالات تناف ذاتی آن چنانکه مترغض است با هم تماشای و تدوینی است و در
 قاذورات اشتراکات و تماشای است از سوره استعداد و فنون فلسفه و نسا و اعتقاد
 است در اصول اسلامی که در تفصیل اقول اکنون باید دانست که در سوره صفات
 کما یجوز و واجب الوجود کسبانه اشکالات است معتزله و فلا سفسه و حضرتان صوفیه کرام
 محققین متکلمین صفات کمالیه را بنسب ذات میدانند و عامه متکلمین صفات کمالیه را بغير ذات
 حقت اعتقاد می کنند و عامه اشاعره می گویند که صفات او سبحانه نه عین او اند و غیر او اند
 و حال این سؤل آن است که در شرح عقاید جللی می گویند اعلم ان سسکه زیاده الصفات

وعدم زيادتها ليست من الإصول التي تتعلق بها كغير أحد الطرفين وقد سمعت بعض الأصفياء
 أن قال بشي أن زيادة الصفات وعدم زيادتها مما لا يدرك بالكشف ومن استند
 إلى الكشف فأنما تراعى له ما كان غالباً على اعتقاده بحسب النظر الفكري ولا يرى بأساً في
 اعتقاده أحد طرفي النفي وإن كانت في هذه السلسلة انتهى قال في شرح المواقف والملم
 ابن قولنج أي قول مثل اختلافي الصفة مع الموصوف وفي الجزر مع الكل لا بد ولا غيره مما استبعد
 المحصور جداً فانه اثبات الوسطية بين النفي والاثبات أو الغيرية ميسرة في بابية وكل ما ليس بعين
 فهو غير ذلك إن كل ما هو نظير بعض من منهم من اعتقد في ذلك بأنه نزاع لفظي لا يتعلق به بامر متعلق
 وذلك أن هؤلاء خصصوا لفظ الغيرية بطلوعها على أن الغيرين بالجزر لا التكاثر فيها وعلى هذا
 قال شي بأن قياس إلى آخره فلا يكون عيناً ولا غيراً وإذا جرى لفظ الغيرية على معناه المشهور بالتحصيل
 كمثل شي بأن قياس إلى الآخر ما عين وأما غير ذلك لا ينبغي التمسك به بل لكل أحد أن يسبى
 معنى شاء بأي لفظ أراد وهذا لا يقتضيه الحس كبري الذي لم يذكر ذلك في الاعتقادات المتعلقة
 بذات الله تعالى وصفاته فكيف يكون ما من لفظها محضاً متعلقاً بجزر الاصطلاح مع أن بعضهم قد
 قصدوا بالاستدلال عليه الحق بأنه بحث معنوي وإن مرادهم مما ذكرناه أنه لا يجوز بحسب المفهوم ولا
 غيره بحسب السوية ومعناه أنها متشابهة في معنوا أو متحدان في معنوية كما يجب أن يكون الحال كذلك
 في كل على ما من تحقيق معناه ولما لم يكونوا أي المشايخ قائلين بالوجود والعدم بل يصحوا بكون
 الشفاهة من الصفة والموصوف ومن الجزر والكل في الذين والاعتقاد في الخارج كذا يصح بالاعتقاد
 بالوجود والعدم في فهم المعلوم الحق الثبوت فيما بين المحول والموصوف هو الاعتقاد من وجه والاختلاف
 من وجه آخر فغير واحد من هذا المعلوم بتلك العبارة التي لا اشعاعاً بها بالوجود والذي اختلف فيه
 وهذا الكلام لا خلاف عليه وفيه بحث لأن كلام المشايخ في اجزاء غير محمولة كالواحد من المشايخ
 من زيد كما اورروا في إثباتهم وفي صفات هي مبادئ المحولات كالعلم والقدر والاداء
 المحولات كالعالم والقادر والمريد والظاهر فهم نسوا من التباين جواز لا تفكاك من الباطنيين

فاقدر ما علی ما قالوا وایضا لما اثبتوا صفات موجود و قدیمه زایده علی ذات تعالی لزوم کون تعالی
 حقیق لغیر ذات تعالی قدحود و بذلک ایضا از هم ان یکون ملک الصفات مستندة الی الذات
 اما بالاختیار نیز لم تسلسل فی القدره و العلم و الحیوة و الإرادة و لم یزعم ایضا کون الصفات
 عاودیه و اما بالایجاب فیلزم کونه تعالی موحیا بالذات و لونی بعض الاشیاء فثبت برهان
 بذاتنا لما یکون محتاجه مستندة الی مله اذ اکانست منزهة عن الذات اتقی و فرض از نقل این
 عبارت این است که قیل یجوز ان صفات کما لیه عن ذات حق از ضروریات دین
 نیست اشاعره و درین مسئله اضطراب است یا بحث شان بر نفی عنینیت صفات تنظیر
 صفات صفات با ذات است پس یا بحث بر نفی غیریت صفات تسبیح از استناد و صفات
 سوی ذات حق است و حق درین مسئله این است که صدق صفات کما لیه نفس ذات حق
 است بلا زیاده اما علیها و مفایم اشعریه صفات همین ذات حق نیستند اگر ما و اشاعره
 این است که صفات در عین ذات حقند بحسب المفهوم و غیر ذات حق اند بحسب الصدق
 بر این کلام خیانت نیست و شکال برایشان ندارد نمی شود و شکال بالفیروقه و قد و تسلسل
 بر تقدیر استناد قدرت و علم و حیوة و ارادة بسوی ذات حق با اختیار و حدوث صفات
 برای تقدیر و بدون حاجب تعالی شان موجب بالذات بر تقدیر استناد این صفات
 سوی ذات حق بالایجاب و مسلوب بودن صفات کما لیه از مرتبه ذات حق برایشان
 لازم نخواهد آمد و اگر ما و ایشان این است که صفات قائم اند و نفس الامر ذات
 حق و وجودی متناهی و نفس ذات حق ایشان را از محاذیر مذکور گریز نیست و نفی
 غیریت صفات بر این تقدیر معنی ندارد و اجماع اشاعره در غلطی که از زبان شان بر آید
 از ضروریات دین نیست و لولی شاه عبدالعزیز که ای پیغمبر مرید شان است در سوال
 و عقاید نوشته اند و صفات عینه و بنا بر عنینیت صفات کما لیه می رود گوئی این حق تعالی
 از اصل ساقط اند لیکن تا نیز بر تقدیر تسلسل یا در صفات کما لیه بذات حق کشف تضایع

او ضرورت قول بعینه صفات نبود و الحال برای کشف مخلوقات و حیوای او میگویم که این قابل
 است که این صفات بتعاقب که مقابل صفات که ایستاد و وجود اسکان ذاتی این صفات متعلق
 قدرت نیست و حضرت باری تعالی شانه لاقتناعه بالنظر الیه تعالی شانه حال آنکه شیخ نجفی
 که این گستره تاوانی با مقتضای بی رویائی او را بعالم ربانی لقب نموده است اتصاف او
 سبحانه بکذب در کوفات و نقایص و سالیست متعلق قدرت و سبحانه نکاشته بر آن دلیل
 آورده است در یک رساله میگوید که کذب و سبحانه و اتصاف او سبحانه باین نقیضه محال
 بالذات نیست چه عقد قضیه غیر مطابقه الواقع و القائی آن بر آنکه طایفا خارج از قدرت است
 نیست و الا لازم آمد که قدرت انسانی زیاد تر از قدرت ربانی باشد چه عقد قضیه غیر مطابقت
 الواقع و القائی آن بر غلطیست و قدرت اکثر افراد انسانی است آری کذب منافی حکمت است
 پس متنع به غیر است لکن بعد کذب ما از کلمات حضرت حق شامزد و باطل شانه بآن روح می کشد
 اینک ازین چهار کایه ای کسی بعد کذب می کشند و نظر است که صفت که این است
 که شخصی که قدرت تکلم کلام کاذب میدهد و بنا بر رعایت مصلحت و مقتضای حکمت نیز از کلام
 کذب کلام کلام کاذب نمی نماید همان شخص مدح میگوید و سلب عیب کذب اتصاف بحال
 محقق بخلاف کسی که لسان او مانع شده باشد و تکلم کلام کاذب نمی تواند کرد و با قوت
 متفکر ما و فاسد شده باشد که عقد قضیه غیر مطابقه الواقع نمیتواند کرد و یا شخصی که هرگاه کلام
 صادق می گوید کلام مذکور از او صادر می گردد و هرگاه که از او حکم کلام کاذب می نماید و از او
 پندی گردد و زبان او مانع شود و یا کسی دیگر و این پندی نماید یا مقرر ما و یا حق می کشد که
 چه قضایا صادر گردد از قدرت است و محال بر ترکیب قضایای دیگر قدرت نمیدارد و بنا بر علیه
 کلام کاذب از حدیثی که در این اشخاص مذکورین نزد عقل قابل مدح نیستند بالجملة مدح تکلم
 کلام کاذب تر فاعلم عیب الکذب و نیز با من التلوث به صفات مدح است بنا بر آن
 و از حکم کلام کاذب می کشد و صفات مدح نیست یا مع باین مدون است از مدح با اول

انسانی و پس کاین لقب بعالم ربانی آورده است و انصاف او سبحانه دیگر فوآتش تبلیح و شناع
 جاری است چه از تکاب آنها و قدرت اکثر افراد انسانی است پس اگر از تکاب آن خارج
 از قدرت الهی باشد لازم آید که قدرت انسانی زیاده از قدرت ربانی باشد و صحت کمال
 همین است که شخصی که قدرت بر از تکاب فوآتش میدارد بنا بر رعایت مصلحت بمقتضای
 حکمت تنزیها از ثلوث فوآتش از تکاب آن نمی نماید با شخص مدح می گردد و بسبب عیب از تکاب
 فوآتش و انصاف کمال صفت بخلان کسی که قدرت بر از تکاب آن نداشته باشد یا انسی
 او را از از تکاب فوآتش وقت قصد آن باز میدارد تا نکس نزد محقق قابل مدح نیست با بخل
 هر دو از تکاب فوآتش ترفع از عیب الفوآتش و تنزیها عن الثلوث بها از صفات مدح است
 و بنا بر جز از از تکاب آن بگوید از صفات مدح نیست یا مدح بآن با و دل است از مدح با و دل
 از این معلوم شد که کذب و از تکاب دیگر فوآتش و قیاس نیز مقتضای این سسر گردان تیه
 ضلالت تحت قدرت الهی داخل است و نزد این قایل مکن ذاتی و متنع بال غیر است و تعلق
 قدرت نیست مقتضای او را بر او عین فضل است که او تحت کذب و غیره نقایص بر ذات محقق
 او را نه تجر می کند و او را بر مقتضای خود فضل این است که او عدم سبحانه و حدوث او حاد
 و امکان او دوت او سبحانه و جعل و مجر و می و مم و یکاست او سبحانه و تعالی جسم و حرکت
 و امتثال تجر و مکن او سبحانه و غیر ذلک مما لا یقنای را مکن ذاتی و متنع بال غیر و فیصله تعلق
 قدرت الهی میداند مشوار امن وجه بر پیرو فضل است و پیرو امن وجه بر پیرو فضل است
 این را قایت شد توان گفت معلوم نیست که بدانست او خود در اصول اسلامیة فساد
 اعتقاد و بار و یا مرشد او را در اصول اسلامیة فساد اعتقاد و بوده است غایب مرشد او که مستحق
 لقب عالم ربانی است بدانست او فساد الاعتقاد و نبوده باشد با بطلان اعتقاد و این
 قایل بشرح و بسط بیان کرده ایم حاجت اعاده آن نیست با بطلان حقیقت شیخ ا و
 غایب است چنانچه او را عزالت دارد و کذب قطع و عیب است و با این احتران قایل

باینکه کذب و سب و افتخار تحت قدرت او داخل است پس این صریح اعتراف است باینکه ناقص
 و عیب بودن او سببانه مندرج و مقدر است و استدلال او باینکه عقد قضیه غیر مطابق
 لغوی و اتفاق آن برسد بلکه خارج از قدرت الهی نیست عیب است چه کذب عبارت از
 عقد قضیه غیر مطابق واقع و اتفاق آن بر مخاطب علی الاطلاق نیست و سببانه تقابلی و اکثر مقام
 از کلام مجرب نظام حکایتی چون از نام تعالی که از بد مذکور فرموده که گفته است که قال الذین کفرو ان الله
 ساعدکم بکرمی کذب قد بل اثمار و بتقصیه غیر مطابق واقع است و آن عیب و نقص است
 و اتفاق کلام کاذب بر آنکه و انبیاء عیسی و یحیی و غیره است و قول او و الا لازم آمد که قدرت
 انسانی زیاده و تراز قدرت ربانی باشد تعجب بر تعجب می افزاید چهار تکاب و هشت تطبیع و
 قبایح شنیعه تحت قدرت انسانی داخل است و تحت قدرت ربانی داخل نیست فعلی بازم
 لازم می آید که قدرت انسانی از قدرت ربانی زیاد باشد مگر شاید پنجاهم بر او التزام بکار
 ذاتی آن میکند و شد و التزام مقدر و بودن آن کرده است و حل شبهه این است که قدرت
 بر اقصای عیوب و نقائص و قبایح و فواحش از سادات حدوث و صفات حوادث است
 و سببانه از سادات حدوث خواص حوادث منزه و تنهایی است و قدرت کامله که از صفات
 حضرت باری جلشانه است قدرت است بر ایجاد جمیع ممکنات و گوین همه کائنات گردانند
 و قسم است که قدرت کامله که از اوصاف محضه حضرت باری جلشانه است و ویکی قدرت
 ناقصه و از اوصاف مخلوقات است و قدرت ثانیه نسبت به قدرت اول مراتب غیر
 استغایه ناقص است پس از وجود قدرت ثانیه در انسان و عدم امکان آن در ذات حق و
 سبحانه زیاده و تحت قدرت انسانی بر قدرت ربانی لازم نمی آید شیخ این تاویل معنی زیاده
 نخواست نمیدانید زیاده شمی بر شمی آن است که شمی اول شتمل باشد بر پنجم شمی ثانی بر آن شتمل
 است و در این نخست می بایست که اشتغال قدرت انسانی بر قدرت ربانی با ثبات
 می رسانید بعد از آن بیان می کرد که قدرت انسانی با وجود اشتغال بر قدرت ربانی بر فضل

و لا یصح علیه الحکمه و الا احتمال و التبدل فی ذاته و صفاته و لا یجمل و لا لا یکنه ب معلوم نیست که معنی
لا یصح در محال چیست اگر معنی ناکلیف است لازم می آید که اذ قابل باشد بعد از اسکان کذب و جعل
اوسبما نعا لایا که اوسبما ان جمل و غیر اوسبما نه بجا نیست بعد بعد و غیره می آید به نیست خود را بنیات
رسانیده و از معنی لا یصح ممتنع البتة نیست لازم است که حرکت و انتقال با هم که نه و تبدل
ذات و صفات اوسبما نه بد نیست او ممکن باشد حال تا آنکه امکان حرکت و انتقال بیه
جسمیت و امکان تبدل ذات و صفات بی حدوث تصور نیست در این صورت بد نیست
این هر چه جسمیت و حدوث اوسبما نه ممکن ذاتی باشد بلکه این در پی مرید از التزام آن هر چه نیست
چه حرکت اوسبما نه و انتقال اوسبما نه و تبدل ذات و تبدل ذات و تبدل صفات که
و جسمیت اوسبما نه و حدوث اوسبما نه محصل کلیات ممکنه فایده نیست پس بموجب قاعده
مقرر عاده و لا محال ممکن ذاتی نخواهند بود شاید او برای حفظ قاعده مقرر خود و التزام لازم
نماید تا آن قاعده از دست نرود و گویا مان بر باد شود بد نیست او در التزام لازم محذوری
نیست مگر محذوری که بد نیست او باشد که از این است این است که قول او به خودی انحصار
اوسبما نه بصفات که الیه تمیز بین اتصاف و انقائص و اخل تحت قدرت آتی محال است
ارشا و شیخ رشدا است شیخ رشدا و اتصاف اوسبما نه را بکذب با وجود احترام بزرگوار
آن نقص و عیب و اخل تحت قدرت میگوید بلکه کسبه مقتضات با غیر تحت قدرت آتی
داخل میدانند بلکه همه واجبات با غیر را که در آن صفات که الیه اوسبما نه بر ذریع
و اخل نه و اخل تحت قدرت آنکار چه در وسائل خودی گوید که مناط تحت قدرت الهیه
امکان ذاتی است و هر ممکن ذاتی در همه اوقات بر جمیع تقدیرات لایق در وقت وجود و اخل
موجب و موافق عاقده و بر تقدیر و بموجب با غیر امتناع و اخل تحت قدرت الهیه است و همین
استش به وجبات با موافق آتی عبارتند بازی گردانیدن میان و اخل گوید که اخل شی
تحت قدرت الهیه منافی امتناع با وجوب او که بنظر امور خارجی باشد نیست بلکه آنچه

منافی است و فعل آن تحت تکوین و نیز واضح گشت که لزوم محال بر تقدیر و حدوثش مانع و دخول
 آن شیئی تحت قدرت الهیه نمیتواند شد زیرا که لزوم محال مانع وجود است و منافی امکان ذاتی
 و منافی تعلق قدرت الهیه امکان ذاتی است نه عدم مانع خارجی آری لزوم محال مانع از تعلق
 تکوین است اتمی ازین بر دو عبارت ظاهر است که بدانست شیخ مرشد و صفات که الیه و بجهان
 و الصفات او همان صفات که اینها الصفات که بجهان بقیای و فو احوش و نقایص که بدانست
 این مرید مرید ممکن ذاتی است تحت قدرت الهیه باطل اند و بدانست این مرید مرید داخل
 تحت قدرت الهیه نیست پس بر تحصیل شیخ مرشد او که بدانست او عالم ذاتی است لازم می آید
 و تفکیک بین اشیای خارجی و عده عالای نظر و کلام شیخ مرشد او ضرور است معنی قدرت چنانکه مرید
 بیان کرده است فعل و ترک است پس اگر علت موجب ممکن ذاتی بود و باشد در وقت وجود علت
 موجب آن و عین نسبت او بعلت موجب آن چو بر صحت ترک معنی عدم تکوین چو بر صحت تخلف و معلول
 بلا موجب علت موجب است چو بر تخلف معلوم بلا موجب علت موجب آن نیست ازین آری که معنی علت موجب نسبت
 پس فعل و ترک معلول بالاعباب در وقت وجود علت موجب آن و عین نسبت آن بعلت موجب آن
 تحت قدرت الهیه باطل است قولی است باینکه علت معلول بالاعجاب بعلت موجب آن در وقت
 وجود موجب آن و عین نسبت او بعلت موجب آن صحیح الفعل و الترتیب پس علت موجب آن
 علت موجب آن نیست ازین معلوم شد که آن بیچاره معنی علت موجب و معنی ایجاد نمیند نیست
 بر معنی فعل و ترک که عبارت از تکوین و عدم تکوین است نمیند نیست چنانکه گوید که لزوم محال بر تقدیر وجود
 شیئی مانع دخول آن شیئی تحت قدرت الهیه نمیتواند شد زیرا که لزوم محال مانع وجود است
 و منافی امکان ذاتی و منافی تعلق قدرت الهیه امکان ذاتی است نه عدم مانع خارجی
 آری لزوم محال مانع از تعلق تکوین است بخیا که او گذشت که هرگاه که لزوم محال مانع از
 تعلق تکوین باشد صحت تکوین که عبارت از صحت فعل است تحقق نشد پس تعلق قدرت و عبارت
 از صحت فعل و ترک است چه معنی دارد معلوم شد که آن بیچاره معنی قدرت و معنی صحت

فعل و ترک بر پیدا نیست شک قدرت الهیه حیات الهیه که از صفات کمالیه سبحانه است و زود
 یا متکلمین ممکن ذاتی است و ذات منفعت موجب نیست پس حسب اعتقاد و تحت قدرت
 الهیه فعل است و فعل و ترک بود برین بودن او سبحانه علت بر حیات آن صحیح است با وجود لزوم
 تسلسل پس با اعتقاد او او را که تا در سبب بر آنکه قادر باشد و قادر است بر آنکه عاجز نشود و قادر است
 بر آنکه زنده باشد یا مرد شود و در حقیقت حیات با وجود امکان و منقطع صفت موت و غیر از جهت لزوم
 محال بر تقدیر وجود آن بد نیست اذلی تعلق قدرت الهیه قدرت الهیه بر او سبحانه نیست و تعلق
 قدرت مساوی صحت فعل و ترک است از عین اعتقاد و از حیث بیان و بخاطرین هم معهود نیست از عین
 معلوم شد که آن مجاریه بد نیست بر خود هم معنی قدرت نیک نیست و معنی عیب و کذب نقص
 نیک نیست و معنی زیادت نیک نیست و معنی صحت فعل و ترک نیک نیست و معنی عیب و علت
 موجب ایجاد نیک نیست و معنی با قتل و مانع و محال نیک نیست این است حال علم عالم
 ربانی و حال ربانی بر دانش ازین ظاهر است که او نقص و عیب و کاذب بودن او سبحانه
 مقدور و صحیح الفعل و ترک می باشد و برای تحقیق این عقیده بر بیان خود بر آن دلیل می آوردا که
 نظر در کلام مرید که در اینجا گشت بیعت او کرده بعد از تعلق قدرت الهیه بصفت کمالیه و احسان
 او سبحانه با نیت و با تصان او سبحانه بنقائص مقابل است تا باید و شد تصریح می نماید می باید
 می باید و نیست که این تا گشت بیعت حق تعالی این کلام گفته است که با تصان واجب
 از خود و عیاش از بصفت کمالیه واجب لذات حضرت باری تعالی است و اما ذات این
 تصان ای تصان شی با مثل علم حیات شکر پس ممکن بالذات است و همچنین انصاف
 حضرت قدوس تعالی شان بنقائص تعالی لذات حضرت واجب الوجود است و متعین عقلی
 اما ذات این با تصان ای تصان شی با پس ممکن بالذات و متحقق الوقوع است و محال
 قرار گیرد یا حکم از کلیه ممکن بالذات متعلق بالقدرة صفات کمالیه و با تصان بان
 و تصان بنقائبات آنها مستثنی است الی آخر تا قال پس در اینجا اعتراض میکند که صفات

کما لیه اتصاف اوسبحانه بانما ممکن بالذات و واجب بالذات است و اتصاف اوسبحانه بقیاس
 ممکن بالذات و متنع بالذات و اول گفته بودیم که ممکن شیء ممکن بالذات است یا اول
 قول او بیود و گوی بود این قول بیود و گوی است و سابق باین گذشته است که احزان
 و درجوب بصفات کما لیه اتصاف آن لذاته سجاده و با متنع اتصاف او بتعایین لغات سبحانه
 احزان است بامکان ذاتی صفات کما لیه اتصاف آن بخواهد و بامکان اتصاف او
 سبحانه بتعایین بخواهد و انکار این قایل بازان از غایت جعل و جبروت و زاشی است عالا
 برین و متیقن شد که شیخ نجدی شد این قایل کند به اوسبحانه و نقض محیب بودن اوسبحانه
 و قدرت اوسبحانه و حیات اوسبحانه و در بصفات کما لیه اوسبحانه و اتصاف اوسبحانه
 همه تعایین و فو ائش و قیاس و با مقتدر و معجم الفعل و التزم میدانست و تجویز میکرد که
 اوسبحانه بجز موت خود و قدرت و حیات خود قادر است یعنی ان الله یومئذ یستأذن
 یا در آن غایت چه رسد و این قایل هر دو اوسبحانه و حد و ثروت اوسبحانه و نفس
 و تجویز اوسبحانه و حیثیت او تجویز و حرکت و استعجال اوسبحانه و کوری و گوی و جبر و عز و کمان
 و ممکن ذاتی سبحانه بلکه ثبوت این تعایین با بذات حق در وجه نفس ذات حق و متعین میکند
 باینکه بر لزوم ثبوت شده است معانی و وجوب و امکان و اقتناع و دیگر الفاظ مستعمله علوم فقهیه
 است عالا بهال استعداد آن شیخ نجدی و این مرید مرید در ذم فنون فلسفیه بحال افتقاد
 او باصول اسلامی بی توان بر داف و الاستفا ذی این است که اوسبحانه بر هر ممکن
 ذاتی قادر است قال الا حق الا غرق قول مدعی و صفات کمال حضرت واجب الوجود
 تعالی شان چه افتقاد دارد اگر واجب ذاتی پیدا نه شرک است و اگر ممکن ذاتی معتقد
 بیش افتقادی کند و قدرت نزد اهل حق محض فعل و ترک است پس تجویز انفاک تا نابود
 لازم آمد و تجویز اتصاف حضرت واجب الوجود تعالی شان به تعایین او لازم گشت چه
 تجویز انفاک که لازم شد و ریت است مستلزم تجویز اتصاف بتعایین است زیرا که عدم علم

معانی و وجوب
 و امکان و اقتناع
 و دیگر الفاظ مستعمله
 علوم فقهیه
 است عالا بهال
 استعداد آن شیخ
 نجدی و این مرید
 مرید در ذم فنون
 فلسفیه بحال
 افتقاد او باصول
 اسلامی بی توان
 بر داف و الاستفا
 ذی این است که
 اوسبحانه بر هر
 ممکن ذاتی قادر
 است قال الا حق
 الا غرق قول مدعی
 و صفات کمال
 حضرت واجب الوجود
 تعالی شان چه
 افتقاد دارد اگر
 واجب ذاتی پیدا
 نه شرک است و اگر
 ممکن ذاتی معتقد
 بیش افتقادی کند
 و قدرت نزد اهل
 حق محض فعل و ترک
 است پس تجویز
 انفاک تا نابود
 لازم آمد و تجویز
 اتصاف حضرت واجب
 الوجود تعالی شان
 به تعایین او لازم
 گشت چه تجویز
 انفاک که لازم
 شد و ریت است
 مستلزم تجویز
 اتصاف بتعایین
 است زیرا که عدم
 علم

از حضرت موصوت جلشانه ستمز که قبل است چه سلب بسیط نزد وجود موصوف مستلزم سلب
 عدول است که از این علی المنطقی و استثنائی صفات کامله از کلیه خود را ممکن نیست چه برین
 تقدیر قول باسکان اتصاف بنقایص هم جایز خواهد بود زیرا که جایز است که ممکن باشد مقدور
 نبودن قدرت هم تحقق نیست بطرف صفات که الی بحکم اقتناع لذات واجب متصف
 بصفات که الی تعالی شان پس قل باستلزام ذال آن چه لازم است و کسیکه باسکان ذاتی
 آن قایل شده باشد که هر چه در او لازم آید بجز خود قایل ندکند شراک لازم است یا الهی و که
 حرف پس قل او که حق این است الخ حق این است که با حق این است اقول استنادی
 قایل نماند باینکه صفات که الیه عین ذات او سجاده است تا سلب کمال از مرتبه ذات حق کمال
 او سجاده نماید پس منته و قل وجودی از سجاده غیر کمال بذاته و تقدیر قدما و تخیل قاعده کلی ممکن باشد
 مقدور و در کل ممکن بالذات حادث چنانکه بر عادت متکلمین لازم می آید لازم نیاید و تعلیه را متکلمین
 درین مسئله فراموش است که با حق تقدیر شرح العقاید العشریه چون صفات که الیه عین او سجاده
 است استناد منکر صفات که الیه را عین ذات حق واجب میدانند و الی عین توحید است چه
 برین حق و تقدیر قدما هم لازم نمی آید و عادت متکلمین را از آنکه کتب آن گزین نیست پس قول او اگر چه
 ذاتی میدانند شراک است ناشی از قیاس غبارت و جهل و ذاتی و بی ایمانی او است قدیم شراک
 بر تقدیر قول بزیادت صفات که الیه بر ذات حق می تواند شد تو هم آن بر تقدیر قول بعینیت
 صفات بسیار و بجایین را هم فیشروا و الهام شراک بر قایل بعینیت صفات ناشی از غایت
 جهل و غبارت است و استناد منکر بزیادت صفات که الیه بر ذات حق قایل نیست و نه
 باسکان و مقدوریت آنها قایل است تا آنچه این قایل در حق اسکان و مقدوریت صفات
 که الیه را در کرده است دارد شود و یا می چاره آن شیخ محمدی می چاره که مرشد مقتضای این
 آواره است بجهت که در بزیادت صفات که الیه بر ذات حق و اسکان ذاتی معتقدند
 صفات که الیه قایل است چه قدرت نازل حق صحت نقل و ترک است پس تجرید افکار

صفات کلیه از ذات حق بر اولی لازم است و نیز جوهری صفات او سبحانه بنقایص بر اولی لازم است
 و او بیجا گانه از التزام می کند بلکه بر آن بدست خود دلایل می آورد که سابق و این قایل را
 باید که چاره خود کند که او اتصاف او سبحانه را بنقایص و قبایح و فواحش ممکن ذاتی و متغیر ذات
 سبحانه میداند پس صدق سلب نقایص و قبایح و فواحش از سبحانه نزد این قایل از مرتبه نفس
 ذات حق که علت وجوب آن سلب است متاخر از ذات است پس نزد این قایل صدق ایجابات
 نقایص و قبایح و فواحش در مرتبه ذات حق ضروری است ضروری است استحالات از قطع اطمینان فیض علم
 اعتقاد از سبحانه فی مرتبه نفس ذات حق قایل و عاجز نیست در می و هم و لکن و فاسق و فاجر و غیر
 و عاقل و متحرک و متغیر الی غیر و لکن بنقایص الحقیقیاتی که می آید چه اگر در اعتقاد او این ایجابات در
 مرتبه ذات حق صادق نباشد سلب نیست در مرتبه ذات حق صادق باشد پس سلب این همه معلول
 ذات حق نباشد و هر طوطی که بر او لازم می آید که او سبحانه در مرتبه ذات حق متعبد بشیای
 و حوادث غیر متعبد باشد یعنی اینکه حیوان باشد جمیع انواع آن دنیات جمیع انواع آن دنیات
 جمیع انواع آن و همه مخلوقات جوهر و عرض جمیع انواع آن باشد زیرا که حیوانیت و سبحانه و انسانیت
 او سبحانه و نباتیت او سبحانه و جمادات او سبحانه و جوهریت او سبحانه و لکن حاصل این معانی مصدر ریخته اند
 و بموجب قاعده مقرر در این همه حصص مخصوصه ممکن بالذات اند زیرا که کلیات آنها ممکن بالذات
 اند و هرگاه که این حصص ممکن بالذات شده اند ما معلول او سبحانه بدانست و لکن بدین حد
 آنها از مرتبه ذات حق متاخر خواهد بود پس این مرتبه ذات حق تحقق خواهد یافت و الا سلب آنها
 در مرتبه ذات حق صادق باشد پس سلب آنها معلول ذات حق نباشد پس ضروری بالذات
 باشد و هر طوطی که بر او لازم می آید از التزام صدق ایجابات نقایص و فواحش و قبایح
 بر او سبحانه در مرتبه ذات حق بنا بر قاعده مقرر خودش گزیر و چاره نیست چه صفات کلیه
 و اتصاف او سبحانه بدقت کلیه و حقیقت او ممکن ذاتی است و اتصاف او سبحانه بصفات
 کلیه و حقیقت او صادق سلب نقایص است و در حقیقت او و در بیان اتصاف

بعضات کمالیه سلب نقصان بر نقایس معینۀ ذاتیه است چنانچه سابق گفته است و بر آن اقرار
 نموده است و همان معینۀ ذاتیه در امکان و وجوب اختراع یک علم دارند چنانکه سابق گفته است
 و صفات کمالیه و اتصاف بعضات کمالیه ممکن و محلول ذات حق و متناهی از مرتبه ذات حق اند
 چنانچه گفته است که صفات محتاج بر صفت اند و امکان اقصیاج از این بر صفت مکاره صریحه
 است پس لامحالۀ از محضت یعنی ذات حق متناظر اند پس سلب اتصاف از نقایس لامحالۀ
 و عقیدت او متناظر از ذات حق است پس اتصاف از سجدات نقایس لامحالۀ در عقیدۀ او در
 مرتبه ذات حق نخواهد بود و ضرورت استعمال از ارتفاع انقیضین بین وجه آخر این قایل در نجای سجدات
 که عدم علم از محضت است و صفت جلش از مستلزم جل است چه سلب بسیط نرزد و جو در صفت مستلزم
 سلب عدلی است که انقضی علی الیقینی و در عقیدۀ این قایل علم او سجدات از ذات حق متناظر است
 پس نرزد او در مرتبه ذات حق سلب بسیط علم است و نرزد و سلب بسیط نرزد و جو در صفت
 که در نجای ذات حق است مستلزم سلب عدلی است و نرزد و سلب عدلی علم جل است
 پس در عقیدت او سجدات را در مرتبه ذات حق جل است پس این قایل بحسب قواعد عقاید
 مقرر کرده خود در امتداد سخنانی اشراکات یعنی اعتقاد صدق ایجاب به ما داشت از عواطف
 غیر متناهیۀ او سجدات در مرتبه ذات حق و در ادکاب اتصاف او سجدات بهر تعالی معیوب
 و قبایح و فواحش و خسایا در مرتبه ذات حق متبکد است و بهر نیز دست و پای نیز عازان ممالک
 نمی تواند بر آن کمال آرد و آن بگوید که سجدات برین قیوم عقیدۀ او سجدات اگر این عقاید باطله که نتایج توهم
 مقرر کرده است تو بهر شکند و در زمره غلطیین و ذوق عذاب انحراف و اهل است حاله
 شنید که عامه حکمین با وجود قایل شدن بر ذات صفات کمالیه بر ذات حق و صفات کمالیه
 از ذات حق با ایجاب گفتند که کمال سجدات بر جمیع ممکنات تعدد است قال فی العقاید المعنیه
 قاضی جمیع ممکنات و قال فی شرح المواهب ان قدر تمام ممکنات اعم بحسبها و العین
 عقیدۀ ان انقضی بقدره بالذات بوجوب استناد صفات لسه ذات و الصبح المقصد و رتبه

اولا امکان بان الواجب والامتناع الذاتیین کیلان المقدوریه ولبیه الذات الی جمیع ممکنات
علی السواء فاذا ثبت قدوریه علی بعضها ثبت علی کما انتمی فیسئل ان شرح مرقم کفیه القدوریه الله
بذاته قدوره بل امکان کانت حادثه فیلزم قیام الحوادث بذاته قدوره وبل امکان کانت ایضا واقعیه صاعده علی ذات
بالقدوریه لما مر فی المقصدین ان الحوادث لا یستند الی الوجوب بالقدوریه واما تسلسل الحوادث برهنگی
واذا کانت واقعیه بالقدوریه لزم تسلسل لان القدوریه الاخری حادثه ایضا واما المقدوریه حدوث القدوریه
القدوریه بذاته تعالی فیستند الی قدوره اطری فیلزم تسلسل القدوریه بالامتناع الی ذواتها ایضا محال انتمی
فان هر دو قول را بهم شتافت اند پس با قائلین بزیادت صفات کمالیه را واجب ذاتی دانند
وهر صحت بطلان را انکار از عموم قدوریه او سبحانه جمیع ممکنات را مستثنی کنند و الظاهر محال است
پس این قاعده که او سبحانه بر هر ممکن ذاتی قادر است من آنها صفات کمالیه را سبحانه مستثنی هستند
و ازین لازم نمی آید که اتصاف نمی آید که اتصاف او سبحانه بنقایص تردد عامه تکلیف ممکن ذاتی باشد
بلکه بر هر من بکمر بر هر طاقی باطن با امتناع ذاتی اتصاف او سبحانه بنقایص را واجب و لازم است
چه مصداق سلب اتصاف او سبحانه بنقایص و قبایح که به حوادث اند مرتفع نفس ذات احدیه است
و آن سلب متاخرات ذات احدیه نیست و مصداق اتصاف او سبحانه بصفات کمالیه زود عامه
مشکلین قیام آن صفات بذات حق یا سبحانه است پس مصداق اتصاف او بصفات کمالیه
متاخرات مرتبه مصداق سلب اتصاف او سبحانه بنقایص و قبایح است و اگر مصداق این سلب
از مرتبه ذات احدیه متاخر باشد مصداق سلب و در مرتبه ذات احدیه لازم آید و الا تمام آن
احد است پس قول بانکان ذاتی آن بفریکشده و در کتب عقاید تصریح است باینکه نقص
بر او سبحانه محال است و امکان نیست که سبق نقله من شرح العقاید العنصریه معلوم نیست
که این قایل که بر هر از مرتبه دارد و دیگر از مرتبه در وقت مخالفت عامه تکلیف بر او داشته از کتاب نقل
بانکان ذاتی اتصاف او سبحانه بنقایص و قبایح و فویش نموده است ضرورت را حمید و اهلان
جمل او است علی ایکنه و توهم کرده است که هرگاه که معنی مصدری را سوئی او سبحانه صفات

گفتند آن حد ممکن ذاتی است و اینکه انصاف اوجانه بکمال صفات که این مساوی سلب انصاف
و بتفایص است و سلب انصاف اوجانه بتفایص مساوی انصاف اوجانه بصفات که این
است بنا برین قیاسات باطله لویمان را برادر داد و در او بیضالالت انما و در اقلی باشد انکاهی
الا شرک و الا الحی و نحو ذلک من سوء الفهم و سوء الاستعداد و از قول این قایل زیرا که عدم علم از
حضرت و صفات بجهان مستلزم جمل است چه سلب بسیط نزد و چه موضوع مستلزم سلب
عدولی است که این سخن علی بن ابی طالب جمل بود یعنی جمل و بمعنی عدم بلکه مفهوم شد و گمان می کند که
عدم بلکه عبارت از سلب عدولی است که نزد وجود و موضوع مساوی سلب بسیط است
عالمی که چنین نیست البتة البتة بجام و البتة لا عالم وقت وجود و بعد از هر دو صادق اند و البتة در
جمله حادلی نیست بلکه جمل عبارت است از عدم علم از آنکس که قوت استعدادیه علم داشته باشد
و اما جمل را مقابل علم حادث شده اند که این سخن از شرح المواقف لاهری و تحقیق این معنی
در او بجا نماند بر تقدیر زیادت صفت علم ممکن نیست آری بر قول این جابلی لازم می آید که او به
ثبوت جمل اوجانه در مرتبه ذات محققه متقدم باشد زیرا که علم نزد او صفت نهاده است و صفت
مختلف بر موضوع است که اگر حرف به و تاخر محقق از محقق الیه ضروری است پس سلب علم
در مرتبه ذات محقق نزد او ضروری و سلب بسیط و سلب عدولی نزد وجود و موضوع مساوی
از پس سلب عدولی علم در مرتبه ذات محقق نزد او ممکن است و سلب عدولی علم در مرتبه ذات جابلی
است پس ثبوت جمل بآنها نماند در مرتبه ذات محققه و عقیدت او بر او لازم است بنا بر علی السلام از این تفصیل
بر این است که عقیده استاد و بلکه که بعینیت صفات که الیه متعلق ذاتی با صفات اوجانه
بتفایص قایل است نفس و ارب توحید و تنزیه اوجانه است و عقیده این قایل با مکان چه بهتر
و حریت و جسم تجزیه را مکان و حدوث و احتیاج اوجانه و با مکان ذاتی انصاف اوجانه بتفایص
و قبلی و فو اش حسب و اعدا محترمه خودش از انانیت انکاهی شرک و الحما و است پس ظاهر شد که حق
بیست و نافع طبیعت و هو که بیست و یک که بیست و الله الهی الی الله و الله المصداق

والسداد قال الاستمارة وهو من جنس ذاتي است بسبب عدم صلاح وجوده في مقتضى
 نیست عدم تحمل قدرت الهی مقتضات عقلی را از تصور آنها از مخرج وجود است نه از جهت
 عموم و جحان آنها بآنکه من ذلک علیان الصغری فلو بین اولیة قضیه سالبه بکلیه اید که ناشی
 من ممکن ذاتی بسیدنا محمد صلی الله علیه وسلم فی الکمالات واینما صادق است پس نزد هست
 که ممکن آن نیز صادق باشد و نه قولنا ناشی من سادسیدنا محمد صلی الله علیه وسلم فی الکمالات
 ممکن ذاتی با آنکه امایان صدق اصل این است که اگر قولنا ناشی من ممکن ذاتی با سیدنا محمد
 صلی الله علیه وسلم فی الکمالات واینما صادق باشد نقیض این صادق باشد ضروری است که مقتضای
 التخصیص و تفتیش آن موجب شبهه مرتبه مطلقه عامه است بآن توان قابل است بعضی ممکن اند ذاتی
 سادسیدنا محمد صلی الله علیه وسلم فی الکمالات بالفعل عامی علی احد الاثر من التلاشی و این تفتیش جزئی
 مطلقه عامه با قوب است نزد هر مسلمانی و هر گاه فعل صادق باشد ممکن آن نیز صادق باشد
 پس ثابت شد که سادسیدنا محمد صلی الله علیه وسلم فی الکمالات ممکن ذاتی نیست پس از دو حال
 خالی نیست یا واجب بالذات باشد العلیا و یا نبه تعالی یا متمتع بالذات اهل باطل است با وجود
 پس من شد که متمتع بالذات است و سادسیدنا محمد صلی الله علیه وسلم فی الکمالات ممکن که
 بعضی ممکن که قضیه حقیقه است چه نام در آن چه به یارب بعضی افراد ممکن است و وجه عنوانی
 ممکن بر افراد و چنانچه حال وجود را از صادق است بالفعل در حال عدم نیز صادق است
 و الا لازم انقلاب مستقیم چه افراد ممکن بالذات اگر در حال عدم ممکن بالذات نباشند پس لزوم
 بالذات باشند یا متمتع بالذات و لیه وجودها ممکن بالذات پس لزوم انقلاب بین است
 و چون افراد معدوم حکم شامل است حقیقه خواهد بود پس قول ثانیه بعضی ممکن ذاتی سادسیدنا
 سیدنا محمد صلی الله علیه وسلم فی الکمال بالفعل عامی فی احد الاثر من التلاشی اگر ناچیز تر نشود و گاهی
 است نزد هر مسلمانی لیکن کذب آن بر تفریق حقیقه و کذبش و زوم نیست و منوع است چه کذب
 این چه سادسیدنا محمد صلی الله علیه وسلم فی الکمال بالفعل عامی یا کذب است حقیقه

محمول للموضوع است و در حلیه سالیه حکم سلب محمول از موضوع است پس اگر در وجه حکم ثبوت
 محمول للموضوع بحسب الخارج و در سالیه حکم سلب محمول از موضوع بحسب الخارج باشد
 آن قضیه خارجی است کقولنا زید کاتب و غیره پس کاتب و اگر در وجه حکم ثبوت محمول
 بحسب الدین و در سالیه حکم سلب محمول از موضوع بحسب ظرف ذین باشد آن قضیه
 ذهنیه است و اگر در وجه حکم ثبوت محمول للموضوع بحسب مطلق نفس الامر باشد و در سالیه
 حکم سلب محمول از موضوع بحسب مطلق نفس الامر باشد آن قضیه حقیقه است کقولنا الاربعه
 درج والاربعه لیس بجز و این هر قسم بر دو قسم است زیرا که اگر حکم باجماع موضوع
 و محمول یا سلب ان فی البت بالفعل باشد آن را قضیه یقینیه گویند و اگر حکم باجماع موضوع
 و محمول یا سلب آن بر تقدیر انطباق وصف عنوانی بر فرد بر تقدیر تقریر و وجود آن باشد
 آن را قضیه غریبه گویند پس تسام قضایا از تحقیق شش اندکی خارجی بیتی و دومی خارجی
 غیر بیتی سیوی ذهنیه بیتی چهارم ذهنیه غیر بیتی پنجم حقیقه بیتی ششم حقیقه غیر بیتی و حاصل این
 است که اگر در قضیه حکایت از عالم نفس الامر و واقع است آن قضیه بیتی است پس اگر حکایت
 از خصوص ظرف خارج است آن بیتی خارجی است و اگر حکایت از خصوص ظرف ذین است
 آن بیتی ذهنیه است و اگر حکایت از ظرف مطلق نفس الامر است مع قطع النظر عن خصوص
 ظرف الخارج و ظرف الذین آن بیتی حقیقه است و اگر در قضیه حکایت از عالم فرض و تقدیر
 است آن قضیه غیر بیتی است پس اگر حکایت از عالم تقدیر بحسب خارج است بمعنی اینکه
 بر تقدیر انطباق وصف عنوانی بر فرد بر تقدیر وجودش در خارج محمول برای آن ثابت
 یا از ان سلب است آن قضیه غیر بیتی خارجی است و اگر حکایت از عالم تقدیر بحسب
 ذین است بمعنی اینکه بر تقدیر انطباق وصف عنوانی بر فرد بر تقدیر وجودش در ذین محمول
 برای آن ثابت یا از ان سلب است آن قضیه غیر بیتی ذهنیه است و اگر حکایت
 از عالم تقدیر بحسب مطلق عالم نفس الامر است بمعنی اینکه بر تقدیر انطباق وصف عنوانی

برتر و بر تقدیر و جودش در مطلق نفس الامر قطع المنظر من خصصه الخارج والمذموم محمول برای آن
 ثابت یا از ان سلب است آن قضیه حقیقیه غیر مبتدیه است قال فی الاثنی العین با حاصل
 ان الحكم بالاتحاد والسكان بحسب حال الموضوع فی الامکان کانت اعملیه خارجیة و امکان
 بحسب خصوص التقریر والوجود المذموم الموضوع کانت ذنب و امکان بحسب مطلق التقریر والوجود
 الموضوع مع غل النظر من خصوصیات الظروف والادعیه من الایمان والاذهان سمیت
 حقیقیه ثما الحكم فی اعملیه امکان بالاتحاد علی البت سمیت اعملیه مبتدیه و امکان بافضل علی تقدیر انطباق
 طبعیه المذموم علی فرد و هو انما یحصل بقریر مبدیه الموضوع و وجودها سمیت حلیه غیر مبتدیه و می مسا و
 اصدق مثل طبعیه و وجهه الیکما یظهر انهم پس برین باشد که تقسیم قضیه برین خارجی و زمینی
 و حقیقه منوط بر وصف عنوانی نیست بلکه تقسیم بر آن باعتبار محلی عنه است اگر محلی عنه خارج است
 قضیه خارجی است و اگر زمین است قضیه زمینی است و اگر نفس الامر است قضیه حقیقه است
 و وصف عنوانی هر چه باشد نیز باید دانست که عکس عکس حوی خارجیة خارجیة مبتدیه است
 و عکس حوی زمینیة مبتدیه و عکس حوی حقیقه مبتدیه حقیقه مبتدیه است زیرا که
 مصداق و محلی عنه اصل قضیه عکس حوی آن در واقع یک است و نقیض حقیقه مبتدیه سالبه
 برین است و بالعکس نقیض مبتدیه غیر مبتدیه نمی تواند شد زیرا که سلب علی التقریر منافی قیوت فی
 نفس الامر مبتدیه است و بالعکس نیز باید دانست که یک محمول و یک مصداق و نفس
 الامر از مواد ثلث یعنی وجوب و امکان و اتحاد خالی نیست بعد جمیع این مقدمه است محکوم
 که قولنا لا شیء من ممکن الا فی مساله السیدنا محمد صلی الله علیه و آله و سلم فی جمیع الکلمات الملهیه
 حقیقه قریه آنست یعنی یک ممکن ذاتی مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در صفات کماله
 و نفس الامر مبتدیه و ثانیست و این سالبه کلیه حقیقه مبتدیه در همه صادق است چه اگر این قضیه سالبه
 کلیه حقیقه مبتدیه و این صادق نباشد نقیض آن یعنی حقیقه جزئیه حقیقه مبتدیه مطلقه عامه صادق
 باشد یعنی بعض ممکن الا ذاتی مساوی سیدنا محمد صلی الله علیه و سلم فی الکلمات فی نفس الامر مبتدیه

ذلک البیضاء الحق المذکور شیء الی ذلک القیاس بالخاص قضیه خارجیة مثبتة است وقول ادعیه
 حکم دران برهمه یا بعض افراد ممکن است مستثنیة ثبوت است چه اگر حکم برهمه یا بعض افراد
 ممکن محمولاتی است که مصداق آن در خارج است آن قضایا خارجیة خواهند بود و اگر محمولاتی
 است که مصداق آن در ذهن است آن قضایا ذهنیه خواهند بود و اگر محمولاتی است که
 که مصداق آن را اختصاصی بظرف خارج یا بظرف ذهن نیست آن قضایا حقیقه خواهند
 بود کما ذکر ناپس اگر حکم علی البت است قضایا مثبتة خواهند بود و اگر حکم بر تنه یا نه یا طبیعت
 عنوان علی افراد است آن قضایا غیر مثبتة خواهند بود و تعبیر کردن موضوع قضیه بر نصف عنوان
 ممکن مستلزم حقیقه بودن آن قضیه نیست این بر تالیف تا حال معنی قضیه حقیقه و خارجیة و مثبت
 قضیه است و منفی و غلطی و این است که امکان از معقولات ثانیه بالمعنی العام استعمل
 فی علم بابعاد طبیعه است و شرح مسلم و فاقان صاحب الافاق المیسر نوشته که قضایا مستقوله
 از ان معقولات ثانیه قضایا حقیقه میباشند و مراد از ان این است که آن قضایا که محمولات
 آنرا معقولات ثانیه بالمعنی استعمل فی علم بابعاد طبیعه باشند چون قولنا الانسان موجود
 و الانسان ممکن شکی قضایای حقیقه مثبتة میباشند زیرا که ثبوت این محمولات را خصوص وجود
 خارج موضوع یا خصوص وجود ذاتی آن علاقه نیست ثبوت این محمولات بحسب مطلق نفس
 الامر است بخلاف معقولات ثانیه بالمعنی الاخص که موضوع فنی مطلق اند چون کلیه و جنس
 و فصلیه که قضایای مستقوله از ان با که معقولات ثانیه بالمعنی الاخص محمولات آنها باشند
 قضایای ذهنیه میباشند زیرا که ثبوت آن محمولات بحسب خصوص ظرف ذهن است این
 جمعی سلمی باقتضای قیاس قضیه که بر قضیه که وصف عنوانی موضوع آن عنوان ممکن باشد
 قضیه حقیقه است و قول او بهشت عنوانی بر افراد و دنیا که مال وجود افراد صادق است
 بالفعل در حال عدم تعلق بهشت به بیان حقیقه بودن قضیه که وصف عنوانی موضوع
 آن ممکن باشد یعنی از ادوات اثبات بودن یا نبودن قضیه حقیقه یا خارجیة یا ذهنیه یا

از جمله مصداق ثبوت محمول الموضوع چیست آیا مطلق نفس الامر است یا مخصوص طرف خارج
 یا خصوص طرف ذهن بکار است این تا فیم بایستار قول صاحب الفایده البین و شراح مسلم که
 تضایفی مقدره از معقولات ثلثیه یعنی الاصل تضایفی حقیقه اند توهم که هر قضیه که در آن
 مفهوم ممکن باشد خواه وصفت عنوانی موضوع باشد یا محمول قضیه حقیقه می باشد و معنی قول
 آنان نمیدان توانست و این به عقل در این مقام در شکی نیست و اگر تا ده است نیز
 تفصیل از ابدان این است که الطریق قضیه حقیقه در اصطلاح مصنفین کتب منطقیه بر سه
 گونه است یکی آنکه بعضی مصنفین همچو صاحب شمسیه شارح آن و صاحب حمزیه قضیه
 خارجی را از بیته و غیر بیته را قضیه حقیقه نامیده اند قال فی الشمسیه قولنا کل حیوان
 یستعمل ناره بحسب الحقیقه و معناه آن کل الموجود کان حیوانا من الافراد المکنه فهو یستعمل
 بوجه کان به ای کل یا به و ملزوم به و ناره بحسب الخارج و معناه کل
 حیوان فی الخارج سوار کان حال الحكم او قبله او بعده فهو بی الخارج انتهى قال الشارح
 الرازی قولنا کل حیوان یستعمل ناره بحسب الحقیقه و لیسیم حقیقه کما حقیقه الحقیقه
 المستعمل فی العلوم و اضری بحسب الخارج و لیسیم خارجی و المراد بالخارج الخارج علی المشاعر
 اما الاول فنفی بکل الموجود کان حیوانا من الافراد المکنه فهو یستعمل بوجه کان به فالحکم فی
 فیس مقصور علی الموجود فی الخارج فقبل کل یا قدر وجوده سوار کان موجودا فی الخارج او سوار
 فی الخارج مقصور علی افراده الموجوده بل علیها و علی افراده المقدره الوجود و ایضا لقولنا کل
 انسان حیوان فهو قال الماتن والفرق بین الاعتباری ظاهر فانه لو لم یوجد شی من المریعات فی
 الخارج یصح ان یقال کل مریع شکل باعتبار الاول دون ثانی و لو لم یوجد شی من الاشکال
 فی الخارج لا یصح ان یقال کل مریع باعتبار الثانی دون الاول انتهى و فصل
 الشارح فقال قد خدش ما نبیاه ان الحقیقه لا تستعمل بوجه و الموضوع فی الخارج بل
 بوجه و لیسیم بوجه و فی الخارج و ان لا یكون و الا کان موجودا فی الخارج فالحکم فی لا یكون

مقصود على الافراد الخارجية بل يتناولها والافراد والمقدرة الوجودية وكمالات الخارجية فانها
تستدعي وجود الموضوع في الخارج والحكم فيها مقصور على الافراد الخارجية فالموضوع ان لم
يكن موجودا فانه لا يصدق القضية باعتبار الحقيقة ومن الخارج كما اذا لم يكن شي من المركبات موجودا
في الخارج تصدق بحسب الحقيقة كل مربع شكل اى كل الوجود كان مربعا فهو بحيث لو وجد
كان شكلا ولا تصدق بحسب الخارج لعدم وجود المربع في الخارج على انه هو المفروض ان كان
الموضوع موجودا لم يخل اهل يكون الحكم مقصورا على الافراد الخارجية وتتنا ولا لها ولا تستدعي
المقدرة فالتكليف مقصورا على الافراد الخارجية يصدق الكلية الخارجية دون الكلية الحقيقة كما
انما انحصر الاشكال في الخارج في المربع فيصدق كل شكل مربع بحسب الخارج وهو ظاهر ولا يصح
بحسب الحقيقة اى لا يصدق كل الوجود كان شكلا فهو بحيث لو وجد كان مربعا تصدق قولنا
بعض ما لو وجد كان شكلا فهو بحيث لو وجد كان ليس كالمربع فان كان الحكم متنا ولا لا يصدق
الحقيقة والمقدرة يصدق الكلية انما تكون لكل انسان بيان فاذن يكون فيها خصوص
ومعنى وجباتي وقال في التهذيب لا بد في الوجبة من وجود الموضوع متصفا بهى الخارجية
او قد رافا الحقيقة او نونا فالهذه انتهى قال شارحا القضية الكلية المتغيرة باعتبار وجود
موضوعها لما مثلنا تسام ان الحكم فيها اهل الموضوع الموجود في الخارج متصفا بكل انسان
حيوان بمعنى ان كل انسان موجود في الخارج حيوان في الخارج واهل الموضوع الموجود
في الخارج متصفا بكل انسان حيوان بمعنى ان كل ما لو وجد في الخارج كان انسانا فهو على
تقدير وجوده حيوان وهذا الوجود والمقدرة انما اعتبره في الافراد الكلية لا المتغيرة كالافراد الاشياء
وشرىك الباري واهل الموضوع الموجود في الذهن كقولك شرىك الباري تنحى بمعنى
ان كل ما لو وجد في الذهن وشرىك العقل شرىك الباري فهو موصوف في الذهن بالانتفاع
ولما اظا اعتبره في الموضوعات التي ليست لها الافراد فكلما تحقق في الخارج انتهى اذ ان
بطلانها ظاهر است كمنهذين اى كتب ان قضية خارجية راك حكم در آتنا مخصوص بـ افراد

خارجیه باشد و مقصور بر افراد موجوده فی الخارج نباشد بلکه متناوِل باشد از افراد متعدده الموجوده فی الخارج
استحقیقه می نامند و این مصنفان از آن قضایا نگرفته اند که در آنها حکم بر افراد موجوده فی نفس الامر
مشافها نام از کثرت خارج و همین باشد سید علامه میر سید شریعت بن برین فردا داشته
و در این شیخ سید بنیه فرموده بفرمایند ان مثل قولنا کل متنجس معدوم قضیه لیکن انقضای خارجیه بظاهر
اولیس افراد المخصوص موجوده فی الخارج محققا و لا حقیقه از لایکن وجود افراد موجوده فی الخارج
و قد اعتبر فی الخارجیه اسکان افراد و کما راجع ابی الشایح بان المقصود ضبط القضاء یا استلزام
فی العلوم فی الاطلاق و ما ذکرتم ما یستعمل نادرا فیه یقتضی الیه اذ لم یکنهم او راجع فی القوا لیسوا
و منهم من جعل امثال هذه القضاء یا ذنبه فقال حتی توکل کل متنجس معدوم و من ان کل ما یصدق علیه
فی الذهن انه متنجس فی الخارج یصدق علیه فی الذهن انه معدوم فی الخارج فجعل القضاء یا غلثه
انما حقیقه متناوِل الحكم ثلثا جمیع الافراد الخارجیه المحققه و المقدره و خارجیه متناوِل الحكم
فی الافراد الخارجیه محققه و ذنبه متناوِل الافراد الموجوده فی الذهن فقط فالاولی ان یقال
اعمال الاشیاء علی ثلثه قسم متناوِل الافراد الذنبیه و الخارجیه المحققه و المقدره و القسم
یسوی لوازم المسببات کما لا راجع لاربعه و الفرویه لثلثه و تساوی الزوا یا الثلث القایمتین
لثلث و قسم یخص بالموجود فی الخارجی کالحركة و السكون و الاضاده و الاحراق و قسم یخص
بانسواء الذنبی کالکلیه و الجزئیه و الجسمیه و غیر فی نفسی ان یعتبر ثلث قضاء یا احد یا لیکن الحكم
فیضا علی جمیع افراد المخصوص و ذنبها کان او خارجیا محققا کان او مقدرا کالقضاء یا الذنبیه
و الذنبیه و یسمی هذه حقیقه و ثانیها ما لیکن الحكم فیها مخصوصا بالافراد الخارجیه مطلقا محققا
او قدرا کالقضاء یا الذنبیه و یسمی هذه قضیه خارجیه ثالثا ما لیکن الحكم فیها مخصوصا بالافراد
الذنبیه و یسمی قضیه ذنبیه کالقضاء یا استحقاقی المطلق حتی و در کذا قضیه میر سید شریعت علامه
بیان فرموده اند اطلاق و ذنبی حقیقه است و اطلاق سیموی آن است که در افاق نیستی نقل کرده
و کسب آن اطلاق حقیقه و قسم است علی ذنبیه و ذنبی غیر سیموی معلوم است که مراد این متناوِل

از حق قضیه ممکن میگرداند یعنی ممکن است قضیه حقیقیه ای قوله وجود افراد معدوم را حکم شامل هست
حقیقیه فاده بود حقیقیه که امر اطلاق است از افراد از آن خارجیه هست که حکم آن مخصوص با افراد
موجوده فی الخارج و مقدره الوجودی الخافیه باشد چنانچه در مقرب شرح تمذیب و شریه
بیشتر شریه اطلاق حقیقیه بر آن خارجیه آمده است پس تعین حقیقیه بودن قضیه که صفت عنوان
موضوع آن مفهوم ممکن باشد باینکه صفت عنوانی ممکن بر افراد خود چنانکه در حال وجود افراد صاف
است باقتضای در حال عدم نیز صادق است و باینکه چون از وعد و نه را حکم شامل است
حقیقیه فاده بود یعنی بی معنی است چنانچه در اصل از آنکه بودن قضیه خارجیه مقدره بر صفت عنوانی
موضوع آن بی معنی نیست و دریم اینکه قضیه که صفت عنوانی موضوع آن مفهوم ممکن باشد خارجیه
محقق می تواند شد چنانکه باید که شست از بودن و صفت عنوانی که ام قضیه مفهوم ممکن بودن آن قضیه
خارجیه مقدره الوجودی آید سوم اینکه بیان صدق و صفت عنوانی ممکن بر افراد موجوده و مقدره الوجود
و بیان بودن قضیه که صفت عنوانی موضوع آن مفهوم ممکن باشد خارجیه مقدره بطبیعی ندارد و
چه در خارجیه مقدره است و صفت عنوانی بر افراد موضوع آن بالفعل فی نفس الامر شرط
نیست بلکه معانی آن ملکوتی محمول بر افراد موضوع بر تقدیر الطبیق و صفت عنوانی بر آن افراد
و این سایل خود در مثال حقیقیه یعنی خارجیه مقدره کل عقار طاهر آورده است و ظاهر
است که صفت عنوانی عقار بالفعل بر یک شی صافی نیست پس بیان بودن که ام قضیه
حقیقیه یعنی خارجیه مقدره بیان صدق و صفت عنوانی موضوع بر افراد بالفعل فی نفس الامر
بطبیعی ندارد چهارم اینکه این قایل شمول و صفت عنوانی ممکن بر افراد موجوده و از آنجا که در بیان
آورده میگوید چون افراد معدوم را حکم شامل است قضیه حقیقیه خواهد بود از این قول معلوم شد
که چهارم نیز معنی حکم نمیداند و صفت عنوانی دیگر است و حکم دیگر این جمله در ذات و غسل در
مقتولات یعنی در عجب اینکه پیش از این معنی اینکه در این قایل از حقیقه خارجیه باشد که حکم آن
مخصوص با افراد موجوده فی الخارج و مقدره الوجودی الخافیه باشد قول دنیا بعد چنانکه

در تضایای سندسیه فاند کل ثلثت از وایا ثالثت تساوی قایمتین الی قوله چه وجود کرده
و خط اعظم مذکور استخیل الوقوع است در زعم شان محض معنی است چه آن تساوی زوایای
ثلث ثلث لازم همیشه ثلث است و حدوث قایمتین در جنب خط مستقیم که دیگر قایم شود
از لوازم همیشه آن است پس این تضایای حقیقه یعنی خارجیه که حکم آن مخصوص با افراد خارجیه
مطلقا محققه است ادعیه نیست بلکه آن تفریقیه یعنی آده است چنانچه میر سید شریف قدس
سره بیان فرموده این قایل در رد معنی حقیقه غلط کرده میانه آن برداشتی که آن را مقتضا
بی غیر بی فرق دانستن خوانست ششم آنکه چون در زعم این قایل قضیه کل ممکن کذا و بعضی
الممكن که حقیقه یعنی خارجیه است که حکم آن مخصوص با افراد خارجیه مطلقا محققه یا مقدره باشد
از و حال غالی نیست یا این قایل در صدق این قضیه اسکان در و افراد محکوم علیها شرط
می کند را نه بر تقدیر اول قول او یا آنکه گفته اند که تحقق آن در خارج محقق بود و الی قوله چه وجود آن
کرده و خط اعظم مذکور استخیل الوقوع در زعم شان محض لغو است و باطل است و بر تقدیر ثانی
بودن قضیه کل ممکن کذا و بعضی الممكن که حقیقه یعنی این قایل نیست چه برای تقدیر منتهات
و استیلاات در حکم این حقیقه داخل خواهند بود پس از صدق این حقیقه امکان مساوی آن محقق
معلی باشد علیهم و حکم در کلمات ثابت خواهند شد و اگر در این قایل از حقیقه در قول او
قضیه کل ممکن کذا و بعضی ممکن کذا قضیه حقیقه الی قوله چون افراد محدود را حکم شامل است
حقیقه خواهد بود و قضیه حقیقه است که حکم آن متنازل افراد خارجیه و ذنبیه محققه و مقدره باشد
چنانکه در کلام میر سید شریف علامه منقول شده برای تقدیر سوم اقوال این قایل معنی است
اولا از غایت که مستبر حقیقه یا معنی شمول و تنازل محول افراد خارجیه و ذنبیه محققه و مقدره
راست در شمول و معنی منوالی موضوع پس بیان شمول ببحث عنوانی ممکن افراد وجودی و محدود
را بدوی حقیقه بودن قضیه کل ممکن کذا و بعضی الممكن کذا باطل نیست و برای تقدیر سوم قول او
چون افراد محدود را حکم شامل است حقیقه خواهد بود و ناشی از عمل ادعیه حکم دهم تمیز او

سواء حکم و صفت عنوانی و ثانیاً بر این تقدیر قول اولی معنای خارجیه با فعل خارجیه کاذب است
و حقیقه صادق الی قول ثابت ثواب بود یعنی است چه تنصیب کل معنای خارجیه یعنی حقیقه نیست آن
حقیقه یعنی خارجیه مقیده و ثانیاً بر این تقدیر قول اولی بر رسائل خوانان منطبق مثل تمذیب
و تمسیه مخفی نیست دلیل حمل اولی بر عبارت تمذیب و تمسیه است زیرا که در تمذیب و تمسیه
حقیقه اطلاق بدین معنی مذکور نیست در تمذیب و تمسیه اطلاق حقیقه بر خارجیه است که حکم آن
مخصوص با افراد خارجیه باشد و با افراد موجوده فی الخیال معصوم نباشد و در اینجا اگر این
قایل در صدق این حقیقه امکان وجود افراد محکوم علی شرط میکند قول او با آنکه گفته اند که تحقق
آن در خارج متعین بود الی قول چودگان که در خط انظم مذکور است جعل الوقوع است در زمینشان
یعنی است و اگر در صدق این حقیقه امکان وجود افراد محکوم علی شرط نمیکند حقیقه بودن تنصیب
کل ممکن کند از بعضی ممکن که از اقسامی نباشد که سبق انفاذ اگر در این قایل از حقیقه تنصیب
باشد که حکم با تخارج و خروج و حمل در این کسب مطلق تقریر و در موضوع و نفس الامر قطع نظر
از خصوصیات خروفت باشد مکانی الاطلاق البین پس آن حقیقه دو قسم است یکی بقیه و دیگری
غیر بقیه اگر مراد از حقیقه در اینجا حقیقه بقیه باشد بر این شق که معنی درست است که تنصیب محمول
آن مفهوم ممکن باشد حقیقه حقیقه بقیه صادق تواند بود و بدون تنصیب که صفت عنوانی و خروج
این مفهوم ممکن باشد حقیقه بقیه چنانکه این قایل زعم نموده است که لازم نیست و نیز بر این
تقدیر قول اولی کذب آن بر تقدیر حقیقه بر نفس لازم نیست و منوع است باطل است
زیرا که هیچکس ممکن را مساوات آنحضرت صلی الله علیه و سلم و نفس الامر متبقی اعدا لازم
ثابت نیست چه ثبوت مساوات آنحضرت صلی الله علیه و سلم و نفس الامر متبقی بالفعل فی احد
الامتنه یعنی من الاله سیار یا در ظرف خارج باشد یا مد فیه و الاول باطل با اعتراض جدا
القایل و ثانیاً میگوید البطلان زیرا که مساوات آنحضرت صلی الله علیه و سلم و کمالات از
اصناف زمینیه است تا ظرف انصاف آن زمین باشد و نفس الامر نهم است در خارج

و در زمین و هر گاه که بچکشی بسا اوست آنحضرت صلی الله علیه و سلم در کمالات و در خارج و در
 زمین بالفعل فی احد الازمنة متصف نیست بچکشی و نفس الامر بسا اوست آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم در کمالات و نفس الامر بالفعل متصف نیست پس این حقیقیه بتبیین قول اقبال
 بعضی ناممکن میماند تا میسأ و سیدنا و شفیعنا صلی الله علیه و سلم فی الکمالات بقیة فی نفس الامر
 بالفعل ای فی احد الازمنة انشئه کاذب شد و هر گاه که این حقیقیه بتبیین وجه جزئیة مطلقه عامه
 کاذب شد نقیض آن معنی سائبه کلیه نایم حقیقیه بتبیین معنی قولن الاشی من الممكن الذاتی بسا و
 سیدنا محمد صلی الله علیه و سلم فی الکمالات بقیة فی نفس الامر دانا صادق است پس عکس شود
 آن معنی قولن الاشی من الممكن الذاتی بسا و سیدنا محمد صلی الله علیه و سلم فی الکمالات بکلیه
 الامر دانا صادق است ثبوت مطلوب تا از زیرین شق قوله چنانچه کل اعتبار طایفه معنی است چه
 قضیه فایده کل اعتبار طایفه حقیقیه بتبیین است آن حقیقیه خارجی است و قوله داین معنی برر سایل
 خوانان نطق مثل تنذیب و تمسیم نمی نیست محض نمینی است در تنذیب و تمسیم که حقیقیه
 بتبیین عامه صاحب تنذیب و صاحب تمسیم خارجی حقیقیه را حقیقیه نمایند و ذکر حقیقه که در
 آن حکم با اتحاد و مجموع و محمول در آن بمنسب مطلق تقریر و وجود موضوع و نفس الامر مطلق نظرا از
 خصوصیت معروف باشد فرو گذاشت کرده اند و هم بر این شق قول او چنانکه در قضایای
 بتبیین ای قوله چه وجود کرده و خطا حکم مذکور استیل الوقوع است محض بی معنی است چنان
 قضایای حقیقیه بتبیین نیستند و بر این شق قول او چنان قول فایله یعنی وجه جزئیة مطلقه عامه
 مذکور ال قوله و ما المطلوب محض باطل و معیوه است زیرا که قول فایله بعضی الممكن الذاتی
 میسأ و سیدنا محمد صلی الله علیه و سلم فی الکمالات بالفعل ای فی احد الازمنة انشئه علی طریق الحقیقه
 البقیة بلا مشبه بچکشی و نفس الامر یعنی در خارج یا در زمین بسا اوست آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم در کمالات بالفعل ای فی احد الازمنة انشئه متصف نیست و هر گاه که این جزئیة
 جزئیة حقیقیه بتبیین مطلقه عامه کاذب است عکس استوی آن نیز کاذب است و نقیض آن معنی

لاشی من ممکن ذاتی بسا و سیدناصل الله علیه وسلم فی الکلمات و اما الاحمال صادق است
و در گام که این سالب کلیه حقیقتیه بینه و اتمه صادق است ممکن می آن نمی لاشی من المسکو
سیدناصل الله علیه وسلم فی الکلمات ممکن ذاتی بینه فی نفس الامر و اما الاحمال صادق است
و اگر بخواهد در حقیقتیه غیر بینه باشد بر این شوقم کلام این ذیل یعنی است چه از بودن و صفت
غرضانی و موضوع کلام من تخصیص مضمون ممکن بودن آن تخصیص حقیقتیه غیر بینه می نیست چنانکه این قابل
زعم نموده است و نیز بر این شوقم قول اول مقارن طایر با فعل الی قول طایران او را با فعل ثابت ثلثه
بود یعنی است چو کل مقارن طایر خارجیه غیر بینه است نه حقیقتیه غیر بینه و همچنین قوله و این یعنی بر سایل
خواه من منطق مثل تمذیب و تمسید هم ممکن نیست بر این شوقم یعنی ندارد چه در تمذیب و تمسید حقیقتیه
غیر بینه مذکور نیست و در تمذیب و تمسید خارجیه غیر بینه را حقیقتیه نامید طایر و مع هذا لکن بر این
تقدیر مستعمل را ضرر و این خایل را منتفی نیست زیرا که حقیقتیه غیر بینه صادق مشطویه است
و آن حکایت از نفس الامر نیست حکایت از تقدیر است پس قول خایل بعضی ممکن بسا و سیدنا
محمد صلی الله علیه وسلم فی الکلمات با فعل ای فی احد الازمنه الثلثه صادق قول خایل است
بعضی با ورود کما کان ممکنا ذاتیا فمحمیت با ورود کما کان مسا و سیدناصل الله علیه وسلم فی الکلمات
الثلثه المفروضة التقدره و عکس آن یعنی بعضی مساوی ممکن با فعل صادق قول خایل است بعضی
با ورود کما کان مسا و یا فمحمیت با ورود کما کان ممکنا فی احد الازمنه الثلثه المفروضة التقدره و تقدیر
تسلیم صدق این برود تخصیص حقیقتیه غیر بینه که حکایت از عالم تقدیر است امکان مساوی و نفس
الامر لازم نمی آید چنانچه از صدق کلامی لا ممکن که حقیقتیه غیر بینه حکایت از عالم تقدیر است و مساوی
این قول است کما لو وجد کما لا شئنا فمحمیت با ورود کما کان لا ممکنا صدق عمل لاشی بالا ممکن
بر موضوع و نفس الامر با فعل لازم نمی آید با جمله قول این خایل من اوله الی آخره بر یک اطلاق
از اطلاقات حقیقتیه یعنی ندارد وجهی آنکه مستعمل مغزنی و مابین خایل مغضی در سائین بر یک اطلاق
این آنکه در قول خود مال کند و بگوید چه میگوید هر چه بر زبانش می آید بر زبان می آید و این عبارت

در حقش در حقش نشستی نماید پس عاقلی ملک بیک در گوش کرده ملک خوشتر از گوش کرد
 از اینجا معلوم می شود که خود برده در شکوه زنده بدین سودای فام که آن در بار کند مشغور دیده
 خود بشکند و در گران سستی که اثری نماند پس با طالع اجل برای انقضای به ارحم علی الاراس
 لا ارحم علی الجبل به و قول او در تفاوت وفاق کا فاسطین الی آخره جز اینست یعنی است کانه
 مسطین و عیسی و منان با عمار شیکه این قایل بقصد تجسس از روی نفاق مذکور نموده است
 ایمان دارند و از روی آن اعا دیت ثابت است که فرض مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 فرض صدق جمل انقیاض و فرض با وجود مستقیم بعد پس عهد بنشین و مسطین ایمان دارند
 با اینکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم افضل مکنات و افضل مساوی الله سبحانه و تعالی و مسلم
 افتخار و عمار که بیک نفس و بیک مساوی الله در کمالات مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 است این قایل با مساوی آن شیخ نجدی که بهره از لغوی و باقی نداشت صدق مساوی
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم و از اول و بعد از آنجا و ذبت شای من و لا شای نیست بزرگ باطل خود
 تراشیده و از آن بزرگ شای منترع را با تنگنای بی ایمانی مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 قرار داده خود را در محض اثبات اسکان مکنات انداخته خود را نزد اول الانعام تالایسان
 فیض و بره اساخته اگر شای عوام کا الانعام که معنی اسکان و امتناع نمی آیند و استیلا
 فاتی و مقدم و می انگارند بدام مذکور شیخ نجدی افتاد و متع فاتی را مقدم بر پندارند و دام
 آن انعام را اجماع نوزان گفت و در قول بعدم و قول متع فاتی تحت قدرت هیچ حدیث
 نیست بمسارت و بیابانی و اما و آن است که شیخ نجدی بر آن اقدام نموده و میب و نقض
 او سبحانه مقدم در جمیع الفعل و الشرک دانسته بر آن بزرگ باطل خود و دلائل آورده و این
 قایل بر بطل تقلید او در باره اگر کاب قول باسکان فاتی اتحاد او سبحانه جمیع مکنات و
 عبادت و باسکان انصاف او سبحانه جمیع خصایص و نقایص که مستلزم اتحاد او سبحانه
 در جمیع ذات احدیه و جمیع مکنات و عبادت و باسکان او سبحانه و در جمیع فعل

و در آتش است افتاد و قتل و زنی و بربادی داده که سابق مفسد اقبال انجندی است و
 در وی انکو و داین قدم نمیدانست که عالم ربانی کی گفته و کجا گفته مساوی ممکن
 خاک و داخل تحت قدرت کامله شده موجود است تا بصدق و در سالبه کلیه دانه خارجی بکذب
 یک موجب جزئی مطلقه عامه خارجی و عرش ابطال میکند عالم ربانی فرموده که حق تعالی
 اگر خواهد بسیار مثال مذکور پیدا کند این نص است در شبهه مثال مذکور موجود نیست مگر ممکن
 است داخل تحت قدرت کامله و اهل عرفان موافق عالم ربانی تصریح کرده اند چنانکه خواهد
 آمد انشاء الله تعالی و ممکن معدوم که مساوی با فعل شود پس موجود با فعل و کسی حکم بین مساوی
 کند نتواند بود و مگر بر تقدیر وجود و همین دلیل تفسیر حقیقه است مثلاً کسی گوید که هر مساوی با فعل است
 بزرگ و هر معدوم است پس اگر در اینست که اگر هر موجود شود پس بر تقدیر وجود مساوی نخواهد
 بود صادق است والا کاذب پس ابطال دعوی عالم ربانی متصور نیست تا آنکه در سالبه
 کلیه دانه حقیقه صادق و یک موجب جزئی مطلقه عامه حقیقه کاذب نباشد و داده که معترض
 تضاد بی خارجی در آن ذکر کرده و حال آنکه امر بالعکس است زیرا که موجب جزئی مطلقه عامه
 حقیقه صادق است و عکس نیز صادق پس هر دو سالبه کلیه دانه حقیقه اصل و عکس کاذب
 خواهد بود و حکم تضاد و چون صغری قیاس قایل باطل است اساس قیاس ادراک بی برنده
 شده دنیا و الحاکم است اصل گشت اقول در چنین جا بی انجندی بی ایمان را که حجت نقص
 او بکمال صحت و فعل و ترک میدانست و با تضاد بی که نمی دلی ایمانی بزرگ خود بر آن و دلیل
 می آورد و در تضاد نشان حضرت افضل ماسوی الله صلی الله علیه و سلم چند چند نموده و خلق
 را بیدین گردانید و عوام و سوتیه را بزرگ و دشان آن حضرت صلی الله علیه و سلم در زنگان دین
 تصحیح نموده و عامه مجال را از تقلید حضرات ائمه مجتهدین برگردانید و علم فقه را را سارا از اقطار این
 مجال از اعتبار انداخت و جعل او بر تبه بود که معنی کذب و قدرت آفرین و غیره نتوانست نیست
 و معنی شفاعت را بجا نموده و بر پرده نموده که نباشد و از غایت بی ایمانی مغرور یارت و تخیل

این
 در سالبه کلیه دانه خارجی
 در سالبه کلیه دانه خارجی
 در سالبه کلیه دانه خارجی
 در سالبه کلیه دانه خارجی

الموجود است کو خاند نشین دوام و عزت گزین مستدام ملک عدم است زیرا که از اجزاء مشرق
 مقدس همین قدر ثابت است که حضرت قائم النبیین سید المرسلین ضعیف الذنوبین علیه الصلوة
 و التحیات من حضرت رب العالمین طبت قدره خیر البریات و افضل المخلوقات اند و از ادم
 آن عدم مطلق و ایجاد مساوی و افضل باز آن حضرت است علی الله علیه و سلم نه عدم امکان ثباتی
 پس علم فاراده قیوم عدم مساوی و افضل مذکورین متعلق شده آنها را تسخیل الوجود و گردانیده
 لیکن اقتضای و استحقاقی که بنا بر تعلق علم اراده الهی بعد شمی یا خلوات شمی باشد موجب عدم
 تقدیرت وجود آن شمی سبب خبر نیست چنانکه عدم قدرت وجود نیست حضرت در میان خود و تمام خلقت
 پوشش عقایدی است و لا یكلف العبد بالیس فی وجهه و ارکان مقتضای نفس الامر مکن کفلی
 و لا یمتنع من ادعی ان الله تعالی علم خلافة و لا و خلافة کایمان بالکافر و طاعت العاصی للانزاع فی
 وقوع التكلیف بكونه مقدور و لا یكلف بالنظر الی نفسه عدم التكلیف بالیس فی وجهه
 متفق علیه بقوله تعالی لا یكلف الله نفسا الا و سعه و الاخری قوله تعالی ان یثوب فی السماء
 هو کلام التبعیز و علی التكلیف قوله تعالی حکایت مرینا و لا تحملنا ما لا طاقه لنا به لیس المراد
 بالتفصیل به التكلیف بل ایصال الی الاطلاق من العوارض الیه و انما انزل فی الجواز و منع
 المنع و لا یثوب فی التبعیز و جوزه الا شمری لانه لا یقع من الله شیء و قد یستدل بقوله تعالی
 لا یكلف الله نفسا الا و سعه علی نفی الجواز و تقرره انه لو کان جایز لما لزم من فرض وقوعه
 محال ضروری ان احتمال الازم یوجب استحالة الملزوم کما لو وقع لازم کذب کلام الله تعالی
 و هو محال و هذه کسلی بیان استحالة کل ما تعلق علم الله تعالی با و لا بد منه اذ اقتضاه عدم وقوعه
 و علی اننا لا نسلم ان کل ما یكون ممکنا فی نفسه یلزم من فرض وقوعه محال و انما وجب ذلك
 لو لم یعرض الا استثناء بالغير الاخری ان الله تعالی لما اوجبا العالم بقدره اقتضاه عدمه
 ممکن الی نفسه مع انه یلزم من فرض وقوعه تخلف العلول من العلل اتمه و هو محال و انما یلزم
 ان الممكن لا یلزم من فرض وقوعه محال بالنظر الی ذاته و اما بالنظر الی امرنا یدعی علیه فلا یسقط

لایستزم بحال اتمی و در دیگر کتب کلاسیه و کتب متأخرین در اصول نقد زیاده ازین تحقیق
 است لذا اینجای علی اسلام را قول بی اکنون باید شنید که اتفاقا و شباهی که از دانیای عظام
 و کافران اسلام آنست که آنحضرت صلی الله علیه و سلم افضل مخلوقات و افضل ماسوی الله
 سبحانه و مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم که مصداق اجتماع النقیضین است و وجود
 آن مستلزم عدم آنست سخیل بالذات است و بودن آن حضرت صلی الله علیه و سلم
 غایب النبیین که بعض قرآنی را اجتماع کافران اهل اسلام متحقق است بر امتناع ذاتی مساوی
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم در هیچ کلمات اتم بر این است که سیاقی انشاء الله تعالی
 عنقریب پس بر چه این غمی میگوید بزل و غیره اینی است خارج از بحث سلسله جاذبه تکلیف
 بحال یا عدم جواز آن بطی باین مقام ندارد و این نفساس لباس با سیدانیکو اجماع و جمله اودا
 از حد و علم شمارند عبارت شرح عقاید نسفی که منتها می است اوست نقل کرده است
 بگوئی بطی نزد اولی الامر نام موجب اختلاف است و از بیان عبارت منقول یعنی قوله
 و الحاصل بان امکان لایزم من فرض وقوعه بحال بالنظر الی ذاته و اما بالنظر الی امریای علی نفسه
 فلا نسلم انه لایستلزم بحال مبرین است که مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در کلمات
 ممکن نیست زیرا که اندر فرض وقوع آن بحال بالنظر الی ذاته لازم می آید جداگرساوی آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم در کلمات واقع شود یا تصدق بان کلمات باشد یا نه باشد علی ما ثانی
 لازم است که مساوی در کلمات بر فرض وقوع آن مساوی در کلمات نباشد و علی
 الاول لازم است که آن مساوی سید ولد آدم باشد و آدم من موات و کت لونی او باشند
 و او اهل من شقی عند الارض و اول شافع و اول شفع و اول من یکون خلق لجهنم و اگر مالم لایین
 و الاخرین علی الله و غایم النبیین یعنی آخرین نبیانی و امام امیرین و صاحب شفاقتهم قائم
 مقام کفر و اولیم آن مقام نباشد و نایز درجه که سوختی یک کس دیگری تاویل آن مقام
 نخواهد بود و باشد و چون اتفاق آنحضرت صلی الله علیه و سلم این صفات بر این مقتضی

مسلم است لازم است که آن مساوی شصت باین هفت نباشد پس برین تقدیر لازم است که
 آن مساوی مساوی باشد و نباشد عملی تقدیر برین از فرض وقوع مساوی نظریه نفس منجم مسا
 بودش مساوی و لا مساوی که مصداق اجتماع التخصیص و محال بالذات است لازم عملی
 پس مساوی ممکن تواند بود و لکن لازم برین فرض وقوع محال بالنظر الی ذاته بخلاف عدم عقل
 اولی که نزد فلاسفه معلول اول اوجها نه بالاجاب است و عدم او مستلزم عدم او بجهت نزد فلاسفه
 است چه عدم عقل اول بالنظر الی نفس ذات مستلزم محال نیست مستلزم اوج محال بالذات
 بالنظر امتناع تخلف معلول بر حسب از علت نوجیه است و فیما بین فی تحقیق مصداق مساوی آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم فی امکان الذوات المذكوره مستلزم آن است که مساوی مساوی نباشد و بر چه
 وجود آن مستلزم عدم آن باشد محال بالذات است مقام استجاب این است بین ذلک و سراج
 خاق برای خدمت عوام و جمله آنحضرت صلی الله علیه و سلم را بخدمت غاتم النبیین سید المرسلین
 شفیع المذنبین منعت کرده تا او را در جمله که این بزرگوار از مرسلین مجتبیین است والا و از صفی
 غاتم النبیین و سید المرسلین شفیع المذنبین جابل و غافل یا از ان تجامل و متغافل است
 و اگر از نعم ایمان بهره داشتی دانستی که بر تقدیر امکان مساوی آن حضرت صلی الله علیه و سلم در فرض
 وقوع آن مساوی مفروض الوقوع داخل عموم النبیین و عموم المرسلین باشد برای شوق
 آن مساوی مفصول و بفضل علیه و اولاد و نه غاتم النبیین و نه سید المرسلین پس مساوی تواند شد
 و اگر داخل عموم النبیین و عموم المرسلین نباشد بر فرض وقوع آن در جمیع مرسلین و مرسلین نباشد
 پس آن مساوی مفروض الوقوع مساوی تواند بود فعلی اشتق مساوی مفروض الوقوع مساوی
 تواند بود و وجود آن مستلزم عدم آن است پس او شصت بالذات است و نیز بر تقدیر امکان مساوی
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم و فرض وقوع آن یا او سید المرسلین باشد برای شوق لازم است که
 بر این تقدیر آنحضرت سید المرسلین نباشند الصیاد بانند زیرا که المرسلین جمیع محل بالذات
 است و معنی سید المرسلین نیز از سایر مرسلین است و مترازا سایر مرسلین لامحال یک درل است

و در سید المرسلین خوانند و در این شق آنحضرت صلی الله علیه و سلم مساوی آن مساوی
 و وقوع نباشد پس آن مساوی مفروض الوقوع مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم نباشد
 و بقی مساوی سید المرسلین نباشد پس مساوی نباشد و علی التبعین وجود آن مستلزم عدم
 آنست و چه وجود آن مستلزم عدم آنست کثیر الزات است و کمین التبعین علی الاطلاق و متفق است
 و منی خاتم النبیین آفرین بر دنیا است و آفرین بر دنیا الا که یک نبی است و کس آفرین بر دنیا
 خوانند و پس آن مساوی مفروض الوقوع یا خاتم النبیین یعنی آفرین بر دنیا باشد پس شق لازم
 است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم خاتم النبیین یعنی آفرین بر دنیا باشد الحیا و الله پس این شق
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم مساوی آن مساوی مفروض الوقوع نباشد پس آن مساوی مفروض
 الوقوع مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم نباشد یا آن مساوی خاتم النبیین یعنی آفرین بر دنیا
 نباشد پس مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم نباشد و علی التبعین وجود آن مستلزم عدم آنست
 و چه وجود آن مستلزم عدم آنست کثیر الزات است و کمین التبعین علی الاطلاق و متفق است
 و اما آن کشتی بر آن آنحضرت صلی الله علیه و سلم سید المرسلین و خاتم النبیین تصدیق آوردی
 بر روی آن جابل بحدی اقصی خرافات یعنی او فرزند یا گردی و عقل و دینی خود را تباع و
 باخی و خود را و طلب بطرم طهیت و ناهشی رسالتی ایا نیست که دانش آنحضرت صلی الله علیه
 و سلم بطریق المناسبتی آن بر نقای او ظاهر است چه اعتقاد او و در باب شفاعت همان
 است که معتقدای او در تقویت الزمان که از بقیة الزمان امیدوار است بیان کرده است
 و حال آن بیان که در شفاعت و شفاعت از گشت و شفاعت استغنی است قال بالاستاذ
 و به ثانی این است که قول باکان شخصی که برابر آنحضرت صلی الله علیه و سلم در هیچ کلمات باشد
 قول باکان جناب ضعیفین است و باطل قال الحق الحق الحق و کلام ضعیفین بیان
 هر دو قول باطل بالبداهة است خواه قول حق باشد خواه کلام حق باشد و چه بحدی یعنی معتقد
 قول خدا و از اخصی است از اخصی باهم قیاسی بخند که تقرری بر عدم پس هر دو به هم قیاسی

این سخن
 در حدیث
 از امام علی
 علیه السلام
 است که
 در حدیث
 از امام علی
 علیه السلام
 است که
 در حدیث
 از امام علی
 علیه السلام
 است که

خودند و نظایر اکل و الاتحاد و بر تقدیر ثانی حاصل قول ما در چنین باشد شخصی که برابر باشد
در همه کمالات ممکن است و حاصل قول ثانی اینکه اجتماع انقیضین ممکن است بنا برین حاصل هم
اتحاد و بیان هر دو قول ظاهر است اگر مراد آنست که قول اول مستلزم قول ثانی است پس اگر دلیل قائل تمام
شود مستلزم ثابت خواهد شد لیکن مستلزم مفید مطلبی نمیست چه لزوم اجتماع انقیضین لازم
نیست که محال بالذات باشد زیرا که لزوم محال بالذات کما فی الحال بالذات ممکن بالذات می باشد
چنانکه وجود و زید بر تقدیر دوم مستلزم اجتماع انقیضین است معذرا ممکن ممکن بالذات است و زیاده
ندین بخاطر اشتباه تعالی اقول: بر وجه افراد انسانی می که به وجه بیان ظاهر و بر وجه است
که الفاظ شخصی که برابر آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات باشد متعین ذاتی نیست و همچنین
مسائل این الفاظ چنان الفاظ بالنسبه متعلقین تمام وجود اند و مسائلی این الفاظ و در الفاظ
حاصل از قول اند و چنان الفاظ اجتماع انقیضین که بر اساسه از معنی آنکه او ان تمام الفاظ متعین
بالذات نیست متعین بالذات و خلق اجتماع انقیضین است یعنی هر چه با صدق علیه انقیضین و
مصدق اجتماع انقیضین باشد شمول بالذات است پس محل کلام ما تا ناظرنا العالی این است
که شخصی که صدق برابر آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات باشد مصداق قول انقیضین
است یعنی برای صادق است اند مساوی صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات و اند پس مساوی
از صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات و صدق اجتماع انقیضین متعین بالذات است پس
شخصی که مساوی و برابر آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات باشد متعین بالذات است قول
با مکان شخصی که صدق برابر آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات باشد قول است با مکان
مصدق اجتماع انقیضین چه صدق برابر آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات
مصدق اجتماع انقیضین است پس مکان آن مکان صدق اجتماع انقیضین است
و تعلق ذاتی صدق اجتماع انقیضین اخراج ذاتی نیست و چون مقصود از عبارت
که دایمی آن و در اتمت الیه قبول و تقبیه مفا و آن می باشد هرگاه که مفاد یک قول مفاد قول

دیگری باشد توان گفت که این قول بان قول است که الفاظ قولین معانی و ذمیان بان الفاظ مستند
 باشند خلا اگر کسی گوید که قول با مکان صدق زید انسان و زید یکسان یا انسان معاقول است
 با مکان اجتماع تقيضین باقی بران کس اعتراض تواند کرد باینکه قول اول شخص و دو ثانیه لغو و غیره
 است و قول ثانی شخص آن نیست پس در بیان وجود قول مکتوبه او قول یعنی مصدق باشد
 یا معنی معقول نیست و چنان نیست چه بر ماقال میماند که معانی قابل این است که مضاف و مضاف الیه
 زید انسان و زید یکسان یا انسان مضاف و مکان اجتماع التقيضین است شاتحا و هر دو حقیقت
 قول یعنی مصدق و شاتحا و الفاظ مقبول و نه اتحاد معانی آن الفاظ چنانکه میگویند که قول بدون
 دو دین میات قولی است بدون وجودش که لفظی محال آنکه هر دو معنی قول یعنی مصدق
 مستلزم اند و الفاظ مقبوله باین هر دو قول زید مستلزم اند و چنانکه این تفسیر که معلوم اول این فقره مجدی
 است و مقتضای این تالیف تعلیم او سفر طریقه را بنیت زیارت هزار فاضل الا لوالا جناب سید
 الکبری علیه السلام صلوات الله علیه انما هو است و ادای آداب زیارت آن بارگاه
 غلایق نهاده و احکام حرم حرم حرم منوره را و بر سر کشتی العباد و شمرده است میگوید و شاتحا
 خدو و بر سر غسل من این تالیف برای التمسک به مذهب و ان تقال طلبت کسب او که مستلزم اجده حال آنکه
 باین قولین یعنی مصدق و باین هر دو الفاظ مقبول قولین مذکورین فرق بین است که چون اواز
 یک است بدانست و اعتقاد و مضاف و قولین یک است اعتراضی که این مجدی و غیره و این الحق
 پسید باقتضای جناب و عزایت بر کلام استنادی خطه آورده است بر کلام معلوم فقره مجدی که
 فی شین او است و در دست هر چه این قول یعنی کلام شیخ شیوخ خود بیان نماید بر بیان
 سؤال معنی کلام استناد و لا فهم و انچه پیورده گویند که تضاد است و باید دان نامم است باز
 آن ظاهر است کلام در اسکان الفاظ و معانی و تفسیر نیست کلام در مکان یا عدم مکان یا مکان
 مساوی یا غیرت مساوی باشد علیه السلام و هیچ محالات است و مقتضای این است که مصداق آن
 مصداق قولین التقيضین است در مکان مصداق آن مکان مصداق اجتماع التقيضین است بحسب

انشا در این نسبت بر این گران جان سبک سرینکاهم را براتحاد و بر دو وجه قول یعنی مصدری و اتحاد
 الفاظ مقول و قول خود و دیگر بنیان لب کشود و نه نیست که در اسکان الفاظ دعائی و دعائی کلام
 نیست و با هر اول قلم در کسرت فی الاسلام اثبات اینکه مصداق مساوی آن حضرت صلی الله
 علیه و آله فی جمیع الکالات مصداق اجتماع التخصیص است انشاء الله العزیز و مقرب می آید و کلام
 این نویسنده که با مقتضای آن ادب است یعنی محقق این قابل مافرا گرفته است می شود و از اینجا بهر چه باشد
 که کلام این قابل بهر بنیان یعنی است بهر دو گانه عرض ادب اتحاد و از آنچه میان کردیم آشکار شد
 و قول او و اگر ملاک آن است که قول اول مستلزم قول ثانی است علی قوله گاهی محال بالغیر و ممکن
 بالذات می باشد بوجه چند یعنی است اول اینکه ادب که اگر دلیل قابل یعنی است و ثانیاً ظاهر است
 تمام شود و مستلزم قول اول قول ثانی را ثابت خواهد شد و قول اول و قول ثانی سبب هم او یا
 یعنی مصدریست یا یعنی قول علی الاول معنی کلام بر این است که گفتن بین الفاظ معنی اسکان شئی
 که بر آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم و جمیع کالات باشد مستلزم است گفتن این سه لفظ معنی مکان
 و کلام التخصیص و ادب این مرجع البطلان است چه گفتن شئی چند الفاظ مخصوصه و مستلزم گفتن آن
 شخص دیگر الفاظ مخصوصه را نتواند بود گفتن با قیاس گرفته یک گفتن را دیگر گفتن لازم تواند بود
 خواه که این دلیل تمام شود یا نه علی انشائی معنی کلامش این است که الفاظ مقول اول مستلزم الفاظ
 مقول ثانی است و این ظاهر البطلان است چه وجود و قیام فعلی یا فعلی مستلزم وجود و قیام فعلی
 دیگر که آن لفظیست خواه که ادب دلیل تمام شود یا نه و اگر معنی قول اول یعنی قول ثانی و قول
 اول که قول ثانی مستلزم قول ثانی است و در این معنی مصدری قول یعنی مقول است محض و درش معنی
 هر دو قول در کلام است و در معنی مصدری و معنی مقول باطل و بهر چه سابق گفته لا خیال است
 و دیگر اینکه قول او چه لزوم اجتماع التخصیص لازم نیست که محال بالذات باشد گاهی محال
 بالغیر و ممکن بالذات می باشد سبب فهم او معنی است زیرا که سبب فهم او معنی این کلام
 یعنی است که گفتن الفاظ مقول اول مستلزم گفتن الفاظ مقول ثانی است یا این است

کما لا یستلزم اولی استلزام الفاعل مقوله ثانی است و ظاهر است که این شبهه لفظی با سکان اجتماع
 التخصیصین که مخفی این در سه لفظ محال بالذات نیست و اگر مرادش این است که وجود ذهنی مفهوم
 مقوله اولی مستلزم وجود ذهنی مفهوم مقوله ثانی است یعنی اینکه وجود ذهنی معنی مفهوم اسکان شخص که
 برابر آنحضرت علی باشد علیه وسلم در جمیع کمالات باشد و حصول این مفهوم در ذهن مستلزم وجود ذهنی
 معنی مفهوم اسکان اجتماع التخصیصین حصول آن در ذهن است بر این تقدیر این کلام صحیح نیست
 چه مفهوم اجتماع التخصیصین محال نیست و اگر مرادش این است که مصداق قضیه قائد که شخصی که
 برابر آنحضرت علی باشد علیه وسلم در جمیع کمالات باشد ممکن است مستلزم مصداق قضیه قائد است که
 مصداق اجتماع التخصیصین ممکن است بر این تقدیر که کلام او بدین معنی است چه مصداق شخصی که برابر
 آنحضرت علی باشد علیه وسلم در جمیع کمالات باشد مصداق اجتماع التخصیصین است که بر تقدیر وجودش
 بر آن صادقی است آنرا مساوی علی باشد علیه وسلم فی جمیع کمالات لیس بساوی فی جمیع کمالات
 و اسکان مصداق مساوی اسکان مصداق اجتماع التخصیصین است پس مصداق قضیه اولی مصداق
 قضیه ثانی است زیرا که مصداق قضیه اولی مستلزم مصداق قضیه ثانی است و بنا بر این در آن
 مصداق قضیه اولی مصداق قضیه ثانی حکم با جمیع احوال و احوال هر دو قضیه صحیح است و تقایر و تفاوت
 در آن قانع نخواهد بود و این مقال باینکه باید که بدین تسلیم تمام دلیل که استناد آورده است بیان نماید که
 مصداق قضیه اولی متناهی مصداق قضیه ثانی است مستلزم آنست تا این کلام او صحیح باشد و حال
 این است که قضیه ثانی دلیل مذکور این است که مصداق علیه السواوی یصدق علیه السواوی
 فاسکان ما یصدق علیه السواوی اسکان ما یصدق علیه التخصیصان ای آنرا مساوی و مساوی
 و ما یصدق التخصیصان مصداق اجتماع التخصیصین و مصداق اجتماع التخصیصین محال بالذات
 است نه ما یصدق علیه آنرا مساوی و متنوع بالذات است این قایل را برای تصحیح این کلام خود لازم
 است بیان اینکه بدین تسلیم تمام دلیل مذکور را مصداق علیه السواوی ما یصدق علیه السواوی است
 بلکه ما یصدق علیه التخصیصان و این ما یصدق علیه السواوی است و ما یصدق علیه السواوی مستلزم

اصدق علیه التیقضان است و علی التشرای بعد تسلیم اینکه اصدق علیه السادی ملزوم صدق تشرای
 التقیضین است یعنی بیان نماید که از فرض وقوع اصدق علیه السادی بالنظرالی فائده تشرای
 التقیضین لازم نیست چه بر تقدیر لزوم وقوع التقیضین از فرض وقوع آن بالنظرالی فائده
 اصدق علیه السادی ممکن بالذات نخواهد بود که این قایل بود از شش مقایده نقل کرده است
 این ممکن لازم من فرض وقوعه محال بالنظرالی فائده و قیاس استلزام سادی وقوع التقیضین
 را بر استلزام عدم معلول اولی که ممکن است عدم واجب بجهان را که متشعب بالذات است خوان
 کرده و چه استلزام عدم معلول اولی عدم واجب بجهان را بالنظرالی فائده نیست بلکه از جهت محال
 طیت است و استلزام وقوع سادی اجتماع التقیضین را نظر بفرض مساوات در جمیع
 کمالات است نه از جهت امر نایز بفرض مساوات و اگر محتمل ثانی بر فهمی که این قایل کرده
 شود و گفته آید که بر تقدیر تمام دلیل وقوع سادی که استلزام اجتماع التقیضین است
 ممکن بالذات است تا هم در مافی مقدمه ای این قایل و عقیده باطل این جهل را باطل نموده و در
 سادی آنحضرت محل باشد علیه سلم و در جمیع کمالات باطل و بی ادوری فی نفس التشرای ذاتی آن
 لا قایل است زیرا که بعد تسلیم استلزام وقوع سادی اجتماع التقیضین را که محال بالذات
 است این قایل حکم وقوع سادی باطل و مستحالی باطله الوجوب بیله باطله و سلی علی کمالی طال
 این عدم که ممکن است واقع بودی علی الاول عدم وقوع آن را مستحالی باطله الوجوب بالاجاب است
 یا مستحالی باطله الوجوب بالاعتبار است ثانی باطل است چه بر این تقدیر یعنی این عدم با اعتبار باطل
 واقع فی نفس الامر نخواهد شد و چون رفع این عدم ملزوم اجتماع التقیضین است و ملزوم
 لی لازم و نفس الامر واقع نخواهد شد لازم است که بر این تقدیر گفته آمد که اجتماع التقیضین
 با اعتبار باطل و نفس الامر واقع خواهد شد و ملزوم هر یک البطلان همین شد شوق باطل یعنی اینکه
 عدم وقوع سادی مستحالی باطله الوجوب بالاجاب است و هر چه مستحالی الواجب
 بالاجاب است متعلق به قدرت که جبر در محتمل و حرکت است نه توانا بود و الا مستحالی

الواجب بالاجاب نباشد و این تاویل سابق در بحث صفات کمالیه واجب سبحانه تعریف کرده
 است باینکه آنچه مستند الی الواجب بالاجاب است تحت قدرت داخل نیست در ظرف
 محال بالذات بدینست این تاویل مستند الی الواجب بالاقتیاد آن شده و ضرورت قول
 باستناد صفات کمالیه سبحانه الیه سبحانه بالاجاب چه در پس این دو منزلی هم می آید و امکان است
 و حق بیان است که اول بیان کرده ایم که مصداق مساوی آن حضرت علی باشد علیه السلام و جمیع کالاتا
 که مصداق اجتماع التقیضین است متبع بالذات است و از وجب و عاریب قول و است
 چنانکه وجود و زید بر تقدیر عدم او مستلزم اجتماع التقیضین است پس ممکن بالذات است که کسیکه
 بهره از نعم دارد و کوازیله و صیایان باشد چنانچه نیست که معلوم وجود و زید بر تقدیر عدم او یعنی
 معانی از این الفاظ و معلوم اجتماع التقیضین از معانی موجوده چنین است این نه محال بالذات
 است و نه مستلزم محال بالذات و در آن هیچ گفتگو نیست اما مصداق وجود و زید بر تقدیر
 عدم او و مصداق زید بر وجود است بر تقدیر اینکه زید بر وجود نیست مصداق اجتماع التقیضین که
 محال بالذات است ممکن محال بالذات است که مصداق زید بر وجود است و مصداق زید بر وجود
 نیست معاً تحقق باشد پس مصداق وجود و زید بر تقدیر عدم او مصداق اجتماع التقیضین است
 و محال بالذات است و خدا و وجود و زید بر تقدیر عدم او چنان نیست که زید بر وجود باشد بر تقدیر
 آنکه موجود نباشد و وجودش بجامع عدم او باشد و چنین مفاد اجتماع التقیضین است که الفاظ
 دو معانی الفاظ یک نباشد کلام در امکان و امتناع الفاظ و معانی الفاظ نیست پس وجود
 زید بر تقدیر عدم او مستلزم اجتماع التقیضین نیست بلکه وجود و زید بر تقدیر عدم او بحسب المصداق
 عین اجتماع التقیضین است که محال بالذات است زیرا که مصداق وجود و زید بر تقدیر عدم
 او این است که زید بر وجود باشد و نباشد معاً اجتماع التقیضین نیست بلکه بحسب
 المصداق عین اجتماع التقیضین است این تاویل بر تفسیر الفاظ و معانی الفاظ که گفته
 است و فهم اوست نظر کرده حکم مستلزم میکند و نمیداند که الفاظ مذکوره و معانی آن

به محال بالذات و نه مستلزم محال بالذات و وجودی که ممکن است باین معنی ممکن است که زیر بار ارتفاع
 عدم او وجود شود نه باین معنی که وجودش بر جمیع عدم او باشد ممکن است که آن محال بالذات است
 و این قایل سابق نه معتقد است که معنی اجتماع انتقیزین شش بالذات انتقیزان بالجمیع
 بالذات پس وجودی که جمیع عدم است شش بالذات است و ممکن است عدمی که جمیع وجود
 است شش بالذات است و چون در وجودی که جمیع عدم او و هوای بودن وجود
 نرید و عدم او با هم قیام انتقیزین است یک است این قایل تا حال معنی اجتماع انتقیزین
 هم غیبیه است تا بر غیر مطالب طلب چه رسد قال الاستاذ و غلط ما بطلان آن ظاهر است
 قال الغنی البانی اقول چون نیست و اتحاد میان هر دو قول مذکور صحیح نشد پس بطلان امکان
 اجتماع انتقیزین معنی مسودی نمی باشد چه بطلان امری موجب بطلان منافی خود که بلا شبه
 لزوم نمی آید باشد نیست و بر تقدیر ملازمه لزوم اگر چه موجب بطلان آن منافی است و لیکن استعمال
 ذاتی لازم موجب احتمال ذاتی لزوم نیست که امر را مقرر و بدون استعمال ذاتی نفس مذکور خارج
 از محنت قدرت کاظمی تواند شد و بر اظهار قول چون ثابت شد که مصداق مساوی حضرت
 صل الله علیه و سلمی جمیع امکالات مصداق اجتماع انتقیزین و با مصداق علیه السلام و جمیع
 مساوی است و مصداق اجتماع انتقیزین محال بالذات است لاجماله مصداق مساوی محال
 و شش بالذات است بطلان آن محال و جمیع انتقیزین بطلان امکان مصداق مساوی
 است مصداق مساوی که با مصداق علیه السلام مساوی است عین مصداق اجتماع انتقیزین
 است پس بطلان امکان مصداق اجتماع انتقیزین بطلان امکان مصداق مساوی است
 و چون بالذات مصداق اجتماع انتقیزین احتمال ذاتی مصداق مساوی است و آنچه این قایل
 در تمام و هر دو قول سابق پیوسته و تکرار کرده است تفصیل آن سابق توضیح یافته است حاجت
 اعاد جان نیست اما هر دو استا و اما اینکه قول با امکان نفس که بر آن حضرت صل الله علیه و سلم
 بر جمیع امکالات باشد قول با امکان اجتماع انتقیزین است قال الغنی البانی

معنی
 ممکن است
 ممکن است
 ممکن است
 ممکن است
 ممکن است

معنی
 ممکن است
 ممکن است
 ممکن است
 ممکن است

اقول در قول سابق فرض بر اینست که میان هر دو قول خط است و دلیلش بر مثبت
 حینیت و اتحادیت تباری بر تقدیر تائید خود و وجب استلزام است و لیکن این معنی موقوف
 نیست قول در قول سابق فرض بر اینست که اتحاد و اسکان شخصی که برابر آنحضرت علی است
 علیه السلام و جمیع کالات باشد و اتحاد اسکان در جمیع انقیاضین ناشی از غایت جادوت و انقیاض
 است و دلیل مثبت این است که صدق مساوی صدق انقیاضین است نه مثبت استلزام
 و علی تقدیر اشراست استلزام صدق مساوی صدق انقیاضین را بطریق اولی و از مثبت
 استلزام ذاتی صدق مساوی استلزام و استلزامی استلزام پس میان آن دو این است
 که اگر فرض کرده شود که شخصی برابر آنحضرت و جمیع کالات باشد از دو حال غالی نیست یا آن
 شخص خاتم الانبیاء باشد یا آن شخص خاتم الانبیاء باشد قال لا اختلف الا خلفت چون آن
 شخص را در جمیع کالات برابر فرض کرده آید و نیز غایتش منکر کالات است و دلیل در جمیع پس
 بودن آن شخص خاتم الانبیاء چه سنی دارد و حاصلش چنان باشد که زید عالم فرض کرده گویند زید
 عالم باشد یا جلیل بحالت دین کلام بر ظاهر است حق اول تخیل و ترویج و حاجت بشیئی نماند نیست
 چنانچه من می محال تخیل اولی می بینا چنانکه او ذکر و حق اول تخیل و ترویج و حاجت بشیئی نماند نیست
 مساوی آنحضرت علی علیه السلام و جمیع کالات اسکان صدق در جمیع انقیاضین است
 و دلیل برای این است که اگر صدق برابر آنحضرت علی علیه السلام و جمیع کالات فرض کرده
 شود از دو حال غالی نتواند بود یا او خاتم الانبیاء باشد یا نه باشد بهر دو تقدیر بر آن صادق است
 انشائی مساوی و بهر دو تقدیر او صدق علیه التیقینان و صدق در جمیع انقیاضین است و این
 بیان بی تردید و تحقیق بلکه آن مساوی مفروض خاتم الانبیاء باشد یا خاتم الانبیاء باشد صورت
 نمی تواند بست این تردید و تحقیق برای تقریر دلیل برای یک مساوی مفروض صدق اجتماع
 انقیاضین است مفروضی است میان حق بی شکل و عوی و انقیاض و دلیل علیه انقیاض و حاصل دلیل
 نتوانست نمیدونند است که تقریر دلیل مثبتی در این تردید است و آنچه گفته که چون آن شخص را

این معنی
 در جمیع کالات
 برابر آنحضرت
 علی علیه السلام
 است

برابر در جمیع کمالات فرض کرده آید و محالیت بخلاف کمالات است و در داخل در جمیع پس بدون آن شخص
 خاتم الانبیا یعنی دار و دوسر دلیل است چه بر تقدیر بدون آن شخص مساوی مفروض خاتم الانبیا را و
 صادق خواهد آمد نه پس مساوی پس برای آن تقدیر آن صدق اجتماع انتقاضین باشد چنانکه بر
 تقدیر بودنش خاتم الانبیا را صادق است از آن پس مساوی بر تقدیر او صدق اجتماع انتقاضین
 است و نظیرش این است که مثلاً کسی گوید که هر دو مثلاً اعظم من لا اعلم است و زید مساوی او است
 و علم کسی دیگر بر تعلیم اینکه اعظم من لا اعلم است گوید که زید مساوی او است در ابطال قول
 دیگرش گفته شود که یا زید اعظم من لا اعلم است یا نه اگر زید اعظم من لا اعلم نیست مساوی عرض شد
 پس مساوی مفروض مساوی نشد و اگر اعظم من لا اعلم است عمرو در مجموع من اعلم و مثل شد و او
 اعظم من لا اعلم نشد برای آن تقدیر هم زید مساوی عرض شد پس مساوی مفروض مساوی نشد این
 تردید قبیح نیست برای ابطال قول باینکه اثبات اینکه صدق مفاد قول باو صدق معیار
 متناقضین است این تردید بجا است و حاجت بشن ثانی ازین جهت است که مقصود اثبات
 این است که مساوی مفروض بر تقدیر صدق اجتماع انتقاضین است این تاویل باینجه
 مقصود استدلال و حاصل استدلال با نقضای محال و بلاوت خود را عرض می‌شود آمده خود
 را نزد محصلین فضیلت می‌کند و خدا افندی و اسلاوة قال بالاستقامة و العلم و علی
 التقديرین برابر آن حضرت نشد چنانکه آن شخص خاتم الانبیا باشد برای تقدیر آن حضرت صلی الله علیه
 و سلم خاتم الانبیا نباشد البتة پس همان شخص که می‌باشد که در آن حضرت صلی الله علیه و سلم
 نباشد و لکن امکان ختم الانبیا پس آن حضرت صلی الله علیه و سلم بر آن شخص نباشد و اگر آن شخص
 خاتم الانبیا نباشد و آن حضرت صلی الله علیه و سلم نباشد خاتم الانبیا است پس در آن حضرت
 صلی الله علیه و سلم که می‌باشد که در آن شخص بر آن تقدیر نیست و در ختم الانبیا پس آن شخص
 برابر آن حضرت صلی الله علیه و سلم نباشد فعلی تقدیر کند مگر عدم الله و علی تقدیر حقیقه
 پس تحقیق بریست که در شخص کسی که برابر آن حضرت صلی الله علیه و سلم جمیع کمالات باشد

این است که آن شخص بر آن شخصیت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات نباشد قال الخالف الخائف
 اقل شئ مایل بر تقدیری است که زمان نبوت آنحضرت صلی الله علیه و سلم باشد پس آن شخص تم
 الانبیا باشد و شق ثانی بر تقدیر تقدم زمان نبوت آن شخص است که با او اظهار پس گردانید گفت
 که اگر زمان مساوی ذکر شود و بر آن شخص همان مساوی فقط خاتم باشد و اگر زمان او مقدم باشد پس
 همان مساوی خاتم نباشد لیکن میگویم که در اینجا احتمال ثالث است که زمان نبوت هر دو متساوی
 یکی باشد و برین تقدیر هر دو برابر خاتم الانبیا باشند چه ممکن است که دو شخص در یک زمان نبی شوند
 نبوت ختم می شد پس هر دو متساوی می شدند درین کمال و علی هذا القیاس سایر کمالات پس
 هیچ کد و لازم نیاید الا آنکه این احتمال ثالث واقع نگشت و عدم وقوع منافی اسکان نیست
 چنانکه ظاهر است پس احتمال ممکن بالذات و متعین بالذات و محال آنکه خاتم آن شخص خاتم الانبیا
 باشد الخ اگر کلمه است یعنی بر هر وضع اگر آن شخص خاتم الانبیا باشد آنحضرت صلی الله علیه و سلم ایسان
 باشد خاتم الانبیا نباشد پس کاذب است چه بخلاف جمیع تقادیر تقدیر اتم از زمان نبوت است برین
 تقدیر هر دو خاتم الانبیا باشند پس این مقدمه که اگر آن شخص خاتم الانبیا باشد الخ منسوخ خواهد بود
 و اگر نیز گرفته شود یعنی گاهی چنین است که اکثر آن شخص خاتم الانبیا باشند الخ پس لزوم محال
 برین وضع خاص است پس برین وضع خاص مستلزم محال محال باشد نه طبیعت مقدم که بودن
 آن شخص خاتم الانبیا است و بر همه تقادیر کلیه شرطیه چه بر بعض وضع که وضع مقادیر زمانه
 هر دو متساوی هر دو خاتم الانبیا خواهند بود و جزیه دیگر که اگر آن شخص خاتم الانبیا باشد و بر بعض
 تقادیر آنحضرت نیز خاتم الانبیا باشند نیز صادق خواهد بود پس تحلیل که وضع خاص است وضع
 مخالف زمانه هر دو متساوی است و احتمال وضع خاص بدون احتمال بر جمیع اوضاع محسوس
 امتناع بالذات است برای ممکن بالذات و این معین مدعای اهل حق است که مساوی آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم متعین بالذات است و ممکن بالذات پس داخل تحت قدمت کا طبر متحقق
 الوجود خواهد بود و بر المطلوب توضیح اینکه دو قوم قرار دادیم یکی موسوم بقوم کریم و دیگری سلی

مع مخالف
 باین وجه
 و در بعضی
 یک یک
 مخالف
 جمیع اوضاع

بقوم مشرین و قوم کبرکالات علم حفظ قرآن و خوش نویسی و کتابت و شاعریت مشایق برود
 برود و زیاده اتصاف او کجالات مذکور و بلکه کالات مزبور ختم شده اند پس زیده فاقم کالات
 گشت و در آن مشرین که کالات سطور بود و در او بود و در کس نیز بود که بی تقدیم کی بر دیگری
 همه کالات ختم شدند و میگویم که در قوم کیم در سادی زیده که حال نام نهادم با دلی غیر و تبدیل
 اسامی مقدمات دلیل مستدل جاری است چنانکه گفته شد و که سادی زیده و جمیع کالات
 متخلف بکلیت چه در صورت اسکان بر تقدیم بود و خاص در آن سادی و جمع خاتم کالات اگر
 یافته شود در زیده نخواهد بود و اگر در صفت مذکور در آن یافته نشد و در زیده باشد بهر دو
 تقدیر کالات ختم کالات دیگری یافته شده نه در دیگری پس هر دو متساوی نشدند و وجود فرض
 تساوی هر دو باقی با خرافات قال و خفایات این کلام ظاهر است زیرا که شق اول اختیار کردیم که آن
 وجه و جمع خاتم در آن سادی است و قول شما که در زیده نخواهد بود منعی است بلکه بر تقدیر
 وجود سادی و در هر دو وجه خواهد بود چنانکه در قوم مشرین و سادی هر دو که بکر است
 بسبب بدو زمانه هر دو یکی و فرق باین قدر است که هر دو یک هر دو فاقم متساوی هستند و در
 قضیه فارجه و زیده و خالده و قضیه حقیقیه و زیده فاقم بالفعل در خارج و خالده بر تقدیر وجود
 در زمان زیده و این معنی منافق محض و حقیقیه نیست چنانکه کل شلث که از آری فاقم را تا خرو
 محض و با تقدم زمانه لازم است پس اگر سادی فاقم که فاقم و متاخر از محض خواهد بود و محض
 از زیده فاقم یا مقدم از فرض کنیم محالیکه مذکور است و محال است متساوی لازم می آید زیرا که
 و احتمال اول تاخر دندید و زمانی تاخر و سادی معنی خالده فوت گشت و اما لازم فاقم
 است پس در و ملزوم بدون لازم مفروض گشت و این محال است لهذا مستلزم محال
 و جعل و التخصیص نیست لیکن وجود ملزوم بدون لازم که مفروض است او خود محال است
 فی نفسه نظر است حال لازم که جماع التخصیصین است نه وجود سادی زیده زیرا که جایز است
 که نه خبر و متساوی کی باشد چنانکه در محض و دیگر در قوم مشرین و چه محض و لازم می آید قول

چون این پدیده نام در مقام انجمنی را از حد گذرانید و ارا باید که اول تفصیل دلیل بر این پدیده این
 مسأله را بنویسای اوسا نیز اول باید دانست که اوجانه که آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم
 در سوره عنکبوت برگزیده آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم بعضی صفات که آن بزرگوار شریفه که افعال
 اوست که برین اشیان نازل و اثبات آن بدرگیری لی سلب آن از آن حضرت صلی الله علیه و آله وسلم
 و اثبات آن با آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم یعنی آن ارجح من عداة قتل نیست پس بعد تسلیم
 اقصاف آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم آن صفات که از قبیل اقصاف و دیگری بآن صفات تجزیه
 اجتماع ثبوت آن صفات با آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم با سلب ثبوت آن با آنحضرت صلی الله
 علیه و آله وسلم و اجتماع سلب ثبوت آن صفات نیز آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم را ثبوت آن
 صفات بآن فرست پس تجزیه اجتماع انقیضین است پس آن غیر که مساوی آنحضرت صلی الله
 علیه و آله وسلم در آن صفات فرض کرده شود مصداق اجتماع انقیضین است و مصداق اجتماع
 انقیضین همان بالذات است بر چه باشد مثلا بسکه مصداق این پس ایض مساوئسا نیام
 مصداق کاتب و پس کاتب مساوی شخصی که مصداق عالم پس با هم مسا باشد متبع بالذات است
 پس شخصی که مصداق مساوی صلی الله علیه و آله وسلم فی ملکات است مصداق علیه مساو صلی الله
 علیه و آله وسلم فی جمیع ملکات و انیس مساو فی ملکات است فهو مصداق اجتماع انقیضین نیز
 متبع بالذات و از جمله آن صفات که قتال اشتراک برین اشیان نازل و اوجانه آنحضرت صلی الله
 علیه و آله وسلم برین ملکات بآن صفات اختصاص شریفه است غایم انیسین است که این صفت
 افعال اشتراک برین اشیان نازل و زیرا که انیسین جمع علی باللام از صیغ معلوم و مستغرق است پس معنی
 غایم انیسین آخرین مساویا برین اشیان که پس همه انبیا مبعوث شود و این صفت بر و نبی صادق
 متواتر شد زیرا که صدق آن بر یک زمان هر دو کلام یکسان روی داخل عموم صفات انیسین
 انیسین باشد و آخرین همه انبیا نباشد و صدق آن بر رویی بخواهد که آن یکی داخل عموم صفات انیس
 یعنی انیسین باشد و آخرین انیسین نباشد پس فرض صدق غایم انیسین بر رویی از انقیضین

است چه صدق خاتم النبیین بر یکی از ان هر دو بی عدم صدق خاتم النبیین بر دیگری
 محتمل نیست چنانکه خاتم النبیین یعنی آن نبی که متاخر از سایر انبیاء بعوث باشد سوای یک
 نبی که دین او بود و ناسخ او بماند و ولایت و ناسخ ظل باشد و همه کسان که در عهد او
 یا بعد عهد او باشند است او باشند تواند شد بر هر واحد از دو بی صداق
 نمی تواند شد او متاخر از سایر انبیاء بعوث است و دین او بود و ناسخ او بماند است
 و همه کسان که در عهد او یا بعد عهد او باشند است او باشند و الا هر یکی از ان
 دو بی از هر یکی از ان هر دو متاخر بعوث باشد و دین هر یک از ان هر دو ناسخ و دین
 هر یک از ان هر یک از ان هر دو است هر یک از ان هر دو باشد و الا لازم صریح
 الاستحالة و اقصاء آنحضرت صلی الله علیه و سلم بصفت خاتم النبیین بمعنی اینکه
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم متاخر از سایر انبیاء بعوث اند و کسان از اهل کتب که در
 عهد سعادت نبی آنجناب صلی الله علیه و سلم بوده اند یا بعد از او بودند و هستند
 و خواهند شد است آنحضرت صلی الله علیه و سلم اند و دین آنحضرت صلی الله علیه و سلم بود
 و ناسخ او بماند و ولایت او ناسخ ظل قطعاً ثابت است قال مازن قال ما كان محمد
 اباً احده من رجال الكفر و لكن رسول الله و خاتم النبیین و قال ما ابرئنا
 الا كافة للناس بشیراً و نذیراً لفظ النبیین که جمع محلی باللام است هیفہ عموم و استغراق
 است پس معنی خاتم النبیین آخرین همه انبیاء است و قوله كافه للناس نص است و عموم
 رسالت آنحضرت صلی الله علیه و سلم بمساناسی موجودین عهد آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 و بعد از آنحضرت صلی الله علیه و سلم و آنکه و سلم را و روی فی حدیث صحیح علی الله علیه و سلم
 قال تبارک و تعالی لما هی للنبی صلی الله علیه و سلم قال ما کان اتخذه ابراهیم خلیلاً
 و اعلیته لما اعلیها و ولت موسی یحییها و اعلیت داود لما حکیمها و انت لما اجدید و
 حضرت له البیاض و اعلیت سلیمان لما حکیمها و خیرت الیمن و الانس و الشیاطین و اعلیت

لکلا لایبنی باحد من بعده و علمت محسی بتوریه و لا انجیل و جعلت سید الاکابر و الا یحیی ما قدر
 و احد من شیطان باقوم علم کن به طیبها سبیل قال له رب تعالی قد احضرتک تبیبا فلو
 کتوب فی التوریه محمد صیب الرحمن و ارسلتک الی الناس کافه و جعلت احکام
 الاولون و هم الاخرین و جعلت متکلم و هو الذی لم یخلق فی الابد و انک جمدی و روحی
 و جعلتک اهل التبیین فلقا و آخریم بشارا و علیک سبع مائت و اربع و اربع و اربع و اربع
 و جعلتک غلامه سوره فبقدره کنیز حرمش و علیها مائتا و اربع و اربع و اربع و اربع
 انجی و قتل علی الله علیه و سلم کنت اول الانبیاء فی الخلق و آخریم فی البعث و کتب حقایق
 مشون نامد باینکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم فاحتم التنبیین و آخره انما انما و کتب کتاب
 صلی الله علیه و سلم و صحابه و سلم بعثت الی الناس کافه بل الی الشکلیین کافه بل الی
 الخلق کافه و ین آنحضرت صلی الله علیه و سلم موبد و ماسخ او این است غالب که مخالف
 به یکا اهل کار آن کنند غلاما جبهه الی فعل الایات و الاشاره الی روده فی هذا الباب اذا
 فهمدوا فنقول که هوی ما این است که شخصی که مصداق مساوی آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم در جمیع کمالات باشد مخفی بالذات است و بعد تسلیم اقصاف آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم جمیع کمالات که در ذات قدسی حسنها آنحضرت صلی الله علیه و سلم و در وجود
 فعل با مکان مصداق مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات باطل است و دلیل بر
 این است که اگر مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات مکن با خدا و قس علی نظر الی
 نفس ناطقه حال لازم ناید حال اگر مصداق اجتماع التخصیص است شخصی که مساوی آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم در جمیع کمالات باشد اگر موجود فرض کرده شود یا قائم التنبیین باشد یا قائم التنبیین نباشد
 علی اثباتی مساوی مفروض مساوی در شد پس مصداق آید بر این اندیشه مساوی
 صلی الله علیه و سلم و صحابه و سلم فی جمیع کمالات و اندیشه مساوی صلی الله علیه و سلم
 فی جمیع کمالات نه مصداق اجتماع التخصیص نه محال بلذات و علی الاول آنحضرت

اصل الله علیه وسلم خاتم النبیین نباشد معافا شد زیرا که سابق محقق شده که صفت تمام
 النبیین با تمام اشتراک من مکن نهاده بر این حق نیز آن مساوی مفروض مساوی نشد
 فیصدق علیه السلام مساوی اصل الله علیه وسلم فی جمیع الکمالات بعین مساوی اصل الله علیه السلام
 و سلم فی جمیع الکمالات فهو مصداق اجتماع التخصیص فهو کمال بالذات و هم مصداق مساوی
 بمفروض وجودش مصداق نباشد پس مساوی است فوجوده مستلزم عدم مشکل با وجوده مستلزم
 عدم تنوع بالذات و تقریر آخر اگر مصداق مساوی آنحضرت علی الله علیه وسلم در جمیع کمالات
 ممکن باشد بعد فرض وجودش یا داخل عموم النبیین باشد یا اگر داخل عموم النبیین باشد
 از جمله سایر نبیا باشد که آنحضرت علی الله علیه وسلم آخرین آنهمه است پس لا محاله آنحضرت
 علی الله علیه وسلم الا ان تاخر بعثت باشد پس مساوی مفروض آخرین نبیا نباشد پس
 مساوی باشد و نباشد اگر داخل عموم النبیین نباشد پس نبی نباشد پس مساوی آنحضرت
 علی الله علیه وسلم نباشد پس مساوی باشد و مساوی نباشد و تقریر آخر اگر مصداق مساوی
 آنحضرت علی الله علیه وسلم در جمیع کمالات ممکن باشد بعد فرض وجودش یا او الی الناس
 کافی نبی جز که سایه در همه وجودش و بعد بعد وجودش باشند مرسل باشد یا داخل بالذات
 او مساوی آنحضرت علی الله علیه وسلم نشد چنانکه آنحضرت علی الله علیه وسلم الی الناس کافی جملة
 کسانی که در همه وجود با وجود آنحضرت علی الله علیه وسلم و بعد آن موجود باشند مرسل است
 و بر این تقدیر این صفت و مساوی مفروض یافته نشد پس مساوی باشد و مساوی نباشد
 و علی الاول یا آنحضرت علی الله علیه وسلم صحت آنحضرت علی الله علیه وسلم و عموم الناس
 کافی داخل باشد یا نه اگر داخل باشند آن مساوی مفروض مساوی آنحضرت علی الله
 علیه وسلم نشد ضرورة عدم تساوی المرسل والمرسل و اگر داخل نباشند چنانکه آنحضرت
 علی الله علیه وسلم از همه مساوی مفروض تاخر باشد پس آن مساوی خاتم النبیین نباشد
 پس مساوی باشد و نباشد و به تقریر آخر اگر مصداق مساوی آنحضرت علی الله

علیه وسلم ممکن باشد بعد فرض وجودش او با عموم الناس کافه فی قول سبحانه و اعلم انک
 الا کافه للناس داخل باشد یا نه اگر داخل باشد از امت آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 باشد پس مساوی آن حضرت صلی الله علیه وسلم نباشد پس مساوی باشد و نباشد
 و اگر داخل نباشد و مفرض آن قبل عهد آنحضرت صلی الله علیه وسلم باشد پس او تمام
 التبعیین نباشد پس مساوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم نباشد پس مساوی باشد
 و نباشد فعلی بالتقاریر و آن مساوی مفرض مصداق اجتماع التقیضین است و مصداق
 اجتماع التقیضین محال بالذات است پس آن محال بالذات است و هو المطلوب
 و به تقریر آخر اگر مصداق مساوی آن حضرت صلی الله علیه وسلم در جمیع کمالات ممکن باشد
 بعد فرض وقوع آن یا صاحب بی کتاب باشد یا نه اگر صاحب دین و کتاب نباشد مساوی
 آن حضرت نباشد پس مساوی نشد و نشد و اگر صاحب دین و کتاب باشد دین کتاب او
 متغایر دین و کتاب آنحضرت صلی الله علیه وسلم باشد پس دین و کتاب او یا منسوخ بدین
 کتاب آنحضرت صلی الله علیه وسلم باشد پس یا خاتم التبعیین نشد پس مساوی آن حضرت
 صلی الله علیه وسلم در جمیع صفات گنل نشد پس مساوی شد و مساوی نشد یا دین کتاب
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم محفوظ باشد بدین و کتاب او منسوخ باشد بدین شوق آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم تمام التبعیین نشد و هو کلام اسلام مع ملک باین شوق او مساوی
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم نباشد پس مساوی شد و نشد بهر تقدیر و مصداق اجتماع التقیضین
 است و مصداق اجتماع التقیضین محال بالذات است پس مساوی مفرض مصداق
 اجتماع التقیضین است و بالتفصیل تقریر الذیل و حاصل این است که دو کس هر چه که
 باشند و هو و خاتم التبعیین نتواند شد انصاف یکی باین صفت بی سلب تعصبات
 جمیع مآذیه باین صفت قائل نیست این حق نا فهم حاصل دلیل نه فهمد توهم که که قائل
 ذیل این است که اگر زاده مساوی مذکور از زبان نبوت آنحضرت صلی الله علیه وسلم

امر باشد همان مساوی نقطه خاتم النبیین باشد و اگر زمانه او بر زمان نبوت
 آن حضرت صلی الله علیه و سلم مقدم باشد آن مساوی خاتم نباشد پس بر آن
 اعتراض کرد که دو بخاطر احتمال ثالث است که زمانه او و زمانه نبوت آن حضرت
 صلی الله علیه و سلم یک باشد بر این تقدیر هر دو یعنی آن حضرت صلی الله علیه و سلم
 و مساوی مفروض خاتم النبیین باشند و ندانست که معنی بودن آن حضرت
 صلی الله علیه و سلم خاتم النبیین این است که آن حضرت صلی الله علیه و سلم
 آخرین همه نبیین اند و بعد سایر انبیاء بعثت اند و حیضه النبیین حیضه عموم
 و استغراق است و خاتم سومی النبیین مصداق است پس خاتم النبیین
 همان کس تواند بود که بعثت او بعد سایر انبیاء باشد و دین او ناسخ همه ادیان
 و نبوت او عام و همه کسان که در عهد او یا بعد عهد او باشند است او باشند
 اگر و نبی در یک زمان باشند یک سراج کی از آن هر دو صادق نیاید که او بعد
 جمیع من بعد از من الانبیاء بعثت است و نه اینکه درین او ناسخ همه ادیان است و نه
 نبوت او عام است و نه همه کسان که در عهد او یا بعد عهد او باشند است او باشند
 و این صورتی که هم از آن هر دو خاتم النبیین نشد ازین کلام او بر می شد که این هر دو را
 احتمال حتی خاتم النبیین ندانسته است و فهمیده که اقصای کسی بخاتم النبیین نمی تواند
 در عهد نبوت او یا بعد عهد او بر گری نبی باشد متلی نیست و توانست دانست که اگر نبی دیگر
 در عهد سعادت عهد آن حضرت صلی الله علیه و سلم بعثت فرض کرده شود یا در دین و شریعت
 آن حضرت صلی الله علیه و سلم باشد پس او آخرین نبی باشد و صاحب دین و کتاب باشد
 پس مساوی آن حضرت صلی الله علیه و سلم نشد و آن حضرت صلی الله علیه و سلم بر دین و شریعت
 او باشد پس آن حضرت صلی الله علیه و سلم آخرین همه انبیاء باشد و صاحب دین و کتاب
 شد علی با تقدیر مسیح که نه خلاف المسلم مساوی مساوی نشد و دین شریعت او فایده

دین و شریعت آنحضرت صلی الله علیه و سلم باشد پس با دین و شریعت او موجد باشد پس برین
 و شریعت آنحضرت صلی الله علیه و سلم موجد نباشد برین تقدیر آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 مساوی او نباشد پس او مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم باشد و مساوی نباشد با حق
 شریعت او موجد نباشد پس آن مساوی مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم نباشد پس
 مساوی باشد و مساوی نباشد و علی التقدیر فوق و صدق اجتماع التیقضین است
 و نیز اگر بالفرض نبی دیگر و محدث نبوت آنحضرت صلی الله علیه و سلم مبعوث باشد و او بر
 الی الناس کافی باشد یا بر علی الناس کافی نباشد اگر بر علی الناس کافی نباشد
 آن مساوی مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم نباشد لکن علی الله علیه و سلم بر علی
 الناس کافی و اگر بر علی الناس کافی باشد آنحضرت صلی الله علیه و سلم از است او باشد
 العیاذ بالله و برین تقدیر او موجد بودن برین خلاف مسلم آنحضرت صلی الله علیه و سلم مساوی
 او نباشد پس او مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم باشد و مساوی آن حضرت صلی الله
 علیه و سلم نبی جمیع الکمالات نباشد بر تقدیر او صدق اجتماع التیقضین است و صدق
 اجتماع التیقضین محال بالذات است لکن محال بالذات اجای این احتمال ناشی از
 غایت نادانی و بی ایمانی این سرگردان جاهل است و آنچه گفته است که شق اول بر تقدیر
 آنکه زمان نبوت آنحضرت است و شق ثانی بر تقدیر تقدم زمان نبوت شخص مفروض مساوی
 است منفرست علی است بلکه شیعار کان یل است زیرا که چون برین شده که وصف
 خاتم النبیین تمام اشتراک بین ایشان ندارد و بودن دو کس خاتم النبیین محال است
 پس اگر دو مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرض کرده شود آن مساوی خاتم النبیین
 باشد پس زمان نبوت او متاخر از زمان نبوت آنحضرت صلی الله علیه و سلم باشد و آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم خاتم النبیین است پس زمان نبوت آنحضرت صلی الله علیه و سلم از زمان
 نبوت او متاخر باشد پس زمان نبوت آن مساوی نسبت بر زمان نبوت آنحضرت صلی الله

علیه السلام متاخر باشد و نباشد و هم تقدم باشد و نباشد و هم صدق اتقان التیقینین غیر محال اند
 پس وجود مساوی که مصلوق قیل انقضین است محال بالذات است و ذلک بر
 الدعی و قول اویس گویا چنین گفت الی آخره یعنی است بر نفی نش محال برل التیقین
 بودن مساوی خاتم الانبیا که در قوت نبودن آنحضرت صلی الله علیه و سلم خاتم الانبیا است
 و بدون آنحضرت صلی الله علیه و سلم خاتم الانبیا که در قوت نبودن آن مساوی خاتم الانبیا
 است بوده است و بنا بر اطلیه فرض مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم و جمیع کمالات
 فرض مصداق اجتماع التیقینین است و چون خاتم الانبیا بودن مساوی مفروض
 بی تاخر زمان نبوت ادا از زمان نبوت آنحضرت صلی الله علیه و سلم و خاتم الانبیا بودن آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم بی تاخر زمان نبوت آنحضرت صلی الله علیه و سلم از زمان نبوت آن مساوی
 مفروض قیل نیست اجتماع تاخر و سلب تاخر از وجود آنحضرت صلی الله علیه و سلم در وجود
 آن مساوی لازم است پس وجودش مصداق اجتماع التیقینین است پس محال اند
 شد پس از کلام او تقریری دیگر مستنبط شد فقولی بذا الايراد کالبا حث من جنه بظلمه
 و قول راوی گویم که در اینجا احتمال ثالث است که زمان نبوت هر دو یکی باشد و برین تقدیر بر دو
 برابر خاتم الانبیا باشد ناشی است از غایت جمل چه الانبیا جمیع عام مستغرق است
 پس خاتم الانبیا آن است که خاتم بمبانی باشد پس و صورت بودن و دینی در یک زمان
 یکی با زمان بر دو خاتم الانبیا نیست چه یکی با زمان بر دو آخرین بمبانی نیست و قد مراقبا
 مشکلا و از اینجا بر گشت که تنفیذ آن شخص خاتم الانبیا باشد آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 خاتم الانبیا نباشند البتة و نباشد که صدق است زیرا که بر تقدیر بودن آن شخص خاتم
 الانبیا تاخر زمان نبوت او از زمان نبوت آنحضرت صلی الله علیه و سلم ضروریست و بر تقدیر
 اتحاد زمان نبوت آن حضرت صلی الله علیه و سلم و نبوت آن شخص یکی خاتم الانبیا نخواهد
 بود و قول دیگر بر این تقدیر بر دو خاتم الانبیا نباشند ناشی از جمل یعنی خاتم الانبیا است

پس منع صدق کلی از غایت لباوت ناشی است پس مقدم این شرطیه بر جمیع تقادیر مستلزم
 نامی است و چنانکه شرطیه و یکی معنی اینک اگر آنحضرت صلی الله علیه و سلم خاتم الانبیا است
 دیگری خاتم الانبیا خوانده بود و بر همه تقادیر صادق است پس فرض این قابل ردی بر جرات
 از منی خاتم الانبیا است ناشی از غایت نادانی و بی ایمانی است و همچنین مردی است
 از بابی هر سه معنی الله تعالی عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه و سلم مثل من قبل الانبیا
 کمثل قمری پس زیاده ترک من موضع بدین فطانت به انظار و تعجبون من حسن بنیاده الاموضع
 ملک الله فکنت انما سدوت موضع علی بنه متمرکب بالنبیان و ختم بی بالرسول فی سوادیه و انما
 علی بنه و ابی خاتم النبیین و نظیر این کور اطمینان از انان تصریح موضع و بدین انا بد متروک مانده و
 سید آن موضع از وجود و وجود آنحضرت صلی الله علیه و سلم نشده که سد موضع و بدین انا بد از انان
 از یک جنبه صورت توانست بست از تخریث ظاهر است که انا بد انان تصریح بدین متروک
 مانده بود و در این بجایش بدین دیگر نبود و سبب آن وجود و وجود آنحضرت صلی الله علیه و سلم آن موضع را
 مسدود و در تصریحات و اما بعد کمال فرموده اگر آن بدین دیگر فرض کرده شود آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم آن بدین تواند بود و چون آن بدین آنحضرت صلی الله علیه و سلم اند چنانچه ارشاد شده
 و انما الله یغیری آی الله خوانده بود و چنانچه شیخ نجفی صاحب اربعین جلد اول قابل باسکان که
 سوادیان آنحضرت صلی الله علیه و سلم جمیع کلمات مانده است این جمله در تصریحات و
 رسالت کرد و در انبیا متروک شده اند بلکه انبیا غیر متناهی متروک اند مانده پس در
 احقا و این بی ایمانان حدیث شریفی مثل بر چند کلمات است و حقیقت اینها الاموضع
 بدین کذب است چه در احقا و انما و انی تصریح موضع کرد و در انبیا بلکه موضع انبیا غیر
 متناهی متروک به انما حال باقی است و با بدالدم باقی خواهد ماند و نیز در احقا و انما فکنت
 انما سدوت موضع علی بنه کذب است چه در تصریح که در آن انبیا غیر متناهی متروک
 مانده باشد از یک جنبه که بری آمد و قوله فطانت به انظار و تعجبون من حسن بنیاده الا

موضوع کلب اللبنة هم و لا تعادوا من المحل ان کذب است چنانچه در آیه و قرآن تصریح عقیدت و بنا بر این
 بنیات غیر متناهیة متروک مانده اند با وجود متروک ماندن بنیات غیر متناهیة در آن تصریح
 کلب اللبنة کذب است و تعجب ناظران از حسن بیان قصری که در این مواضع بنیات غیر
 متناهیة متروک مانده معنی ندارد و غایت تعلیس این محمل این است که از قول المتناهی
 ذاتی مساوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم یا علی ان آنحضرت صلی الله علیه وسلم و جمیع صفات
 کمالیه نفی قدرت او سبحانه لازم می آید حال آنکه این محمل این را از التزام این لازم گیر
 نیست زیرا که از دو حال خالی نیست آیا از این محمل انکمال منسوب نبوت و درج
 و اتمام آن در وسایل این منصب باقصی درجات آن و تکمیل قصه نبوت بدینان که در
 آن موضع یک لبنة باقی نماند تحت قدرت کا خدا سبحانه هست یا نه علی التامی التزام
 نفی قدرت او سبحانه بر اینها لازم می آید و دلایل اول چون درجه بالاتر از اقصی درجات
 ممکن نیست و هم درجه مساوی اقصی درجات امکان ندارد و الا اقصی درجات اقصی درجات
 نباشد و بر محال پس درجه یک مساوی اقصی درجات یا علی الاطلاق باشد تحت قدرت کامله و اهل
 نشد بر این تقدیر این ناظران را از التزام نفی قدرت او سبحانه بر مساوی تمام الرسل و الا
 نباء که مکمل تمام نبوت و رسالت اند بر اعلی الان میگویند که نیست و در علی که حدیث شریف
 ارشاد شده است این کلام جاری است که یا اکمال آن قصری نیست که در آن هیچکس وضع
 لبنة متروک نماند تحت قدرت کامله و اهل است یا نه علی التامی نفی قدرت کامله بر اکمال آن
 قصر لازم آمد و علی الاطلاق هیچ موضع لبنة بعد اکمال آن قصور آن قصری نیست پس
 وضع که این لبنة دیگر در آن قصر کامل که در آن هیچ موضع لبنة نیست محال است پس تحت
 قدرت و اهل نیست و منشاء اشتباه این است که محمل بالذات و امکان بالذات و انموده
 نخواهند که امکان خود را جمیع عموم قدرت کامله و اهل و بلند و الله تمام فرموده و نور و امکان
 و قول او خیر و خیر نهایی است که از میان نمی آید این برز و کسب سیرت بر آرد و قوم گیریم

مفروض خود زید را خاتم العلما و خاتم الحفاظ و خاتم الکتاب و خاتم الشعرا قرار داد است
 معنی آن این است که زید آخرین همه علما و همه حفاظ و همه کتاب و همه شعرا و همه کرم مفروض
 است و اگر خاندن زمان آینده مصون بعضیات علم و حفظ و کتابت و شاعری و قوم
 کرم بود و آید حکم بپوشد زید خاتم العلما و خاتم الحفاظ و خاتم الکتاب و خاتم الشعرا و قوم
 کرم برین تقدیر محض کاذب بوده است و حقیقت خاتم العلما و الحفاظ و الکتاب الشعرا
 دوران قوم خالد است زید بعد تسلیم اینکه خاتم العلما و الحفاظ و الکتاب و الشعرا در آن
 قوم زید است خالد را خاتم العلما و الحفاظ و الکتاب الشعرا در آن قوم توان گفت چه
 بعد تسلیم اینکه آخرین همه علما و حفاظ و کتاب و شعرا و آن قوم زید است و دیگر را خاتم
 و حفاظ و کتاب و شعرا و آن قوم گفتن منافی آن تسلیم است که معنی آن تسلیم این است که زید
 از همه علما و حفاظ و کتاب و شعرا و آن قوم متاخر مصون بعلوم و حفظ و کتابت و شاعریست
 و کسی در آن قوم که مصون باین صفت باشد از زید متاخر نیست و نه بزرگتر است دارد
 چه اگر کما بین عالم و حفاظ و کتاب و شاعر و آن قوم از زید متاخر است یا بزرگتر است
 دارد و ازین معنی صادق نمی تواند شد که زید از همه علما و حفاظ و کتاب و شعرا و آن قوم
 متاخر است قول او پس زید خاتم کمالات گشت الفاظ بمعنی است خاتم ابرخس
 محتوم می باشد عبارت صحیح این است زید خاتم الموصوفین باین کمالات گشت یعنی زید
 آخرین همه موصوفین باین کمالات و آن قوم گشت و بر این تقدیر دیگری را آخرین موصوفین
 باین کمالات و آن قوم گفتن منافی قول خود زید آخرین همه موصوفین باین کمالات
 در آن قوم است و قول او در قوم شریعت که نیز کمالات مسطوره بودند وجود و کس
 بود و کتب تقدیر می کرد دیگری همه کمالات ختم شد و اگر مراد از آن این است که در قوم
 مفروض قول بپوشد بر نیاید از زید و دیگر که در یک زمان مصون بعلوم و حفظ و کتابت و شاعری
 در قوم شریعت اند خاتم همه علما و حفاظ و کتاب و شعرا و آن قوم صادق است این غلط

محل است که خاتم علمای و حفاظ و کتاب و شعرائی قوم مذکور بان کس است که اوست اخرا از
 همه علمای و حفاظ و کتاب و شعرائی آن قوم تصنف بعلم و حفظ و کتابت و شاعری باشد و بر
 تقدیر مذکور نه عمر و از همه علمای و حفاظ و کتاب و شعرائی آن قوم متاخر است و نه بکر بلکه در
 از بعضی علمای و حفاظ و کتاب و شعرائی آن قوم متاخر نیست و همچنان بکره اگر در ازان این است
 که کمالات مسطور در آن قوم بعد و دیگر نماند نداین معنی را از معاشن فیه سیاسی
 نیست گفتگو و بصفت خاتم النبیین است اگر فرض کرده شود که در یک زبان و دینی باشند
 و بعد آن هر کس نبوت منقطع شود و یکی از آن بود و خاتم النبیین تواند بود و یکی از آن
 هر دو تاخرین بلکه نبی نیست این قول را و تألیف است یا نامی و قول او دیگریم الی قوله و
 سخافت این کلام ظاهر است دلیل بلاوت و نامی یا دست زیرا که اگر زید را خاتم همه علمای
 و حفاظ و کتاب و شعرائی قوم کریم مسلم داشته شود مساوی زید و جمیع صفات مستخرج
 بالذات است بلا شبهه زیرا که اگر مساوی زید و جمیع صفات و آن قوم ممکن باشد بعد
 فرض وجود آن یا آن مساوی خاتم همه علمای و حفاظ و کتاب و شعرائی قوم کریم باشد یا نه اگر
 نباشد آن مساوی مساوی نباشد فهو صدق اجتماع انقیضین است و اگر خاتم همه علمای
 و حفاظ و کتاب و شعرائی آن قوم باشد زید و عموم همه علمای و حفاظ و کتاب و شعرائی
 آن قوم و الی و از جمله محتومین باشد نه خاتم پس او بصفت خاتم نباشد مساوی آن
 مساوی مفروض نباشد فهو صدق اجتماع انقیضین است و از این جمیع ارای
 و در بیان سخافت این کلام میگوید که بودن و صفت خاتم در آن مساوی اختیار کردیم
 و نبودن و صفت خاتم بر این تقدیر و زید ممنوع از سخافت عقل و ناشی است چه بلین
 تقدیر زید و عموم محتومین و الی خاتم چگونه تواند بود و اگر زید و عموم علمای و حفاظ و کتاب
 و شعرائی این نیست مصنف بعلم و حفظ و کتابت و شاعری نیست در انصورت همان
 مساوی مساوی زید نیست فهو صدق اجتماع انقیضین پس بر تقدیر وجود مساوی

مفروض بود درش معلوم بخاتم العلما و الحافظ و الكتاب و الشعرا زید خاتم العلما و الحافظ
 و الكتاب و الشعرا نمی تواند بود و براین تقدیر که آن مساوی مساوی نیست و در قوم شریف
 مفروض میسجد از محروم و دیگر بسبب بودن آن هر دو در یک زمان و داخل بودن هر دو
 از آن هر دو در محروم علما و الحافظ و الشعرا و همچنین از آن هر دو صادق نیست که او آخرین علما
 و الحافظ و کتاب و شعرا می قوم شریف است زیرا که هیچیک از آن هر دو متاخر از هر علما
 و الحافظ و کتاب و شعرا می قوم نیست پس قول بودن هر دو دیگر خاتم العلما و الحافظ
 و الكتاب و الشعرا در قوم شریف یعنی بر نمیدانیم خاتم ذکر است و بر تقدیر وجود خاتم
 بود و شش متصف خاتم العلما و الحافظ و الكتاب و الشعرا در قوم کریم نمیدانیم علما و الحافظ
 و کتاب و شعرا در قوم کریم نمی تواند بود و در صورت بودن زید متصف بخاتم علما و الحافظ
 و کتاب و شعرا در قوم کریم خاتم علما و الحافظ و کتاب و شعرا در قوم کریم نمی تواند
 بود و بر تقدیر شراک زید خاتم و بر این وصف نمی تواند شد بلکه هر یک تقدیر زید فقط
 متصف باین وصف خواهد بود و بر تقدیر دوم خاتم فقط متصف باین وصف خواهد بود
 تجویز محال اینکه هر دو مسا متصف باین وصف باشند بی حاکمیت و ملاکات از
 کسی تصور نیست اینها من فیهم بر تقدیر تسلیم خاتم الانبیا بودن آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 قول باسکان مساوی آن حضرت صلی الله علیه و سلم قول باسکان مصداق است و انقیاض
 است چه بر این تقدیر آن مساوی متصف باین صفت نتواند بود پس مساوی نتواند
 بود و بر تقدیر فرض وجود مساوی و انصاف او باین صفت آنحضرت صلی الله علیه
 و سلم متصف باین صفت نتواند بود و بر این تقدیر آن مساوی مفروض مساوی نتواند بود
 فعل تقدیرین او مصداق مساوی و لا مساویست نه فعل تقدیرین مصداق افعال
 انقیاضین است و محب تر از این خرافات او قول او است آری چون خاتم را ما نزد خود
 را تقدیم زمانه لازم است الی آخره خط و جنون او ازین بهر بیان او پیداست و ملاکات

که خاتم آخر اگر نگیرد و مقهور مضایقت آن است تا آخر زمان و یعنی خاتم آخر است لازم آن نیست
 لازم و رسمی برزوم خونی باشد و ثانیاً ازین جهت که او در اینجا اعتراض و رد و با اینکه تا آخر زمان
 لازم خاتم است و تقدم زمان لازم منتهی است پس حالا بگوید که معنی خاتم انبیین چیست
 شاید الحال بدانند که خاتم انبیین همان نبی است که از سایر انبیاء تا آخر باشد پس بالفرض اگر
 دینی در یک عهد باشند و بعد آن عهد نبوت منقطع شود هر واحد از آن برزوم انبیین
 که معنای ایه است داخل است پس اگر یکی از آن در دو خاتم انبیین موصوف باشد لا محاله
 دوی و عموم انبیین المختومین داخل است پس آن یک از آن دوی متاخر باشد پس او
 مصداق تاخر و عدم تاخر باشد فو مصداق اجتماع التیقضین و یحییان و دوی اگر موصوف
 به خاتم انبیین باشد آنکس که با جمیع و ربوبت دارد و داخل عموم انبیین المختومین و بر آنکس
 مقدم باشد پس مصداق تقدم و عدم تقدم باشد فو مصداق اجتماع التیقضین این
 مستثنی بعنوان با وجود اعتراض باشد که خاتم را تا آخر زمان و منتهی را تقدم زمان لازم است
 تجویز میکند که در یک عهد و دینی خاتم الانبیاء باشند و تجویز میکند که در قوم شریف مقرر
 او مرد و بکر مرد و خاتم العلما و الحفاظ و الکتاب و الشواهد در یک زمان باشند و اگر از
 غایت جمادات و شدت عبادات چنان فمیده است که زید و قوم کریم خاتم کمالات
 است و مرد و بکر و قوم شریف خاتم کمالات اند زید و خاتم العلما و الحفاظ و الکتاب
 و الشواهد و قوم کریم و مرد و بکر و قوم شریف خاتم العلما و الحفاظ و الکتاب و الشواهد
 گفته تا هم کلاش محض پیوده است چه اگر کمالات و منتهی و زید و قوم کریم خاتم و مرد و
 و بکر و قوم شریف خاتم قرار داده است این همانست دیگر است چه خاتم انبیین مختوم
 می باشد زید و مرد و بکر از جنس کمالات نیستند ناچار او را اعتراض بودن مختوم
 علما و حفاظ و کتاب بشعرا یعنی آن جمیع مستغرقه عامه لازم خواهد بود و بر آن تجویز مسکن
 مصداق اجتماع التیقضین از تجویز بودن مرد و بکر خاتم العلما و الحفاظ و الکتاب باشد

در قوم مشرعیان هرگز اسکان مساوی زید بعد تسلیه بودن زید خاتم العمل و الحافظ و الکتاب
 و الله در قوم کیم لازم خواهد آمد که بنا به مصلحت و جواز اتحاد و زمانه در مساوی نمی باشد بلکه
 بر تقدیر اتحاد و زمانه اسکان مصداق اجتماع التقتضین یعنی تقدم و عدم تقدم و تاخر و عدم تاخر است
 و عدم محبت بوجه چند لازم می آید و آنچه گفته است پس مساوی خاتم الی آخره عجیب و غریب
 است چه هرگاه که زید را موصوفه خاتم العمل و الحافظ و الکتاب و الشهود در قوم کیم فرض کرد و ضرور
 است که زید از علی و حفاظ و کتاب و شوری آن قوم متاخر باشد و الا و نه خاتم العمل و الحافظ و الکتاب و الشهود
 از آن قوم توان بود و چون خالد را بدین صفت موصوف فرض کرد و ضرور است که خالد از همه علی
 و حفاظ و کتاب و شوری آن قوم متاخر باشد پس اگر زید در عموم علی و حفاظ و کتاب و شورا
 و خل نیست مساوی خالد نیست و اگر داخل است بمجموعه مختومین است نه خاتم پس مساوی
 خالد نیست زیرا که بدین صفت موصوف نشد و همچنان اگر خالد در عموم مذکور داخل نیست
 موصوف باین صفت نیست و اگر داخل است از جمله مختومین است نه خاتم پس مساوی زید
 نیست حاصل که اگر زید مقدم بر خالد است زید ضعف باین صفت نیست و اگر خالد
 مقدم بر زید است خالد ضعف باین صفت نیست و اگر هر دو در یک زمان انویس یک
 از آن هر دو ضعف باین صفت نیست و همچنان هر یک از هر دو بکرم و رقوم مشرعیان که
 در یک زمان مفروض اند خاتم العمل و الحافظ و الکتاب و الشهود و آن قوم نیست و الا
 هر یک خاتم و هر یک مختوم و هر یک متاخر و هر یک غیر متاخر و هر یک مقدم و هر یک غیر مقدم
 و در میان آن هر دو محبت و عدم محبت باشد و هر یک بچگونگی مصداق اجتماع التقتضین
 باشد و نیز کسیا بچگونگی و سلب عقل نیست لزوم اجتماع التقتضین از آن باشد
 محذورات است پس قول او کما یحتمل و لازم نمی آید تشبیه از تشبیه جنون است و قول
 لیکن وجود و لزوم الی آخره نیز از آنما جنون است چه وجود مساوی و صفاتی که در آن
 احتمال اشتراک بین شریک و نفس الامر نباشد مصداق اجتماع التقتضین است

در این باب
نکته

که صورت اول تفصیل را چون کار با بلد من الهما را فدا و ناچار ضرورت تقویل رود و اول
ولی بعد از او قال الحیاء البکر پس حال خاتم که تاخر او را لازم است و حال اول انبیا
علیهم السلام است و اول بشر شلا که مشارکت و آن دیگر بران نیست لیکن این مشارکت
و دیگری را در آن ممکن است بی شبهه متفق بلذات شلا اگر حضرت عمارا بطرح حضرت آدم
علیه السلام حقتعالی غنی میفرمود و هر دو اول از او بشر میشدند همچنین اگر دو کس را شلا
کرده غنم نبوت میفرمود و هر دو غنی می شدند پس اسکان بیشتر آن ثابت گشت
شلاش از علم حصول خداگرام گوید اول من دخل هذا الحصن غلبه من الغنم فدا پس اگر یک
فدا اول داخل شد حق غنم فدا گویست و اگر دو کس معا داخل شدند هر دو مستحق
آن غنم خواهند بود پس هر یک ازین دو کس اول داخل است با وجود تعدد همچنین خاتم
است و ظاهر است که ممکن بالذات ممکن است و اما در حال عدم و وجود که با ظاهر
پس درین ممکن اگر موجود واقع نشده متفق شده و بی پس امتناعش با غیر خواهد بود و باقی
و متفق با غیر و اول تحت قدرت کامله است چنانکه ایمان ابو سب بنابرین قیاس و دلیل
مستحق است بر امتناع ذاتی مساوی خاتم النبیین صلی الله علیه و سلم با شش غل
خواهد بود و قول این نادان بی ایمان باین کلام حماقت امتیاز همیشه برپا می
خود زود و سرشوریده خود را بدست خود شکست تفصیل این مقال و بیان
این اجمال آنکه مفاد اول تفصیل است و گاهی بعضی قبل استعمال میشود و اول
تفصیل نیست که باضافت استعمال می شود و مقصود از آن تفصیل موصوف آن برضت
ایسی باشد افاد تفصیل آن جمیع من مراده ما انصف الیه میکند شلا گفته شود
محمد صلی الله علیه و سلم تفصیل الانبیاء مفاد آن تفصیل آن حضرت صلی الله علیه و سلم
بر سایر انبیا است و این معنی بر مبتدیان و خواص چشیده نیست پس آنکس که بوقت
اول الانبیاء موصوف است لا محاله کی خواهد بود و اگر فرض کرده شود که دینی حایس

از دیگر انبیاء بهیچ ششده اند و هر یکی از آن بر دو اول الانبیاء صادق خوانده و چنانچه اول
 الانبیاء این است که سابق بر هیچ من داده است و هیچیک از آن بر دو سابق بر هیچ من داده
 نیست بلکه سابق بر بعض من داده است پس این وصفت از ایشان احدی صادق است
 بعد تسلیم صدق بر آن احدی تجویز صدق آن بردگیری تجویز صدق نقیضین برشی و احداست
 مثلا در شان آنحضرت صلی الله علیه و سلم از حضرت باری جلشانه ارشاد شده جملة تک
 اول انبیین خلفا و آخرهم پشای آنحضرت صلی الله علیه و سلم موصوف اند باول انبیین خلفا
 بعد تسلیم اقصاف آنحضرت صلی الله علیه و سلم باین صفت تجویز مسکن اقصاف و دیگری باین
 صفت تجویز مسکن صدق اجتماع انقیضین است چنانکه دیگری باین صفت ممکن باشد
 از فرض وقوع آن نظری فاشه محال لازم نماید حال آنکه از وقوع آن نظری الی لا نه تحقق
 صدق اجتماع انقیضین لازم می آید زیرا که اگر دیگری باین صفت موصوف باشد آن دیگر
 در عموم انبیین داخل باشد یا نه اگر در عموم انبیین داخل نباشد اول انبیین خلفا خوانده بود
 و اگر در عموم انبیین داخل باشد در جمله مفضل سلیم باشد پس اول انبیین نباشد پس اول
 انبیین باشد و اول انبیین نباشد و هم بر تقدیر وجود مساوی مذکور آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم با داخل عموم انبیین باشند یا نه و علی التقدرین آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 مساوی آن مساوی نباشند پس آن مساوی باشد و مساوی نباشد فموصوف
 اجتماع انقیضین فموصوف بالذات و همچنان چون آنحضرت صلی الله علیه و سلم آخر انبیین
 هستند و دیگری موصوف باین صفت خوانده شد چنانکه دیگری موصوف باین صفت
 شود اگر در عموم انبیین داخل نباشد آخر انبیین نباشد پس مساوی آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم نباشد و اگر در عموم آن داخل باشد آنحضرت صلی الله علیه و سلم از دستاخر باشد
 لکن دستاخر انبیین باشد پس او آخر انبیین نباشد پس مساوی باشد و مساوی نباشد و غیر
 او اگر از انبیین باشد آنحضرت صلی الله علیه و سلم اگر در عموم انبیین داخل نباشد العباد باشد

مساوی او نباشد مساوی مساوی باشد و مساوی نباشد و اگر وجود آن داخل باشد
آنرا انبیین نباشد البتة و باید بر این تقدیر هم آن مساوی مساوی نباشد فعلم یصح التقای
مصدق و متعلق التقیضین فهو محال بالذات و ازین حدیث هر چه است که معنی تمام انبیین
آنرا می باشد و چنانکه این قابل گمان کرد و حکایت که تا نظایر لازم تمام است از اینجا که صفت داخل
انبیین قطعا از همان صفات است که احتمال اشتراک بین ششین ندارد و بعد تسلیم انصاف آنحضرت
صلی الله علیه و آله باین صفت تجویز امکان مصداق مساوی آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم و جمیع صفات
تجویز امکان مصداق اجتماع التقیضین است و علی هذا القیاس صفات دیگر محمول بر منشق عنه
الارض اول شافع و اول شفع و اول هر یک مطلق بجنه و اول مطلق الله و در این جمله همان صفات
اند که احتمال اشتراک بین ششین ندارد و قول باسکان مساوی آنحضرت صلی الله علیه و آله
درین صفات قول باسکان مصداق اجتماع التقیضین است و چنانکه دیگر صفات نیز که
در آن جمیع تفصیل سومی هیچ عموم و استغراق صفات اند از بعد قبیل انما کما بینا و سابقا
و انچنین اطلاق نام گمان می برد که صفت اول الانبیاء و اول البشر مشارکت دیگری
مکن است ناشی از غایت جمل و ملاقات است چه بعد تسلیم آنکه حضرت آدم علیه السلام
اول الانبیاء ظهور او اول البشر اند تجویز باسکان مشارکت حضرت آدم علیه السلام
صفت تجویز مصداق اجتماع التقیضین است چه اگر مشارکت حضرت آدم علیه السلام
درین صفت مکن باشد و وجودش فرض کرده شود و او را و عموم انبیاء و عموم بشر داخل
باشد یا داخل نباشد علی الثانی آن مشارک اول الانبیاء و افضل البشر نشد پس
آن مشارک درین صفت مشارک نشد فهو مصداق اجتماع التقیضین فهو محال بالذات
و علی الاول حضرت آدم علیه السلام بر او مقدم است زیرا که موصوف است با اول الانبیاء
و اول البشر که معنی مقدم علی جمیع من عدا من الانبیاء و البشر است و هرگاه که حضرت
آدم علیه السلام بر او مقدم است او مقدم بر جمیع من عدا من الانبیاء و البشر نیست

پس اول الانبیا و اول الشیخین است پس مشارک حضرت آدم علیه السلام درین محض نیست پس
 او مشارک است و مشارک نیست پس با و صدق اجتماع التفتین است پس اول حال
 بالذات است و غیر مشارک حضرت آدم علیه السلام درین محض ممکن باشد و وجودش
 محض کرده شود حضرت آدم علیه السلام اگر در عموم انبیا و عموم بشر داخل نباشد اول الانبیا
 و اول البشر نباشد و اگر در عموم انبیا و بشر داخل باشد آن مشارک مذکور حضرت
 آدم علیه السلام مقدم باشد که او مصون است با اول الانبیا با اول البشر و محض این
 فعل تفضیل درین احتمال مقدم علی جمیع سن عده من الانبیا و البشر است پس با جمیع
 او بر آدم علیه السلام مقدم باشد پس حضرت آدم علیه السلام اول الانبیا و اول البشر
 نشد پس آن مشارک مشارک نشد فهو صدق اجتماع التفتین فهو محالی بالذات
 و قوله شکر حضرت حوا را بطور آنکه آدم علیه السلام حق تعالی خلق میفرمود هر دو اول باقر و بشر
 میشدند ناشی است از ندانستن او معنی اول البشر و جبل او باینکه مفاد فعل تفضیل
 در این احتمال تفضیل و مصون آن بر جمیع سن عده من انبیا و البشر است پس با جمیع
 او سبحانه حضرت حوا را بطور حضرت آدم علیه السلام آفریده حضرت آدم اول البشر میشود
 و نه حضرت حوا و اگر و کس را معانی میگردانند و بعد از آن نبوت منقطع می شود پس چه
 از آن بر و کس خاتم الانبیا و خاتم النبیین و آخر النبیین بعثت می بود و ازین قول بیرون
 او معلوم شد که با وجود رسیدن این بار اول قریب بار اول عمر منی او و آخر و تفراق
 و عدم بین و احتمال فعل تفضیل تا حال ندانسته است و مقتضات صحت و نحو
 هم نفی پس نفی نش مطالب دیگر معلوم را محال است عجب نیست و قول او پس
 امکان اشتراک ثابت گشت متفرع است بر بنیان او پس اینهم بیان است
 و انقل و در حالش از اصول فقهی تونه پس هر یک ازین دو کس اول داخل است
 با وجود تعدد و هر یک این کول بهول از فقه و اصول چنین و از بهول و بی خبری و غفلت

دارد و قال فی التوضیح و نهایی من صیغ العموم کل جمیع و بما حکم ان فی عموم و خلا علی بخلات
 سائر اوقات العموم فان دخل الكل على التكررة للعموم الافراد وان دخل على المعرفة فليعم
 قالوا عموم على سبيل الانفراد اي يراو كل واحد مع قطع النظر عن غيره و هذا ان دخل على التكررة
 فان قال كل من دخل هذا الحصن او لا فله كذا من النفل قد دخل عشرة مسا يستحق كل واحد
 انكلا تا ما زنى كل فرد اوليته مع قطع النظر عن غيره و كل ما اول بالنسبة الى اختلاف بخلات
 من دخل و هذا فرق آخر و هو ان من دخل او لا عام على سبيل البذل فان هناك اذا
 دخل خمسة مسا لم يكن لهم شي فاذا اخصات الكل اليه اقتضى هو ما آخر كما يلحقه اقتضى العموم في
 الاول فبعد الاول و هذا الفرق قد فترت بما ايضا و تحققة ان الاول عبارة عن النظر السابق
 بالنسبة الى كل واحد من غير غيره فحق قوله من دخل هذا الحصن او لا يمكن حل الاول على ما لمعنى و هو
 معناه الحقيقة و اما في قوله كل من دخل او لا فلفظ كل و دل على قوله من دخل او لا فاقضى التعدد
 في المضام اليه و هو من دخل او لا فلا يمكن حل الاول على معناه الحقيقة لان الاول الحقيقة
 لا يكون متعدد افراد معناه المجازي و هو السابق بالنسبة الى التكررة و في التوضيح ان
 الاول هو السابق على جميع من عداه و هو بهذا المعنى لا يبعد فلهذا فسواه بالنظر السابق ثم
 قال ان فان الداخل متعدد فان دخلوا مسا فلا شيء لهم في صورة من دخل او لا و كل واحد
 نفل تام في صورة كل من دخل انتهى وفي المنار و مشرعه وفي كلمة من مثل النفل اي
 ان قال من دخل هذا الحصن او لا فله من النفل كذا قد دخل عشرة مسا يستحق احد منهم
 لان الاول اسم لغز سابق و دل او لا و لم يوجد انتهى اذن نهشتن اين جابل نابل منى
 اول و آخر و قلح و خاتم و جميعه اول كاستعمال الفعل التفضيل را و آوردنش اين
 مثال از علم حصول فقه حال فيصدن او سنان و نعت و صرف و نحو و فقه و اصول آن
 اشكار است و فهم و سبيل كلاميد بقليد سابق ششعت شده است اين مير غزنت
 بنوشتن اين بذيات نات حاجي خود را رسوا نصيحت گردانيد اينهمه بال بخيرت است قوله

ممکن بالذات ممکن است و اما فی آخره فی الواقع آنچه ممکن بالذات است و اما ممکن بالذات
 است لیکن در چیک مفهوم مع نقیضه ممکن بالذات نیست بلکه متمنع بالذات است و وجود
 مثلا ممکن بالذات است باین معنی که عروجیت زید بارتفاع عدم او ممکن است و وجود زید
 مع عدمه ممکن نیست چه این مصداق اجتماع انقیضین است و چنان بایمان ابوالمسب
 ممکن بالذات است که بارتفاع کف او از صفه واقع ایمانش ممکن بوده است و ایمان
 ابوالمسب مع عدم ایمانه متمنع بالذات است که آن مصداق اجتماع انقیضین است ممکن
 انقیضین معیت دارد مثلا وجود زید هم ممکن است بدینطور که عدم او نباشد و عدم زید
 هم ممکن است بدینسان که وجود او نباشد و ایمان ابوالمسب ممکن بوده است بارتفاع
 ایمانی او از صفه واقع دینی ایمانی او ممکن است بارتفاع ایمانی او از صفه واقع لیکن
 معیت وجود و عدم زید ممکن نیست و معیت ایمان دینی ایمانی ابوالمسب امکان ندارد و فیما
 غیره مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم جمیع کمالات مصداق نبی است
 فی جمیع کمالات پس آن متمنع بالذات است چنانکه زید موجود و معدوم و ابوالمسب المؤمن
 الا مؤمن متمنع بالذات است پس همه بدایات این قایل جاہل باطل و لا ملائیل است
 قال الاستاذ انما علمه شیوہ رسید که قول باسکان شخصی که برابر آنحضرت صلی
 علیه و سلم در جمیع کمالات باشد قول باسکان اقبل انقیضین است قال اما و اما ذی
 قول ثبوت رسید که قول اول قول ثانی نیست مطلقا و مستلزم هم نیست بر تقدیر تساوی
 ما غیره و تساوی آنی مستلزم بر بعض تقادیر است لیکن مستلزم بر بطل این بعض تقادیر
 است نه بطل امکان تساوی کلی الاطلاق و نیز مستلزم بر مقدم علی محال بالذات مستلزم بر تقدم
 ذاتی مقدم نیست فلا یفید المعترض و لا یجوز ابل الحق اقول سابق مفصلا گذشت که
 مصداق شخصی که برابر آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات باشد مصداق اقبل انقیضین
 است پس برین گشت که قول باسکان مصداق شخصی که برابر آنحضرت صلی الله علیه و سلم

علمه و در این
 از این جهت
 در این جهت
 در این جهت

در بحث کمالات باشد قول باسکان اجتماع انقیضین است این قابل اتقنای غایت محکم
 اتحاد قولین را بر اتحاد معنی مصدری قولین و بر اتحاد الفاظ یا معانی این الفاظ محکم نخواهد بود
 بناهی و صاخر و قول اول مستلزم نیست که بر تقدیر تساوی زمانه برود و متساوی ناشی
 است از نه استن معنی خاتم الانبیا و خاتم النبیین که مفصلا در سابق مبرهن شده است که
 مصداق مساوی مصداق اندلیس بسا و است و ازین جهت عدم اسکان تساوی
 مبرهن شد و تقدیر اتحاد زمان نبوت و خاتم النبیین که این محقق با اتقنای غایت محکم
 برآورده است اول دلیل بریل و نادانی او است و لفظ تساوی زمانه بجای لفظ اتحاد
 زمانه فلفله سانی و است و سابق بر وجه مبرهن شد که تساوی علی الاطلاق علی جمیع المقادیر
 محال بالذات است و آنچه گفته است که مستلزم مقدم تالی محال بالذات را مستلزم
 و متناع قاتی مقدم نیست و محوری است که مقدم بالنظر الی نفس ذات مستلزم تالی محال
 بالذات نباشد چنانچه عدم حلول اول مستلزم عدم واجب سبحانه است علی مذهب افلاک
 و چنانچه عدم صفات کمالیه مستلزم عدم اوس سبحانه است علی مذهب المتکلمین که مستلزم عدم
 در جهت طلاق طلیت و امتناع تماثل حلول موجب از علت موجب است و فاعلی فی مصداق
 مساوی بین مصداق ایس بسا و است پس آن مصداق بطلان انقیضین است که محال
 بالذات است استعمال آن با جهت استلزام کدامین محال و غیر نیست و اطلاق استلزام
 فیما نحن فیها از جهت عنوانین یا میرین است یعنی مساوی آن حضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع
 کمالات و اجتماع انقیضین و صفون واحد است چه مصداق مساوی مذکور مصداق بطلان
 انقیضین است که محال بالذات است و بر تقدیر تنزل مساوی آن حضرت صلی الله
 علیه و سلم بر جمیع کمالات بالنظر الی نفس ذات مستلزم محال بالذات است پس آن هم
 محال بالذات است چنانچه این قابل سابق از مشی عقاید نقل کرده است و است
 سلفنا فلک قال الاستنا و العلامة و ان محال بالذات است قال المجر

کماله
 در حدیث
 چه
 مستند

در حدیث
 در حدیث
 در حدیث

در حدیث
 در حدیث

المفسر اقول ظاهر اللفظ ان اشاره بقول اسكان شخص مذکور است لیکن این غلط و کذب
 است و مگر شاید بگوید فعل با اسكان جعل انقیاضین باشد پس مسلم است لیکن با او فیه و با
 مذنیست که اقول سابق برین شد که صدق بر این آن حضرت صلی الله علیه وسلم
 جمیع کمالات صدق اجتماع انقیاضین است و صدق اجتماع انقیاضین محال بالذات
 است پس صدق بر این شخص صلی الله علیه وسلم و صحابه و سلم و جمیع کمالات محال بالذات
 است غلط و کذب گفتن آن با تنقائ غلطی بکذب گویی است قال الاستاذ
 العلامة پس در وجهی که برابر آن حضرت صلی الله علیه وسلم در جمیع کمالات باشد محال بالذات
 است قال المفسر از او و اما متنازع اقول استثناء ذاتی شخص مذکور ثابت نکردیم و چنانکه
 مکرر در یافت شد پس شخص مذکور ممکن بالذات و مستثنی بالذات است چنانکه ایمان بالوحد
 و انچه ممکن داخل تحت قدرت کامله است که امر و مفعول بالوحد اقول استثناء شخص مذکور
 وجود و عدم و غیرت بسید چنانکه مکرر گذشت و قیاس آن بر ایمان بالوحد با اتفاق
 صاف است و قدر افا والا استثناء و العلامة را گفته شود که وجهی که برابر آن حضرت
 صلی الله علیه وسلم در جمیع کمالات باشد مستلزم عدم آن شخص است قال الوقاح
 المحاح اقول سابق در یافت شد که وجود آن شخص چون در زمان مقدم یا موخر از آن
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرض کرده شود درین دو صورت بسبب وجود لزوم بطلان
 لزوم که محال است اجتماع انقیاضین لازم می آید پس میگوید که درین دو صورت وجود
 آن شخص مستلزم عدم آنست و محال است نه در صورت وجود آن شخص در زمان آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم که هیچ محذور لازم نمی آید پس وجودش در بعضی زمان ممکن باشد و در بعضی
 زمان محال پس محال بالذات باشد نه محال بالذات چنانچه وجود واحد انقیاضین در زمان
 وجود فیض آخر متعین بسبب لزوم اجتماع انقیاضین نه در زمانیکه غیر زمان انقیاض آخر
 است که درین زمان وجودش ممکن است بلکه واجب است زیرا که درین زمانه انقیاض

مع انقیاض
 فیه انقیاض
 مستلزم
 مستلزم

مع انقیاض
 مستلزم
 مستلزم
 مستلزم

مستلزم
 مستلزم
 مستلزم
 مستلزم

مستلزم
 مستلزم
 مستلزم
 مستلزم

از موجودیت پس اگر آنهم موجود نباشد از قلع نقیض لازم می آید فافهم پس صفی این قیاس
 دوم مستدل باطل است و کاذب اقول سابق دریافت شد که صفت خاتم النبیین
 و آخر النبیین بشاکه آن حضرت صلی الله علیه و آله و صحابه و سلم بآن موصوف اند مشترک
 بین این نمیتواند شد و ثبوت آن بر یکی بی سلب آن از جمیع من عداه محتمل نیست و اگر
 شخص مساوی آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم در جمیع صفات در زمان وجود با وجود آن حضرت
 صلی الله علیه و آله و سلم موجودی بود و در اوقات چند لازم می آمد اول اینکه موصوف بودن
 آن حضرت صلی الله علیه و آله و صحابه و سلم بصفت خاتم النبیین و آخر النبیین بشاکه مسلم
 و مفروض است بر این تقدیر امکان نداشت که فافهم النبیین و آخر الانبیاء بشاکه آن نبی است که
 پس سایر انبیاء یعنی پس جمیع من عداه من الانبیاء مبعوث شود و بر این تقدیر بر آن حضرت
 صلی الله علیه و سلم صادق نخواستی آمد که پس سایر انبیاء یعنی پس جمیع من عداه صلی الله
 علیه و سلم من الانبیاء مبعوث اند فیلزم خلاف المفروض دوم اینکه شخص مساوی بعد فرض موجود
 آن یا داخل عموم النبیین باشد یا نه علی الثاني نبی نباشد فضلا عن آن که چون خاتم النبیین
 و اگر داخل عموم النبیین باشد پس در زمان نبوت او مقدم بر زمان نبوت صلی الله
 علیه و آله و صحابه و سلم باشد چه سنی خاتم النبیین که صفت آن حضرت صلی الله
 علیه و آله و سلم است آخر النبیین است چنانچه او سبحانه بآن حضرت صلی الله
 علیه و سلم ارشاد فرموده جعلتک اول النبیین خلقا و آخرهم بشا پس در زمان
 نبوت او در زمان نبوت آن حضرت صلی الله علیه و سلم نشد فیلزم خلاف المفروض
 زیرا که مفروض اتحاد در زمان نبوت او و نبوت آن سرور صلی الله علیه و سلم است
 علی هذا تقدیر سیوم اینکه بر تقدیر اتحاد در زمان نبوت او و نبوت آن حضرت صلی الله علیه و سلم
 آن حضرت صلی الله علیه و سلم یا داخل عموم النبیین باشد یا نه علی الثاني آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم نبی نباشد پس معاذ الله فافهم النبیین نباشد و المفروض خلافه و علی الاطلاق

آنحضرت صلی الله علیه و سلم و اهل البیتین با همیستند باشند نه خاتم النبیین فیلزم خلاف
 المفروض و نیز برین شق چون آنحضرت صلی الله علیه و سلم خاتم النبیین نبوتیست باشند و آن
 شخص مساوی خاتم النبیین باشد محال زمان نبوت آنحضرت صلی الله علیه و سلم بر زمان
 نبوت او مقدم باشد فیلزم خلاف المفروض چه مفروض اتحاد زمان نبوت آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم و نبوت آن شخص مساوی است چهارم اینکه بر تقدیر اتحاد زمان نبوت آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم و نبوت شخص مساوی نبوت آنحضرت صلی الله علیه و سلم آخر النبیین بشاکه معنی خاتم النبیین
 است صادق می آید نه بر آن شخص مساوی آخر النبیین بشاکه معنی خاتم النبیین است صادق
 می آید فیلزم خلاف المفروض زیرا که مفروض این است که هر دو نبی آنحضرت صلی الله علیه و سلم و آن
 شخص مساوی خاتم النبیین و آخر النبیین بشاکه معنی خاتم النبیین یعنی آخر النبیین بشاکه
 مبعوث الی الناس کافه است پس بر تقدیر اتحاد زمان نبوت آنحضرت صلی الله علیه و سلم و نبوت
 آن شخص مساوی اگر آنحضرت صلی الله علیه و سلم مبعوث الی الناس کافه نباشند آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم مبعوث باین صفت نباشند و مسلم المفروض خلافه و اگر مبعوث الی الناس کافه
 باشند آن شخص مساوی از است و اتم آنحضرت صلی الله علیه و سلم باشد پس مساوی باشد
 و مساوی نباشد ششم اینکه آن شخص مساوی بر تقدیر اتحاد زمان نبوت او و نبوت آن
 حضرت صلی الله علیه و سلم آخر النبیین بشاکه مبعوث الی الناس کافه باشد یا نه علی التکلیف
 او صادق مساوی نیست مساو شد فیلزم اجتماع اثنینین و خلاف المفروض علی الاول
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم مساو انداز است او باشد نه مبعوث الی الناس کافه فیلزم خلاف
 المفروض و هم مساوی او نباشد پس آن مساوی باشد و مساوی نباشد و با بحد بر تقدیر
 اتحاد زمان نبوت آنحضرت صلی الله علیه و سلم و نبوت شخص مساوی محال رشتی بوجه شستی
 لازم می آید این الحق بلید با مقتضای غایت جرات میگوید که در صورت وجود آن شخص
 در زمان آنحضرت صلی الله علیه و سلم کما در لازم می آید و می دانید که در صورت وجود

شخصی دیگر که تصدیف به خاتم النبیین و آخر النبیین بشا و معوث الی الناس کافی باشد بر وجود
 غیر عده تحقق صدق اجتماع النبیین و استلزام وجود شخصی که برابر آنحضرت صلی الله علیه
 و سلم در جمیع کمالات باشد عدم آن را لازم می آید و منشأ رجاست او این است که او منا
 را زال چرخ و معنی خاتم النبیین و آخر النبیین بشا و معوث الی الناس کافی نمیدهد و بهر حال
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم تصدیف باین صفت ایمان ندارد و چه تصدیق باینکه آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم خاتم النبیین و آخر النبیین بشا اند و موقوف است بر فمیدن یعنی حیات
 النبیین و آخر النبیین بشا و این قایل معنی آن انفعیده است پس او تصدیق بنبوت این
 صفت با آنحضرت صلی الله علیه و سلم ندارد چه تصدیق بقصدی فهم معنی کمال آن معنی ندارد
 ازین گفتگوی اولی ایمانی او تحقق گشت و اگر معنی خاتم النبیین و آخر النبیین بشا و نبوت
 و نبوت آن بآن حضرت صلی الله علیه و سلم تصدیق کردی بجهت بیانات بر زبان ضلالت
 ترجمان نادر و ازین بیان ما بیزین گشت که چه دشمنی که برابر آنحضرت صلی الله علیه
 و سلم در جمیع کمالات باشد مستلزم عدم آنست علی جمیع التقادیر چه اگر وجود آن شخص
 مساوی فرض کرده شود و اگر خاتم النبیین نباشد مساوی نباشد و اگر خاتم النبیین باشد
 اگر قابل عموم النبیین نباشد خاتم النبیین نباشد پس مساوی نباشد و اگر قابل عموم النبیین
 نباشد بمجموعه غیر من باشد خاتم النبیین نباشد پس مساوی نباشد پس بهر دو تقدیر وجود
 آن مستلزم عدم آنست و در چه وجود آن مستلزم عدم آن باشد محال بالذات است
 پس قول این قایل که سابق دریافت شد که وجود آن شخص چون در زمانه مقدم یا زمانه
 مؤخر فرض کرده شود درین دو صورت بسبب وجود ملزوم بدون لازم که محال است
 و قطع اتقینضین لازم می آید الی قوله هیچ نمزدور لازم نمی آید به بیان بخش است چه خاتم
 النبیین که عبارت از آخر النبیین بشا است تا آخر از سایر النبیین بشا ضروری است
 و آن نبی که در زمان دومی دیگر معوث باشد تا آخر از سایر النبیین بشا نیست پس

خاتم النبیین یعنی آخر النبیین بش نتواند شد پس بر تقدیر یعنی بر تقدیر فرض وجود مساوی
آنحضرت صلی الله علیه وسلم در زمان مقدم و فرض وجود او در زمان موخر و فرض وجود او
در زمان آنحضرت صلی الله علیه وسلم وجود مساوی مستلزم عدم است اما بر تقدیر وجود
آن مساوی در زمان مقدم از زمان آنحضرت صلی الله علیه وسلم ازین جهت که آن مساوی
براین تقدیر بعضی پیشین مقدم شد پس خاتم النبیین نشد پس مساوی نشد پس وجود
مساوی براین تقدیر مستلزم عدم آن شد و اما بر تقدیر وجود آن مساوی در زمان متاخر
از زمان آنحضرت صلی الله علیه وسلم ازین جهت که براین تقدیر آنحضرت صلی الله علیه وسلم
بر بعضی پیشین مقدم شد پس آنحضرت صلی الله علیه وسلم براین تقدیر خاتم النبیین نشدند
پس آن مساوی مساوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم نشد پس برین تقدیر وجود آن مساوی
مستلزم عدم آن مساوی شد و اما بر تقدیر اتحاد زمان نبوت آنحضرت صلی الله علیه
وسلم و نبوت آن مساوی از جهت که برین تقدیر یا آن مساوی داخل عموم مضافات
الیه یعنی النبیین باشد یا نه اگر داخل عموم مضافات الیه نباشد آن مساوی نبی نباشد پس
مساوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم نباشد پس براین شق وجود مساوی مستلزم عدم
آن مساوی است و اگر داخل عموم مضافات الیه نباشد آن مساوی بمخله نبیین محتوم نباشد
پس زمان نبوت او بر زمان نبوت آنحضرت صلی الله علیه وسلم مقدم باشد پس او
آخر النبیین بشا و خاتم النبیین نباشد پس مساوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم نباشد
پس برین شق وجود مساوی مستلزم عدم آن مساوی است و هم براین تقدیر چون متاخر
این است که او خاتم النبیین است یا آنحضرت صلی الله علیه وسلم داخل عموم مضافات الیه
باشد یا نه علی الشافی آنحضرت صلی الله علیه وسلم نبی نباشد علیاً یا بالذات پس مساوی
آن نباشد پس آن مساوی مساوی نباشد پس وجود آن مساوی براین شق
مستلزم عدم آن مساوی است و علی الاول آنحضرت صلی الله علیه وسلم بمخله محتوم

باشد پس لا محاله زمان نبوت آنحضرت صلی الله علیه وسلم بر زمان نبوت آن مساوی مقدم
 باشد ضرورتاً تقدم الختم علی الخاتم پس بر این شق آنحضرت صلی الله علیه وسلم خاتم النبیین
 العیاذ بالله نباشد پس مساوی آن مساوی نباشد پس وجود آن مساوی بر این شق
 هم مستلزم عدم آن است پس محقق شد که وجود مساوی آن حضرت صلی الله علیه وسلم
 فی جمیع الکالات مستلزم عدم آنست علی جمیع التقادیر و احتمالات دیگر که بقید تواتر
 زمان نبوت آنحضرت صلی الله علیه وسلم نبوت آن مساوی لازم می آید ظاهراً و باطناً است
 و هر چند زعمه مطالب سابق بشرح و بسط به بیان آمده مگر تسبیح لعلی غایه غبارة
 الخاطب حاجت اعاده آن می افتد ناظران این عذر را تمسید یزید و از جهت ظلمات
 از این امکانات بر راقم خورده گیرند عجیب اینی است که این قابل غور گفته است که خاتم را تا آخر
 و مختم را تا قدم زمانه لازم است و باین تجویزی کند که در یکی زمانه خاتم النبیین
 باشند و ندانست که انبیین کجاست مستغرق و ضایع نماید نام است مختم است و خاتم
 النبیین همان نبی است که پست از سایر انبیاء بعثت شود پس تا آخر خاتم از سایر انبیاء
 و بدون بعثت آن نبی که خاتم النبیین باشد بعد بعثت جمیع من عداه من الانبیاء و تقدیم
 بعثت جمیع من عداه من الانبیاء بر بعثت او و تا آخر او از جمله مختمین ضروری است و مختم
 بودن جماعه انبیاء با آن حضرت صلی الله علیه وسلم در حدیث و ختم بی النبیین که این قابل
 غور برای تبس سابق نقل نموده است مخصوص است پس اگر بی دیگر در زمان آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم موجود فرض کرده شود بر این فرض بر آنحضرت صلی الله علیه وسلم خاتم
 النبیین و ختم بر النبیین صادق تواند بود معاذ الله فی محنین بر آن نبی مغرور و حق حادق
 تواند بود که او ختم النبیین بشا است و او آخرین همه انبیاء است پس در صورت وجود
 آن شخص در زمان آنحضرت صلی الله علیه وسلم یا خاتم تا آخر و مختم و تقدم لازم نیست
 بلکه در صورت مذکور اتساع التبعضین بحد و وجه دیگر هم لازم می آید یعنی آنکه اگر

آن مساوی و عیوم النبیین داخل است ضرورت که زمان نبوت او بر زمان نبوت آن حضرت
 صلی الله علیه وسلم مقدم باشد زیرا که بر این شق او اجماع متوهمین است و تقدم زمان لازم مختموم است
 با عتراته و صورت مفروض اتحاد زمان نبوت او و نبوت آنحضرت صلی الله علیه وسلم است پس
 و تقدم بر آنحضرت صلی الله علیه وسلم بالزمان بشا باشد و تقدم بر آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 بالزمان بشا نباشد فهو صدق اجتماع النقیضین و اگر در عیوم النبیین داخل نیست نبی نباشد
 و مفروض این است که او خاتم النبیین است پس نبی نباشد و نبی نباشد فهو صدق اجتماع النقیضین
 و ویم آنکه چون آن شخص مساوی خاتم النبیین باشد و زمان نبوت او زمان نبوت آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم باشد آنحضرت صلی الله علیه وسلم یا در عیوم النبیین داخل باشد یا نه علی الشافی
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم الیایا و الله نبی نباشد و مفروض این است آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 و سلم خاتم النبیین است پس آنحضرت صلی الله علیه وسلم نبی نباشد و نبی نباشد و هو اجتماع
 النقیضین و علی الاول آنحضرت صلی الله علیه وسلم مختمومین باشد و مختموم و تقدم زمان
 و خاتم را تاخر زمان لازم است با عتراته پس آنحضرت صلی الله علیه وسلم مقدم بر او بالزمان
 بشا باشد که نه مختموم و کون فلک المساوی خاتما و تقدم بر او بالزمان بشا نباشد لان
 المفروض اتحاد الزمان و لهذا اجتماع النقیضین سیوم آنکه چون آن مساوی خاتم
 النبیین باشد ضرورت که از سایر نبیین متاخر باشد ضرورت تاخر الخاتم من المختمومین
 با عتراته و چون مفروض اتحاد زمان نبوت او و نبوت آنحضرت صلی الله علیه وسلم است
 از بعضی نبیین متاخر نباشد فیصدق علیه انه متاخر عن سایر النبیین پس متاخر عن سایر
 النبیین و لهذا اجتماع النقیضین چهارم آنکه چون آن حضرت صلی الله علیه وسلم خاتم
 النبیین است از سایر نبیین متاخر است ضرورت تاخر الخاتم من المختمومین با عتراته و چون
 مفروض او این است که در زمان آنحضرت صلی الله علیه وسلم نبی دیگر بعوض است از
 سایر نبیین متاخر نباشد فیصدق علیه صلی الله علیه وسلم انه متاخر عن سایر النبیین و پس

متاخر از من سایر انبیین و بذا اجماع النقیضین با وجود ظهور این احتمالات و ظهور احتمالات
دیگر که در هر شق از شقوق خلاف مفروض لازم می آید این پدید بر آن متنبه نشد و میگوید که
در صورت وجود آن شخص در زمان آن حضرت حضرت صلی الله علیه و سلم هیچ محذور لازم
نمی آید و در کلام تمام این قایل بوجه دیگر اختلال است اول اینکه او همان کرده است
که تا تم را تاخر لازم است حال آنکه خاتم بمعنی آخر است بمعنی آخر از معنی خاتم خارج نیست
نا گفته آید که تاخر لازم خاتم است لازم خارج غیر منطوق را گویند باینکه گفت که خاتم
بمعنی آخر است و وجود خاتم بی تاخر و دوشی بدون نفس آن است نه وجود ملزوم بدون لازم
متشابه این کلام شدت غیارت است و دوم اینکه چون ادعای آن دارد و باینکه خاتم را
تاخر و محذور تا تقدم زمان لازم است هر آنچه خاتم النبیین است او را تاخر از سایر انبیین
لازم است و این لزوم فرض وجود آن را در کمالین زمان و محل نیست و وجود خاتم النبیین
در سبب زمان بی تاخر آن از سایر انبیین که محذورین اند ممکن نیست و الا خاتم النبیین خاتم
الانبیین نیست پس وجود مساوی آن حضرت صلی الله علیه و سلم در صفت خاتم النبیین و در
هر زمانه که فرض کرده شود مستلزم عدم آن است چه چون بودنش خاتم النبیین مفروضی
است بر این تقدیر تاخر زمان نبوت آن حضرت صلی الله علیه و سلم ضروری است و بر این
تقدیر آن حضرت صلی الله علیه و سلم مساوی خاتم النبیین نتواند بود پس آن مساوی مساوی
نشد چون بودن آن حضرت صلی الله علیه و سلم خاتم النبیین مفروض مسلم است تاخر آن
حضرت صلی الله علیه و سلم از آن مساوی که داخل عموم النبیین است ضروری است پس
آن مساوی خاتم النبیین نتواند شد پس آن مساوی مساوی نباشد باین پدید با وجود
اعتراض ملزوم تاخر خاتم و تقدم محذور و در صورت فرض اتحاد زمان نبوت آن حضرت
صلی الله علیه و سلم و آن مساوی تاخر لازم محذور نمی تواند و در صورت فرض مذکور اند
اعتراض خود کلامی کند اینصدا مقتضای بلا دت و تافهی است سپوم اینکه قول او

اینج که مذکور لازم نمی آید دلیل شدت غیابت او است چه آنکه استلزام وجود مساوی
 عدم آن را از مجرد منقضی وجود مساوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم و حضرت خاتم النبیین
 لازم آمده است که وجود آن بی تاخر آن از جمیع من عداه من النبیین بتواند شد
 از جهت مساوات او درین صفت با آنحضرت صلی الله علیه وسلم که تصف اند تاخر از
 جمیع من عداه من النبیین و تاخر آن مساوی از جمیع من عداه من النبیین بی تاخر آن
 از آن حضرت صلی الله علیه وسلم ممکن نیست و تاخر آن حضرت صلی الله علیه وسلم از جمیع
 من عداه من النبیین بی تاخر آنحضرت صلی الله علیه وسلم از آن مساوی مفروض الوجود
 ممکن نیست پس بودن آن مساوی خاتم النبیین بی نبودن آنحضرت صلی الله علیه
 وسلم خاتم النبیین ممکن نیست و بودن آنحضرت صلی الله علیه وسلم خاتم النبیین بی نبودن
 آن مساوی خاتم النبیین ممکن نیست و بودن آن مساوی مفروض مساوی
 آن حضرت صلی الله علیه وسلم و حضرت خاتم النبیین بی بودن آن
 حضرت صلی الله علیه وسلم خاتم النبیین و بی بودن آن حضرت صلی الله علیه وسلم
 خاتم النبیین و بی بودن او خاتم النبیین و بی نبودن او خاتم النبیین ممکن نیست فوجود
 مستلزم عدم و انقیاض و التفیض و ای استحالة شدن ذلک که استحالة لا یمکن وجود
 فرض اتحاد زمان نبوت او و نبوت آنحضرت صلی الله علیه وسلم از لزوم صحت
 او با آنحضرت صلی الله علیه وسلم و سلب صحت او از جهت ضرورت تاخر او از آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم منقضی گشته خاتم النبیین و لزوم تقدم زمان نبوت او از زمان نبوت
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم ضروری و غایب فی عموم النبیین مع تاخر زمان نبوت او از زمان
 نبوت آنحضرت صلی الله علیه وسلم با وجود فرض اتحاد زمان نبوت او و نبوت آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم ای غیر ذلک مما اشهرنا الیه فیما سبق علاوه آن است پس قول این
 قایل پس وجودش در بعض زمان ممکن باشد ناشی از غایت غیابت او است چه وجود

آن شخص مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در صفت خاتم النبیین بر جمیع تقادیر و در
 هیچ از این محال بالاتر است مستلزم عدم الاستلزام نقیضه الاستلزامه التیقینین و کونه
 مصداق اجتماع التیقینین و آنچه گفته است که وجود واحد التیقینین در زمان وجود
 نقیض آخر متنع است الی آخر ما قال نیز ناشی از محال است او است چه وجود واحد التیقینین
 در زمان وجود نقیض آخر متنع نیست چه وجود نقیض آخر در آن زمان و حسب نیست
 ارتقاء آن از آن زمان ممکن است پس وجود نقیض آن با ارتقاء آن از آن زمان
 ممکن است اری جو د واحد التیقینین با نقیض آخر متنع بالذات است که آن مصداق اجتماع
 التیقینین است و آوردن این نظیر در اینجا بجا است که نیاز من فی وجود مساوی مستلزم عدم
 آن است مستلزم نقیض خود است و مستلزم نقیضین است تجویز امکان ادلی بالیو لیا یا تناسلی
 فی البلا و مکنی نیست پس صدق صغری قیاس بر من شده در قیاس ظهور لکن من یجعل الله
 و نور و ناله من نور قال الاستلزام العالم و هر چه وجود آن مستلزم عدم آن باشد
 محال بالاتر است قال المقدح المقبوح اقول آنچه جو د آن مستلزم عدم آن
 باشد علی الاطلاق محال بالاتر است اما اگر بعضی تقادیر و در وجودش مستلزم عدم و بر بعضی
 تقادیر مستلزم عدم آن نباشد پس متنازع آ که بر بعضی تقادیر است متنازع بالظهور و باید بود زیرا که
 بر تقدیر که وجودش مستلزم عدم آن نیست وجودش ممکن است بلکه محاسنی و محسب می باشد چنانکه
 المنون و بیان باطل صغری دریافت شده و این فی ذلک جمیل است که وجود مساوی در زمان
 مساوی خاتم و غیر منی آنحضرت صلی الله علیه و سلم ممکن بود و ممکن بالذات ممکن بالذات همیشه است
 که در بعضی از منه محال بالظهور و الاستحالة الا تعالی پس کلیه کبری قیاس مذکور و باطل گشت
 اقول چون تحقیق شده که وجود مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در صفت خاتم النبیین
 قطعی نفس ذات مساوی مستلزم عدم آنست من دون انهام امر آخر چه خاتم النبیین
 عبارت است از آخر النبیین بشا پس اگر مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم درین صفت

و فی بعضی
 تقادیر مستلزم عدم
 آنست و در بعضی
 تقادیر مستلزم عدم
 آن نیست

موجود باشد فی زمان من لازم ضرورت است که آن مساوی پستراز سدر نبیین معروف
 و آخر النبیین بشا باشد پس ضرورت است که او پستراز آنحضرت صلی الله علیه وسلم بمبعوث باشد
 و آنحضرت صلی الله علیه وسلم بیشتر از مبعوث باشد پس معاذ الله آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 خاتم النبیین نباشد پس با مساوی آن حضرت صلی الله علیه وسلم نباشد پس در
 مساوی نظر نفس یعنی مساوی مستلزم این است که مساوی نباشد و نیز چون آن حضرت
 صلی الله علیه وسلم خاتم النبیین است یعنی آخر النبیین بشا است ضرورت است که آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم پستراز سایر انبیاء مبعوث باشد و آن مساوی اگر نباشد مستلزم
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم نباشد و اگر نباشد ضرورت است که بیشتر از آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 علیه وسلم مبعوث باشد والا لیس فی الله آنحضرت صلی الله علیه وسلم از همه نبیاء بشا نباشد
 پس خاتم النبیین نباشد و بالکمال این غلات مفروض مسلم است بر این تقدیر آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 علیه وسلم مساوی او نباشد پس آن مساوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم در وصف خاتم النبیین
 نباشد پس وجود آن مساوی بر این تقدیر هم مستلزم عدم آنست حاصل که وجود آن مستلزم
 جمیع تقادیر مستلزم عدم آنست پس وجود آن مستلزم عدم آن است علی الاطلاق
 و هر چه وجود آن مستلزم عدم آن علی الاطلاق است محال بالذات است کما احترت به
 بذات القابل من انجلی فی قابل گمان می برد که وجود آن مساوی در زمان آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 و مسلم مستلزم عدم آن نیست ناشی است از جعل او معنی خاتم النبیین و از جعل عالمی انجلی
 خاتم النبیین امکان مساوی آن حضرت صلی الله علیه وسلم بر بعضی تقادیر ثابت نتواند شد
 و چون معلوم شد که وجود مساوی بر جمیع تقادیر مستلزم عدم آنست و وجود آن بر تقدیر
 بودن زمان نبوت او زمان نبوت آنحضرت صلی الله علیه وسلم مستلزم عدم آن بود
 مستیستی است بمجه غیبیان این جا بل پیورده و باطل است و قول با امکان آن بر این تقادیر
 از تفصیل غیبیات مجامین است و چون وجود مستوی بر هیچ یک تقدیر ممکن نیست بلکه می

بالاتر پس جمیع تعادیر محال بالاتر است و در کلام این لایزال اختلافی دیگر است و آن
 این است که این لایزال با اقتضای فعل معنی خاتم النبیین صغری را منع میکند و میگوید که وجود
 مساوی بر بعضی تعادیر مستلزم عدم آنست و بر بعضی تعادیر مستلزم نیست و نیز آنکه
 که اگر وجود مساوی بر بعضی تعادیر مستلزم عدم آن نیست و وجود مساوی
 مستلزم عدم آن نشد و کبری را مسلم میدارد که آنچه وجود آن مستلزم عدم آن
 باشد علی الاطلاق محال بالاتر باشد و معذرا باقتضای حاققت می گوید که صغری
 و کبری قیاس هر دو باطل گشت حال آنکه حاصل کلام او منع صغری است و آن جمعی
 از حمل او معنی خاتم النبیین را بهر اول قار و رة کسرت فی الاسلام قال بالاستاناف
 العلایمه پس وجود شخصی که برابر آنحضرت صلی الله علیه وسلم در جمیع کمالات باشد
 محال بالاتر است و بهر المدی قال الموح الحققت قول چون صغری و کبری
 قیاس هر دو باطل گشت بطریق نتیجه که مدعی مستدل است خود ظاهر شد پس وجود
 مساوی مذکور ممکن شد و داخل تحت قدرت کامله که متشعخ بالفرع غیره واقع خواهد
 بود و بهر حال اهل الحق پس ظاهر و میباید آنست که قول صغری مستدل با اینکه قول امکان
 شخصی که برابر آن حضرت صلی الله علیه وسلم در جمیع کمالات باشد قول با امکان اجتماع
 التقیضین است اگر مرادش عنیت قول اول و قول ثانی است پس غلط محض و کذب
 باطل است بایده اثبات احتیاج بیان ندارد و اگر مستلزم قول اول قول ثانی خواهد
 بود بطریق مجازینا که خود او بعد چند مظهر میگوید پس تحقیق بیست که وجود شخصی که برابر آن
 حضرت صلی الله علیه وسلم در جمیع کمالات باشد مستلزم این است که آن شخص برابر
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم در جمیع کمالات نباشد پس این خود اعتراف با مستلزم
 مذکور نموده بنا بر آن میگویم که مقتضای تکاپویی اقدام منطقیه دوا و دید انجام فلسفیت
 او همین سرحد مستلزم است و پس یعنی دانند که از خود هر دو فن مذکور را از خطا است

و کبری قیاس هر دو باطل گشت
 حال آنکه حاصل کلام او منع صغری است
 و آن جمعی از حمل او معنی خاتم النبیین را
 بهر اول قار و رة کسرت فی الاسلام قال بالاستاناف
 العلایمه پس وجود شخصی که برابر آنحضرت صلی الله علیه وسلم در جمیع کمالات باشد
 محال بالاتر است و بهر المدی قال الموح الحققت قول چون صغری و کبری
 قیاس هر دو باطل گشت بطریق نتیجه که مدعی مستدل است خود ظاهر شد پس وجود
 مساوی مذکور ممکن شد و داخل تحت قدرت کامله که متشعخ بالفرع غیره واقع خواهد
 بود و بهر حال اهل الحق پس ظاهر و میباید آنست که قول صغری مستدل با اینکه قول امکان
 شخصی که برابر آن حضرت صلی الله علیه وسلم در جمیع کمالات باشد قول با امکان اجتماع
 التقیضین است اگر مرادش عنیت قول اول و قول ثانی است پس غلط محض و کذب
 باطل است بایده اثبات احتیاج بیان ندارد و اگر مستلزم قول اول قول ثانی خواهد
 بود بطریق مجازینا که خود او بعد چند مظهر میگوید پس تحقیق بیست که وجود شخصی که برابر آن
 حضرت صلی الله علیه وسلم در جمیع کمالات باشد مستلزم این است که آن شخص برابر
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم در جمیع کمالات نباشد پس این خود اعتراف با مستلزم
 مذکور نموده بنا بر آن میگویم که مقتضای تکاپویی اقدام منطقیه دوا و دید انجام فلسفیت
 او همین سرحد مستلزم است و پس یعنی دانند که از خود هر دو فن مذکور را از خطا است

بر لازم زیرا که از هر دو فن مذکور ثابت است که ملزوم مستلزم محال بالذات لازم
نیست که محال بالذات باشد بلکه گاهی ممکن بالذات محال بالغیر می باشد چنانکه
فلاسفه و مقام اثبات از لیه و ابدیه عقول موافق اعتقاد خود می گویند آن واجب الوجود
سببی محلی مالا بدیهه فی تاثیر فی معلوله والا لکان له حاله منتظره هذا خلف الی آخره قالوا
و ظاهر است و در فلسفه نیز همین است که معلول لازم علت مامور است و انشاک
مخالفت از علت مذکور مقتضی پس درین ماده این قضیه منطقیه خواهد شد کما وجب الوجوب
وجود العقل الاول و از علم منطبق عکس نقیض این قضیه چنین باشد کما لم يوجد العقل الاول
لم يوجد الواجب تعالی شأنه و تقدس و ظاهر است که مقدم ملزوم ممکن بالذات است
و ثانی لازم تحیل بالذات همچنین است نزد تکلمین که ممکن بالذات چون مقتضی بالغیر
استلزام او محال بالذات را جاز است کما فی شرح العقاید النسفی و چون استلزام
مثبت مقصد و مرام او که نسا و عقاید اهل اسلام است نمی شد بنا بر تلبیس از صنایع
البلیس استلزام را در صورت کیفیت هر دو قول ذکر کرد تا در فهم عوام مایع کند که
مساوی مذکور تحیل بالذات است فعیه و بالذات من شر و نفسنا و من سینات
احمالنا اقول قیاس مستدل این است که وجود شخصی که برابر آن حضرت صلوات الله علیه
و سلم و جمیع کمالات باشد مستلزم عدم آن است و هر چه وجود آن مستلزم عدم
آنست محال بالذات است و صدق صفی بوجوده قیسیه تحقیق میست و از این
اشتباهیکه این پایه تا هم را از جمل او از معنی غایم النیسین و گرفته تعبیه و بر معنی حاتم
النیسین تبیین معنی آن تفصیل نموده شد و بصدق کبری این تا هم هم اعتراضات
نموده کبری همین است که هر چه وجود آن مستلزم عدم آن باشد مقتضی بالذات است
پس آنچه وجود آن بر بعضی تقادیر مستلزم عدم آن نباشد در اکبر داخل نیست که وجود
آن مستلزم عدم آن نشد و اگر وجود آن مستلزم عدم آن بودی بر جمیع تقادیر مستلزم

بودی و مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات که بمجمله آن صفت خاتم النبیین
یعنی آنرا النبیین بشا است در اکبر و اقل است زیرا که وجود آن بر جمیع تعادیر مستلزم
عدم آنست که احصای فیما قبل و هرگاه که صدق بر صغری و کبری قیاس متیقن و مبرهن است
صدق نتیجه یقینی است پس امتناع ذاتی مساوی مذکور یقیناً محقق و مبرهن و کوربانی
این تیره درون براولی الابصار روشن گشت اما قول ما و پس ظاهر و بویژه انکسبت
الی قولنا احتیاج نظر و ارجاع و جوابات او است چه مراد از بودن قول با مکان شخصی
که برابر آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات باشد قول با مکان اجتماع التقیضین
نه این است که الفاظ آن قول الفاظ این قول است و نه اینکه مفهوم تعبیری قول اول مفهوم
تعبیری قول ثانی است زیرا که از اسکان بالفاظ و اسکان مفهوم تعبیری آن هیچ بحث و گفتگو
نیست یعنی قول است و مقام این است که محلی عنه و مضافا و اسکان شخصی که برابر آنحضرت
صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات باشد محلی عنه و مضافا و اسکان اجتماع التقیضین است
چه آن شخص مصداق مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات و مصداق
لیس مساوی صلی الله علیه و سلم فی جمیع کمالات است فهو مصداق الاجتماع التقیضین فارک
اسکان مصداق اجتماع التقیضین پس قول با مکان آن قولی با مکان اجتماع التقیضین
است و معنی قول است و علامه پس تحقیق برست که وجود شخصی که برابر آنحضرت صلی الله
علیه و سلم در جمیع کمالات باشد مستلزم این است که آن شخص برابر آنحضرت صلی الله
علیه و سلم در جمیع کمالات نباشد این است که وجود آن شخص مستلزم عدم آن است و بر وجه
وجود آن مستلزم عدم آن باشد مصداق اجتماع التقیضین است پس قول با مکان
آنچه وجود آن مستلزم عدم آن باشد قول با مکان مصداق اجتماع التقیضین است
و مراد از این قول نه این است که وجود شخصی که برابر آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع
کمالات باشد مستلزم اجتماع التقیضین است تا که توهم کرده شود وجود آن شخص

مستلزم محال بالذات است و مستلزم محال بالذات لازم نیست که محال بالذات
 باشد بلکه از این قول اثبات آن است که آن شخص که وجود آن مستلزم عدم آنست
 اجتماع التقيضين است و مصداق اجتماع التقيضين محال بالذات است پس آن شخص
 محال بالذات است این آقایی نمیدانم معنی کلام هر چه در روش میگذرد و بصیرت میگوید
 و ظاهر است که مفهوم ذهنی محال نیست نه بالذات و نه بالغير محال بالذات مصداق اجتماع
 التقيضين است و مساوی مذکور مصداق اجتماع التقيضين است پس بلا شبهه
 محال بالذات است این قایل معنی کلام و اثر گونه نمیده بعد تسلیم مستلزم وجود مساوی
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات اجتماع التقيضين مابرا آن اعتراض مینماید
 اینکه مستلزم محال بالذات لازم نیست که محال بالذات باشد حال آنکه این اعتراض
 او معنی است بر نمیدانم معنی کلام را منقلب مینویسم که این قایل مصداق اجتماع التقيضين
 که وجود مساوی را مستلزم آن نمیده است کدام چیز را قرار داده است اگر آن مساوی
 را مصداق اجتماع التقيضين قرار داده است مدعای استناد علامه راست آمد
 و گفتگوی معترض باطل شد و اگر دیگری مصداق اجتماع التقيضين بداند است او است
 آن را بیان نماید و علی التanzil اگر التزام کرده شود که مساوی آن حضرت صلی الله علیه
 و سلم مستلزم اجتماع التقيضين است یعنی مستلزم محال بالذات است تمام این قیاس
 ادواتی از نا فهمی است زیرا که مستلزم محال بالذات بر دو گونه است یکی آنکه بالذات
 مستلزم محال بالذات و دوم آنکه بالذات مستلزم محال بالذات نباشد بلکه بواسطه
 امر آخری آنکه عدم العلول الموجب عدم العلة الموجبة الواجبة را و بوجه عدم صفات کمالیه
 نز و عامه تکلیف مستلزم عدم واجب بجا نه است و عدم فعل اول نز و فلا سفید
 مستلزم عدم او بجا نه است چه مستلزم عدم علول موجب عدم علت واجب را
 بواسطه علایق طبع است و اگر علایق طبع در میان نباشد عدم صفات کمالیه مستلزم

عدم واجب سبحانه و تعالی نزد تکلیف عدم عقل اول مستلزم عدم او بجهت نزد فلاسف نیست پس
 قسم اول یعنی آنکه بالذات و نظر الی ذات مستلزم محال بالذات باشد محال بالذات است
 و قسم ثانی لازم نیست که محال بالذات باشد و این قایل از شرح عقاید نفسی سابق نقل
 است و در اینجا هم بر آن نموده است آن ممکن لایزم من فرض وقوع محال بالنظر الی ذات
 و اما بالنظر الی امر ناید علی نفسه فلا سلم انه لا يستلزم المحال انتفی حالاً لظراً بیکر که آیا وجود
 مساوی آن حضرت صلی الله علیه و سلم و جمیع کمالات بالنظر الی نفسه مستلزم اجتماع انقیضین
 است یا بالنظر الی امر ناید علی نفسه پس میگویم که وجود مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 بالنظر الی نفس ذات مستلزم اجتماع انقیضین است چه اگر آن مساوی
 موجود باشد یا خاتم النبیین باشد یا خاتم النبیین نباشد اگر خاتم النبیین باشد
 یعنی آخر النبیین بقاء باشد لا محاله ثبوت او از ثبوت آنحضرت صلی الله علیه و سلم متاخر باشد
 و آن حضرت صلی الله علیه و سلم سابقاً باشد خاتم النبیین نباشد پس آن مساوی مساوی
 نباشد فیلزم اجتماع انقیضین و اگر خاتم النبیین نباشد آن مساوی مساوی آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم نباشد فیلزم اجتماع انقیضین و این مستلزم بغیر مساوی است مع
 قطع النظر باسراء من الاله و الزاید بخلاف مستلزم عدم معلول موجب عدم علت موجب
 که آن مستلزم نظر بغیر ذات معلول نیست بلکه بواسطه امر ناید بر آن یعنی علایقه علیت
 از اینجا معلوم شد که این قایل معنی شرح عقاید نفسی هم نموده است و اما قوله و چون مستلزم
 مثبت مقصد و مرام او الی ترک تمیز بالذات است از مساوی شیطانی است که
 منشأ آن جهل و نادانی و جهل و بی ایمانی است چه هر کس که معنی خاتم النبیین سید آمده
 و آن حضرت صلی الله علیه و سلم را یقین خاتم النبیین بخواند و نفسی و عقلی بهره آورده است
 یا دانی کامل و نهتن می تواند که ثبوت این حضرت با آنحضرت صلی الله علیه و سلم نفی آن
 از حیث من عدمه ممکن نیست و ثبوت آن بدیگری نفی آن از آنحضرت صلی الله علیه و سلم

امکان ندارد و کسیکه قایل بامکان مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در این صفت است
قایل بامکان مصداق اجتماع انقضضین است که غیر مرقه و سابق تحقق شده است
که مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در این صفت مصداق اجتماع انقضضین است
و چنین نیست که مصداق اجتماع انقضضین دیگری باشد و مساوی آنحضرت صلی الله علیه
و سلم در این صفت مستلزم آن باشد چنانچه این جا بلی اتقی فیلی کن پس در مقام هر دو
قول اتحاد و عینیت است نه مستلزم و علی تقدیر انزال مستلزم هم مثبت مرام است
کما مر القاد چون باین نادان بی ایمان معنی خاتم النبیین نمی دانند ایمان ببودن آنحضرت
صلی الله علیه و سلم خاتم النبیین نمی آرد چه تصدیق بحدی بی و حسن معنی محمول معنی ندارد
و باقتضای ظلمت نادانی ولی ایمانی برای ترویج روح شیخ نجدی که عوام اهل اسلام را
گمراه و عاقبت خود و عاقبت اجتماع خود براه نمود در بی اثبات امکان مساوی آن
حضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات افتاد و دوسری عقل خود در راه آن نجدی
در باخت و خود را از گشنگو و این باب نزد اولی الالباب بسوای عالم ساخت
و تبیس آن شیخ نجدی که شاگرد رشید تبیس و رئیس اهل تبیس بود عوام اهل اسلام
را از تاثیر ایمان بیرون آورد و در باوریه ضلالت فرو برد و دهم ترویجش درین باب
این بود که قدرت الهی این است که دنا تنهای مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم
در جمیع کمالات در یک آن پیدا کند عوام کالانعام که معنی قدرت و بودن تعلق آن
بامکان و معنی امکان و عدم احتمال اشتراک در بعضی خصایص که اوجحاده و تعالی
بآنحضرت صلی الله علیه و سلم کرامت فرموده نمیدانند بلکه نمیدانند نمی توانند بدام ترویج
آمده این فخره او را در زبان ساخته رین و ایمان را در بخته اند و این دون خیس بر
ترویج روح آن تبیس دقیقه از دقایق تبیس فرو نگذاشته اند پس بی ادبجائی و دل
اشفتا و تنهایی از سید و همکاره او بقل خودش بخود با الله می شمر در انفسا و

سیئات ازین که از همه قلوب بود و بجا است و قبول نیافت که او در مشر و نفس خودش
 و سیئات اعمال خود گرفتار مانده و روحی از ان بر نداشت و الله الموفق للارشاد و الهادی
 الى سبيل السداد قال اللباس الخامس و نیز در فتوحات کی است الباب الثالث
 و الخمسون و مایه فی معرفه مقام الولاية بشریة و سراره و الباب الرابع و الخمسون
 و مایه فی معرفت الولاية الملكية و سراره الباب الخامس و الخمسون و مایه فی معرفه
 مقام النبوة و سراره الباب السادس و الخمسون و مایه فی معرفه مقام النبوة بشریة
 و سراره الباب السابع و الخمسون و مایه فی معرفه مقام النبوة الملكية و سراره الباب
 الثامن و الخمسون و مایه فی مقام الرسالة و سراره الباب التاسع و الخمسون و مایه
 فی معرفه الرسالة البشریة الباب استون و مایه فی معرفه مقام الرسالة الملكية
 این عبارت در مقام فهرست کتاب است و اما در مقام تفصیل ابواب پس کلام پس
 طویل است این اوراق بخالیش نقل کنی و در پس نظر بمجموع قدرت و وسعت
 قدرت کامله میتوان گفت که ممکن است که حتمی و نوع دیگرش جان انسان
 پیدا کند چنانکه در علمان مشاکل انسان و جان انیس آن و نوع و لاشل جن و
 انس مکلف می فرماید و در یکی از ان و نوع مراتب و مناصب مثل مناصب
 ولایت و نبوت بشری پیدا کند و یکی را خاتم مرتبه ثانی سازد و این معنی منافی کریمه
 و خاتم النبیین نباشد چنانکه تا ویش بین تقدیر بطبع سلیم فخری است و ثواب و
 عقاب شایسته و انس در انما واقع کند و برای آنها یک عالم دیگر باشد چنانکه الحال عالم
 رنق برای بن و انس موجود است و از فهم اکثر حوام بیرون غایه مانی الباب آنکه علم و ادراک
 این قاصر است حضرت رب الباری از چه تخصیص شمول قدرت بان بانداده و لغنی
 آدم نه فرموده و اما از اکثر معلوم و شمول دیگر صفات کامله الهی قاصر الفهم است و لا یحیطون
 بشی من علم الا بما تشاء و جواز قرآن مذکور است قال الرسول صلی الله علیه و سلم

این باب ششم
 در بیان صفات
 و مراتب
 و مناصب
 و ولایات
 و نبوت
 و رسالت
 و خاتم النبیین
 و سایر
 صفات الهیه

این گفته ارضا بخارسیه و اثبات فیما تمسکون بر مایه مثل ایام الدنیا تمسکین بر مکتوبات غایت
 و ایستادن بر مکتوبات فی الارض و الا یعلمون ان الله تعالی خلق آدم و ابلیس رواه ابن عباس
 فاستوحى ملكه الله تعالی بتی سرچشمه ضعیف که در مسکن خود رنگی بیرون نیامده باشد تمام عالم را
 در مسکن خود مضمحل میداند چون بیرون از مسکن آید عالمی بنید که بمسکن خود عظم و در مقایسه و تصور
 دنیا بچنین جسم اعراض غیر فاره که در عقل جزوی می آید و اعمال نیک و بد محسوس شده و در قیاس
 بروی غیر پیدا نموده و نیز بواسطه نفس در جزوه و کلو از قیاس تنگیت بصورت شده چون بر مکتوبات
 میگردد الفاظ متکون می گردد و پس این معنی در دست و پا و پوست بدن کی متصور است
 تا باقی شوند و حال آنکه نطق و دست و پا و جلد منصوص علیه است و نطق و علم و ادراک جمله
 اشیای بر جمله جمادات و غیره را عقل جزوی مستحیل میداند بخصوص قطعی ثابت است
 و دل بر القیاس و هر کس را که مهارت در کتب مولف در احوال بر رخ و آخرت و دوزخ
 و بهشت و انعام و آلام مثل شرح الصدور و در سفره و غیره حاصل است یقین
 میداند که اکثر آنها عقول غیر انبیا علیهم السلام نمیرسد پس باین ملک ناقصک مشمول
 قدرت الهی مساوی مذکور را بنا بر احتمال زعمی خود قیاس نمودن بجزایم و در صفات کلام
 حضرت رب العباد دیگر نیست اقول این شوریده سر باستیلانی یا انبویای فرط
 محبت آن بخدی ابرو سادی و خیالاتی می تراشد که در نظر بر عاقل ذیل بر طبایق جنون
 او می باشد حاصل تطویل و طایل این قایل دو امر است یکی اینکه ممکن است که او سبحانه
 و تعالی و در نوع دیگر که انسان و جان با فرزند و آن بر دو نوع را مکتف فرماید و در
 یکی اذان و در نوع انبیا بهوش کند و یکس را در آن نوع خاتم النبیین گرداند پس آن
 کس مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم و حضرت خاتم النبیین باشد و میماند که او سبحانه
 مستحیلات عادی را خارجا فرماید که آن را عقل جزوی مستحیل میداند و پس بر دو امر بر غایت
 حاکم و تلخیص او دلالت دارند اما امر ثانی ازین جهت که هیچکس از انبیا نیکوتر که در کتب

مصدق اجتماع النقیضین نیست و نه متمنع ذاتی است مصداق مساوی آنحضرت صلی الله
علیه وسلم را در صفت خاتم النبیین که مصداق اجتماع النقیضین است و وجودی است
عدم آنست آنها قیاس کردن ناشی از غایت حاکم و کلبیس است جمله دعوا و بدین
قیاس ضرب توان داد که آن بچا رگان در میان مستبعدات عادی و استیلاات ذاتی
فرق نتوانند کرد اما امر اول بچند وجه و لا طایل است اول اینکه شیخ بخدی مقتضای این
قابل که این جاهل در اجتماع هوای او عقل و دین خود و ربا داده و میدهدوی گوید
که برابر آنحضرت صلی الله علیه و سلم عبارت است از فرد انسانی که مشارک آنجناب علیه و سلم
آله و صحابه الصلوٰه و السلام باشد در ایمیت و ادیان کمال پس پیداشدن و در نوع
دیگر سوای جن و انس و کلفت شدن آن بر در نوع و بعوث شدن انبیاء و خاتم
النبیین شدن در یکی از ان و در نوع بر تقدیر تسلیم میریاده گزینای این تایل شیخ بخدی
سودی نمی بخشد که از قبیر خاتم النبیین بودن فرد انسانی یکنه در آن بر نعم خود و اوله می
آرد از پیداشدن خاتم النبیین در نوع دیگر کارش بر نمی آید و دلیل او بر آن انطباق
ندارد و در اینجا این آشفته سبب با مقتضای غایت آشفته که اتباع شیخ بخدی مقتضای
خود هم گذاشتند و او هم اینکه بر تقدیر پیداشدن آن نوع و بعوث شدن انبیاء و یکی
از ان هر دو نوع آن انبیاء و در عموم النبیین داخل اند بر این تقدیر آنحضرت صلی الله
علیه وسلم خاتم النبیین اند که جمله آنها انبیای آن نوع هستند پس از همه انبیاء باشد
کما مراد یا در عموم النبیین داخل نباشد پس آنها انبیاء نیستند و خاتم آنها خاتم النبیین
نیست نامیدن آنها نبیین و نامیدن خاتم آنها خاتم النبیین سببی بر جمل است توهم
اینکه نبیین جائیکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم را خاتم النبیین گفته اند افراد انسانی هستند
و نبیین جائیکه نبشت آنها در آن نوع تقدیر شده است افراد آن نوع اند مباحثات
ازیرا که نبیین مشتق است و در مضموم مشتق ذات خاصه اقل نیست پس مضموم النبیین

ورفاهم النبیین عام است و لا است علی ذات و دون ذات ندارد معلوم است که این قایل خود
 حدیث مروی از حضرت ابی هریره رضی الله تعالی عنه فیما سبق نقل کرده است ان رسول الله
 صلی الله علیه وسلم قال فخلعت علی الانبیاء نبوت اویت جواسع الکلم وخصرت بالرب
 واملت لی التقدیم وجمعت لی الاصل سجدا وطمورا وادخلت لی الخلق کافه وجمعت لی النبیین
 واداه سلم من آن دو نوع اگر مخلوق بشوند در موم الخلق کافه داخل باشند پس آنجا
 است آنحضرت صلی الله علیه وسلم باشد پس تخیل اینکه کسی مساوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 در جمیع کمالات باشد بقرین وجود آن دو نوع نیز ساقط است یا در موم الخلق کافه و آن
 نباشد پس بر آن تقریر آنحضرت صلی الله علیه وسلم منزل الی الخلق کافه نباشد العباد بالشد
 پس باینکه این احتمال نفی این صفت از آن حضرت صلی الله علیه وسلم است نه ثبوت مساوی
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم در جمیع کمالات چهارم اینکه ملا علی قاری و شرح شفا میفرماید
 انه صلی الله علیه وسلم وشریف و کرم حشره بحسب خلق الله فان العالمین لا شک انه حقیقه فیما
 سواه لا صارت بالاتفاق بصره عن دلالة الاطلاق ثم من المعلوم انه لو لا نوره ووجوده و ظهور
 کرمه ووجوده لما خلق الافلاک و لما وجد الاطلاق فهو منزه عن الماهیه التي وسمت کل شیء
 من الخلق الکیفیه المتعاقبه الی الله الایجاب و ثم الی نفع الامداد و تنصده القول بانه مبعوث
 الی کافه العالمین من السابقین و اللاحقین فهو بمنزله طلب مسکن النجباء بدین و الانبیاء
 مقدّمه الاولیاء و مؤخره و سایر الخلق من محاب الشّمال و الدّین و علی علیه قوله تعالی
 یتارک الذی نزل الفرقان علی عبده لیکون للعالمین نذیرا و من بعده انما زده للعالمین قوله
 تعالی و من قبلهم الی الذی من دونه فذلک بخبره جهنم و تقویه قوله صلی الله علیه وسلم
 بعثت الی الخلق کافه و قد بینت و جهار رساله الی الموجودات العلویه و السفلیه فی
 رسالتی المسماة بالصلاوات العلویه فی الصلوات الموحده انتهى آیا این قایل حساب
 باتفاق آن حضرت صلی الله علیه وسلم باین اوصاف ایمان دارد یا نه اگر ایمان ندارد

بر چه ظاهر زبان آورد و گرایمان دارد و بایدش که تصحیح کلام بخدی خود است که ما در چه تقدیر
 قول با سکان مساوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم در جمیع کمالات کو الودع دیگر هم باشد
 قول بودن آن مساوی عند فرض وجوده رحمت برای جمیع خلق الله و بودنش
 متصفت باینکه لولا نور وجوده لما خلق شی من الاشیاء و بودنش مبعوث الی كافة
 العالمین من السابقین و اللاحقین ضروری خواهد بود و بر این تقدیر آنحضرت صلی الله
 علیه وسلم موصوف باین صفات نتواند بود پس بر این تقدیر مع کونه غلات المفروض المسلم
 که ایمانش موصوف بودن آنحضرت صلی الله علیه وسلم باین صفات است آن مساوی
 مساوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم در جمیع کمالات نشد پس آن مساوی بر تقدیر وجودش
 مصداق آن مساوی صلی الله علیه وسلم فی جمیع الکمالات و کسری مساوی فی جمیع الکمالات
 باشد و مصداق اجتماع التخصیص فیو محال بالذات پس این آشفته سر را بحال
 این و منتهی نیست حال آنکه در پیوسته گیمای این قایل باید کرد و نیست ابواب فتوحات
 یکی که این قایل نقل کرده است مساوی برادر این قایل ندارد و این قایل از نقل آن چند
 تبیین منظور داشت یکی آنکه حوام و جمله گمان کنند که این قایل بولایت حضرت شیخ اکبر
 قدس سره اعتقاد دارد که کلام حضرت شیخ اکبر قدس سره را برای استناد می آورد
 حال آنکه مقتضای او حضرت شیخ اکبر بلکه جمیع اولیا و صوفیه را مشرک و مبتدع میدانست
 و دریم آنکه حوام و جمله اعتقاد کنند که اینکس فتوحات یکتیه را هم میداند حال آنکه بیچاره نیست و
 که عبارت آن دوست نازد و قول او چنانکه تا پیش بر این تقدیر مخفی است علامت
 عدم سلامت طبع و دماغ اوست چه صیغه انبیین عام است و این صیغه که شکی نیست
 بر خصوص ذات موضوع مدالالت ندارد و معنی خاتم النبیین آنرا الانبیاء و ایشا است
 و بخد و بودن مساوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم در این صفت مصداق اجتماع التخصیص
 بر تقدیر لازم است و قول غایه مافی الباب الخ بر ما نحن فیہ بطلی ندارد چه از آن لازم

منی آید که محتضرات ذاتی ممکن شوند و حدیثی که از جوامع القرآن نقل کرده است براسکان مساوی
آنحضرت صلی الله علیه و سلم طاعت ندارد و آن خلق که در آن ارض بیضا است تحت عموم الخلق
فی قوله صلی الله علیه و سلم بعثت الی الخلق كافة و در عموم العالمین فی قوله سبحانه و لیكون
للعالمین نذیرا و فی قوله سبحانه و ما ارسلناک الا رحمة للعالمین داخل اند و مبدء وجود آن
خلق نیز از آنحضرت صلی الله علیه و سلم است و ذکر این حدیث در مقام بیان امکان مساوی
آن حضرت صلی الله علیه و سلم و بی ندارد و در وصفت قدرت الهی و عموم آن ممکنات را
گفتگو نیست گفتگو در این است که مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم و جمیع کمالات
که مصداق اجتماع النقیضین است تسخیل بالذات است و چنین قول را در چندی
تجسم اعراض غیر قاره الخ با سخن فیه ربطی ندارد و اگر این معنی ثابت می کرد که فلان مصداق
اجتماع النقیضین بوقوع خواهد آمد و او را سودی می بخشید اما قوله پس باین ملک ناقصک
شمول قدرت الهی مساوی مذکور را بنا بر سحما از عمی خود نفی نمودن بجز الحاد و صفات
کمالیه حضرت رب العباد و گرفتار نیست حاشا باین است که احتمال اکثر تسخیلات ذاتیه
بملک ناقصک ثابت است چنانکه احتمال ذاتی مصداق اجتماع النقیضین و مصداق
ار تعلق النقیضین و احتمال ما وجود مستلزم عدمه از اوایل اولیات است و ملک
ناقصک برای ابقان باوایل اولیات کافی است و کسی جز سقراطی الکار آن
نمی تواند کرد و بیانات قاطعیه نیز بر سر بسته که مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم
و جمیع کمالات مصداق اجتماع النقیضین است پس قول بشمول قدرت الهی آنرا
ناشی است از جهل بسیط یعنی خاتم النبیین و اول انبییین خلقا و آخرهم نبشا و بمعنی
رحمة للعالمین بمعنی لیکون للعالمین نذیرا و بمعنی ارسلت الی الخلق كافة و بمعنی بعثت
الی الخلق كافة و از جهل مرکب در مرکب سوداوی این حکیم الساسی فی السکول رخ شده است و
در صفات رب العباد آن است که شیخ بخدی مقتدای او بمقدور بودن اتصاف او

سبحانه تعالیٰ قیاس و قیاسیه بجز کذب غیر آن قابل شد و این جا بل با مکان انصاف و حکمت
بر نقایص و خسایس و فوجش و قیاس و با مکان عدم او سبحانه که حصه از عدم هست با مکان
وجود شریک الباری که حصه از وجود هست و بدون او سبحانه جا بل و عاجز و احم
و ائی و اکبر و تکریم و کلمات و حوادث در مرتبه ذات احدیه مقدره علی ما مر فصول
قابل است سبحانه و تعالی غایبفون این بچاره و آن بخدی آورده از ملک ناقص
هم بهره نیافتند و از ایقان با و ایل اولیات هم رو تا نقتند و از جلیات مرکب خود دروغ
بر یافتند قول بعدم شمول قدرت الهی متنوعات ذاتیه را بچو مصداق مساوی پس مساو
و مصداق وجود و پس بوجود و مصداق عرض و پس بعرض و مصداق وجود و پس با وجود و با بحمد
مصادیق مضمومات قناتقنه لا متناهیة بین ایمان است چه بر تقدیر قول بدخل متنوعات
ذاتیه تحت قدرت الهی از قول بدخل هیچ متنوعات ذاتیه تحت قدرت الهی گزیر نتواند
بود و قول بعبد و ریت شریک الباری و عدم او سبحانه و اتحاد او سبحانه بجمع
حوادث و کمالات الی غیر ذلک من استیلاات لازم خواهد آمد چه میان متنوعات ذاتیه
در امتناع ذاتی تفاوتی نیست تا برخی از آنها مقدور باشند و برخی مقدور
نباشند مقام استعجاب این است که این جمله ایمان فراموش و این بتجا بلان ناسخ
کوش با امتناع ذاتی مصادیق بعضی و پس با بعضی و اسود و پس با اسود و کاتب
و پس بکاتب و با جمله مصادیق مضمومات متناتقنه لا متناهیة عدم بدخل آن مصادیق
تحت قدرت الهی اعتراض دارند پس امتناع ذاتی مصداق مساوی آنحضرت
صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات که بوجود عیدیده مذکوره بالا مصداق آن مساو و
صلی الله علیه و سلم فی جمیع کمالات و پس مساو و فی جمیع کمالات الهی یعنی مصداق
اجتماع اقلیضین است چرا که انیان را می خرد شد در گ و لهائی اینها می ترشد
چرا که برایش در و لن اینها می باشد چون عدم بدخل مصادیق آن مضمومات غیر متناهی

منتهی بلا ریب
کنند و در طاعت
جامعین و تباہ
رستہ را برین
طریق اقع

تحت قدرت الهی در عموم قدرت الهی قاضی نشد عدم دخول این مصداق تحت آن
چنان در عموم آن قاضی تواند بود و متشابه این که آنها را در کج رویا و بال تجدید
است و العیاذ بالله من الالحاد و هو الاعتقاد بالخال خجالی و خیولی (کنون سیریل منزل
و تسلیم می گویم که در شخص مفروض المساوات و صفات غایت متبوع بالذات است لیکن
عالم ربانی علیه الرحمة تصریح نکرده که مساوی در جمیع کمالات ممکن و مقدور است و در
از خود تراشیدن و دیگری را بدان تهم کرده در پی ابطالش بودن سواهی حیوان
بهستان از قبیل غافلات معنی است و از جنس مراتب لایعنی بالعرض اگر تقدیر کمالش
همین باشد پس از جمیع کمالات که الیک تساوی در آن ممکن نباشد و با به تساوی
نمی توان گفت سستی با سستی عقلی خواهد بود و چنانچه کمالات جزئیة متشعبه قائمه
بذات هر دو مساوی سستی اند زیرا که مواد کلیات آنهاست که در هر دو مساوی
اشتراک اند چنانچه استقار ذات مبارک و مقدس صلی الله علیه و آله و سلم و جمیع ضمیمین علیهم
السلام در لفظ خاتم النبیین زیرا که هم برای استغراق است پس اگر گفته شود که
همین صورتی می شود و کسی فوت شده خواه این را فوت مساوات نام نهند یا بی زیرا که
کمال غم نبوت در دیگر مساوی یافته نشد و این شی را استدلال باطل می گویم که ممکن است که
موان مساوی دیگر یک کمال مختص بذات او تمام مقام و صفات تمام یافته شود پس چنانکه در یک
مساوی و صفات تمام است و در دیگر مساوی و صفات دیگر مختص با او و مقابل و صفات تمام
است پس در صورت سواهی این دو و صفات در اوصاف کمال دیگر هر دو متساوی
اشتراک اند و این هر دو و صفات در هر دو موصوفات توزیع یافته شده اند اگر گفته شود که
این جواب دافع اعتراض نیست بلکه موجب زیاده اعتراض است زیرا که چون گفتند ان
و صفات تهیدی سبب بطلان تساوی باشد عدم الاشتراک فقدان و صفات
که در هر یکی وجود و مختص بوصف خود است و مطلق و در دیگری موجب اعتراض بطریق

اولی خواهد بود چرا که بنظر هر یک وصف نقص گفته خواهد شد که تساوی باطل احدی اشتراک
در وجهی بیش گفته خواهد شد که درین سوال از حدیث استثنای حدیث مذکور است
زیرا که اشتراک حاصلش این است که تساوی دو کمال مختص و دیگر کمالات مشترک
من حیث الانواع میان هر دو متساوی و اشتراک این دو کمال من حیث النوع مستثنی
است از اشتراک نوعی دیگر کمالات و چون اشتراک مطلق مابین تساوی میان
هر دو متساوی لازم تساوی است برای مختص این لازم تساوی اشتراک کلی عرضی
هر دو نوع کمال مختص میان هر دو متساوی کافی است و این کلی عرضی هم کمال مختص است
که بر هر دو نوع مختص صادق است و در هر دو متساوی مشترک و مشخص آنکه در وصف
تجدید اعتبار است یکی مفهوم خاتم و دوم آنکه فردی است از کلی کمال مختص پس چون
در تساوی کمال دیگر محاذی کمال خاتم یافته شد در آن هم یک خصوصیت ذات است
دوم آنکه فردی از کمال مختص است پس چون کلی کمال مختص در هر دو مشترک است
بمسئله مساوات فوت نشد که خصوصیت خاتم و مقابل آن مشترک گشت مثلاً باید
و عمر و در وصف شجاعت و خلوت شرک اند و در وصف تیر اندازی است و در عمر و
و عمر و در وصف اندازی هر دو بر وجه کمال پس میتوان گفت که زید و عمر در جمیع
کمالات متساوی اند یا معنی که بعضی مشترک با انواع و بعضی اگر در یک است در دیگر
بمسئله آن بعضی است و کلی مختص در هر دو مشترک است پس در زید و عمر و شجاعت
کمال یافته شده شجاعت و سخاوت و کمال مختص بوجهی که از زید و عمر و کم اند و دیگر
یا افضل یا زو نیست و هر دو را متساوی گفته خواهد شد شاید صدق این مقال عند
اعمال اتفاق اقوال است از فقها بر تساوی عراب و برادرین با آنکه در هر یک وصفی
است مختص در دیگری مفقود است لیکن کلی عرضی هر دو وصف که آن منفعت معتبر است
در هر یک مشترک است و موجود بینا بر آن هر دو را متساوی گفته خواهد شد و باید

و اگر کتب فقه مذکور است ان العربی و انکان فی الطلب و الهرب اقوی فالبرزون
 اصبر و الین حلقا فی کل منهما منفعة معتبرة فاستویا طلب و هرب قوی و در بر این
 و صبر و الین قوی از روی عطف و عزایب عقوبت و لیکن باعتبار منفعة معتبره هر دو قوی
 شد ندیس این قسم مساوی ممکن و مقصد و رالی خواهد بود که واقع شدن فی نیست اگر گفته
 شود که این توجیه بر یک احتمال تساوی ثابت شد و بر احتمال دوم که اعتبار اشتراک
 نوعی بر یک کمال مختص است تساوی ثابت نمی شود و چنانچه خود موجه بران اعتراض است
 و مراد معترض که نانی تساوی است احتمال دوم است جوابش داده خواهد شد که
 این اعتراض خارج از ادب مناظره است چرا که معترض اصل مدعی و محل نیست اصل
 مدعی اسکان مساوات عالم ربانیست و معترض سایل پس بیان مراد از طرف مدعی
 اصل برای دفع اعتراض کافیست و تخمین مراد او از طرف خود واکار مراد مدعی که
 این مراد تو نیست بعد از ان اعتراض بر آن مضاف تا لون مناظره است اقول
 حاصل این عبارات که بی تا با نه ازین سودا زده هوای شیخ نجدی سر زده عقل
 دین این طبعه شیاطین را بر باد داد و و امر است یکی اینکه مراد شیخ نجدی از مساوی
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم مساوی در جمیع کمالات نیست نسبت دعوی مقدمه و نه
 مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات مساوی او بتان است دوم
 اینکه اگر بالفرض دعوی چنین باشد محتمل است که در شخص مفروض المساوات کمالات
 دیگر که موازن و معادل وصف خاتم النبیین باشد یافته شود و آن کمال در آن
 کمال در آنحضرت صلی الله علیه و سلم نباشد پس آن شخص مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 در جمیع کمالات یعنی باشد که در آن حضرت صلی الله علیه و سلم وصف خاتم النبیین
 با اختصاص و در آن شخص کمال معادل و موازن این وصف با اختصاص دیگر کمالات
 در قساوین بالا شده الوجود باشد پس مساوات متحقق شد و ازین نوع مساوات

مشارکت آن شخص با حضرت صلی الله علیه وسلم در جهت خاتم النبیین که صالح مشترک
نیست لازم تأمل با غایب کلام چون شیخ نجدی که این سرگشته تیه جزائی باقتضای لفظی
و بی لسانی او را لقب خاتم ربانی بخشیده است خود تصریح کرده است که برابر آنحضرت
صلی الله علیه وسلم جارت است از فرد انسانی که مشارک آنحضرت صلی الله علیه وسلم در
ماهیت و اوصاف کمال است و براسکان آن دلیل آورد و باینکه امتناع فاتی آن
یا از جهت امتناع اشتراک ماهیت و تلبه بود یا از جهت امتناع اوصاف باوصاف
مذکوره بالنظر فی نفس الذات و ظاهر است که اشتراک ماهیت انسانی در الوفا لولت
افزود متنع نیست و الا اوصاف آنجناب صلی الله علیه وسلم باوصاف مذکوره مستن
بودی فان حکم المثلیین واحد فیما ثبت و یسلب بالنظر فی نفس الماهیه و الا لازم عدم
اشتراک الماهیه بینما فیلزم عدم الماهیه است پس وجود مساوی مذکور محقق نباشد
اتقی و دلیل ازین کلام شیخ نجدی ظاهر و آشکار است که مدعای او همین است که برابر آن
حضرت صلی الله علیه وسلم یعنی مشارک آنحضرت صلی الله علیه وسلم در ماهیت و جمیع
اوصاف کمال متنع بالذات نیست و دلیل او در جمیع اوصاف کمال که آنحضرت
صلی الله علیه وسلم بآن اوصاف متصف اند جاری است و دلیل آن خلیل نزد
این دلیل قابل و ثوق و تعویل است بلکه این بلید بوی تشنید و تائید آن حرر زیرها
بلکه جانفشانیها نمود و است هر چند مآل حرر زیری و جانفشانی باو بحر نیست و خسران
و ناکامی و درمان یکسخت نیست که سیلوح عنقریب انشا الله تعالی پس ازین
برد و امر کار شیخ نجدی بنی آید و که از کار فرد بسته اش نمی کشاید تصحیح کلام ضلالت
است پیام ابی اثبات اینکه جهت خاتم النبیین و دیگر اوصاف کمال مخصوص ذات
افضل ممکنات علیه افضل الصلوات صلی الله علیه وسلم اشتراک بین لذوات اندر و نمینساید
تسلیم اینکه جهت خاتم النبیین در شخص مفروض مساوات متنع بالذات است برسا

آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع آنالات ممکن و مقدر نیست و دعوی او را باطل میکنند
و بجهت را آنچه بر میکنند و سر و دلبش می شکنند و لبش را از پاهی آفت حاصل که
این برود و او را که از شیخ نجدی نیست برای کار آن عیال چه آواره که چگونه اگر ممکن
باشد چاره و گریز است او باین بذایات از مضایقی که در آن افتاده است نتواند
زشت حال او را نظر جمالی در این برود و او را بطریق نظر اینکه این برود و او را با کلام شیخ نجدی
در طری نیست و ثانیاً نظر تفصیلی در بذایات این شوریده که سر ضرور است پس می گویم
که امر اول سنی قول او اکنون بر سبیل منزل و تسلیم می گویم که در شخص مفروض المساوات
وصف خاقیت متمنع بالذات است لیکن مسلم را بی انحراف نکرده که مساوی در جمیع
کمالات ممکن مقدر است یعنی شخص هست زیرا که مرادش از شخص مفروض المساوات
اگر شخص مفروض المساوات فی جمیع الکالات است بعد تسلیم است منع ذاتی وصف
خاقیت در آن ممکن است شخص و مفروض المساوات گفتن بذایان دیوانی است و اگر مراد
از آن شخص مفروض المساوات فی المابیه و فی بعض الماوصاف است که آن شخص نظر دیگر
کالات مفصول باشد و مساوی نباشد پس در اسکان آن بلکه در وجود و این
چنین شخاص کثیره که مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم در مابیت انسانی و در توحید
و ایمان و نبوت و رسالت اند کلام نیست و اگر مرادش این است که در شخص مفروض
المساوات اگر چه وصف خاقیت متمنع بالذات است مگر بعضی دیگر مساوی و موازن
و وصف خاقیت در آن موجود است و این جهت او را مساوی توان گفت این دلیل
بامرثانی است که آن را بعد از این قول تطویل و دلیل بیان نموده است برای تقدیر
این قول محض لغوی معنی است دیگر وجود مفروض این قول و نظر تفصیلی و مضمون جواب نیست
و امرثانی و سوسه شیخانی است که در خواص و بنیین خط و رسم نمی کنند چه جای آنکه از
زبان مسلمانی بگوید و سر زنده و ذکب به عیال او این که حقیقت و ما کونین این است

که در بیان بفضل عظیم فرجی که محاسن صورتیه و جنویه و باطنیه و ظاهریه و جمیع خصال حمیده
 جلیله و کثره و جمیع کرام اطلاق و محاسن افعال ظاهره و باطنیه و اعلی مراتب عبادت و
 تقوی و اقصی درجات قرب و زلفی و غایت مذاج ظلت و محبت و مصطفی و استی
 مناصب شرف و غر و اعتلا و الاید و الایمسی با آنحضرت صلی الله علیه و سلم که است فرموده
 و یک فضیلت و کمالاتی را که شایان شان والا می آنحضرت صلی الله علیه و سلم که افضل
 رسل اولی العزم اند بوده باشد نگذاشته که با آنحضرت صلی الله علیه و سلم ارزانی
 نداشته چنانچه قاضی حیاض قدس سره باب ثانی قسم اول کتاب شفا را در ذکر
 محاسن و فضایل آنحضرت صلی الله علیه و سلم مدون و آن باب را با این عبارت عنوان
 نموده اند الباب الثانی فی تکمیل الله للمحاسن علیا و قراة جمیع الفضایل الدینییه
 و الدنیویه فیه تسقا پس تم ای که در سادوی آبخاب خلاص باب صلی الله علیه و سلم
 فضیلت و کمالاتی سوازن و موازی و صفات اتم انبیین باشد که آن فضیلت
 و کمالات برود در ذات قاضی الجود آنحضرت صلی الله علیه و سلم شرف نیافت
 باشد در خاطر هیچکس مومن ظهور نتواند کرد برای ظهور هر دو سادوی شیطان زندقه
 و بی ایمانی مشهود است در ویم ای که او سبحانه در شان آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 میفرماید و یم نعمته علیک و یم یم فرماید و کان فضل الله علیک علیما پس آن فضل
 و کمالات که این قایل آن را سادوی موازن و صفات اتم انبیین قرار داده خصال
 آن بسادوی فرض کرده خود وقت دای خود بر خویش در آنحضرت صلی الله علیه
 و سلم تجویز میکند آری از جمله نعم و افضال حضرت ذوالجلال است یا از آن جمیعست
 علی اثباتی تمخیل بودن آن معادل و مقابل و صفات اتم انبیین یا کسی بی عنوان
 مطلق تصور نیست محتوای هر چه بر آن نتواند کرد و علی الاول آن فضل و کمالات که هم
 پایه و صفات اتم انبیین است بلاشبده در ذات جانی جمیع حسنات آن فضل

مکانات علیه افضل الصلوات موجود خواهد بود و الا انقسام اوسبجنا داشتند خود را بر آن
حضرت عظیم بودن فضل اوسبجنا بر آنحضرت صلی الله علیه و سلم درست نخواهد بود و الیایان
بالله من ذلك نحو خطرات شیطانی بجز تکذیب آیات قرآنی است نسیموم اینکه اوسبجنا
سفر باید و آنک اعلی خلق عظیم و من جابر یعنی الله عنه ان النبی صلی الله علیه و سلم قال
ان الله بعثني تمام مکارم الاخلاق و کمال محاسن الانحال اذ آتیه کریمه غایت عظمت
خلق آنحضرت صلی الله علیه و سلم و از حدیث شریف بودن آنحضرت صلی الله علیه و سلم
ستمم جمیع مکارم اخلاق و کمال جمیع محاسن افعال ثابت است بچند آیه کریمه توصیف
خلق بعظمت بانکه موصوف و هفت که این تکیه برای تعظیم است و در حدیث شریف
اضافت مکارم و محاسن که هر دو جمع اند موی الاخلاق و الانحال که هر دو جمع محلی
باللام اند آمده افاده غایت عظمت خلق و عموم مکارم الاخلاق و محاسن الانحال
منور و ازین رو متحقق است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم جامع جمیع مکارم اخلاق
و محاسن افعال و تمام و کمال آنهاست و بیک فضل و کمال از جمله مکارم اخلاق
و محاسن افعال و شریف شیم و کرام خصال آچنان نیست که آنحضرت صلی الله
علیه و سلم با کمال و تمام آن موصوف نباشند حالای گویم که آن کمال که این متایل
بودن آن و مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم معادل و صف خاتم النبیین
و نبودن آن در آنحضرت صلی الله علیه و سلم تجویزی کنند با اقبیل صطفا و قربانی
است یا ازان قبیل نیست علی الاول آن کمال منحصر در رسالت و نبوت و در ولایت
بی نبوت است اگر آن کمال از باب نبوت و رسالت است معادل و صف خاتم
النبیین نمی تواند شد چه خاتم النبیین کمال نبوت و رسالت است بیک نبوت
رسالت که دارای تمام نبوت و رسالت باشد معادلت و موازنت ختم نبوت که عبارت
از کمال نبوت و رسالت است نمونند که در آن کمال ولایت بی نبوت است موافقت

آن با جمیع خاتم النبیین مقصور نیست و علی الثانی آن کمال اگر از جنس مکارم اخلاق
و محاسن افعال است بخود آن در آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم محقق نیست بوجود بودن
آن در آن حضرت صلی الله علیه و سلم با کمال و وجه ضرورت نیست و اگر از جنس مکارم اخلاق
و محاسن افعال نیست کمال نیست چه جای آنکه معادل و صفت خاتم النبیین باشد
چهارم آنکه کمال و فضل و شرف مخلوقات محصور است در قرب حضرت مخلوق سبحانه
و امر که بقرب حضرت او سبحانه تعلقی ندارد و فضل و شرف و کمال نیست و مراتب
فضل و کمال بحسب تفاوت مراتب قرب با هم متفاوت اند و علی اجناس و انواع
فضل و کمال مخلوقات نبوت و رسالت است و علی مراتب نبوت و رسالت حشتم
نبوت و رسالت است که عبارت است از کمال نبوت و رسالت پس هیچ کمال
از کمال آنکه مخلوقات و ماسوی الله را حاصل نتواند شد و در صورت بودن آن و رایی
نبوت معادل نبوت نتواند شد و در صورت بودنش و رایی رسالت معادل رسالت
نتواند شد و در صورت بودنش از باب نبوت و رسالت معادل ختم نبوت و رسالت
نتواند شد تویم امکان مخلوقی که خاتم النبیین نباشد و در آن کمال موجود باشد
که معادل و صفت خاتم النبیین باشد ناشی از جمل و نادانی و زندقه و بی ایمانی است
چهارم آنکه نبوت بخاتم النبیین همان نبی باشد که کمال نبوت و رسالت و محد و جات
عدالت و ختم مکارم اخلاق و محاسن افعال و جامع جمیع خصال فضل و کمال و دین
او ناسخ او این و شریعت او و بدلتا بقای جهان و رسالت او عام کافه انش جهان
و فیض هدایت او فایض بر جمیع انام و دین او کامل بلا اقطار و تفریط و غایت اقتصاد
و علی وجه انعام باشد و دین او الی یوم الدین شایع و ملت میضاتی و ظاهر و باطن
مطل و مشایع بود و در این معنی بحال کلام و تجلیش خشک و ادغام نیست حاصل نم
عموم هدایت جمیع و اخرج تفکیر من الظلمات الی النور و تهذیب خلق باجماع هدایت

و کما حسن افعال و کلام خلاق و شاعت حسنات و کف عن السيئات الی یوم النشور
از لوازم جمع مذکور است و موصوف آن بخوانی من من سنه حسنه فله اجر و اجر من عمل
بها الی یوم النشور بدین هدایت عامه و عنایت تامه از ایمان و اعمال صالحه و اتقائی
هر واحد از احاد و مؤمنین و مسلمین متقین و صالحین و شهدا و صدقین با امانت و خشاک
و با جور است و لهذا آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرموده اند انما اکثر الناس تبعای یوم
القیمة نیز فرموده اند الطمع ان اکون اعظم الانبياء اجرا یوم القیمة اذ اتمموا
انفعل آن کمال که این قایل ابدایی احتمال بودن آن در مسأله آنحضرت صلی الله
علیه و سلم معادل و مقابل جمع خاتم النبیین و بودن آن کمال در آنحضرت صلی الله
علیه و سلم نموده است یا چنین است که موصوف آن کمال رسالت و صاحب شریعت
سوره عامه با دوی ثقلین الی یوم النشور و متقی ثنوبات و اجر و ذکر باشد یا چنین
نیست علی الاطلاق آن کمال و جمع خاتم النبیین است که این قایل متخلع ذاتی
بودن آن در شخص مفروض المساوات تسلیم کرده است و علی الثانی تمثیل بودن
آن کمال معادل و مقابل جمع خاتم النبیین از صبیان و محتویین هم متصور نیست
اششتم اینکه آن کمال آیا شایسته منصب نبوت و رسالت است یا نه علی الثانی
معادل و جمع خاتم النبیین نتواند شد و علی الاول آیا آن کمال در کسی از انبیاء
و رسل گاهی بود یا نه اگر آن کمال در کسی از انبیاء و رسل علیه السلام بود و توهم
بودن آن کمال در آنحضرت صلی الله علیه و سلم با مقتضای بی ایسانی است ملایم
آن نبی صلی الله علیه و سلم عازم حال الانبیاء کلها و اجتماع فیاف و مخصصا
و متبعا و سیاتی انشاء الله العزیز مفضلا و اگر آن کمال که شایسته منصب نبوت
و رسالت است و یکیک نبی از انبیاء علیه السلام گاهی نبود و نیست و گاهی نخواهد بود
آن کمال از قبیل نیاب الاعمال است در جنس فضل و کمال و این تمثیل که رب علیه

در مایه و رسول علیه السلام را از ان کمال که با وصف خاتم النبیین سوا زن و عدیل است
مردم گذشته آن طبرائی که در بالاشی محض که شیخ بخدی و پیرانش آنها را مساوی
آنحضرت صلی الله علیه و سلم پنداشته نگاه داشته آن را از لا و با محض حدود داشته
است از فنون جنون است پس بادی این احتمال که خیال محال است با نقصانی
غایت خویش و ضلال برای انضلال حوام جمال است و این همه و بال اتبل و بخدی
و نیم المال است بستم درنگ آن شخص مفروض المساوات که موصوف کمال سوا زن و مساوی
وصف خاتم النبیین باشد بر تقدیر اسکانش و فرض وجودش یا نبی باشد یا نبی
نباشد اگر نبی نباشد محال است که مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم که در حد
از ان کمال دیگر سوائی نبوت باشند و اگر نبی باشد پس وجود او و صفت نبوت در زنی
آنحضرت صلی الله علیه و سلم و بعد آن مستلزم سلب صفت خاتم النبیین از ان حضرت
صلی الله علیه و سلم است حال آنکه بعد تسلیم اختصاص و صفت خاتم النبیین با آنحضرت
صلی الله علیه و سلم کلام است و گفتگو بعد تسلیم اقتناع ذاتی اشتراک آنست پس فرض
وجودش در زمان آنحضرت صلی الله علیه و سلم و بعد آنکه مستلزم خلاف قسم حضرت
است فرض نقیضین است مفروض محال و بر تقدیر وجود او قبل زمان آنحضرت
صلی الله علیه و سلم یا سوا یا بعد هزار کمال در فضل و شرف از پایه آنحضرت صلی الله
علیه و سلم فروتر خواهد بود و که نبوت او که اعلی کمالات او است بکمال رسیده غیر کمال
با کمال برابر نخواهد شد که در غیر کمال صد هزار و صفت باشد غیر کمال بر سه حال
غیر کمال است هشتم اینکه آنچه این قابل تجویزی است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم و آن
شخص مفروض المساوات در جمیع اصناف کمال سوائی و صفت خاتم النبیین که
محقق با آنحضرت صلی الله علیه و سلم است و سوائی آن و صفت معادل و صفت
خاتم النبیین که محقق با آن شخص مفروض المساوات باشد متشابه باشند

محض باطن است چه بسیار ای ارکانات محصه با حضرت صلی الله علیه و آله چنان هستند
که هرگز مشترک بین ایشان نخواهد شد و هیچکس مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم و آن
ارکانات نخواهد شد انا ان جمله است بهوت بودن آنحضرت صلی الله علیه و سلم سوی عالمین
کافه کما قال غریب قال لیکن عالمین پذیرا و قال صلی الله علیه و سلم و بعثت الی الخلق کافه
و ارسلت الی الخلق کافه این صفت صلی الله علیه و سلم مشترک بین ایشان نیست چه اگر دو کس
این صفت باشند و احد از آن هر دو داخل عموم عالمین عموم الخلق باشند پس هر دو از آن هر دو
انامت و یکی باشد و نه املا یعقل از جمله است بودن آنحضرت صلی الله علیه و سلم رحمة العالمین
و این صفت هم مشترک بین ایشان خواهد شد و از جمله است بودن آنحضرت صلی الله علیه و سلم
اول الخلق الله و بودن آنحضرت صلی الله علیه و سلم اول النبیین خلقا اول من فشق عنه
الارض و اول من یضیق من الصعقة و اول من یوزن له فی السجود و اول من یرث راسه
و اول من یخیر الله تعالی و اول شافع و اول شفیع و اول من یحک خلق الجنة و اول
من یقرع باب الجنة و اول من یفتح لاجنة و اول من یخیر علی الصراط این سیزده صفات
صلی الله علیه و سلم مشترک بین ایشان خواهد شد که اول اهل التفخیل صفات سوی هیفیه عموم
درین صفات است پس سبق بر صوف آن بر جمیع من عدا و مما اضعف الیه الاول
تکلی و ضروری است و قد سبق ما نقلنا من التوضیح و التتویج ان الاول لایکون
استعدا و اگر دیگری مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرض کرده شود آنحضرت
صلی الله علیه و سلم و عموم صفات الیه داخل باشد پس سبب این صفات از آنحضرت
صلی الله علیه و سلم لازم آید پس مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم درین صفات مشارک
آنحضرت صلی الله علیه و سلم نباشد فوجه مستلزم عدمه و انا ان جمله است بودن
آنحضرت صلی الله علیه و سلم نال و سبیل که آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرموده اند
فانما منه لا یبغی الا عبده من عباده و الله و ارجو ان اولی الامر و یتبعون محاسب

پسیدند الوسیله فرمودند اعلی ورجعتی الجنته لا یزالوا لعل واحد پس نبل وسیله کنیم شری
مگر برای یک بنده و نخواهد یافت آن را که یک مرد یعنی آنحضرت صلی الله علیه وسلم صلح
اشترک بین اثنین نیست و از آن جمله است قیام آنحضرت صلی الله علیه وسلم علی یمن ابنه
و علی یمن العرش مقام لا یقوی غیره فیبطه فی الاولین و الاخرین که سبب آنی عنقریب
انشاء الله العزیز و لهذا حضرت شیخ عبدالحق محدث دہلوی قدس سرہ و تکمیل الایمان
در اشعائی ذکر حدیث شفاعت کبری میفرماید خبر او را ایستادن در این مقام ممکن نباشد
و از آنجمله است بودن سایر انبیاء علیهم السلام در روز قیامت زیر لوای آنحضرت
صلی الله علیه وسلم که قال صلی الله علیه وسلم و یدعی لواء الحمد من بنی آدم فمن ہوا
الا تحت لوائی معلوم نیست کہ آن شخص مفروض المساءات طایفہ بخدیہ در اعتقاد
این طایفہ در صورت اسکان او بعد فرض وجودش در عصره قیامت خواهد بود یا نہ و علی
الاول یا تحت لوائی آنحضرت صلی الله علیه وسلم خواهد بود یا خود صاحب لواء خواهد بود
استکشاف اعتقاد این طایفہ درین باب توان کرد و از آن جمله است شفاعت
کبری کہ احادیث آنی عنقریب بنی آید من لاصحہ آن این است کہ آنحضرت صلی الله علیه
وسلم در روز قیامت طیار و طائر و سایر اولین و آخرین نامی شاد علی الله دہلوی شیخ
مشایخ این بخدیہ در قصیدہ یا نیمہ بآن احترام دارد و حدیث یقول لا ذعبا را الله
طیار فوغم اذا جاء یوم فیہ شیب الذوا یب چہا و الله کہ جمع مصاف است از جمع عموم
است و ظاهر است کہ این صفت ہم مشترک بین اثنین تواند شد و از ہر واحد از آن
اثنین طائر و ہر جمع من عداد من الاولین و الاخرین و من عباد الله باشند پس تقدیر
بودن ہر واحد از اثنین لمجد و طائر جمع من عداد ہر واحد از آن اثنین لمجد و طائر جمع
من عداد نباشد نہ تقدیر محال مگر شاید این بخدیہ باتباع شیخ بخدیہ با حدیث شفاعت
ایمان نہ آید نہ تقدیر شیخ مشایخ خود را از قبیل اکاذیب شعریہ شمار و از اہل است

بودن آنحضرت صلی الله علیه و سلم اکرم الاولین و الاخرین علی الله چه بر تقدیر بودن دیگری اکرم
الاولین و الاخرین علی الله آنحضرت صلی الله علیه و سلم اکرم الاولین و الاخرین علی الله و خداوند بود
پس مشارکت دیگری با آنحضرت صلی الله علیه و سلم در این صفت هم ممکن نیست و وجود مشارکت
آنحضرت صلی الله علیه و سلم در این صفت مستلزم عدم آنست فهو محال بالذات و از آنجمله است بودن آنحضرت
صلی الله علیه و سلم سید الناس یوم القيمة بر تقدیر بودن دیگری سید الناس یوم القيمة آنحضرت
صلی الله علیه و سلم سید الناس یوم القيمة تواند بود پس مشارکت دیگری با آنحضرت صلی الله علیه و سلم
در این صفت هم ممکن نیست و وجود مشارکت آنحضرت صلی الله علیه و سلم در این صفت مستلزم
عدم آنست فهو محال بالذات و از آنجمله است بودن آنحضرت صلی الله علیه و سلم
امام النبیین و صاحب شفاعت یوم القيمة بر تقدیر بودن دیگری امام النبیین
و صاحب شفاعت یوم القيمة آنحضرت صلی الله علیه و سلم در عموم النبیین که جمیع محال بالذات
است داخل باشند و امام النبیین و صاحب شفاعت نباشند و وجود مشارکت
آنحضرت صلی الله علیه و سلم در این صفت هم مستلزم عدم آنست فهو محال بالذات
و از آنجمله است بودن آنحضرت صلی الله علیه و سلم تمام کرام الاخلاق و کمال محاسن
الافعال بر تقدیر بودن دیگری تمام کرام الاخلاق و کمال محاسن الافعال آنحضرت
صلی الله علیه و سلم تمام کرام الاخلاق و کمال محاسن الافعال تواند بود که تمام تمام
و کمال کامل و تحصیل حاصل محال بالذات و غیره معقول است با جمیع صفات مذکوره
و دیگر آنچه بماند محض صفت خاتم النبیین صلی الله علیه و سلم است که این نیز نیست تحصیل بودن
مساوی معروض است آنحضرت صلی الله علیه و سلم در سایر کمالات و اختصاصات او
بکمال موازن و مساوی صفت خاتم النبیین که محض با آنحضرت صلی الله علیه و سلم است
نمی پذیرد و منافاتی و تضادی نیست این قابل اگر از انصاف آن حضرت
صلی الله علیه و سلم صفات مذکوره را کنار دارد و وقت اسلام از قیام خود بر آید و آن

باین اعتراف می نماید بیک از کیش نجدیت و اتباع شیخ نجدی برآید و اگر با وجود این
اعتراف تجویز مشارکت در این اوصاف و رانندگی از ابلت مخاطبت برافتد که
بجو تجویزی خدقم و نیز خواندند هر یکی از این صفات کمالی که وصف خاتم النبیین علیه السلام
فصل کلیست که محل مشارک بین ایشان نیست و بچگونگی تفصیل از تفصیلی که در دیگری
سوائی آنحضرت صلی الله علیه و سلم با اختصاص یا بلا اختصاص یافته شده اند یا یافته شوند
یا یافته تواند شدند نسبت به هر یکی از این صفات کمال فضایل جزئیة اند مساوی هیچکس
از این صفات نتوانند شدند و وجود مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم در یکی هم از این
صفات مستلزم عدم آن است و مشارک مذکور بعد از اجماع النقیضین است
فهمال بالذات اقول حال نظر تفصیلی در هر یا ثلث این قایل باید کرد قول او اکنون
بر سبیل تنزیل و تسلیم می گویم که در شخص مفروض المساوات وصف خاتمیت متعلق بالذات
است ترقی در مخالفت و خلاف است چه بعد تسلیم امتناع ذاتی و صفت خاتمیت در
شخص مفروض المساوات آن شخص را مفروض المساوات گفتن از آثار جنون است
که بر تقدیر نبودن آن شخص خاتم النبیین مساوی بودن او معنی ندارد و پس باین تسلیم
خرق مساوات است و اگر بنا بر مساوات او برابری احتمال اختصاص کما لے
مساوی وصف خاتم النبیین آن شخص است کمال این قول همان می شود که بعد از این گفته
است باین تقدیر این قول لغو و بیهوده است و قول او لیکن عالم ربانی تصریح کرده که کما لے
در جمیع کمالات ممکن و مقدور است بدان مانند که الهی تمام مشیتوی یوسف و زلیخا
خوانده می پرسید که زلیخا زن بود و یا مرد آیا دعوی شیخ نجدی که این قایل لقب عالم
ربانی با دلطف فرموده است این بوده که شخصی که مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم
و سلمنی امر من الاسرار و فی وجه من الوجوه باشد ممکن و مقدور است اگر همین دعوی
او است ظاهر است که هزاران هزار اشیا که مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم

در شکیست و وجود و دوامش نیست و در ایمان اند و نیز مشارکان آنحضرت صلی
الله علیه و سلم و ربوبت و رسالت موجود بوده اند در امکان و وجود و چه شکیست
چه ظاهراً است و شیخ نجفی تصریح نموده بدینکه برابر آنحضرت صلی الله علیه و سلم
عبادت است از فردانسانی که مشارک آنجناب باشد در ربوبیت و ادعای کمال
و ایمان آن دلیل بی آرد چنانکه بالا گذشت و آن دلیل در جمیع اوصاف کمال
آنحضرت صلی الله علیه و سلم جاری است و این قابل برای اتمام آن دلیل بسیار است
پایه حرکات مذبحی کرده است و اینها این مدبوس کم کرده بپوش ناحق کوش دعوی
و دلیل را فراموش ساخته و در آنجا رخصه دیگر انداخته است معلوم شد که این پلیدیهای
باین بلاوت نامشاید نظارت ناشی و سببی است بلاوت و نسیان خود را بر طاق
نسیان گذشته تحت افراد و بستان بر دیگران برده شتاین فروت بهوت خود
بستان نموده در خرافات افروخته لب به خرافات گشوده و قول او بالفرض اگر تقدیر
کلامش همین باشد پس از جمیع کمالات که یکسان مساوی در آن ممکن نباشد و البته
آن را نتوان گفت مستثنی است استثنای عقل خواهد بود و طرفه دیگری نیست چه دلیل
آورده شیخ نجفی که بالا مذکور شده است و این خاکپای بنجدیان برای اتمام آن
بسیار خال بر سر خود ریخته است در جمیع کمالات جاری است چه حاصل آن دلیل
این است که مشارکت در ربوبیت ممکن نیست و اتصاف با اوصاف مذکور نیست
بالنظر الی نفس الماریة ممکن نیست و الاتصاف آنحضرت صلی الله علیه و سلم هم
بآن اوصاف ممکن می بود و این کلام در همه اوصاف جاری است اگر کدامین کمال
بکدامین وجه مستثنی شد این دلیل همان کمال نقوض است بر تقدیر مستثنی بودن کمالی
از کمالات از کلیه عدم استماع اتصاف بآن بالنظر الی نفس الماریة دعوی
شیخ نجفی و دلیل استیجاب برکنده است و سعی این قابل در تمیز میان این

و مندا از دو حال خالی نیست آیا مستثنی شدن استثنای عقلی مخصوص و صفت حاتم
 انبیین است یا دیگر کمالات مختصه با حضرت صلی الله علیه و سلم که در وجه هشتم مذکور شده
 اند زیرا که آن کلیه مستثنی اند اول باطل است چه مبرهن شده است که آن کمالات
 هم عقلی هستند که این چنین نتوانند بود و مساوی آن حضرت صلی الله علیه و سلم در آن
 کمالات صدق اجتماع التقیضین و وجودش مستلزم عدم اوست پس استثنای
 آن کمالات هم از آن کلیه مفروض است و علی الثانی تحقق شد که مساوی آن حضرت
 صلی الله علیه و سلم در همه آن کمالات مختصه متفق بالذات است و هو المطلوب پس
 نجدیت مستحصل و دلیل شیخ نجدی باطل و نقل است از اینجا انکشاف یافت
 که توجیه قول شیخ نجدی بجهت آنکه در مساوی مفروض کمالاتی متفق می‌باشد و صفت
 خاتم النبیین یافته شود توجیه القول بما لا یرحمی به قاطبه است و قول باطلی مستثنی
 بودن و صفت خاتم النبیین از آن کلیه بنائاً بر جمیع اقسام و دلیل او را از
 پامی افکنده و علی الله المومنین القتال و قول او چنانکه کمالات جزئیة متشخصه بذات
 هر دو متساوی هستند اند زیرا که مراد کلیات آنهاست که در هر دو متساوی مشترک
 اند به شیخ نجدی و دلیل او حضرت تمام می‌رساند چه معنای دلیل او این است که چون
 اقصاف نفس با همیت بعضی در فردی ممکن باشد اقصاف نفس با همیت بهمان
 و صفت و افراد دیگر بالنظر الی نفس الذات تمیخ نتواند بود و اگر این کلیه صادق است
 اقصاف نفس با همیت کمالات جزئیة متشخصه بذات هر دو متساوی بالنظر الی
 نفس الذات تمیخ نتواند بود پس کمالات جزئیة متشخصه بذات هر دو متساوی
 از آن کلیه مستثنی نتوانند بود و اگر آن کلیه کاذب است دلیل شیخ نجدی ساقط
 است و در مقام کلیه عقیده از تخصیصات به بیان مراد کاری بر نمی آید و در حقیقت
 کلیه صادق این است که هر چه عقلی که صلح مشترک بین این دو نفس الا مر باشد

اقسام نفس با هیئت بآن وصف و فردی مستلزم اسکان اقصاف با هیئت بآن
 وصف و فرد و دیگر هم هست و چون کمالات جزئیة تشخصه بخصوصیات موصوفات
 صلح اشترک در این نیست آن کمالات داخل این کلیه نیست و چنان
 وصف خاتم النبیین و دیگر اوصاف مختصه آنحضرت صلی الله علیه و سلم که در وجه
 هشتم مذکور شده اند صلح اشترک در نفس الامر بین این نیست که سابق
 مراد پس مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم در آن کمالات متبوع بالذات است
 چنانکه مشارک شخص خاص در اوصاف جزئیة تشخصه بآن شخص متبوع بالذات است
 و قول او و چنانچه ذات مبارک و مقدس صلی الله علیه و سلم و علی آله و سلم از جمیع نبیین علیهم
 السلام در لفظ خاتم النبیین زیرا که لام برای استغراق است دلالت دارد
 بر اینکه بپایه و تا حال معنی خاتم النبیین نفی شده است خاتم النبیین عبارت است
 از واحد اخیر جماعت انبیاء علیهم السلام پس کسیکه از این جماعت گشته باشد واحد
 اخیر جماعت نخواهد بود و داخل بودن واحد اخیر در این جماعت ضروری است و جماعتی
 که ما در این آنحضرت صلی الله علیه و سلم نیست آنحضرت صلی الله علیه و سلم واحد اخیر
 این جماعت نیستند آنحضرت صلی الله علیه و سلم واحد اخیر جماعت جمیع انبیاء اند مثلاً
 واحد صد م خاتم مجموع صد است و اگر واحد صد م از مجموع صد گشتنی کرده شود
 بایه تواند دو نیمه واحد صد م واحد اخیر نود و نه نیست بلکه آن واحد اخیر مجموع صد
 خاتم مجموع صد است پس آنحضرت صلی الله علیه و سلم خاتم همه انبیاء علیهم السلام نه
 باین معنی که مجموع احاطه انبیا باین واحد احد یعنی آنحضرت صلی الله علیه و سلم تمام شد
 که قال صلی الله علیه و سلم و ختم بی النبیین و اگر آنحضرت را صلی الله علیه و سلم از ان مجموع
 گشته کنند آنحضرت صلی الله علیه و سلم واحد اخیر و خاتم جماعت که بعد استثنای
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم باقیانند نیستند خاتم جماعت باقیانده آن نبی است که قبل

آنحضرت صلی الله علیه وسلم را واسطه است لیکن آن نبی خاتم النبیین تواند بود زیرا که آن
نبی آخر همه انبیاست پس تشیی بودن آنحضرت صلی الله علیه وسلم از عموم النبیین
در خاتم النبیین معنی ندارد شاید این قایل قوم کرده که اگر آنحضرت صلی الله علیه وسلم
داخل عموم النبیین باشند و از ان مستثنی نباشند لازم آید که خاتم ذات خود باشند
منشار این قوم فاسد غایت غیاوت است خاتم جماعت اعا و متعدد و رومی باشد
که آن جماعت بیک واحد اخیر تمام شود آن واحد اخیر خاتم الجماعت است بودن کسی
واحد خاتم یک واحد معنی ندارد مثلاً اگر کسی گوید که آنحضرت صلی الله علیه وسلم خاتم
حضرت موسی علیه السلام اند از آن قول او معنی است بودن که این واحد واحد اخیر که
واحد معنی ندارد و واحد اخیر جماعت اعا و رومی باشد واحد با هو واحد و احسانی
و واحد اخیر نبی تواند بود پس آنحضرت صلی الله علیه وسلم داخل همه انبیاء اند و واحد
اخیر جماعت همه انبیاء استند داخل بودن آخر انبیاء در همه انبیاء و تا آخر انبیاء
عن جمیع عن عده من الانبیاء در معنی خاتم النبیین ما خود است کسیکه نبی نیست آخر الانبیاء
تواند بود و آن نبی که متاخر از سایر انبیاء نیست آخر الانبیاء نیست و انچه این
قایل گفته است که لام در النبیین برای استغراق است درست است فی الواقع
لام در النبیین برای استغراق است معنی خاتم النبیین آخر همه انبیاء است و کل
بودن آخر همه انبیاء در همه انبیاء ضروریست کسیکه نبی نیست آخر همه انبیاء نمیتواند بود
عجب این است که پیش ازین که این قایل تجویز تعدد خاتم النبیین کرده می گفت
که جایز است که دو نبی در یک زمان باشند و هر دو خاتم النبیین باشند بودن لام
النبیین برای استغراق از یادش رفته بود پس آن تجویز توانست دانست که
لام النبیین برای استغراق است معنی خاتم النبیین آخر همه انبیاء است و
پس هیچکس از ان دو نبی که در یک زمان باشند آخر همه انبیاء نمیتواند بود چنانچه سابق

مفضل آنکه شست سبحان الله این قایل با این غیاوت که معنی الفاظ درست نمی تواند
فهمید و در وفای علییه است اندازی کردن میزاهد و قولی را میگویم که ممکن است که در آن
مساوی دیگر یک کمال نقص بذات او قایم مقام و صفت متم یافته شود و سوسه
شیطانی است که بطلان آن آنرا بر وجه شتی مبرهن گشته این باید منسید معنی
خاتم النبیین نه انسته و قدر این و صفت که از اعلی کمالات و فضایل کلید است
نشاخته هر چهار و سوشه شیطانی در خاطرش خطور میکند هر زوی سر این تمام
النبیین و معنی است که محبت موصوف آن الی الخلق كافة و تلید شریعت و کمال
تمام رسیدن مقصد نبوت و رسالت بوجود فایض الجود او و شیوع فیض
هدایت او در جهت اقلیم و اقطار و امصار علی و الدهور و الاوصار و تقطین الی الیوم
القیام و استحقاق او با جور و مشوبات ایمان و سلام و اعمال صالحه و منین با نام علی
الحکود و اللوام و بودن ملت او ناسخ مطلق و ظهور دین او بر ادیان و اكمال او بر سجد
دین او را و اتمام او نعمت را بر او و بر امت او بر آن و صفت مترتب است اگر اینهمه
اسور بر معنی که این قابل اختصاص آن بساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم
بمسالت و صفت خاتم النبیین تجریده است مترتب اند آن و صفت و صفت
خاتم النبیین است که این قایل با اقتضای حماقت یا جهل مرکب یا بدوی نعمت
بر آن اطلاق این اسم نکنند و اگر این بجه اسور بر آن مترتب نیست تخفیل بودن
آن و صفت محلول و صفت خاتم النبیین یا با اقتضای غایت مفاہمت و تجویز
است یا از مبارزه و بدیشی یا از آثار و الیولیا قیاس مساوت آن و صفت با صفت
خاتم النبیین بر هر اندازی زید و بنده اندازی هر از غایت حماقت ناشی است
چه امور که بر تیر اندازی مترتب اند و امور که بر بنده اندازی مترتب اند با هم
متقارب اند اگر تیر اندازی را مساوی بنده اندازی شمارند معنی نیست بخلات

وصفت خاتم النبیین و وصفت دیگر که فرض کرده شود و بچنان قیاس و حضرت موصوف
 وصفت خاتم النبیین (صلی الله علیه وسلم) مساوی مفروض موصوف و صفت فرض کرده
 خود را بر عراب و بر اوزین که منافق آن هر دو وجهیه با هم متعارف اند بخلات مانحن فیهم
 اما بقسج و تخمین ایراد این جهان چنین بخطر مسا ولت خاتم المرسلین سید العالمین
 علیه افضل صلوات المصلین و انکی تسلیات المسلمین با مساوی فرض کرده
 خود مساوی تخمین یا مسا ولت عراب با اوزین که ذکر این بیایم در هر چه مقام از این حیوان
 لا یعقل از باب استحقاق و تمیز است کتفی از تخمین و تمیز است این اثر
 که ابله من بظنار و کفر من جهار است مسا ولت کدام و حیوان لا یعقل و نظیر مسا ولت
 حضرت عیدیم الماشل افضل الاماش من الاخرین والا و ایل علیه افضل الصلوات
 الفاضل با یک لاشی محض فرض کردن آن مساوی و معادل با وصفت بودن
 این نظیر قیاس مع الفارق بجه میانی می آورد و بر نفس دین و ایمان بجه میانی باکی ندارد
 و نه و بال تجدید است و سوال بعد از قبول او اگر گفته شود که بر این توجیه بر یک احتمال
 تساوی ثابت شد لاشی محض و هیچ است چه بلایل ساطعه بر این قاطعه میری گشته
 که بر هر یک احتمال تساوی کمال و مکن نیست بر جمیع احتمالات تساوی باطل و محال است خود
 آن محال که این قابل با بدای آن نموده است خیال محال است محسب تر این است که
 آن احتمال فرضی محض است این قابل اسکان آن احتمال چه ثابت نکرده و مسند
 بافتقار تلبیس از جانب مقرر محض احقران بی ثبوت تساوی بر آن احتمال و سوال
 می نماید بر تقدیر اسکان آن احتمال محال اسکان تساوی هست بی ثبوت آن و جواب
 بعد از قبول جوابش داده خواهد شد الی آخره از سوال نجف تر هست چه مقتدا ای
 این قابل که این قابل عقب عالم ربانی با دشیده هست خود تصریح نموده است
 باینکه مراد از برابر آن حضرت صلی الله علیه و سلم فرد انسانی است که مشارک آن حضرت

صلی الله علیه وسلم در اوست و در اوصاف کمال است و بکن بر هم باطل خود و میل
 آورده است پس ابدائی احتمال نایک و در فروی از افراد انسان که شاکت او با حضرت
 صلی الله علیه وسلم در وصف خاتم النبیین مستغ بالذات باشد کمال دیگر مساوی است
 خاتم النبیین یافته شود بکار آن نایکاری آید و آنچه بکار آمد است اثبات است
 شاکت مساوی مفروض با حضرت صلی الله علیه وسلم در وصف خاتم النبیین و دیگر
 اوصاف کمال منحصه بنات مقدمه آن افضل مکنات است صلی الله علیه وسلم
 و نیز در صورتیکه مقتدای این قایل می اسکای مساوی با حضرت صلی الله علیه وسلم
 در اوست و در اوصاف کمال است ابدائی احتمال وجود و صلی که معادل وصف
 خاتم النبیین تواند شد در مساوی مفروض او با سودی نمی دهد ابدائی احتمال
 می و کفایت نمی کند می را برای اثبات و دلش می باید که اول این معنی ثابت نماید
 که ظنی وصف معادل و معادل و وصف خاتم النبیین است بعد از آن اسکای
 وجودی وصف در مساوی مفروض خود با اثبات رساند و بعد آن با متعلق اوصاف
 آن حضرت صلی الله علیه وسلم آن وصف بمقابل اتم اوصاف مساوی مفروض
 او و وصف خاتم النبیین بر همین گشت مانده از جمله اثبات و معنی خود تواند
 بر آمد صرف این میوه و سرای که جایز است که در شخص مفروض المساوات کمال
 محقق بذات او قلام مقام وصف خاتم النبیین یافته نشود و برای می کافی
 نیست از اینها معلوم شد که بی ادب بی بصیر را بر ادب و آقاب منظر و هم نظم
 نیست و این بخانه عبرت و از قوانین علم غلات هم خبر نیست قال الخبیل
 الخبیل بادی گویم که کلام عالم بیانی علیه الرحمه چندی تو کرد و بنی ادبی او را
 جبرئیل داد و محمد گے برابر پیدا کرد و اسے تحمل است که مرا و تساوی و براری
 در شرف و عزت باشد و وجه و اسباب آنی در تساوی من مختلف باشند

این
 معنی
 است
 که
 در
 این
 کتاب
 مذکور
 است

چنانکه زید که متم نیک است و عمر که متم عسکر است و نزد پادشاه برودن و عزت بلور
 سید از ندیس می توان گفت که هر دو نزد پادشاه برابر و متساوی اند زیرا آنکه سبب هر دو
 و صفت و در هر دو موجودیت مختلف است پس ابطال اشتراک در سبب و وجه
 شرف و عزت چنانکه مترقی از تافعی خود می نماید با و جهانی است اقول ظاهر آنست
 این نه میان فرط جنون و جوش هویت است این بود از ده خود کلام خود را می نموده حاصل
 این قول همین است که جایز است که در دیگری وصفی یافته شود که آن وجه و سبب
 مساوات آن دیگر در شرف و عزت با آن حضرت صلی الله علیه و سلم باشد چنانکه
 در آنحضرت صلی الله علیه و سلم صفت خاتم النبیین مثلاً وجه سبب شرف و عزت
 است و همین حاصل کلام اولی اوست که بطلان آن انقاب و وجه دیده بهرین
 گشته و چون آنحضرت صلی الله علیه و سلم اکرم الاولین و الاخرین علی الله اند اگر
 مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در شرف و عزت عند الله و سبحانه ممکن
 باشد و وجودش مفضّل کرده شود یا آن مساوی اکرم الاولین و الاخرین علی الله باشد
 یا اکرم الاولین و الاخرین علی الله نباشد علی الثانی او در شرف و عزت عند الله
 سبحانه برابر آنحضرت صلی الله علیه و سلم نباشد پس وجود آن مستلزم عدم آن
 باشد فهو محال بالذات و علی الاول آنحضرت صلی الله علیه و سلم داخل عموم مفضل
 علیهم باشند و اکرم الاولین و الاخرین نباشند العباد باشد پس مساوی آن
 مساوی نباشند پس آن مساوی مساوی نباشد پس وجه مساوی در شرف
 و عزت عند الله سبحانه مستلزم عدم اوست فهو محال بالذات گر این قایل
 شاید از جوش سودای خود و برای ترویج روح معتدای خود بر انکار از نبودن
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم اکرم الاولین و الاخرین علی الله اقدام و جسارت
 و التماس هلاک و خسارت نماید و این محضت بمساوی مفروض خود ثابت کند

بر این تقدیر مساوی مساوی نتواند شد و علاوه بر این این است که آن وجوه
 و اسباب شرف و عزت که در متساوی من مختلف اند اوصاف کمال یا نعیان علی
 الهی آن اسباب و وجوه اسباب و وجوه شرف و عزت نتوانند بود و علی
 الاصل حسب تصریح مقتضای ایشان برای اثبات دعوی اثبات امکان مشارکت
 مساوی مفروض با و با آن حضرت صلی الله علیه و سلم در آن وجوه و اسباب کمال و صفات
 کمال اند و دردی است و ابطال اکثر آن بنائین برای بار غام افشا و وار غام
 انوشیروانش پس است قال اللّٰه علی الطاغی و نیز می توان گفت که حضرت
 تاتم النبیین حبیب رب العالمین صلی الله علیه و سلم چندی مساوی جنب
 شان تجلی نباشد مفضل خود است و بلکه افضل و اکمل از سایر انبیاء عظیم
 السلام اند علیه التقدیر الاجماع همچنین بعضی رسل از بعضی دیگر افضل اند بلکه اصل
 فضلنا بعضهم علی بعض الایة همچنین با و لو العزم افضل از خود اند و الاجماع ایضا
 و اتفاق لغت و عرف بر این است که مفضل نسبت بمفضل علیه مرتبه مساوات یا
 جایز شده بمرتبه زیادت فلزمی باشد و در این هم شک نیست که با وجود
 تفاضل فیما بین انبیاء و رسل عظیم السلام اختصاص بعضی بخصایص و بعضی دیگر
 بخواص دیگر متحقق است چنانچه در آدم علیه السلام سجده تلاوت و وجود بی توالت
 و ابوبکر مرتبه شرف و در حضرت ادبیس علیه السلام اجتماع نبوت و حکمت و سلطنت
 و دخول جنت در حیات دنیا و در نوح علیه السلام تحمل ایغای است تا نصد و نجاه
 سال در تبلیغ احکام الهی و غرق تمام روحی زمین در مقام استنجاب و ابقای
 نسل آدم توسط ایشان علیهما السلام و قصه ناره و پنج فرزند جگر گوشه خود در
 حضرت بر ابراهیم علیه السلام و علی بن ابی طالب پس اگر خصوص اسباب فضیلت
 و مساوات شرط باشد فی فضیلت از افضل لازم خواهد بود و مردم الا مشترک

و بود انحصار البریه فی فیض الهی حضرت مالک علی بن خضایل علیشانه بعد ذکر تفصیل
بگوید و چون در حدیث تفصیل علیه السلام در کتب تفصیل الرسل فی فیض الهی
بنسبیه علی ذلک و لازم باطل ثبوت التفاضل منقسم بالنص فاللزوم مثله پس
ثابت شد که نفی امکان مساوی بسبب عدم اشتراک در خصوص ذاتیت نبوی
بر ذیل از قاعده تفصیل است و نسبی از تفصیل پیش و بلکه کمالات کثرت
ثواب و قرب حضرت رب الارباب است که بخلاف ثواب است پس معتبر در تفاضل
و تساوی نمی بینی است پس غیروقت و وسعت قدرت کامله ممکن و مقدور الهی است
که هر مفضل را که در کمالات دیگر مفضل است یعنی در مساوی کثرت ثواب مفضل
است و در مساوی بلکه مفضل از مفضل با و گرداند و این مطلب بزرگ و مقصود
شترک مبینی ممکن التساوی اند و این معنی خود قدرت قدرت کامله واقع نشود زیرا که کلام
در وقوع نیست بلکه در امکان و تعلق قدرت کامله است چنانکه حدیث صحیح
بخاری دال است بر این معنی اقول حاصل تطویل لا طایل که این قابل جا بلی است
از دین و ایمان کشیده تلبیس است علیه برای اضطراب جلد و عوام در ضمن آن پوشیده
است این است که وجود مساوی بلکه اعلی از آن حضرت صل الله علیه و سلم در کثرت ثواب
و قرب حضرت رب الارباب ممکن است بلکه جمله مومنین در این فضل مساوی آن حضرت
صلی الله علیه و سلم بلکه اعلی از آن جناب درین باب توانمند شد که اشتراک دیگری
در خصوص ذاتیت انبیا ممکن نباشد زیرا که کثرت ثواب و غریت قرب منوط
بفضل الهی است بلائی نیل آن قابلیت مشروط نیست در این معنی جمله مومنان
ممكن التساوی نظر قدرت الهی اند و تساوی واقع نشود و کلام در وقوع نیست
کلام در امکان و مقدوریت است هذا خلاصه کلام و نشاء بهی و مساوی شیطان
غایت الحاد و بی ایمانی و نهایت جمل و نادانی است بچند وجه و جواهر بلکه ازین

که مصلحت التیام کار شیخ نجفی برنی آید برای اثبات دعوی او و اتمام دلیل
 او اثبات مکان مشارکت دیگر افراد انسانی با حضرت صلی الله علیه و سلم در جمع
 خاتم النبیین و دیگر اوصاف که این مختص آنحضرت صلی الله علیه و سلم نزدی است اذین
 گشوی خارج از بحث کارش برنی آید و گره از کار فرو بستاش بی کشاید یا این
 سودا و دجست شیخ نجفی مفت بر باد رفت و کارش بر نامرغ آید نشد سیر و
 سودائی خام شده نهایت کارایی است که این نجفی از غایت شد و اتباع شیخ
 نجفی برای استخفاف عثمان و اولا آنحضرت صلی الله علیه و سلم بلکه سایه نجفیا علیه السلام
 بجز از مساوات جمله نبیین که فساد با غلط فسوق و فجار باشد مجبور باشند با حضرت
 و آنحضرت علیه و سلم اصولات و تسلیمات در مراتب قرب و درجات ثواب
 بلکه اعلی بودن آنان با آنحضرت و آنان حضرات علیه و سلم السلام در این باب
 قایل شده و در یکی نماید و در پرده ده آهنگ استخفاف مرائی و هم آهنگ
 شیخ نجفی بوده بنوائی مخالف نوائی او میوه میسراید و بسا از او ظن عبور یافت
 نموده دیگری بنزاید و در تشبیه و دگرایی بر بانی ناپاک خود بعضی انتساب طلب
 آنجناب می آید تا پرده از روی آهنگ زشت او نکشاید تا باین تعلیس بکشد
 و حوام نماید که آنچه می گوید بیان عقیده اسلام است نه بقصد استخفاف ارجح
 التعلیل علیه و سلم و اسلام وجه دوم اینکه عقیده مومنین است که او
 بجهان فرجیده بغض عظیم و رحمت تامه و آنحضرت را صلی الله علیه و سلم از جمله مکتب
 برگزیده و باخصی درجات قرب در فی در دنیا و عقبی و اعلی مراتب اجور و شوبلت
 در نشان از آنکه ممکن و افروز بانی درجات و ذیل آن ثوابات ممکن بوده است
 آنحضرت را صلی الله علیه و سلم اختصاص بخشید و باقتضای غایت محبت و عنایت
 و عظم مراتب فضل و محبت آنهمان انوت کمال و صفات عز و جلال و شرف و جمال

یا آنحضرت صلی الله علیه و سلم که است فرمود که آن نعوت و صفات محفل اشتراک بین ثنّین
 نتوانند بود و مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم در آن نعوت و صفات غیر محتمله
 اشتراک بین ثنّین مصداق اجتماع المتیقنین است و بحکم مرتبه و در شرف و بحکم
 درجه ثواب و قرب و زلف که ممکن بلای آن ممکن باشد آنچنان نیست که آنحضرت صلی
 الله علیه و سلم نایل آن یا نایل اعلی از آن نباشند و بعد تسلیم بودن آنحضرت صلی
 الله علیه و سلم نایل قسّی مراتب ثواب و قرب و زلف و توصیف بآن نعوت و صفات
 علیاً قول با مکان فوز دیگری بآن مراتب قصوی و اتصاف دیگری بآن صفات
 دیگری قول با مکان تمتعات ذاتی است و بر تقدیر نایل دیگری بآنها مراتب و اتصاف
 دیگری بآن صفات نمی بماند نعوت و صفات از ذات آن سرور و کمالات علیّه افضل
 الصلوات ضروری است پس چه زیاده مکان مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم در مثل آن
 درجات و اتصاف بآن صفات بی جور و سلب آنها از ذات آن نفس کمالات علیّه
 افضل التیمات امکان ندارد و بی جور و سلب آن درجات و صفات از آن حضرت
 صلی الله علیه و سلم نیز چه زیاده مکان مساوی و مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 ممکن نیست که برای تقدیر شاکت و مساوات معنی ندارد و هرگاه که مشارکت
 و مساوی ممکن نشد اعلی اعلی بالاتفاق است چه این قابل خودی گوید که مفصل
 مرتبه مساوات را جایز شده بر مرتبه زیادت فایز باشد پس چون جایز شدن مرتبه
 مساوات جایز نباشد فایز شدن بر مرتبه زیادت بطریق اولی جایز نخواهد بود اما
 بیان اینکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم با قسّی درجات قرب و زلفی قدر و اعلی اجور
 و ثوابات را جایز نماند بنزدی از آن این است که اگر سبحانه میفرماید و نافت دل
 عکاک قاب تو سین او ادنی قال این عباس یعنی الله عزّه و جود محمد و نافت دل می دهد
 و نافت دل الله عزّه هو الرب و نامن محمد نافت دل الیه ای نزل الیه صلی الله علیه و سلم

وعن الحسن البصري عن دناي بن الربيع عن عبد الله بن محمد بن علي بن عبد الله عليه وسلم قتلى ضرب من
 قتلاه ما شامان يريدون قدرته عظمت قال ابن عباس رضي الله عنه هو الذي قتله ما قتله
 مقدم وهو خراي فيه تقدم وما خراي بالرفق الحمد لله عليه وسلم عليه المعراج فجلس
 عليه ثم رفع فذا من ربه قال صلى الله عليه وسلم فارقني جبرئيل وانطلقت من الاحصوات
 وصحت كلام بلي وعن انس بن مالك عن جبرئيل الى صدره المنقش وذا الجبار رب
 العزة قتلى ما بالجبار فكان منه ابي من سيد الابرار قاب قوسين او ادنى فادنى اليه
 ما شاء وادنى اليه خمسين صلاة ثم خفض حتى قال يا محمد بن الحسن ويا خسران لا يبدل
 القول بلدي وعن ابن ابي عمير عن ابن عباس رضي الله عنه قال قال جبرئيل
 عننا ادناه ربه منه حتى كان من كتاب قوسين وعن ابن عباس رضي الله عنه صلى الله
 عليه وسلم في قوله ما قتله قال فارقني جبرئيل فانطلقت الاحصوات حتى صممت كلام
 بلي وهو يقول ليس دارك يا محمد ادنى ادنى وعن ابن عباس رضي الله عنه انه
 ابي محمد صلى الله عليه وسلم طه ابي الله سبحانه بعينه وبه قال انس وعكرمة والريح
 وروى حماد بن علقمة عن ابي العباس عن ابن عباس رضي الله عنه انه راى الفواكه
 مرتين وذكر ابن اسحاق ان ابن عمر رضي الله عنهما ارسل الى ابن عباس رضي الله عنه يسأله عن ابي محمد
 ووجه قتله ثم والاشهر من ابن عباس رضي الله عنه راي ربه بعينه وروى ذلك عنه من
 طرق وروى الحاكم والنسائي والطبراني ان ابن عباس قال ان الله شخص موسى
 باللام وابلهم بالهمزة محمد بالروية وعنه انه قال لا كذب الفواكه ما راى قال نعم ما اعتقد قلب
 محمد طلات ما راى بصره قال بن شريح الشافعي رحمه الله لما قال النودى عند اكثر العلما
 انه ما عني رايه ليلة الاسراء وروى عبد الله بن الحارث قال اجتمع ابي
 عباس وكعب فقال ابن عباس ان الله توأما ثم نقول ان محمد ابي ربه مرتين فكل كعب
 حتى راعوا الجبال وقال ابن الله قسم روتة وكما بين محمد وموسى فكيف يبي دراهم محمد

بقلمه روی نقلی این عباس کعبه فساد منشی فکر حتی جاویدة البیاض فقال ابن عباس ان بنو امیة
تقول ان محمد راوی ربه فقال کعب ان الله قسم روثه وکلامه من محمد وروی فکلمه موسی
فرمن وراه محمد فرمن وبن سعاد من ابنی صلی الله علیه وسلم قال وایت دلی و ذکر کلمه
فقال یا محمد فتمتعهم الملائکة علی قلت انت اعلم یا رب مرعی قال فوضع کفه و فی
روایت یدیه من کفنی فوجدت بره یزید من شری و فی روایتی قد وجدت بره انا طهر من شری
فقلت ما فی السمار والارض و فی الروایت الثانیة فقبل لی کل شیء و حرقت ما فی السمار
والارض ثم کاذبه الاله و کذبت لک ذی ابراهیم ملکوت السموات والارض الحمد لک
وکل عبد للرزاق ان الحسن ای البصری کان یحلف بالله لقد رای محمد ربه و حکاه
ابو عمر عن مکرمة وکل بعض المتکلمین بالله ذی هب عن ابن مسعود وکل ای اسحاق صاحب
المنازی ان حران سأل بابا بریة علی رابی محمد ربه قال نعم وکل الغفاش عن احمد بن
حنبل انه قال انما اتوا بحديث ابن عباس یحید راه و حتی اقطع نفسی انفس احمد وکل
جماعة ای احمد بن حنبل عن ابیه انه قال راه و عن عطاردی قوله المشرح کک حدیک
قال شرح صدره و لرویه و شرح صدره موسی فکلام و قال الشیخ ابو الحسن الاشعری
و جامعین محابیه انه ای ابنی صلی الله علیه وسلم لای الصدیر و معنی طسه و قال ای الشیخ
الاشعری کل آیتا و تمایزی من الانبیاء علیهم السلام فتداوی تخلفا نیتا صلی الله علیه وسلم
وخص من منزه تفضیل الرویه و فی حدیث الاسرار انه صلی الله علیه وسلم لای موسی فی
السید السابغ ثم صلی الله علیه وسلم فوق ذلک بالاسیر الا الله فقال یما عن ان یوسف
علی احمد فی تلمیذین فی حدیث الاسرار عن روایت مالک بن انس عن محمد بن صلی الله علیه
وسلم قال فلما جاء وزنه منی موسی کل فزودی ما یکیک قال رب هذا ظلم بعثت بعدی
یوسف من امة البعثة اکثر ما یدخل من امتی و فی احادیث الشافعی عن ابن عباس
رضی الله عنه صلی الله علیه وسلم یوضع ثلاثین یا ربنا برکلسون علیها و یجعی شری لا یس

عليه قايماين يدري اني منتصبا فيقول الله تبارك وتعالى ما تريد ان تمنع باسك فاقول
يا رب اجل حسابهم فيدمي بهم فاحسبون قنهم من يدخل الجنة برحمة ومنهم من يدخل الجنة
بشفاعتي واما زال اشفع حتى اهل سكاك ارجال قد امرهم الى النار حتى ان خازن الجنة
يقول يا محمد ما ركت انضبط ربك في اسك من غيرة عن نفس ان رسول الله صلى الله عليه
عليه وسلم قال يا ابا اول من تخلق الارض من محبة ولا فخر وانما سيد الناس يوم القيمة
فروسي وادار الحمد يوم القيمة انا اول من يفتح رايحة ولا فخر قاي فانه بخله الجنة فيقال
من بنا فاقول محمد فيفتح لي فيمضي لي الجبار لقالي فانه ساجدا ومن غيرة خيا تون اي الامان
والا فخر من محمد فيشفع فيعزب الصبر لا يفرود اواسم كالبرق ثم كالريح ويطرد الله الرجال
ويحكم على الصبر فيقول الله سلم سلم حتى يحترق الناس وذكر اخوه محمد اذ اوفى رواية الى هريرة
فاكون اول من يحضر في ابن مسعود رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
اني اقيم المقام المحمود فيل واما هو قال ذلك يوم نزل الله تبارك وتعالى على كرسية
فيستط كما تيط ارجل الجنة يد من قضا بقدره وبولسعد من اساء ولا فخر ويحاربكم حفاة عراة
عرا فيكون اول من يركب ابراهيم يقول الله تعالى يا كسوف خيل فيمضي برطين حفاة من رباط
الجنة ثم كس على اثره ثم اقوم من بين الله مقاما فيضطني فياللون ولا فخر ومن الى هريرة
رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال فاكس طرد من اجل الجنة ثم اقوم من بين اخرس
ليس احد من الخلايق يقوم بذلك المقام غيري ومن ابن مسعود رضي الله عنه صلى الله عليه
وسلم انه ابي المقام المحمود فيامر من بين العرش مقاما لا يقوم غيره فيضطني فياللون ولا فخر
ومن عبد الله بن عمرو بن العاص انه سمع النبي صلى الله عليه وسلم يقول يا ابا عبد الله
فقد اوتيت من صلواتي فانه من صلواتي على مرة صلى الله عليه وسلم صلوات الله
الوسيلة فاما من رة لا يفتي الا لعبه من عباد الله وادبوا ان يكون انا هو ومن الى هريرة
عن النبي صلى الله عليه وسلم قال صلوات الله لي الوسيلة قالوا يا رسول الله ما الوسيلة قال

بقلبه روی نقلی ابن عباس کعبه فساد من بشی کبر متی با و تیه الجبال فقال ابن عباس انما بنوهم
تقول ان محمد امی ربه فقال کعب ان الله قسم روتیه و کلامه من محمد و موسی فکلم موسی
فر من و راه محمد من من سعاد من ابنی صلی الله علیه و سلم قلایه وایت دلی و ذکر کلمه
فقال یا محمد قسم الله لا املی قلت انت اعلم یا رب من قال فوضع کفه و فی
روایت یدیه بین یمنی فوجدت بره امین شری و فی روایتی که و جدت بره انا طاهر من شری
فقلت ما فی السماء و الارض و فی بار و ایتیه انشایه فقبل لی کل شیء و حرقت ما فی السماء
و الارض ثم کما هذه الآية و کذا لک ذری ابرهیم ملکوت السموات و الارض الحمد لله
و علی عبد الرزاق ان الحسن ای بالبصری کان یحلف بالله لقد رای محمد ربه و حکاه
ابو جریر عن عكرمة و علی بعض المتكلمين قال المذهب عن ابن مسعود و علی ای اسحاق صاحب
المغازی ان جریران سأل یا باهریة فی ما فی محمد ربه قال نعم و علی النعاش عن احمد ابن
حنبل انه قال انما قول بحديث ابن عباس جئنا به راحة فی القبع ففعل فی نفس احد کل
جدا الله ای احمد ای حنبل ای بیه انه قال راه و من خطابه فی قوله الم بشرح کف حدیک
قال شرح صدره و لرویت و شرح صدره و موسی الکلام و قال الشيخ ابو الحسن الاشری
و ما حین میجاب انه ای ابنی صلی الله علیه و سلم طای احمد صبره و حتی طای و قال ای الشيخ
الاشری کل بآیت و تماینی من الانبیاء علیهم السلام ففدا و فی شکیبانی صلی الله علیه و سلم
و خص من منین تفضیل الرویت و فی حدیث الاسرار انه صلی الله علیه و سلم طای موسی فی
السماء السابعة ثم علی صلی الله علیه و سلم فوق فلک بالاصیل الا الله فقال لما عن ان یفتح
علی احمد فی المصیین فی حدیث الاسرار و فی روایتی که ای صبره و حتی صلی الله علیه
و سلم قال فلما جاوزت منی موسی فی فودی ما لیک قال رب بذناکم بعثت بعدی
یخرج من ان الجنة اکثر مما یخرج من امی و فی احادیث الشافعیة عن ابن عباس
رضی الله عنه و صلی الله علیه و سلم یوضع ملائکة من انبیا ربنا برکبسون علیما و یسقی منی لاجل

لعافی الترمذی والداری انا کرم الاولین والاخرین ولا نکرکذا ذکره الیچی وکانه ذهب همه
 الی ان اللام فی الاولین والاخرین الخمس والاربعین بشره والاظهر ان اللام للاستفراق
 واما کرم احکامی بالاتفاق طایفه بخلاف المفترقه وارباب الشقاق وسید ولد
 آدم بحديث الترمذی انا سید ولد آدم یوم القيمة وسیدی لواحمد ولا فخر وامن نبی
 یومئذ آدم فمن دونه الا تحت لوائی وانا اول من یشیق عند الارض ولا فخر وفضل العالم
 منزله عند الله ای مرتبه وکانت واعلاهم درجه وادفعهم قرینه وایزیم زلفی ای تقر باواکثرهم
 حاکمونه حبیب رب العالمین انتهى واما لکنه مساوی مشارک استجاب ظلالی باب
 در درجه قرب و ثواب متمتع بالذات هست فاولا ایزوجه که اگر مساوی و مشارک کور
 ممکن باشد بعد فرض وجودش یا اول من یشیق الارض عن حجته باشد یا نه اگر باشد
 مساوی نباشد پس مساوی باشد و نباشد فهو مصداق اجتماع النقیضین و اگر
 باشد آنحضرت صلی الله علیه وسلم اول من یشیق الارض عن حجته نباشند پس بالزوم
 مفروض مسلم آنحضرت مساوی او نباشند پس او مساوی باشد و مساوی نباشد
 فهو مصداق اجتماع النقیضین و وجودش بر تقدیر مستلزم عدم اوست فهو محال
 بالذات و ثانیا از لکنه او بعد فرض وجودش اگر سید الناس باشد آنحضرت صلی الله
 علیه وسلم در عموم الناس داخل باشند و سید الناس نباشند العیاذ بالله پس
 مساوی او نباشند پس آن مساوی مساوی نباشد فهو مصداق
 اجتماع النقیضین و اگر سید الناس نباشد مساوی نباشند پس مساوی
 باشد و مساوی نباشد فهو مصداق اجتماع النقیضین و علی تقدیرین وجوده مستلزم
 لعدم فهو محال بالذات و ثالثا از لکنه اگر او محال لواحمد یوم القيمة نباشد مساوی
 نباشد و اگر باشد آنحضرت صلی الله علیه وسلم تحت لوائی او باشند و داخل عموم
 من یواه و من دونه باشد پس با وجود لزوم خلاف مسلم مفروض مساوی او نباشد

اهل الجنة في الجنة وانا اول من يدخل وانا اول من يخرج وانا اول من يصلي الله عليه وسلم
 اكثر الناس تحيا يوم القيمة انا اول من يخرج باب الجنة وقال صلى الله عليه وسلم انا سيد
 ولده آدم يوم القيمة ولا غيرة ولا غيرة ولا غيرة ولا غيرة ولا غيرة ولا غيرة ولا غيرة ولا غيرة
 وانا اول من ينشق عنه الارض ولا غيرة وانا اول من شافع واول شفيع وقال صلى الله
 عليه وسلم انا وانا جيب الله ولا غيرة وانا اول من يصلي الله عليه وسلم انا اول من يصلي الله عليه وسلم
 غيرة وانا اول شافع واول شفيع ولا غيرة وانا اول من يركب خلق الجنة فيفتح الله
 لي في الدنيا يوم القيمة ولا غيرة وانا اول من يصلي الله عليه وسلم وانا اول من يصلي الله عليه وسلم
 صلى الله عليه وسلم انا اول من يصلي الله عليه وسلم انا اول من يصلي الله عليه وسلم انا اول من يصلي الله عليه وسلم
 لا غيرة وقال صلى الله عليه وسلم انا اول الناس غروا اذا اجشوا وانا اول من اذا وقفا
 وانا اول من اذا اجشوا وانا اول من اذا اجشوا وانا اول من اذا اجشوا وانا اول من اذا اجشوا
 بيدي وانا اول من اذا اجشوا وانا اول من اذا اجشوا وانا اول من اذا اجشوا وانا اول من اذا اجشوا
 فيقول بخارن من مات قال قل محمد فيقول بك امرت لا ارفع لاحد قبلك جنتك
 صلى الله عليه وسلم انا سيد الناس يوم القيمة وانا اول من يصلي الله عليه وسلم انا اول من يصلي الله عليه وسلم
 والآخرين وذكر حديث الشفاعة على ما ياتي ان شاء الله تعالى قال في الشفاعة يوم القيمة
 في الدنيا ويوم القيمة لكن اشارة الى السلام لانفراد بالسوء والشفاعة دون غيره
 اولهم فكان سيدنا محمد وآل بيته من البشر لم يراعهم احد في ذلك الا دعاؤه وجاه
 من صلى الله عليه وسلم كما قال تعالى لمن الملك اليوم بعد الواحد القهار والمملك
 تعالى في الدنيا والآخرة مكن في الآخرة انقطعت دوى المؤمنين لذلك في الدنيا
 وكذلك بجملة الناس في الشفاعة فكان سيدنا محمد وآل بيته من البشر لم يراعهم احد في ذلك
 انتمى وقال في الشفاعة كثر من خلافت في ان صلى الله عليه وسلم اكرم من البشر

در درجات قرب و ثواب نتواند بود قالساوی مساوی پس مساوی و الا علی اعلیٰ لیس
باعتی فما معصداقا اجتماع التقيضين و وجودها مستلزم لعدمها فما محالان بالذات
و بوجه آخر مساوی یا اعلیٰ یا از آنحضرت صلی الله علیه و سلم در درجات قرب و ثواب ممکن
باشد بر تقدیر وجودش یا مضبوط و اولین و آخرین در مقام قرب و ثواب باشد یا نه
علی بالذات مساوی مساوی و اعلیٰ اعلیٰ نتواند بود و اما معصداقا اجتماع التقيضين
و وجودها مستلزم لعدمها فما محالان بالذات و علی الاول آنحضرت صلی الله علیه
و سلم عموم اولین و آخرین داخل و از جمله غایبین بود باشند العیاذ بالله پس مضبوط
سایر اولین و آخرین نباشند نیزم شکوف المفروض المسلم فیما شق یا غیر محال
بالذات چه بر این شق عدم انصاف آنحضرت صلی الله علیه و سلم باین صفت بر تقدیر
انصاف آنحضرت صلی الله علیه و سلم باین صفت لازم است و عدم اشئی علی تقدیر
وجوده محال بالذات و بوجه آخر آنحضرت صلی الله علیه و سلم موصوف اند بقیام عن
یمن العرش بمقام بیس احد من الخلاق یقوم ذلک المقام غیره کما رواه ابو هریره
رضی الله عنه پس اگر مساوی یا اعلیٰ یا از آنحضرت صلی الله علیه و سلم در درجات قرب
و ثواب ممکن باشد بر تقدیر وجودش یا موصوف بقیام آن مقام باشد یا نه علی التکلیف
مساوی مساوی و اعلیٰ اعلیٰ نتواند بود و اما محالان بالذات و علی الاول لایکون
ذلک المقام الذی لیس احد من الخلاق یقوم غیره صلی الله علیه و سلم ذلک المقام
الذی لیس احد من الخلاق یقوم غیره صلی الله علیه و سلم و بدین سلب الشی عن نعم
فمومحال بالذات مگر شاید آن مساوی و اعلیٰ بر تقدیر وجودش داخل عموم احد
من الخلاق نزد این تا فهم بی ایمان نباشد و ثانیاً از آنکه آنحضرت صلی الله علیه
و سلم صاحب منزلتی اند که نمی بسزد مگر برای یک بنده از بندگان خدا تعالی
کما رواه محمد بن عبد الله بن عمرو بن العاص رضی الله عنهما و اعلیٰ یا از آنحضرت

صلی الله علیه وسلم ممکن باشد بر تقدیر وجودش آن منزلت که بزرگ باشد بدگری نمی سازد
یا سزاوار برای آنحضرت صلی الله علیه وسلم است نه برای آن مساوی یا اعلی بر این تقدیر آن
مساوی مساوی و آن اعلی نمی تواند بود و نه مصداق اجتماع التفضیلین و وجوده مستلزم
لعدمه فهو محال بالذات یا سزاوار برای آن مساوی یا اعلی است برای آنحضرت صلی
الله علیه وسلم الحیاة و الذل و هذا خلف چه کلام بعد وضع و تسلیم بودن آنحضرت صلی الله
علیه وسلم صاحب آن منزلت است و اگر این قابل پان را مسلم نمی دارد و ازین انکار
می آید در این مقامها او کلام نیست در مقام کلام با نصاری و یهود با او هم گفتگو خواهد
بود و با اینهمه بر این تقدیر هم امکان مساوات که مدعای این قابل تصور نمی تواند
بست و بوجه آخر وسیله برترین درجات جنت است که برادران یا برتر ازان هیچکس
در جبهه جنت نیست کما قال صلی الله علیه وسلم فی وصفها اعلی درجه فی الجنة و اعلی اهل
التفضیل است و صفات است سوی نکره و نکره که اهل التفضیل سوی آن صفات
باشد عام مستغرق می باشد و آن اهل التفضیل با قاده تفضیل موصوفش بر جمیع
ما عداها ما اجمعت الیه می کنند پس اگر مساوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم یا اعلی
در درجات قرب و ثواب ممکن باشد بر تقدیر وجودش درجه او در قرب و ثواب یا
مساوی وسیله باشد یا اعلی ازان و این هر دو احتمال باطل است چه سبب اول از
سایر درجات است یا کمتر از وسیله باشد پس نایل آن درجه کمتر مساوی نایل وسیله
که آنحضرت اند صلی الله علیه وسلم یا اعلی ازان تواند بود پس مساوی مساوی و اعلی نمی
تواند بود و حاصل که ثبوت نیل درجه اعلی بدگری بی سلب نیل آن از آنحضرت صلی الله
علیه وسلم ممکن نیست و بوجه آخر چون آنحضرت صلی الله علیه وسلم نائل آن درجه علیا هستند
که نائل آن نیست مگر کبر و اگر مساوی یا اعلی از آنحضرت صلی الله علیه وسلم در قرب و
ثواب ممکن باشد بر تقدیر وجودش اگر نائل آن درجه باشد مساوی مساوی و اعلی

اعلیٰ نتواند بود و اگر نایل آن درجه باشد آنحضرت صلی الله علیه و سلم نایل باشد چه باشد
فیلزم خلافت المسلم المفروض و هذا بر این تقدیر مساوات ممکن نیست با جمله مشترک
آن درجه اعلیٰ که نمی‌سزد و مگر برای یک بنده و نایل آن نیست مگر کمر و میان دو کس
و تساوی دو کس در آن درجه ممکن نیست این قایل تساوی و تشارک جمله موافق و آن
درجه و شیخ او تساوی کرد و اما آن درجه که نمی‌سزد و مگر برای یک بنده و نایل آن نیست
مگر یک مرد که آن بنده و آخر متعین است یعنی آنحضرت صلی الله علیه و سلم تجرید میکنند لکن
است تمام ایمان و همین است عقیده این میراثان و تا سعادتی که پیشیده نیست که ثواب
و ثواب کسیکه بطفیل او دیگران قایل بقرب و ثواب شوند نسبت بقرب و ثواب کسیکه
چنین نباشد زاید و افزون است و قرب کسیکه بطفیل او اکثر کسان مقرب و ثواب
شود از قرب و ثواب کسیکه کمتر از بطفیل او بقرب و ثواب رسند ازید و اکثر است
و آنحضرت صلی الله علیه و سلم اکثر الناس تبعایوم اقیمه اند که سابق و کما قال صلی الله
علیه و سلم ما من نبی من الانبیاء الا قد اعلیٰ ما شکله من علیه البشر و اما کان لک
تیمت و حیاء اوی الله الی فار جوان اکثر هم تا بحایوم اقیمه قال صلی الله علیه و سلم
انا اول شیخ فی النجده لم یصدق فی من الانبیاء ما صدقت و ان من الانبیاء نبیا
ما صدقه من الله الا بجل و احسن ظاهر است که ثواب و قرب آنحضرت صلی الله
علیه و سلم از قرب و ثواب من عدا و افزون تر است و لهذا قال صلی الله علیه و سلم طمع ان
اكون اعظم الانبیاء اجر ایوم اقیمه پس اگر مساوی آنحضرت در قرب و ثواب یا اعلیٰ
نمکن باشد بر تقدیر وجودش یا او اکثر الناس تبعایوم اقیمه باشد یا نه علی الشافی
مساوی مساوی و اعلیٰ اعلیٰ نتواند بود و علی الاول آنحضرت صلی الله علیه و سلم
اکثر الناس تبعایوم اقیمه نباشد و فیلزم خلافت المسلم المفروض حاصل اینست که
وصف اکثر الناس تبعایوم که لزوم و صفت اکثر الناس قریب و ثواب است صالح اکثر

بین زمین نیست کالادوصات المذکور و سابقا و عاشره ازینکه اوصاف مختصه آنحضرت
صلی الله علیه وسلم از باب قرب و ثواب که صدر بیاورد اندر اول من مشیق عند الارض
و اول شافع و اول شفع و اول من یحرق الجنة و اول من یقرع باب الجنة و اول
من یتبع له الجنة صلح اشتراک بین آئین نیستند پس مساوی آنحضرت صلی الله علیه
وسلم و این اوصاف محال است و هرگاه مساوی محال است اعلی اولی بالاعتناء
است چنان قابل احترام دارد که مفضل نسبت بمفضل علیه مرتبه مساوات را
جایز شده بر مرتبه زیادت قایمی باشد و حاوی عشر ازینکه سید ولد آدم و صاحب
لواء المحر و بدون آدم علیه السلام زمین سوا هفت لوا به و امام النبیین و اکرم الاولین
والآخرین صلی الله علیه و اوصاف آنحضرت صلی الله علیه وسلم اند صانع اشتراک بین
آئین نیستند پس مساوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم و این اوصاف مختصه متعلق
بالذات است و اعلی اولی بالاستناع است تجوز اینکه در میان کسان مساوی
و مشارک آنحضرت صلی الله علیه وسلم و این اوصاف باشند چنانکه شیخ نجفی
گفته و تجوز اینکه هیچ مؤمنین و این اوصاف که مراتب قرب و ثواب اند مساوی
آنحضرت صلی الله علیه وسلم بلکه اعلی از آنحضرت صلی الله علیه وسلم باشند بی جنون
مطبق یا الحاد و محقق از کسی ممکن نیست این گول ببول از نقد زانو است فمید که جمیع
مؤمنین سید الناس یوم القيمة قایم مقامی که در آن خبر یکس قایم نخواهد بود و اول
و آخر و غلبه آنکس خواهند کرد و نایل درجه اعلی که بجز یک کس برای دیگری سزد
و بجز یک کس دیگری نایل آن نخواهد بود و اکثر الناس تبعا یوم القيمة اول من یقرع
باب الجنة و حامل لوائی که آدم و من سوا هفت آن باشند و اول من مشیق عند الارض
و اول شافع و اول شفع و اول من یحرق الجنة و امام النبیین و حصه و صاحب
شفاعتهم اول الناس خروجا و باضوا و قایم اذ اوقدوا و خطیبهم اذ انصتوا و یقیمهم

اذا ايسر او بشد هم اذا ايسر و كالمطلب خازن جنت بين خطاب يكلمت لا استخ
لاحد قبلك واكرم الاولين والاخرين على الله چنان توانند شده بستی که اول تصویران
بیان می کرد بعد از ان در پی اثبات اسکان آن می افتاد ان شاء الله العزیز و فیتر نقضی
در اقوالش زیاده ازین کشف ضناج و فطایح او نموده می شود و هر چند در بیان این
مطالب تکرار مل بود قوع آمد لکن را تم را در تکریر تقریر حسد و توان داشت که کار
بایلیدی تافسی بیدنی افتاده لهذا تسبیلا علی فباوته و الحاده و قطعاً لفساد و لاده
الطباب و تکریر و داده و هر ثالث اینکه از جمله درجات قرب و ثواب که او سبحانه
بفضل عظیم خود آنحضرت صلی الله علیه و سلم را بان اختصاص بخشیده است شفاعت
کبری است قال حذیقه رضی الله عنه کج الله الناس فی صمید واحد خیر من ستم المرائی
یعنی بصر حفاة حراة کما خلقوا سکونا لا حکم نفس الا باذنه فینادی محمد المحدث و فی
روایة انس و ابی برة رضی الله عنهما و غیر تلک کج الله الاولین و الاخرین یوم القيمة
فتقولون فیقولون لو استشفعنا الی ربنا و تدنو لشمس فیصلح الناس من الغم الا یطیعون
ولا یطیعون فیقولون الا تنظرون من شفعکم فیا تون آدم فیقولون انت ابو کبر و خلقک
الله یدیه و فتح فیکمن روحه فاسکنک جنة و ابجدک لک و ملک اسما کل شی
اشفع لاجد ربک حتی یریکنا من مکاننا الا ترى ما نحن فیه فیقول ان بنی غضب الیوم غضبنا
یمض قبله مثله و لا یمض بعد مثله و نانی عن الشجرة فخصیت نفسی نفسی فاقبوا الی
غیری اذا هو الی فوج فیا تون تو ما فیقولون انت اول الرسل الی اهل الارض و ما کل
جده فکما الا ترى ما نحن فیه الا ترى ما لکننا الا تشفع لنا الی ربک فیقول ان بنی غضب
الیوم غضبنا لم یغضب قبله مثله و لا یمض بعد مثله نفسی نفسی قال فی روایة انس
و زکریا علیه السلام انی اصاب سواد رجلیه علی فی روایة ابی برة و قد کانت فی شجرة و حوا
علی قمی اذا هو الی غیری اذا هو الی ابراهیم فانه خلیل الله تعالی فیا تون ابراهیم

فيقولون يا نبي الله وخليفه من اهل الارض اشفع لنا الى ربك الاتري ما نحن فيقول
 ان ربى غضب اليوم غضبا فذكر شركه وذكركم ككلمات كذب من نفسي نفسي است لما وليكن
 عليكم موسى فانه كلم الله في رواية فانه بعد ما جاء الله التوريه وكلمه وقربه بخيا قال
 فيا تون موسى فيقول است لما وذكركم خليفته التي اصاب وذكركم النفس نفسي نفسي
 عليكم موسى فانه روح الله كلمه فيا تون موسى فيقول است لما وليكن عليكم محمد وعمره الله
 ما تقدم وما اخر قال في فاقول يا نبي الله فاطلق فاستاذن الى ربى فيوزن لي فاقا
 راجعه وخصت ساجدا في رواية فالى تحت العرش فاخر ساجدا في رواية ناقوم من
 يد يديه فاحمد الله ما اقد علمها الا ان لم ينسبها الله تعالى في رواية فيصيح الله
 على من سمعه حسن الشار عليه شيئا لم يتحمل احد قبل وقال في رواية الى هرقه
 فيقال يا محمد ارفع راسك لتضع فاهه راسك فافزع راسك فاقول يا رب استنى حتى
 فيقول يا ولى من استنى حساب عليه من الباب الايمن من الابواب الجده وم شكار
 الناس الى موسى فذلك من الابواب ولم يذكر في رواية انس في الفصل و قال
 كما فيهم اخر ساجدا فيقال لي يا محمد ارفع راسك وقل سبع لك واشفع تشفع واسأ
 تسه فاقول يا رب استنى حتى فيقال فاطلق من كان في حبه مشغال حبه من برقه او ميت
 من اولى فانه فاطلق فافزع راسك الى ربى فاحمد الله فذكر كل ما اطل وقال فيه
 مشغال حبه من رسل قل فافزع راسك وقل سبع لك واشفع تشفع واسأ
 مشغال حبه من رسل قل فافزع راسك وقل سبع لك واشفع تشفع واسأ
 تسه فاقول يا رب استنى حتى فيقال فاطلق من كان في حبه مشغال حبه من برقه او ميت
 من اولى فانه فاطلق فافزع راسك الى ربى فاحمد الله فذكر كل ما اطل وقال فيه
 مشغال حبه من رسل قل فافزع راسك وقل سبع لك واشفع تشفع واسأ
 مشغال حبه من رسل قل فافزع راسك وقل سبع لك واشفع تشفع واسأ

يقول لا شفع يوم القيمة لا كثر من في الارض من تجر وجر وفي الصبحين من انس يحبس
الموتون يوم القيمة حتى يبعوا بذلك فيقولون لو استشفعنا الى ربنا فيرجنا من مكاننا
فياتون آدم فيقولون انت آدم ابوالناس الحديث وفيما عنه قال قال رسول
الله صلى الله عليه وسلم اذا كان يوم القيمة ماج الناس بعضهم في بعض فياتون آدم
فيقولون شفع الى ربك فيقول لست لما الحديث حضرت شيخ عبدالحق محدث دهلوي
قدس سره ذكر في الايمان خلاصة اين احاديث ما ترجمه به فارسي بيان نموده اند
اياد عبارت تكميل الايمان براي افاده كسانكه سواد عربيت ندارند مناسب
مي نمايد قال قدس سره اول كسيكه تقيا بشفاعت كند محمد رسول الله
صلى الله عليه وسلم خواهد بود و فرقا ظاهر شود كه او را در درگاه خداوندی چه قدر
جاه و عزت بوده است روز روز او است و جاه و جاه او است اللهم بجاه
محمد اخضر لنا و تمار طالمان چون از شدت هول موقع بجان آرند و حيران
شوند و بطلب شفيع برآيند تا دروايشان را در مان كنند و زو آدم صفي الله
روند و گويند كه توان آدمي كه پدرت ام او مياني و پرور كارت بدست خود
پيدا كرد و در بشت برنت جا داد و سجود ملائكه گردانيد و اسماء تمامه اش
تواخوت شفاعت كن كه اما كفت روزي در شيش آمده است آدم صفي الله
عليه السلام گويد كه ايستادن در اين مقام و دم زدن در اين حضرت حد من
نيست از من بهتر آن شرمندگي كه اكل شجره كرده بودم و در فرمان الهی براه خطا
رفته از خاطر من زفته است اين كار كه از نوح برآيد ليس آدم عليه السلام حواله نوح
عليه السلام كنند و ايشان زو نوح عليه السلام بروند و نوح بابر ايم عليه السلام
و ابراهيم موسي عليه السلام و موسي عيسي عليه السلام تمام اين رسل اولو العزم صلوات
الله و سلامه عليهم جميعا شرمند زلات خود باشند و مجلس از دشت اين مقام

قدم پیش تواند نهاد و در خاتمه حضرت محمد پیکر سید بریل شمع روز عشر و کرم بخطاب
لیفعلک الله ما تقدم من ذنبک و ما تأخر است بآیند و عرض حال خود نمایند پس
وی بر خیزد و منسراج برده جلال نماید و در مقام محمود که در دنیا شایسته کرده
بود یعنی آن جنگ ربک مقام محمود و خبر او را ایستادن در این مقام ممکن نباشد
بایستد و سجده در رود و حکم شود که کسرا از سجده بردارد و هر چه خواهی بخوان و هر چه
گویی بگو پس کسرا از سجده بردارد و بزیانیکه در آنوقت آموزندش پروردگار خود را
حمد و ثنا گوید قسمی از عاصیان را به بخشاید باز سجده رود و قسمی دیگر را شفاعت
کند و از سجده ثالثه که سر بردارد تمامه گنهاران را به بخشاید پس بقی مانده الا
آنکه قرآن بخود او حکم کرده است یعنی کافران و منکران این مضمون حدیثی است که
در صحیح بخاری و مسلم مذکور است و ازینجا خود ظاهر شد که گناهان همه را وی در خواهد
و احتیاج شفاعت دیگری نماند مگر آنکه گویند که این مخصوص باست وی باشد
یا دیگران را شفاعت و حضرت وی بود و در او حضرت حق و الله اعلم و در حدیث
دیگر آمده است که بعد شفاعت آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم کسی نماند جز
کسانی که در ایشان خبر لا اله الا الله ذکره نیکی نبود و سراسر حصیت و گناه باشد
پس باذن شفاعت ایشان در خواهد زد و نگاه رب العزت حکم آید که امی محمد را بنا
حناصگان من اند ایشان من خود بخود شفاعت کنم و از آتش دوزخ ایشان را
برآورم و باطله و زرد ز محمد است و جای جای اوست و مقام مقام اوست
و سخن سخن اوست و همان است و دیگران به طفیلی اند که در قرآن خطاب شده بود
و اسونند بطیک ربک فرمندی ترا ای محب من دای محبوب من دای مطلب کن
و ای بنده خالص من چندان نعمت ویم و رحمت کنه که رهنی شوی ازین تا هیچ آرزو
در دل تو نشیند ای محمد چه کس رضائی من می طلبند و من رضائی تو نخواهم کلام

قدسی کلیم مطہرون رضائی وانا اللہ رضاک یا محمد ویصلی اللہ علیہ وسلم گویند که من بعدی
 نشوم تا یک یک ما انما متکوننا مزی وده بخشی انتی بالقافه قال فی الشفا بعد ذکر
 احادیث الشفاعه ففقه رستم من اختلاف هذه الاثار ان شفاعه صلی اللہ علیہ وسلم
 مقامه المحمود من اول الشفاعات الی آخره من بعد من یتمتع الناس للمشرقة تصفیة بهم المنابر
 یصلح منهم العرق والشمس والوقوف ببلوغه وذلک قبل الحساب فی شفعه حیث ان لا یخاف ان
 من الموقفت ثم یوضع الصراط ویحاسب الناس کما جاء فی الحدیث من بان الی بریة وحقه
 وذلک الحدیث الحق فی شفعه فی تعیل من لا حساب علیه من است الی الجنة کما تقدم الی الله
 ثم یشفع فیمن وجب علیه العذاب وذلک النار حتم سبب فیضا الاحادیث الشیعة
 ثم من قال لا اله الا الله ویس هذا السواء انتی وخال کفیض شفاعات کبری
 کما و سبحانه ان حضرت صلی اللہ علیہ وسلم بالفضل غدا رجعت بحویت وجاه ووجاهت
 باسمه بان اختصاص فی شفعه است بین شد ما لا یسکون که آیا این بخدی بخدی بن علی
 علیهم السلام مساوات جمله مومنین با حضرت صلی اللہ علیہ وسلم بلکه اعلی خود من جو مومنین
 از حضرت صلی اللہ علیہ وسلم در قرب و ثواب تجویز میکنند با اختصاص مومنون باین مقام
 با حضرت صلی اللہ علیہ وسلم ایمان دارد یا نه علی بالثانی در اینجا با و گفتگو نیست جائیه
 بل هو و نصاری و غیرهم از منکران نبوت آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم گفتگو خواهد شد
 باین بخدی هم گفتگو در میان خواهد آمد علی بالاول اگر این بخدی این شفاعات را اعلی
 درجات قرب و ثواب نمیداند استحقاق مخاطبت و اعلیت مجازت ندارد و اگر این
 شفاعات را اعلی درجات قرب و ثواب میداند صورت حصول ترسان این شفاعات
 بجهت مومنین را اول تصور کنند و میان نماید که بر تقدیر حصول این شفاعات بجهت مومنین
 مجوس کدام کس خواهد شد چنانکه در حدیث حسن المومنون آمده در مومنون بهرسان صادق
 خواهد آمد فیصلح الناس من الغم الا یطیقون ولا یحتملون یا پر معنی خواهد بود و شفاع

کدام کس خواهد کرد و کدام کس شفع کد ام کس خواهد شد و کسانیکه بر آنها حساب است
 کدام کسان خواهند بود چه ظاهر است که برای تقدیر جمله مومنین خود صاحب شفاعت
 کبری برای تعمیل احوال آنان در جنّت شفاعت خواهند کرد و گاه انان خواهند بود و
 چنان کسانیکه شفاعت از عذاب وارهند و از دوزخ بیرون آیند کفار خواهند بود
 و نیز انان تقدیر جمله مومنین ملاذ و لمجا محکک الیه جمله مومنین متقی و قتلح و کشف غم
 بود و مساوات جمله مومنین با حضرت صلی الله علیه و سلم در درجات شفاعت بی آنکه
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم ملاذ و لمجا سائر مومنین بلکه سائر اولین و آخرین اند و سائر
 مومنین سائر اولین و آخرین در ستگاری خود از خدا یه وقت علاج باستشفاع از آنحضرت صلی
 الله علیه و سلم ملاذ و لمجا جمله مومنین بلکه جمله اولین و آخرین در ستگاری خودشان
 از خدا یه وقت باشند و چنانکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم برای تعمیل من و لاحنا
 طیبی الجنت و مومن و حب علیه العذاب و اخرج من دخل النار شفاعت خواهند
 فرمود و شفاعت بکتاب صلی الله علیه و سلم در باب قبول خواهد شد جمله مومنین
 شافع جمله مومنین خواهند باشند و شفاعت جمله مومنین در حق جمله مومنین مقبول باشد
 متصور نیست این یکدی را بعد بیان صورت حصول درجه شفاعت کبری جمله مومنین
 که جمیع انهم از کسی بجز چون طبق متصور نیست باید که اسکان آن باجنات رسانند
 بلکه تسلیم اقصاف آنحضرت صلی الله علیه و سلم شفاعت کبری قول با اسکان بخش
 یک کس دیگر هم شفاعت کبری از کسی که اولی هم دارد متصور نیست چه اگر کسی دیگر
 از اولین و آخرین تصدّ شفاعت کبری شود آنحضرت صلی الله علیه و سلم ملاذ و لمجا
 سائر مومنین و سائر اولین و آخرین اول کسی که شفاعت کند نباشد و سائر مومنین سائر
 اولین و آخرین در ستگاری از خدا یه وقت و دخول جنت و ملائی از عذاب است و در دوزخ و علاج
 باستشفاع از آنحضرت صلی الله علیه و سلم نباشند نیز هم خلاص مسلم الغرض و هم اهلان مساوات لازم آمد چه

بر این تقدیر آنحضرت صلی الله علیه و سلم شصت باین صفات تواند بود چه جای آنکه مع
سایه شصت باین صفات باشند ظاهر این بخدی باین احادیث ایمان بخند
حق داد باین است که شریخی سه صورت اختراع کرده یک صورت را شفاعت
و جاهت و صورت دوم را شفاعت محبت و صورت سوم را شفاعت بالاذن
نام نهاده است و آن هر سه صورت و حقیقت شفاعت نیست و حقیقت آن
تکلیف یا قضای الحاد است چنانکه استاد و تحقیق الفتوی تفصیل مذکور نموده
و چه رایع اینکه مصطفی و برگزیده خدای عز و جل بنده را بنسبت و رسالت بی آنکه
او سبحانه آن بنده را بمنزله قرب و جاهت و درجه رفیع ثبوت از دیگر بندگان
فوق امتیاز و اختصاص بخشید ممکن نیست و از اجلی بدیهیات است که غیر نبی و غیر رسول
در قرب و ثواب برابر نبی و رسول یا برتر از نبی و رسول نمی تواند بود و الا ثبوت عدم
نبوت رسالت عدم رسالت یکسان و برابر باشد و ثبوت و رسالت محض لغو و بیکار
و اختصاص بنده ثبوت و اختصاص بنده رسالت سق و عیب باشد محض فرمودن
او سبحانه آن بنده را بنسبت محض فرمودن او سبحانه آن بنده را بدرجه خاص باز
قرب و ثواب است و محض فرمودن او سبحانه بنده را بر رسالت محض فرمودن
او سبحانه آن بنده را بمنزله از قرب و درجه از ثواب است که آن منزلت و آن
درجه غیر نبی و رسول حاصل نتواند شد پس غیر نبی یا نبی و غیر رسول یا رسول و بر
غیر الوالو العزم یا بر الوالو العزم در درجه قرب و ثواب برابر نتواند شد فضل رسل
الوالو العزم بر غیر الوالو العزم و فضل مسلمین بر غیر مسلمین و فضل نبی بر غیر نبی در قرب و
ثواب از ضروریات آن مناسب است و سلب آن فضل در قوت سلب آن
منصب است تجویز ساق و است جسد یومنین کونفاق و محار
باشند با انبیاء مسلمین و رسل الوالو العزم خصوصاً با فضل رسل الوالو العزم با تجویز

افضلیت جمله مومنین از آنحضرت علیهم السلام در قرب و ثواب غایت غزابت و
 عظالت است و منشاء آن فرط جهالت بجلالت منصب نبوت و رسالت است
 بر تقدیر بجزویر قول بصحبت انبیا علیهم السلام و فی جمعت از غیر انبیا الغر و الاطهار است
 و چون آنسجانه بفضل و رحمت خود بخوانی و کان فضل الله علیک عظیما و تم نعمته علیک
 و اما المطلب هناك یا محمد و لسوف یعطیک ربک فصرحنی آنحضرت صلی الله علیه و سلم را
 از جمله مکنات برگزیده بر سایر انبیا و رسل و سایر مکنات فضل کلی بخشیده نبوت و
 رسالت را که اعلی درجات فضایل مکنه مکنات است بوجود و باجود آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم با تمام و اکمال رسانیده و قصر نبوت را بذات کامل بالصفات آن فضل
 مکنات علیه فضل الصلوات تمام و کامل گردانیده که قال صلی الله علیه و سلم شی و شل
 الانبیا و کثل قصر حسن نبیانه ترک منه موضع لبسته الحدیث و بحث تا وصال آن
 حضرت صلی الله علیه و سلم اکمال دین نموده و تمام نعمت فرموده که قال عز من قائل
 الیوم اکملت لکم دینکم و اتممت علیکم نعمتی و آنحضرت را بار رسالت الی الخلق کافه
 که قال غیر محده و لیكون للعالمین نذیرا و ما قال صلی الله علیه و سلم و ارسلت الی
 الخلق کافه بر سایر انبیا و رسل و ملائکه و من سواهم و ما سواهم جمیعاً فضل کلی که است
 فرموده و حاجی حضرت امام غیر صادق رضی الله عنه بعد روایت حدیث اسیر غیر بکار
 اکمل الله الحمد الشرف علی اهل السموات الارض و من ابن عباس رضی الله عنان الله فضل محمد
 صلی الله علیه و سلم علی اهل السموات الارض و انبیا و صلوات الله علیهم اجمعین و بعد از آن حضرت صلوات
 و محاسن فضل را تکمیل و اتمام رسانیده که قال صلی الله علیه و سلم ان الله یغنی لی تمام
 ما کرم الاخلاق و کمال محاسن الافعال و قال صلی الله علیه و سلم طمع ان کون غلام الانبیاء اجرا
 یوم البیت و فی معنی ظاهر است که اختصاص و سجاده آنحضرت را صلی الله علیه و سلم بار رسالت الی الخلق
 که نه نفس بر ملائکه و انبیا و علیهم السلام و غیرهم و اما نبوت و رسالت و اما مال دین

و تمام نعمت بوجود فایض الوجود آن حضرت صلی الله علیه وسلم بدون آنحضرت صلی الله علیه وسلم اکثر الناس اتباعا و احکم الانبیاء ابراهیم القیصر و رتوت اختصاص او سبحانه آنحضرت صلی الله علیه وسلم باطنی درجات قرب و اقصى مراتب ثواب است و اگر مساوات بود فساق و فجاریه بین در عین انصاف باشد تا نحای فسق و اقلظ وجود نوربان آن حضرت صلی الله علیه وسلم با افضل بودن آنها از آن حضرت صلی الله علیه وسلم در قرب ثواب جایز باشد چنانکه عقیده این قابل است رسالت عامه الی الخلق كافة و فتم و اکمال نبوت و رسالت و اکمال دین تمام نعمت و تمم مکارم اطلاق و تکمیل محاسن افعال بیشتر آنحضرت صلی الله علیه وسلم و کثرت اجماع و اظہار آنحضرت صلی الله علیه وسلم نسبت باجور انبیاء طیبهم السلام و کثرت و اشرف و افضل گردانیدن او سبحانه آنحضرت صلی الله علیه وسلم بر سایر اهل سموات و ارض بعض لغو و سفه و بحث باشد البتة ان الله من ذلك و تجوز این قابل کمال رسالت با کمال نبوت برابر بلکه کمال نبوت

از کمال رسالت متبریز شد این مذکره طالع دانشی از غایت فساد و اعتقاد است و عند این قول سخن خرافات قول باسکان اجتماع منافیات و تضادات است وجه خامس آنکه کوشش عقاید نسبی گوید و لا یبلغ ولی درجه الانبیاء مخصوصون ماسنون من غیره انما تمیز مکرسون بالوحی و شهادة الملک مامورون بتلیغ الاحکام و ارشاد الا نام بعد الانصاف بکلمات الاولیاء فما نقل عن بعض الکرامیة من جواز کون الولی افضل من اتی کفر و ضلال بالحد و جهالة اتی و در شرح فقه اکبری گوید و منها ان الولی لا یبلغ درجة البنی لان الانبیاء مخصوصون ماسنون من خوف النجاسة مکرسون بالوحی اتی فی المناسم و بمشاهدة الملک مکرام مامورون بتلیغ الاحکام و ارشاد الا نام بعد الانصاف بکلمات الاولیاء العظام فما نقل عن بعض الکرامیة من جواز کون الولی افضل من اتی کفر و ضلالة و الحد و جهالة اتی این قابل با تمسای و بسعت ظرف و فرخی و حمله

بران چنانچه که اسید از تجویز طهر غولی بدرجه نبی و تجویز فضل ولی بر نبی کمال برده اند
 قناعت و الکفا نکردند تجویز مساوات جمله فساق و فجار مومنین گوشتناهی فی الغسق
 و الفجر باشند در صحن انصاف است کمال فسق و فجور با افضل الانبیاء و المرسلین
 صلوات الله علیه وعلیهم بلکه تجویز افضل بودن بر فساق و فجار از مومنین ازا بجناب
 در درجات قرب و ثواب اعتقاد می کنند و این ماکمال دین و ایمان می پسنداد
 همچو اعتقاد از دستنجب نیست چنان مدتی با مکان انصاف او سبحانه جسمی
 نقایض و قبیح و فواحش و بیہ صفات حوادث قابل شده بتدقیق نظر بران دلایل
 آورده است که ازان انصاف او سبحانه جمیع نقایص و قبیح و فواحش و افعال
 او جمیع باعداء من الممكنات و المستغنیات در مرتبه ذات احدیه مقدسه و امکان
 عدم او سبحانه و امکان وجود شریک الباری لازم می آید که امر سابقا پس از
 قول بخوان از فضیلت هر فساق و هر فاجر بر افضل الرسل علیه افضل الصلوات
 او را چه پاک توان بود چه سادس آنکه این قابل و خواصه تا شان او که اتبع
 شیخ نجدی اند و خود شیخ نجدی با آنحضرت صلی الله علیه و سلم استغنی بقونا علی درجات
 قرب و ثواب میدانند یا نه علی الاول مساوی یا اعلی الا آنحضرت صلی الله علیه و سلم در قرب
 ثواب ممکن تواند بود چه بر این تقدیر درجه قرب و ثواب آنحضرت صلی الله علیه و سلم از دیگر
 همه درجات قرب و ثواب اعلی است و در صورت بودن که این درجه دیگر مساوی آن
 یا اعلی از آن آن اعلی درجات تواند بود و در خلقت و علی الا فی لازم است که این بجزایان
 اعتقاد کنند که درجه آنحضرت صلی الله علیه و سلم در قرب و ثواب از درجات غیر متناهیست
 فراتر است و اگر سبحانه بایک زمره است و کان افضل الله علیک عظیماً و تیم نعمت
 علیک و مسون علیک ربک فرضی و کلم یطلبون رضائی و انی اطلب رضاک یا
 محمد آنحضرت و صلی الله علیه و سلم با وجه و غایت محبت از فضل عظیم تمام است و عظم

معرضی که کرامت فرمودن دیگر درجات علی که از درجه آنحضرت صلی الله علیه و سلم برتر اند باشد
مردم داشت و آنحضرت صلی الله علیه و سلم بسبب تنگ ظرفی و پست بنی درجه که از درجه
غیر فناءیه فرودست می رهنی شده و از اعلی درجه که فعل تفخیل مضاف موسی بنحو عام
است با آنکه آن درجه از درجات غیر فناءیه فرودست است دل خود را خوش کرد و بر این تقدیر
این بنده یان ما ازین افتادگی نیست این افتادگی محض الحاد و بیهوشی است البیاض الله من
ذلک و چه سالی که این بنده یان با تقنائی سوره اعتقاد جنبش باطن بجهت عرضی که
انشاء الله العزیز و نظر فیضی در این قول ایمانی بآن غایب رفت و باین اثبات امکان
مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم را اوصاف کمال افتاده و حیل اجزائی خود را تمسک
بجوم قدرت الکی قرار داده اند چون این قایل بر این می متنبه شد که بعضی اوصاف کمال
پس خاتم النبیین صالح کشته شد و این نیست تا مساوات در آن ممکن باشد اول
برای تحریف معنی خاتم النبیین است و پانزده حرکات بدو می کرد چون از آن دست و
پانزده نش بجز دست بر سر زدن کاری بر تمام از دوی امکان مساوات در هیچ
اوصاف در گذرشته بدو می امکان مساوات در قریب و ثواب که درجات آن از
جنس ملائکین و کت و لا اذن محبت و لا نظری قلب بشر است تشبیه کرده بآن
حیل معنی جوم قدرت الکی را تمسک گردانیده چون بدلائل قاطعه بر این ماطه اتمتع
ذاتی مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم و اعلی از آن حضرت صلی الله علیه و سلم در درجه
قریب و ثواب هم برین شد این گمرازان مونی این برابری می توانند رفت و حسیه
اینها را سا منقطع و مساوی و نهایتی که منقطع است چه خود این قایل بعد هم شمول
قدرت الکی بعضی ممکنات را بچو صفات الکی معترف شده است چه جائی تمناست
ذاتیه و اندرین صورت ضرورت بین دیگر برای تکلیف اینها نبوده است الا برای
افهام مکاربین و افهام ماطرین میگوید که آیا در اعتقاد این بنده یان حضرت باری جلت

قدرته قادر است بر اینکه یک ممکن را در اوصاف کمال و در تقارب و ثواب افضل ممکنات
 و اعلیٰ از سایر مساوی اندک گر فائز باشد و اجتماع در این برای آنکه در نیست علی الشان فی حد
 اسبجانه باینان لازم آمد و در نشان را از انضمام فی قدرت انبی بلان بر این شوق گزینست
 فیله و انفراد علی با عینه القرار و علی بالاول چون اسبجانه قادر است بر اینکه یک ممکن را
 افضل ممکنات گرداند گردانیدن ممکنی دیگر مساوی آن ممکن بطرف مضی افضل ممکنات
 یا اعلیٰ از آن ممکن بطرف مضی افضل ممکنات مقدور نتواند بود چه معنی قادر بودن اسبجانه
 بر گردانیدن ممکنی افضل ممکنات در اوصاف کمال و در تقارب و ثواب این است
 که اسبجانه قادر است بر اینکه ممکنی را اوصاف کمالی بخشد که برابران اوصاف کمالیه
 و افضل از آن ممکن نبود و بآن ممکن درجه از تقرب و ثواب کرامت فرماید که مساوی
 آن درجه و اعلیٰ از آن امکان نداشته باشد زیرا که اگر مساوی آن اوصاف کمالیه
 و آن درجه و اعلیٰ از آن امکان باشد آن ممکن بطرف مضی افضل ممکنات در اوصاف
 کمال و درجه تقرب و ثواب نتواند شد بلکه بعضی ممکنات مساوی او و بعضی ممکنات
 اعلیٰ از او در اوصاف کمال و تقرب و ثواب نتواند شد پس در این صورت بودن
 ممکنی افضل ممکنات در اوصاف کمال و در تقرب و ثواب ممکن نتواند بود پس اسبجانه
 بر گردانیدن ممکنی افضل ممکنات در اوصاف کمال و در تقرب و ثواب قادر نتواند بود
 لان الجمع المقدره هو الاکان پس ممکن لازم آمد زیرا که شوق اول این است که اسبجانه
 قادر است بر اینکه یک ممکن را در اوصاف کمال و در تقرب و ثواب افضل ممکنات گرداند
 حاصل یکسان بخیران را گزینست از احد الامرین یا گویند که اسبجانه بر گردانیدن ممکنی
 افضل ممکنات قادر نیست و علی بالتقدیر این بخیران را از محمد و ریکه آنرا حسیله
 ربانی گردانید و از غیر نیست قطع و ابر القوم الذین ظلموا و الحمد لله رب العالمین حال
 را کمال این قبیل نظر تخصیصی باید تا قاصص خطرات و جهالت او انگشتان باید که

چون مساوی جناب شان تسبیح نباشد مضمون نخواهند بود بلکه فضل و اکمل از سایر
انبیاء علیهم السلام اند ناشی از تافهی و بیدینی است چرا که مساوی آنجناب در جمیع کمالات
ممکن باشد از فرض وقوع آن نظراتی ذات محال لازم نخواهد آمد پس بر فرض وجود آن
مساوی اگرچه مضمون نخواهند شد مگر بفضل و اکمل از سایر انبیاء خواهند شد چه آن
مساوی مفروض الوجود از جمله انبیاء است پس وجودش مستلزم نفی این صفت کمال یعنی
افضل الانبیاء از آنحضرت صلی الله علیه وسلم است پس مشارکت او با حضرت صلی الله
علیه وسلم در جمیع کمالات که این صفت هم از آنجه است مستلزم سلب مشارکت در جمیع
کمالات است و آنچه مستلزم نقیض خود است محال بالذات است پس مشارکت
و مساوات آنحضرت صلی الله علیه وسلم در جمیع کمالات محال بالذات است چون مسأله
کمال الذات است افضلیت از آنحضرت صلی الله علیه وسلم در جمیع کمالات اولی بالاتفاق
است چنان قابل خودی گوید که اتفاق حرف و اهل حق بر این است که مفضل
نسبت بفضل علیه مرتبه مساوات طایفه شده بر مرتبه ریادت ظلالی باشد حال آنکه
استقلال بنجدی و شیخ نو و کچکشان اوین است کمالی از آن حضرت صلی الله علیه
وسلم بیس کمالات ممکن است و ظاهر است که بر تقدیر امکان آن در فرض وجودش آن
حضرت صلی الله علیه وسلم مضمون خواهند بود و کما این قابل بود آنحضرت صلی الله علیه وسلم
خو فساق و فجار بالظلمه ای فسق و جور باشند بر آن حضرت صلی الله علیه وسلم و قریب
شباب است پس از مضمون بودن آنحضرت صلی الله علیه وسلم از هر فاسق و قاجار آن
با اعتماد آنحضرت صلی الله علیه وسلم بر صفت خاتم النبیین و سایر اوصاف کمالیه
آنحضرت صلی الله علیه وسلم و کمالات مخصوصه بانبیاء علیهم السلام درین حال انحصار
درین حال تحصیل فسق و فجور نیست و فاسق و مجرم نمیکند بلکه عبادی و عابد
نشد و انبیا و اولادین در کشتن قبول و اتفاق بر این است انی تو را ساز

می باشد با سودی بنی و در یکجای مجتهد را می کند چه آنحضرت صلی الله علیه و سلم جامع
 جمیع کمالات سائر انبیاء علیهم السلام اند و بر سایر انبیاء و رسل و در قرب و ثواب و فضایل
 دینی و دنیوی و محاسن صوری و معنوی فضل و عزت دارند که کامیابی عنقریب مستحق
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم و صفات کمال بحال بالذات است چه آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم اول انبیین خلقا و اول باخلق الله نوری آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 و اول انبیین خلقا و اول باخلق الله صلی الله علیه و سلم استراک من این نیست و متاخر در
 علمی مساوی اول تواند شد و آنحضرت صلی الله علیه و سلم برای تمام کارم اخلاق
 و کمالات محاسن افعال بیعت اند پس اگر مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در صفات
 کمال ممکن باشد با تمام کارم اخلاق و کمالات محاسن افعال با منوط باشد با علم
 الهی آن مساوی مساوی تواند شد و علی الاول چون آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 متمم کارم اخلاق و کمالات محاسن افعال اند بدون آن مساوی متمم کارم اخلاق و کمالات
 محاسن افعال کمال بالذات است زیرا که متمم تکمیل کمال بالذات است و هرگاه که
 مساوی است محال است اضلیت اولی بلاقتناح جهت چه این قابل اعتراف میکند
 باینکه فضل مرتبه مساویات و پایا زنده بمرتبه زیادت فلزمی باشد هر چند برای اثبات
 اقتناع ذوقی علی زبان حضرت صلی الله علیه و سلم حاجت باین بیان نیست چه متاخر
 اضل از اول نمی تواند بود و هر متمم کارم اخلاق از متمم آن و غیر تکمیل محاسن افعال
 از تکمیل آن اضل تواند شد مگر این بیان برای تنبیه این قایل آورده شد و قول
 او در اینم شک نیست الی آخر و بگویند وجه بر غایت بهالت و خطای او و طالت
 دارد اول اینکه بخیلی که در بنی من ملا فیما بوده است بوجه اکل در آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم موجود است قال فی الشفا بعد ذکر قوله تعالی تکلم الرسول فتنسب بعضه علی بعض
 الاية قال اهل التفسیر فی قوله سبحانه ورسوله فتنسب ورجات اراد محمد صلی الله علیه و سلم

لانه ثبت الى الاحمر والاسود واحملت له الفنايم وظهرت على يدية المعجزات وليس احد
 من الانبياء راعى على فضيلة او كرامته الا وقد اعطى محمد صلى الله عليه وسلم مثلاً انتفى وقت ال
 اشج ابو الحسن الاشعري رح كل آية او تمثيلي من الانبياء عليهم السلام قد اولى مثلاً
 نبينا صلى الله عليه وسلم وخص من بينهم بتفصيل الروية وفي مواهب اللدني في القسم
 الرابع من المقصد الرابع اخص في السنين من المعجزات والكلمات الا ولينا صلى الله
 عليه وسلم مثلاً كما فعلوا عليه انتفى وقال في شرح الشفا قال السكاساني روى ان النبي
 صلى الله عليه وسلم من خصال الانبياء كلها واجتمعت فيه اذ هو مضر با وسببها فاعطى
 خلق آدم وعمر فليس وشما ففوتح وخلق ابراهيم ولسان التيميل وخصي اتماماً ونصاً
 صلح وكلمة لوط لبشري يعقوب وجمال يوسف ومشدت موسى ومبرايوب وطاعة
 ونس وعباد وشع وصورت داود وحسب داود والوقار والياس من معجزته يحيى وزجر
 يحيى وأمس صلى الله عليه وسلم في جميع اخلاق الانبياء يقتبسوا منه محملات الله
 عليهم جميعين وقد اوضح بذلك البهري حيث قال خلق آدم الى الرسل الكلام بها فانما
 انصرفت من لوزة بهم وقال الامام البهري رحمه الله تعالى في آية الله تعالى نبينا صلى الله
 عليه وسلم مثل تلك الآية بفضل غيره في آيات مثل الشفاق القرباشارة وحسين الجوخ
 على مفارقة حبيبهم وشجر عليه الكلام البهيم والشهادة برسالة وبعث المار من بين
 اصابعه وغير ذلك من المعجزات والآيات التي لا يحصى وانظر بالقرآن الذي عجز
 اهل السما والارض من الايمان بآية ثم روى بسند ومن ابى هريرة رضي الله عنه
 ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال يا من في الاوقد اعطى من الآيات
 اذن على مثله بشروا انما كان الذي اوتيته وحيا او جاءه الله تعالى الى قارجه
 ان اكون اكثرهم تابعا يوم القيمة متفق عليه بالجملة ورحمك في الانبياء عليهم السلام
 فضيلة وكرامته وادنى من ذلك ان فضيلته وان كرامته وان آية

اکمل وجهه در آن حضرت صلی الله علیه و سلم نباشد و ازین مبرهن شد که هیچکس
 از انبیا و هیچ رسول از رسل با عقبا و خصوصیات فضایل هم فاضل بر آن حضرت صلی الله
 علیه و سلم ندارد پس قول این قایل که با وجود تفاضل نیامین انبیا و رسل علیهم السلام
 اختصاص بعضی بخصایص و بعضی دیگر بخواص دیگر متحقق است ناشی از مورد اعتقاد است
 پدیدان هیچکس نبی و میا که آن حضرت صلی الله علیه و سلم تفاضل نیست معنی تفاضل این است
 که آن حضرت صلی الله علیه و سلم از دیگر انبیا و رسل من وجه افضل باشند و دیگر انبیا و رسل
 از آن حضرت صلی الله علیه و سلم من وجه اخر افضل باشند حال آنکه هیچکس نبی و رسل
 بوجه من الوجه از آن حضرت صلی الله علیه و سلم افضل نیست آن حضرت من کل الوجوه
 از همه انبیا و رسل افضل اند و آن حضرت را بخواص و غلایق کاذبه فضل ملی است چه هیچکس
 و هیچکس نبی از انبیا و رسل نیست که مثل آن با کمال وجهه در آن حضرت صلی الله علیه
 و سلم موجود نباشد پس هیچکس نبی را هیچکس وجهه بر آن حضرت صلی الله علیه و سلم فضل نیست
 و از اینجا بطلان قول این قایل پس اگر خصوص اسباب فضیلت و مساوات شرط
 باشد نفی فضیلت از افضل لازم خواهد آمد لعدم الاشتراک لوجود الخصایص
 الموجبه للفضله انکشاف یافت چه مبتنی این قول بر این است که در بعضی انبیا علیهم
 السلام بعضی فضایل باچنان بوده اند که مثل آن در آن حضرت صلی الله علیه و سلم نبوده
 و این معنی باطل است و آن فضایل که خصایص آن انبیا شمرده می شوند نسبت با آن حضرت
 صلی الله علیه و سلم خواص آن انبیا نیستند آن خواص اختصاصیه به نسبت دیگر انبیا
 هستند مثلاً اول گیسو فضیلت خاصه حضرت آدم علیه السلام هستند لیکن این فضیلت
 خاصه حضرت آدم علیه السلام نسبت با آن حضرت صلی الله علیه و سلم نیست چه آن حضرت صلی
 الله علیه و سلم اول انبییین خلقا هستند پس آن حضرت صلی الله علیه و سلم از حضرت آدم
 علیه السلام و اولیت آن حضرت صلی الله علیه و سلم است محتاج بیان نیست و علی بن ابی طالب

و از این جهت اولی است که در بیان اولیت حضرت از انبیا و رسل

[illegible]

واكثر من ان يدعى من غيرهم كيفية الكتابة والكتابة فقد قال تعالى كنتم خير امتة واما الكيفية فقد
 ثبت انه صلى الله عليه وسلم قال صفوة المؤمنين مائة وعشرون وامتي منهم ثمانون
 او ثمانون اى ابني الفضل في ذاته فضل والهم ثم ما يدل على ان فضيلة نبينا صلى الله
 عليه وسلم في ذاته انه سبحانه ملقة قبل جميع مروج ذاته بل جلالة العالما حتى مراتب مخلوقات
 وجلا ولا استمر في مقامات كائناته وجل جلالته على كل فيوض الازادات واسرار صفاته
 وحسن ظهور تجلياته وفضل اى فضل كل شئ في ذاته ما يرجع الى ما خصه الله به من كرامته
 اختصاصه من كلام اى كما وقع لموسى في الطور ولينان في مقام وتاديل ادنى في نور من الطور
 او علم اى كما ثبت لتفصيل طيننا الجليل مع زيادة المحبة الخاصة او المحالة الجاسمة من المحبة
 والمحبوبة بل الوسيقة لكل محب محبوب في المرتبة المطلوبة والمحمدية وروية بصرى
 كما اختص بنبينا صلى الله عليه وسلم على ما تقدم اوروة بصرى وهى مقام المشاهدة برفع
 المحبة الجسانية كما يحصل لكل من الافراد الانسانية او ما اشار الله من الطائفة تحت لائى
 واختصاصه انتهى اين قابل معنى ذلك وار كونه فريدة تفضل به كى بنى برآن حضرت
 صلى الله عليه وسلم من وجه قابل شده اين آيت راستند سكر داند وچنان شيخ ادعائى
 آيات قرآنى واحاديث نبوى لطائفه بندگان خداى تعالى را گمراه سكر وشايد فشار
 غلطه بنى اين قابل آنست كه اواز نفس مظهرى فيما سبق منه نقل كرده است فضل
 به زياده انه شيبين على الآخرى وصفت سكرتكم فيما فى العرف والاصطلاح بخص
 ذلك بالكل وهو المختصى بخاصة الدنيا ولما بانى الاخرة فاعلم ان احدهما مختص بصف
 طمان والاخر بصف كمال آخر فكل واحد منهما فضل جزى على الآخرى مطلقا لكان لى
 على استحقاق المدة والثواب انتهى اين قابل از جمله شريعتية فاعلم ان الى آخره گمان برد كه
 بنى از رسل عليه السلام بر جميع من جلا من الرسل فضل جزى ندارد و اين گمان اوراد دينى
 حضرات انداخت كه گمان برد كه هر يك رسول را بر آن حضرت صلى الله عليه وسلم از جهت

بعض فضایل فضل ثبوتی است و نه انست که این جمله شرطیه است و در هیچکشی از فضیلت
 هیچک رسول از رسول عظیم السلام فضیلتی و گمان و کلماتی آچنان نبوده که در آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم مثل آن بوجهی که موجه نباشد که سابق و این جمله شرطیه معنی آیه که می
 نیست و صاحب تفسیر نظری در معنی این آیه گفته است که هر یک رسول را بر جمیع من عداد
 فضل جزی است بلکه او ای گوید در تفسیر آیه در رفع بعضی درجات علی بعضی از علی کلمه المرفوعه در جات
 بعضی از بعضی نعمی بیشتر من الانبیاء و الرسل حیث فضل الرسل علی الانبیاء و الرسل العزم
 من الرسل بل خیر من و نحو ذلک و اما رفع درجات بعضی علی کلمه مذکور تخصیص نیست حاصل الله علیه
 و سلم نسبت ذلک لای غیر منکر و انفعده علیه لا اجتماع است و این کلام صحیح است در خلاف
 از موم این قایل باقی مانده شده و کلام صاحب تفسیر نظری بدو وجه یکی از آنکه مدلول کلامش
 این است که خیر موم فی بعضی در قول ابو سحانه و رفع بعضی راجع است موم انبیاء که مدلول
 علیه قول اما رفع درجات بعضی علی بعضی نعمی بیشتر من الانبیاء و الرسل حیث فضل الرسل علی
 الانبیاء حال آنکه مرجع ذکر قبایل تکلم الرسل و تفضیل رسل بر انبیاء مدلول این بایت
 نیست مدلول این بایت تفضیل بعضی رسل بر بعضی از رسل است و دوم اینکه تفضیل او
 رسل بر بعضی را بقول اما رفع درجات بعضی علی بعضی الی آخره معنی است بر آنکه مراد از بعضی
 فی قوله و رفع بعضی درجات بعضی مهم است حال آنکه دیگرانی تفسیر گفته اند که مراد از آن
 حضرت صلی الله علیه و سلم و این ابهام برای تفسیر شان آنحضرت صلی الله علیه و سلم است و اما
 اعلی انه لا یتبادر من الاثر و انما الاصل درجات من عداد من الرسل و این کلام
 استطراد مذکور شده پس معلوم شد که قول این قایل لهذا حضرت مکتب معنی فضایل
 بل شأن بعد ذکر تفضیل مذکور و در رسل متفاضل عظیم السلام در کبریه تکلم الرسل
 تخصیص فرموده و نیستی علی ذلک اگر مرادش این است که ابوسحانه بعضی رسل را بر بعضی
 دیگر فضل بخشیده و بعضی وجه و فضل بیان فرموده است مفید طلب او نیست چه از تقدیر

لازم نمی باشد که کسی را از رسل آنحضرت صلی الله علیه و سلم من وجه فضل باشد. و اگر مراد از این
این است که او سکانه هر یکی را از رسل بر جمیع من عاده من الرسل فضل بخشیده بذکر وجوه
تخلیف در هر یک رسل متماثلین تخصیص فرموده است این غلط فنی او است او سکانه
هر یکی را از رسل بر جمیع من عاده من الرسل فضل بخشیده است و ازین کریمه همین قدر
فهمیده میشود که او سکانه بعضی رسل را بر بعضی رسل اولو العزم بر بعضی دیگر از رسل بجز رسل
غیر اولو العزم فضل داده است و بعضی رسل اولو العزم را بر بعضی دیگر از رسل اولو العزم
بجز آنحضرت و اصلی الله علیه و سلم بر سایر رسل اولو العزم فضل بخشیده است و آنچه
او سکانه وجوه فضل ذکر فرموده است و بعد قوله سبحان الله من علم الله وقوله تعالی
فأینما جئنی ابن مریم الینیات ویدناه بروح القدس چنین نیست که ازان تخصیص کسی
از سایر رسل اولو العزم بر آنحضرت صلی الله علیه و سلم مستفاد شود و در من کلم الله
آنحضرت صلی الله علیه و سلم داخل اندیشا آنچه غسران گفته اند که موسی علیه السلام
و محمد صلی الله علیه و سلم فکلم موسی لیل الحرة و فی الطور و محمد لیلته المعراج من قلوب سبعین
او ادنی در تقدیر اینکه مراد از من کلم الله موسی علیه السلام باشد نفی این صفت از
آنحضرت صلی الله علیه و سلم نتوان کرد چه کلم او سکانه با آنحضرت صلی الله علیه و سلم
لیلته المعراج ثابت است و بچنان او سکانه بنیات با آنحضرت صلی الله علیه و سلم
کر اهت فرموده و آنحضرت صلی الله علیه و سلم را بروح القدس مورد گردانید پس ازین
وجوه تخصیص حضرت موسی یا حضرت عیسی علیه السلام بر آنحضرت صلی الله علیه و سلم لازم نتواند
آمد چنانکه مضمون این قابل است و ازینجا معلوم شد که قول این قابل اگر خصوص اسباب
فضیلت و مساوات شرط باشد نفی فضیلت از آنحضرت لازم خواهد بود و بعد از این
بنی است بر جمیع او باینکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم جامع جمیع کمالات اند و در حضرت
و نبی علیه السلام بودند و توان او و ملازم این اثبات استفاضه منیم بالله منی است

بر خیزیدن معنی آیت کریمه چه معنی آیت کریمه تعزیر بعضی رسل بر بعضی است نه تعزیر
 از رسل بر جمیع من عداه من الرسل کما عرفت وجه ثالث اینکه انواع و اجناس فضایل
 با هم متفاوت اند بعضی فضایل از بعضی دیگر از فضایل افضل ماند و بعضی کمالات نسبت
 بعضی دیگر از کمالات مغضول اند مثلاً رسالت از نبوت بی رسالت افضل است
 و ولایت بی نبوت از نبوت مغضول است و از اجمالی به بیات است که کسیکه با
 متصف باشد بفضیلتی که افضل است از فضیلتی دیگر افضل است از کسیکه متصف باشد
 بآن فضیلت و دیگر مغضول بلکه بعضی فضایل نسبت بعضی اشخاص فضایل اند و نسبت
 بعضی اشخاص دیگر فضایل نیستند مثلاً نبوت بی رسالت نسبت با نبیا و غیره رسل
 از کمالات است و نسبت بر سلبین از کمالات نیست بلکه درون درجه آنحضرات است
 و اینهم ظاهر و ضروری است که شخصی که واسطه فاضله کمالی شخص دیگر باشد از آن شخص
 دیگر افضل است چه تفاوت میان مستفیض کمال و مفیض آن گران مفیض علت
 مستفله باشد ضروری است و اینهم از اجمالی ضروریات است که همه کمالات و فضایل
 و سایر اوصاف هر گونه که باشد توابع وجود و صفات اند لا شکی محض که چگونه بهره
 از وجود ندارد و متصف بکمالی فضیلتی نخواهد شد پس کسیکه بفضیل دیگری وجود آمده
 باشد بر حال ازان دیگر مغضول است و تمام افضل بودنش ازان دیگر غیر معقول
 و در این مقدمات کسی را که عقل و ایمان نداشته باشد جای گمان نیست بعد تبیین
 این مقدمات می گویم که از سبحانه آنحضرت راضی الله علیه و سلم آنچه از فضایل فاضله
 بفضل خاتم خود که است فرموده است که هیچکس را از سایر انبیا و رسل علیه السلام
 و اولاد فضایل آنحضرت علی الله علیه و سلم مساوات و شاکت نیست چه جای
 آنکه کسی را از انبیا و رسل بر آنحضرت صلی الله علیه و سلم وجود من الوجوه فضایل باشد
 یعنی از جمله این است که خلق و ایجاد همه ملکات بفضایل آنحضرت است و اولاد با خلق تمام

نور آنحضرت صلی الله علیه وسلم هست اگر نبودی آنحضرت صلی الله علیه وسلم نه آدم بودی
و نه بنی آدم بلکه نه عالم و نه اجزای عالم نشانه آنکه لولاه لم یکن فلک و لولاه ولا زمین
ولا آسمان و لولاه آدم و لولاه ولا درین و لولاه نبوت و حکمت و لولاه سلطانه و لاجته و علم و لاعلان
ولا مسکنه و لا نور و لا طوفان و بل و لا مار و لا طغیان و لا من حمل صخره لا تکلم و لا قومه و لا
عرقم و لا کلم و لا ابراهیم و لا آکه و لا ملکیم نعم و لا داود و لا سلیمان و لا موسی و لا نوح و لا
ارعون و لا هارون و لا عیسی و لا حاریر و لا ربیع و لا الدنیا و لا احوالها و لا الارض و لا
زراعتها و لا اشیئها و لا احوالها و لا جنته و لا دوزانها و لا جهنم و لا نیرانها کما قال فی شرح
الاشفا ان من العلم ان لولاه نور وجوده و ظهور کرمه وجوده لما خلق الاطلاق لا وجود
الاطلاق فهو مظهر حرمة الالهیه التي وسعت کل شی من الخلق الکوئیه العجابه الی نعمه
الایجاد ثم الی نعمه الالهیه الی آخر ما قال و قد سبق نقله پس هر چه بوجود آمده است
از فضایل و احباب فضایل بطفیل آنحضرت صلی الله علیه وسلم از کس عدم بمنصه
شود آمده است هیچ کس از انبیا و رسل علیه السلام که بطفیل آنحضرت صلی الله علیه
وسلم بوجود آمده اند از آنحضرت صلی الله علیه وسلم بوجه من الوجه افضل اند
به ان ماند که بعضی غلامه بیدین گویند که حضرت حسنین رضی الله عنهما از آنحضرت
صلی الله علیه وسلم افضل اند و بران هستند لال می کنند که مادر حضرت حسنین
رضی الله عنهما را مادر آنحضرت صلی الله علیه وسلم و پدر حسنین رضی الله عنهما از پدر
آنحضرت صلی الله علیه وسلم افضل اند و می دانند که فضل پدر و مادر حضرت حسنین
رضی الله عنهما از جهت کدام کس و بطفیل کدام کس بود و ویکی از انچه این است
که اگر سبحان میفرماید و اذ اخذ الله میثاق النبیین لما آتیتکم من کتاب و حکمت
ثم جاءکم رسول مصدق لما مکمل لثبوتن به و لم یصره قالی آفرتم و اخذتم علی ذلکم
امری قالوا اقرنا قال فاشهدوا و انا مکمل من الله بدین قال امیر المؤمنین علی ابن

ابي طالب صلى الله عليه وسلم حيث ان الله نبياً من آدم فمن بعده لا اخذ عليه العهد في محمد صلى الله عليه
 وسلم لمن بعث وبعث في يوم من به ولم ينصره وياخذ العهد بذلك على قومه ونحوه من السدي
 وقادة قال ابو الحسن الغالبى اخس الله محمد صلى الله عليه وسلم بفضل لم يوتره ابا نه
 وهو ما ذكره في هذه الآية قال المفسرون اخذ الله الميثاق بالوحى فلم يبعث نبياً الا ذكر له
 محمد اذ نعت واخذ عليه على كل نبى ميثاقه وهو ان ادركه الموت من به قيل ان ميثاقه
 الموت ياخذ ميثاقهم ان ميتوه لمن بعدهم وكذا الى ان يبعث فيؤمنوا به وقال الله سبحانه
 واذا اخذنا من النبيين ميثاقهم ومنك ومن نوح وابراهيم وموسى وعيسى ابن مريم واخذنا
 ميثاقهم ان لا يقولوا من غير ما نزلناهم به من قولهم ان الله عليه وسلم قال في كلامه
 صلى الله عليه وسلم يا ابي انت وامى يا رسول الله قد بلغ من فضيلتك عند الله ان بعثك آخر الانبياء
 وذكرك في اولهم فقال واذا اخذنا من النبيين ميثاقهم ومنك ومن نوح الاية وقال
 قادة ان النبى صلى الله عليه وسلم قال كنت اول الانبياء في المخلوق وآخرهم في
 البعث فلذلك وقع ذكره مقدماً بهنا قبل نوح وغيره وقال الامام ابو الليث اسمرقند
 في هذا الفضيل نبينا صلى الله عليه وسلم لتقصيصه بالذكر قبلهم وهو آخرهم والمعنى اخذ الله عليهم
 الميثاق اذ اخبرهم من غير آدم كالمذكور قال في شرح الشفا والمعنى ان الانبياء ميثاقاً
 خاصاً بعد دخولهم في الميثاق العام المعنى به قوله است برحبكم قالوا الى تبليغ الرسالة
 وانضم من الميثاق ميثاق الانبياء احالة اسمهم بتدائه صلى الله عليه وسلم فوفى
 انه وجد في اى زمان من الازمنة لتبعية جميع الانبياء وجميع اسمهم من الاولياء والعلما
 والاصفياء فكانهم تابون له بالقوة وعلى فرض وقوعه بالفعل انتهى ثم قال وفي كتاب
 القصص لثمة ابن الفرات برضه الى ابي موسى الاشعري انه قال لما خلق الله سبحانه آدم
 عليه السلام قال له آدم عليه السلام فقال نعم يا رب قال من خلقتك فقال انت يا رب
 خلقتنى قال فمن ديك قال انت لا اله الا انت قال فاخذ عليك الميثاق بهذا قال نعم

فانما الله سبحانه الحجر الاسود من الجنة وهو اذنك ايجز اولو لا ما سوده المشرق
 بمسم اياه لما شفق به ذو عاقبة لا شفق به فقال الله سبحانه اسح يدك في انجبه
 بالوقار ففعل ذلك فامر به بالسجود وسجد الله سبحانه ثم اخرج من ظهره ذرية فسدا
 بالانبياء منهم ويدر من الانبياء محمد صلى الله عليه وسلم فاخذ عليه العهد كما اخذه على
 آدم ثم اخذ العهد على الانبياء والرسل كذلك ان يؤمنوا بمحمد صلى الله عليه وسلم
 وان ينصروه ان ادركم زمانه فالترموه ذلك وشهد بعضهم على بعض وشهد الله
 سبحانه بذلك على جميعهم اخذ بعد ذلك العهد على سائر بني آدم فسجدوا وكلمهم الا الكافرين
 والمناقضين لم يطيقوا ذلك نصيبا من خلقت في اصلاهم الحديث وقال صلى الله عليه وسلم
 بعثت الى الخلق كافة وقال صلى الله عليه وسلم وارسلت الى الخلق كافة فوصلى الله
 عليه وسلم بمبعوث الى كافة العالمين من السابقين واللاحقين ليس اخضر صلى الله عليه
 وسلم وحقيقته شي الانبياء ما نه وانما است كه فروده اند لو كان موسى جالما معه
 الا اتباعي وحضرت ابراهيم وحضرت عيسى عليهما السلام كه از رسل اولو العزم اند در روز
 قیامت در امت اخضر صلى الله عليه وسلم خواهند بود و بعد انبياء از حضرت آدم و بن
 سواه زير لواي اخضر صلى الله عليه وسلم در آن روز خواهند بود و افاضه كمالات و
 كرامات بر ارواح حضرات انبياء عليهم السلام بوساطت روح مقدس اخضر
 صلى الله عليه وسلم شده است ونسبت سائر انبياء عليهم السلام سوى اخضر صلى الله
 عليه وسلم نسبت است سوى رسولان است است ونسبت استقيض سوى فيض
 پس توهم اينكه بركت نبی و رسول بوجه من الوجوه از اخضر صلى الله عليه وسلم افضل
 است توهم اين است كه افراد است از رسول خود افضل اند و استفيض از فيض افضل
 است اينچنين توهم باطل و در دل كه ايماني دارد تواند تخيد سوي از انكه اين است
 اخضر صلى الله عليه وسلم اكرم الاولين والآخرين على الله اند و در عموم مضامین الیه

جمعا نبيا و رسل عليهم السلام داخل اند و نیز آنحضرت صلی الله علیه و سلم خیر اصحاب النبیین
و غیره السابقین اند که از وی عن ابن عباس رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله
علیه وسلم ان الله قسم الخلق تسعین فجعلنی من خیرهم كما فذلک قوله اصحاب النبیین و اصحاب
الشمال فانهم اصحاب النبیین و انا خیر اصحاب النبیین ثم جعل القسین ثلاثا فجعلنی من خیرها
ثلاثا و ذلک قوله فاصحاب الیمین و اصحاب الشمال و السابقون السابقون فانهم من
السابقین و انا خیر السابقین ثم جعل الاثلاث قبایل فجعلنی من خیرها قبيلة و ذلک قوله
و جعلناکم شعوبا و قبایل لتعارفوا الا ینہ فانما اتفق و لد آدم و اکرهم علی الله و لا غیر ثم جعل
القبایل بیوتا فجعلنی من خیرها بیتا فذلک قوله انما یرید الله لیزهب عنکم الرجس اهل
البیت تطهرکم تطهیرا و ظاہر است که در مجموع اصحاب الیمین و عموم دیگر مضاف الیه غیر
در این حدیث رسل و انبیا داخل اند و نیز ارشاد شده است انما سید الناس یوم
القیمة و در مجموع الناس حضرت آدم فمن سواہ داخل اند توهم افضل بودن هر یکی از انبیا
و رسل و انما آنحضرت صلی الله علیه و سلم بر وجه من الوجوه ناشی است از سوء فهم و سوء عقیدت
چهارم از جمله این سهف که در حدیث اسرار است فقال تبارک و تعالی لای الی النبی
طیة السلام مسل فقال انک اتخذت ابراهیم علیهما و عیسیة لکما علیهما و کنت یحیی علیهما و
اعطیت داود لکما علیهما و الیسع لکما علیهما و عیسی لکما علیهما و اعطیت سلیمان لکما علیهما
و سخرت له الجن و الانس و الشیاطین و اعطیت لکما الانبیاء لکما علیهما و عیسی التوراة
و الانجیل و جعلته یزیری الاکمة و الابرص و اعذته و اسره من الشیطان الرجیم فلم یکن له
علیها سبیل فقال له ربہ تعالی قد اتخذتک حبیباً فلو کتوب فی التوراة محمد حبیب
الرحمن و ارسلتک الی الناس كافة و جعلت احکم بکم الاولون و هم الآخرون و جعلتک
احکم لا یخولکم خطیئة حتی تشہدوا انک عبدی و رسولی و جعلتک اول نبیین خلقا
و آخرهم بقا و اعطیتک سبعاً من الشانی و لم یعلما احد بک و اعطیتک تمییزاً و جفراً

من که تحت عرش لم اعطایا قبلک و بعدک قاتحا و خاتما پس از فرموده او سبحانه و تعالی
این است که فضایی که او سبحانه و تعالی آنحضرت صلی الله علیه و سلم را است فرموده افضل اند از
فضایی که او سبحانه و تعالی آنحضرت ابراهیم و حضرت موسی و حضرت داود و حضرت سلیمان و حضرت
عیسی علیهم السلام بخشیده و او سبحانه و تعالی آنحضرت را صلی الله علیه و سلم همان فضایی که
آنحضرت را صلی الله علیه و سلم بآن اختصاص بخشیده از سایر انبیاء و مرسلین افضل گنایده
و بخصوص خاتمیت و خاتمیت و اعطای قرآنیم سوره بقره و سبع مثانی و اولیت در خلق
و آخریت در بعثت و تشریع است با ولایت و آخریت که فرع اولیت و آخریت آنحضرت
صلی الله علیه و سلم است و ارسال الی الناس كافة که از لوازم ختم نبوت است و مجربیت
خاصه آنحضرت صلی الله علیه و سلم را بر دیگران تفصیل داده و چون فضایل آنحضرت علیهم
السلام نسبت به فضایل آنحضرت صلی الله علیه و سلم مغفول باشد محاله آنحضرت علیهم
السلام نسبت به آنحضرت مغفول از تفصیل فضیلت دیگری از انبیاء و مرسلین علیهم
السلام بود پس من الوجوه از آنحضرت صلی الله علیه و سلم تفصیل غالی از تحصیل معنی تفصیل
و معنی برضالات و تفصیل است و از اینجا منکشف شد که قول این قایل بر
شد که نفی مساوی بسبب عدم اشتراک در خصوص خاتمیت منی بر ذمه اول
از قاعده تفصیل است و معنی از تفصیل شخصی سری جمیل رب طویل از قاعده تفصیل
و از وجوہات کفر این جاہل ضلیل است اگر وصف خاتمیت و آخریت در بعثت
و ارسال الی الناس كافة که از لوازم خاتمیت است مفید فضل آنحضرت صلی الله
علیه و سلم بر دیگر انبیاء و مرسل و مفید نفی مساوات دیگران با آنحضرت صلی الله علیه و سلم
منی بود و این کلام قدسی و جوی نهیست حال آنکه این کلام سوق است برای تبیین تفصیل
آنحضرت صلی الله علیه و سلم بران رسل که در کلام آنحضرت صلی الله علیه و سلم مذکوریم
این جاہل میباید هر چه در دلش می آمد بیورده می کرد و از اینجا منکشف شد که

حدیث اس از روایت ابی هریرة رضی اللہ عنہ آمده ثم قال ای انس بنی جبریل و من
من الملائكة ارواح الانبياء فانما اتلى ربهم و ذکر کلام کو احد شوم و هم ابراہیم و موسی
عجسی و داود و سليمان ثم ذکر کلام انس بنی صلی اللہ علیہ وسلم فقال ای ابو ہریرہ و ان
محمد انشی علی رب فقال کلکم انشی علی رب و انما انشی علی ربی فقال الحمد لله الذی ارسلنی
رحمة للعالمین و کافه للناس بشیرا و نذیرا و انزل علی الفرقان فیہ تبیان کاشی و جلی
خیراته و جعل منی امته و سلطانا و جعل منی ہم الاولون و هم الآخرون و شرح لی صدق
و وضع منی و ذری و رفع لی ذکری و جعلنی فاتحا و غاتا فقال ابراہیم ہذا فضلکم محمد
ازین حدیث ثابت است کہ حضرت ابراہیم علیہ السلام از رحمت و صفت خاتمت
و دیگر فضائل خاصہ آنحضرت راصلی اللہ علیہ وسلم بر دیگر انبیاء و رسل علیہم السلام
تفضیل دادند و فرمودند ہذا فضلکم محمد اگر بد است این قایل نفی مساوی
بسبب عدم ہشتر اک در خصوص خاتمت منی بر ذہن از قاعدہ تفضیل منی از
تفضیل است باری این قول ابراہیم علیہ السلام کہ بخصوص خاتمت و خصوص باب
تفضیل آنحضرت راصلی اللہ علیہ وسلم بر رسل و انبیاء علیہم السلام تفضیل دادند
و نفی مساوات کردند بر کدام قاعدہ منی و از کدام چیز منی است شاید در اعتقاد
این جمول حضرت ابراہیم علیہ السلام زعم از قاعدہ تفضیل ذہول تفضیل مامول و معمول
بود البتہ با تشکیکات این قایل منعی بفراد است ششتر از انہا این است کہ در شرح
شفا مذکور است کہ روی من ابن عباس منی اللہ عنہ قال قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ
وسلم نزل علی جبریل فسلم علی فقال فی سلامہ السلام علیک یا اولی السلام علیک یا آخر
السلام علیک یا ظاہر السلام علیک یا باطن فاکتوت ذلک علیہ قلت یا جبریل کیف
کیون ہذا بخصف مخلوق منشی و انما ہذا صفۃ الخالق الذی لا یتق الا بہ فقال یا محمد اقم
این اللہ امر فی ان اسلم یا علیک لانه قد فضلک بہذہ اللہ بہ فضلک بہا علی جمیع

النبیین المرسلین فخلق لک اسماء خمس ووصفها من وصفه وسماک بالاول لک اول
 الانبیاء خلقا وسماک بالآخر لک آخر الانبیاء فی العصر ونام الانبیاء الی آخر الامر و
 سماعک بالباطن لانه تعالی کتب اسمک باسمه بالنور الاحمر فی ساق العرش قبل ان یخلق
 ایاک آدم بالخفی عام الی ما غایه له ولانما یتقامر فی بالصلوة علیک فضلیت علیک
 یا محمد العت عام بعد العت عام حتی یمنک الله بشیرا وندیرا و داعیا الی الله باذنه وراجعا
 منیرا وسماک بالظاهر لانه ظهرک فی محرک فاعلی بالین کل دعوت شرکک وفسلک الی
 السموات والارض فما منهم احد الا و قد صلی علیک وسلم فیک محمود وانت محمد و ربک الله
 والاخر والظاهر والباطن وانت الاول والاخر والظاهر والباطن فقال رسول الله صلی الله علیه
 وسلم الحمد لله الذی فضلی علی جمیع النبیین حتی فی اسی وخصتی از خیریت ثابت است که ان
 حضرت صلی الله علیه وسلم ارجع النبیین فضل الله من جمیع الوجوه والا قول آنحضرت صلی
 الله علیه وسلم حتی فی اسی وخصتی یعنی باشد الصیافه باله معلوم نیست که در اعتقاد این
 قایل قول حضرت جبریل علیه السلام لانه فم فضک هذه الصفة وخصک بما علی جمیع
 النبیین والمرسلین وقول آنحضرت صلی الله علیه وسلم الحمد لله الذی فضلی علی جمیع النبیین
 حتی فی اسی وخصتی نیز منی بر ذبول باز قاعد تفصیل و منی از تفصیل است قاعد این
 قول در امتدادی از ما خواهد نشانید و بیسات منافعانه او را بدرک اسفل
 خواهد رسانید ختم از جمله این است که آنحضرت ابن عباس رضی الله عنهما روی است
 ان الله فضل محمد صلی الله علیه وسلم علی اهل السمار و علی الانبیاء صلوات الله وسلامه علیهم
 قالوا فما فضل علی اهل السمار قال بان الله قال لاهل السمار من یقل نعم فی الله من و منه
 التایید قال الحمد صلی الله علیه وسلم انما فضلک فتحا بیسنا فانما فضلک الانبیاء قال
 ان الله تعالی قال و ما ارسلنا من الرسول الا بلسان تومر و قال الحمد صلی الله علیه
 وسلم ما ارسلناک الا کافة للناس فارسلنا الی یحیی و ایا ناس ازین قول حضرت ابن عباس

که مستند از آیه قرآنی است تفضیل آنحضرت صلی الله علیه و سلم از جهت رسالت عامه
بر سایر رسل و انبیاء ثابت است و از این ظاهر است که هیچ نبی و رسول را بر آن
حضرت صلی الله علیه و سلم برتری فضل نیست چه اعلی فضایل آنحضرت علیه السلام رسالت
است و نبوت و رسالت آنحضرت نسبت بر رسالت عامه نامه آنحضرت صلی الله علیه
و سلم که خاتم رسالت و سبع سایر کمالات است محفوظ است پس لا محاله اهل آن
رسالات نسبت بعد از این رسالت کامله محفوظ اند حضرت ابن عباس از جهت
خصوص سبب تفضیل یعنی عموم رسالت که یکی از شعب ختم نبوت است تفضیل آنحضرت
صلی الله علیه و سلم بر سایر انبیاء مقابل اند شاید در اعتقاد این جابر حضرت ابن عباس هم
از قاعده تفضیل ذایل و تفضیل مخالفین مایل اند چون از قول ابن جابر تفضیل جمیل بر
جلیل و آنحضرت و حضرت ابراهیم خلیل و حضرت جبریل از قاعده تفضیل و اتساب این
حضرت تفضیل لازم است این لباس جمیل این عباس چرا رسالات خواهد کرد و برای
کشف حجاب این نامحجابه وجه بسیار اند و فیما ذکرناه کفایت لاولی الالبصار وجه را این
که تفضیل برد و گویند است یکی آنکه موصوف آن بود و آن فی نفسه کامل باشد و کمال
او متعدی بغير او نشود و از وصفی به دیگری نرسد و کمال او دیگری سودی نه بخشد و وی
آنکه فضل و کمال موصوف آن متعدی بغير باشد و دیگران بغیر فضل و کمال موصوف
آن از فضایل و کمالات منتفع و بهره اند و از شوند و این قسم بحسب مراتب عموم فیض
و مابرج تقدیمات تفاوت بحسب مراتب است و در این شک و اشتباه نیست
که قسم ثانی از قسم اول افضل و اعلی است و فضل متعدی نسبت به فضل غیر متعدی
باسم فضل حق و اولی است و از اینجا است که خیر الناس من تنفع الناس و ظاهر است
که باری از متعدی و متعدی از جهت دی و فضل برتر و فضل کامل بر کامل و بخی بر باجی
و اعلی و ظاهر است و چنانکه در کمالات ظاهره و باطنه و فضایل دنییه و دینییه بیان

متعدی و غیر متعدی تفاوت است و متعدی ازان کمالات و فضایل از غیر متعدی افضل
است همچنان در باب قرب و ثواب کسی که قرب و ثواب او ذریعہ قرب و ثواب دیگران
نباشد و قرب و ثواب اول افضل است از قرب و ثواب ثانی و علی هذا القیاس
مراتب شرف ثانی در فضیلت متفاوت اند ان فضیلت متعدیہ کہ تعدیہ ان اکثر و عموم
آن بیشتر است افضل است ازان فضیلت متعدیہ کہ تعدیہ آن کمتر و افاضہ ان
اقل و اندر است چون آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم رحمتہ للعالمین و بعوث الی کافہ
الخلق الی یوم الدین اند افاضہ آن رحمت تمام عالم و عالمیان را عام و افاضہ آن
ہر گونہ کمالات و دینیہ و دنیویہ و صورتیہ و معنویہ و مبع فضایل اولویہ و اخرویہ را بجمیع
عالم و عالمیان نام و مستدام است چنانکہ کسی را از انبیاء و رسل بوجہ حسن الوجہ
بر آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فضل است ناشی از غایت خرابت و بی ایمانی است
و باقتضای جہالت و نادانی است چنانکہ کسی را از انبیاء و رسل بوجہ حسن الوجہ
و بادشاهی ہزاران ہزار کسان صرہ بانی ز برکتش اینی آنکس را کہ یک فلس بہ یک گدا
دادہ است بران بادشاہ تفضیل و ہدیان وجہ کہ صفت دادن یک فلس بیک
گدا در بادشاہ یافتہ نشد چو ابلہ را چہ توان گفت وجہ فاس آنکہ تفضیل آدم سجود
طایک و وجہ بی تولد و اہل نبشہ حضرت ادریس با جہان نبوت و حکمت و سلطنت
و دخول جنّت و حضرت نوح مخمل ایذای است آنصدد و پنجاہ سال در تبلیغ احکام الہی
و غرق تمام روی زمین در انتقام آفتاب و ابقار نسل آدم متوسط ایشان و حضرت
ایزہم بقصد روضہ و زنج و لہ بر آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم باقتضای غایت مفاہت است
و اجمالاً غلام روی من ابن عباس رضی اللہ عنہما ان ابنی صلی اللہ علیہ وسلم کانت روحہ
بین یدی اللہ قبل ان یخلق آدم یا لقی عام شجر ذلک الذی روی عن الصادک علیہ السلام ان
اللہ آدم القی ذلک النور فی صلبہ فابطن فی الارض فی صلب آدم و جلی فی صلب

فجاءني فقلت في صلب ابراهيم ثم لم يزل يقلني من الاصلاب المكرمة الى الارحام الطاهرة
 حتى اخرجني من ابوي لم يتبق علي سفلح قط قال القاصي في الشفاء وشهد بصحة هذا الخبر
 عن العباس المشهور في حج النبي صلى الله عليه وسلم وروى اليعقوبي عن ابن عباس عنه عليه
 السلام لما خلق الله آدم بعطش في صلبه الى الارض فخرجني في صلب نوح في السفينة
 ودفنت لي في النار في صلب ابراهيم ثم لم يزل يقلني في الاصلاب المكرمة الى الارحام
 الطاهرة حتى اخرجني من ابوي لم يتبق علي سفلح قط قال في الشفاء والي هذا اشار العباس ابني
 عبد المطلب يعني اجد عنه بقوله شعر من قبلها طيت في الظلال على + مستودع حيث
 يخلص الورق + ثم بسطت بلاد البشر + انت ولا مضعة ولا علق + بل
 فلقه يركب السفين وقد + الجحيم بسرا وادله الفرق + تفعل بصالب الى رحم +
 اذا مضى عالم به اطبق + ثم احتوى بتيك العيس من + خذت طيار
 تحتها النطق + ليس خلق اخفرت صلى الله عليه وسلم انزل حضرت آدم عليه السلام فقام
 است اخرجت آدم اول بشرة اند حضرت اول الخلق اند اول بشرة رابر اول الخلق
 خلقني لوانه بود وهرگاه که وجود حضرت آدم عليه السلام وصفات شان الخليل ان حضرت
 صلى الله عليه وسلم است حضرت آدم عليه السلام را بگویند فضل بر آن حضرت صلى الله عليه
 وسلم نماند بود و بگمان وجود حضرت ادریس علیه السلام و کمالات شان و نجات حضرت
 نوح علیه السلام از غرق و حضرت ابراهيم علیه السلام از حرق بطفيل ان حضرت صلى الله عليه
 وسلم بوده است و محمد ابراهيم ابوال کمال بگویند حدیث و بی بی لوار الحمد ولا فخر من نبی
 رسد آدم من بد و نه الا تحت لوانی کافی است و اما تفصیلا فلما روى عن ابی بريرة
 رضی الله عنه قال قالوا يا رسول الله متى وجهت لك النبوة قال و آدم بين الروح
 والجسد عن العباس ابن سارية عن النبي صلى الله عليه وسلم قال سمعت رسول الله صلى الله
 عليه وسلم يقول اني عبد الله و خاتم النبيين و ان آدم لم ينجد في طينته و كل كلى الاما

و انت لما ولدت اشرقت
 يا ربنا الخليل يا سبب
 + الصلة اذا انت اشرقت
 + الاض و نارت نبوتك الاض

ابو الیث اسمرقندی و غیره ما ان آدم عند حسدیه قال اللهم بحق محمد اخضر خضیتی ویرودی تقبل
 توبتی فقال له الله من این عرفت محمد اقال رایت فی کل موضع من الجنة مکتوبا لا اکه
 الا الله محمد رسول الله ویرودی محمد عبیدی و رسولی فعلت انه اکر م خلقتک علیک کتاب
 علیه و غفر له ولی روایت فقال آدم لما خلقتنی رفعت راسی الی عرشک فاذا فیہ مکتوب
 لا اکه الا الله محمد رسول الله فعلت انه لیس احد اعظم قدر عندک من جعلت اسمی معک
 فادعی الله الیه و عزتی و عظمای انی لا ادر انبیین من ذریتک و لولا لما خلقتک قال
 فی شرح الشفاء و تقرب منه ماروی لولاک لما خلقت لانا لولاک و رونی الیه یحق عن علی
 کرم الله وجهه انه کان آدم یکنی بابی محمد و وجه خصیه کویصلی الله علیه وسلم فضل اولاده
 و ائمه و باستناد به بالحدیث بان اهل فضل حضرت آدم علیه السلام تشریف شان
 با بخت آنحضرت است تفخیر حضرت آدم علیه السلام بر آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 بوجوه من الوجوه بانقصای جمل دینی ایمانی است چنانکه بعض جمادات تسبیح رضی الله عنهما
 از بهت نبوت آنحضرت صلی الله علیه وسلم بر آنحضرت صلی الله علیه وسلم تفخیر میدهند و آنچه
 این قبایل از فضل حضرت ادریس علیه السلام بر آنحضرت صلی الله علیه وسلم از جهت اجتماع
 نبوت و حکمت و سلطنت و دخول جنت و ریاض ذکر کرده است منشاء آن نیز بر مصل
 وادانی و اتحاد دینی ایمانی است چه ظاهر است که نبوت حضرت ادریس علیه السلام از
 نبوت و رسالت آنحضرت صلی الله علیه وسلم براب محض است و حکمت آنحضرت صلی
 الله علیه وسلم از حکمت ادریس علیه السلام براب نماید است قال سبحانه و انزل الله
 علیک الکتاب و الحکمة و علمک ما لم تکن تعلم و کان فضل الله علیک عظیما و قال سبحانه
 هو الذی بعث فی الامیین رسولا منهم تبلی فیهم آیاته و یعلیهم الکتاب و الحکمة و قال صلی
 الله علیه وسلم فی حدیث مشروح صدره صلی الله علیه وسلم ثم سأل احد بني ابي
 السکین الذین شربوا صدر صلی الله علیه وسلم شیئا فاذا اخرجتم فی یدین و یخادعانه

دونه فتمم بر قلبی فاستلوا ایما و حکمة ثم اعاده مکانہ و اتمرا لاخریدہ علی مفرق جددی فاقام
ونی روایتہ قال قلب و کعب ای شدید لہ عینان تبصران و اذنان سمعان و معنی شدید
متین فی العلم و حکم فی الفهم و معنی تبصران بد رکبان الامور العقلیہ و معنی اذنان سمعان
انہما تعیان العلوم العقلیہ و فی حدیث ابی ذر رضی اللہ عنہ صلی اللہ علیہ وسلم فاذا انزل الی الان
ولیا ای الملکان فکانا اری الامر مایہ و عن معاذ عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم قال صلی
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم صلوۃ العزائم اقبل علینا فقال انی ساعدکم فی قسمت
من اللیل فصلیت ما قدر لکم و فی روایتہ فوضعت جبینی فاذا اناب الی فی الحسن صیورۃ
فقال یا محمد قم بخصم المسلم الا علی قلت انت اعلم یا رب ترعین قال فوضع کفہ و فی
روایتہ یدہ من کفہ فوجدت بردا من ثیدی و فی روایتہ قد وجدت بردا من یدہ من ثیدی
فصلت ما فی السہار والارض و فی روایتہ الثانیۃ یقبل علی کل شیء و عرف ما فی السہار والارض
ثم تلاہ و الا یہ و لک نری ابرام حکوت السموات والارض و لیکون من الموقنین و قال
و سب اربعہ قرأت فی احد و سبعین کتابا فوجدت فی جمیعہا ان النبی صلی اللہ علیہ و
سلم ارجع الناس محققا و افضلہم رایا و فی روایتہ اخری فوجدت فی جمیعہا ان اللہ لم
یطرح الخناس من بد الدنیا الی الاقصا ما فی جنب محققہ صلی اللہ علیہ وسلم الا کتبہ
رمل من رمال الدنیا قال فی الشفاء و من بخراتہ البایرة ما جمہ ما من المعارف
والعلوم و خصن الاطلاع علی جمیع مصالح الدنیا والبدن و معرفۃ باور شرایعہ
و قوانین دینہ و سبب عاودہ و مصلح امته و ما کان فی الامر قبلہ و قصص الانبیاء
و الرسل و المجاہدۃ و القرون الماضیۃ من لدن آدم الی زمنہ و حفظ شرایعہم
و قسّم دوحی سیدہم و سر و انبائہم و ایاہم اللہ فہم و صفات ہیائہم و اختلافت
آرائہم و المعرفۃ بحد و عدم و حکم کلامہم و حاجۃ کل امتین الکفرۃ و معارضۃ کل
فرقۃ من الکتابیین بذی قہرہ و علاہہم باسرا با و مخفیات علومہم و اخبارہم الی الاحقار

على ثلثات العرب غريب الفاظ فرقنا والا ما طه بجزوب فصاحتا والخط لا ياما واثالها
 وكلما وما في اشعارها بالتحضن بجمع كلها الى المعرفه بجزوب الاشال بصيغته والحكم ببيت
 لتقريب تفهيم الغامض والتبيين للشكل الى تمسيد قواعد الشرع الذي لا تناقض فيه ولا
 تخاذل مع اشتغال شريعته على محاسن الاخلاق ومخامد الآداب وكل شيء يستحسن بمفصل
 لم يكر منه لحد وقيل سليم شيئا الا من جهة الاختلاف بل كل باجده وكافرس الجاهلية به اذا
 سمع ما يدعوا اليه صوبه واستحسنه ودون طلب اقامته برهان عليه ثم ما حصل لهم من الطيبات
 وحرم عليهم من الخبايا ومن ان به انفسهم واعر انفسهم واموالهم من المعاقبات والحدود
 عاجلا واخيرا بعين بالتدريج لا سيما لا يعلم ولا يقوم به الا بعينه الا من مارس الدرس في الحكومات
 على الكتب ومشافهة بعض هذا الى الاختوار على عزوب العلم وفنون المعارف كالطب
 والعبارة والفرائض والحساب النسب غير ذلك من العلوم مما اتخذ اهل هذه المعارف
 كلامه صلى الله عليه وسلم قدوة واحول الى علمهم انتهى وقد سبق انه صلى الله عليه وسلم قال
 يعني الله تمام مكارم الاخلاق وكما الى محاسن الافعال پس بوجوه شدة كهرو قوس حكمت
 يعني حكمت نظيره حكمت عليه بانواعها واصنافها در ذات ان العلم مكينات عليه افضل
 الصلوات باكمل مراتب رسیده وحكمت ادر ليس عليه السلام ذرره اذان ضياء وقطره
 اذان دريا بود وچنان سلطان حضرت ادر ليس عليه السلام باسلطنت آن شاه
 رسل كرام كه در مشارق ومغارب ارض با اشاعت دين اسلام تا قيام قیامت باقی
 على الدوام هست نسبتی مستند به اندارد فحقی صحیح مسلم من ثوبان عنه صلى الله عليه وسلم ان
 الله مذكى في الارض فرأيت مشارقا ومغاربها كسلط على ملك انتهى ما زودني في هذا قال في
 الشفاء فانك سمعت ابي قلابة سمعت صلى الله عليه وسلم في المشارق والمغارب ثمين
 ارض الله قصى اشرق الى بحر خيبري بلده عليه سباحا من كرم الغريب حيث لا حارة وداره
 وذلك ثم تملكه من الامم وايضا في صحيح مسلم من محمد ابن ابي وقاص رضي الله عنه صلى الله

علیه السلام لا يزال اهل الغرب ظاهرين على الخلق حتى تقوم الساعة وروى احمد والطبراني
عن ابی امامه عنی الله عز وجل صلى الله علیه وسلم لا تزال طائفة من اهل ظاهرين على الخلق
ظاهرين بعدی حتی یتیم امر الله بهم کذلک قيل يا رسول الله واین یم قال بیت المقدس
واما دخول جنت وحيات دنیا که از خصایص حضرت ادریس علیه السلام فرو تر هست از دخول
مقام تاب توپین وادانی و نیز وسیله که خاص با حضرت علی الله علیه وسلم هست از دوزخ
که در جنت برای حضرت ادریس علیه السلام هست ارفع و اعلى هست حاصل که فضایل
حضرت ادریس علیه السلام نسبت فضایل آنحضرت صلى الله علیه وسلم بمرتبت فضول اند و فضل
اهل فضایل مفضول بر اهل فضایل فاضله معنی ندارد و انچه این قابل از فضل حضرت نور علیه
السلام بر آنحضرت صلى الله علیه وسلم از جهت تحمل با یزای است تا هشتاد و پنج سال
در تبلیغ احکام الهی و فرق تمام روی زمین در انتقام آنجناب و ابقای نسل آن دم توسط
ایشان علیه السلام گمان می کند از انچه می او ناشی است چه فضایل مذکوره نسبت
بفضایل آن سید الا و اخر والا و اهل فضول اند حضرت امیر المومنین علیه السلام
رضی الله عنه در کلامی که بآن بر آنحضرت صلى الله علیه وسلم سبک ریست میفرماید باین است
وامی یا رسول الله فقد دافوح علی قومہ فقال رب لا تذر علی الارض من الکافرین
و یا را و لدعوت عیسا ملکنا من عند آخرنا فقد و علی نهرک و امی و جبک و کسرت ربکم
فایست ان اقول الا غیر قلت اللهم اغفر لقومی فانهم لا یعلمون باین است و امی یا رسول
الله فقد جبک فی قلب سینک و تصرعک الم تیج نوحانی کثره سینہ دلول عمره قلعت
آمن بک الکثیر و لکن حمد الا طیل باین است و امی یا رسول الله لوم تجالس الا الا کفار
ما جا ستنا و لوم تنکح الا الی الا کفار ما تحت الیتا و لوم تو اکل الا الا کفار ما و اکلتنا
لبست العورت و کبت الحمار و وضعت لک بالارض تواضعت علی الله طیک
فقد اقی که بماند عانی افراق و دغای آمرزش و انجا ست و فرقی که ما بین مراتب است

که مقصود و مراد از بخت بزل و انبیا است بطلب ابتدا و کثرت ابتدا و سیاه روی
رنگهاست ظاهر و آشکارا است و همین تفاوت فرق در کلام حضرت فاروق عظیم مراد ما
است و بی هیچین با شما کذب کفار قریش می کفار که تا محمد بزل فقال له ان الله قد سمع
قول قومك لك بآرة واطيبك وهاهنا ترك الجبال تامة باشت فبهم قاداته لك الجبال
و سلم عليه قال مني باشت ان شئت خاداة لك الجبال سلم عليه فقال مني باشت ان شئت اطيبي
عليه الان شين فقال النبي صلى الله عليه وسلم بل بعد ان يخرج الله من اصحابهم من بعد الله و الله
ولا يشرك بشيئا و روى ابن جرير عليه السلام قال النبي صلى الله عليه وسلم ان الله امرهم
والارض بالجبال ان اطيعنكم فطاعتكم فقالوا و عن اهل اهل الله ان يوب عليهم
و در روایت ابی هریره رضی الله عنه در حدیث شفاعت آمده که چون مردمان از نزد
آدم علیه السلام نزد حضرت نوح علیه السلام آمده است شفاعت کنند حضرت نوح علیه السلام
فرمانند و قد كانت لي دعوة نحو ثمان مائة و اذ هو الى غري و اذ اخبرته صلى الله عليه
وسلم و صحبين مرويت لكل نبي دعوة يدعو بها و اختبأت دعوتي شفاعة لاسمي قال في الشفا
قال اهل العلم عنه لكل نبي دعوة اعلم انها تسجاب لهم و يبلغ فيها مرغوبهم و الا حكم
لكل نبي منهم من دعوة يستجاب له فيها صلى الله عليه وسلم منها ما لا يعد لكن عالم عند الله عالم بها
بين الرجا و الخوف و ضمنتم لهم اجابة دعوة فيها شاءوا و ايدعون بها على اليقين من الاجابة
و قد قال محمد ابن زياد و ابو صالح عن ابی هريرة و عائشة في با الحديث لكل نبي دعوة و ما بها من امته
تا يجيب له انما يريد ان ادخل دعوتي شفاعة لاسمي يوم القيمة و في رواية ابی صالح عن ابی
هريرة لكل نبي دعوة يستجاب له فيها لكل نبي دعوة و اني اخبرت شفاعتي لاسمي كذا في الصحيحين
و زاد في صحيح مسلم في تأمل اي و شانه ان شاء الله من مات لا يشرك بالله شيئا ثم
قال في الشفا عن انس بن مالك روايت عن ابی هريرة فيكون هذه الدعوة المذكورة
مخصوصة بالامم من غير الاجابة و الا فقد اخبر صلى الله عليه وسلم انه سأل لامته بشيئا من

اسعد النیرین والد نیا غنی بهشتی و منیع بنفشه و از خرم باد و اندوخته قیوم انقیاس و خفا که سخن
 و علم السؤل و از غنیه جهرازه اسد حسن با جری نبیا من اسد و علی اسد علیه سلم کثیرا انتی پس
 از تفا و لی که میانه دعوت استجا به مضمونه الاجابه حضرت نوح علیه السلام که از ان راست ایشان
 غریق طوفان شده داخل در کات دیران خواهد شد و دعوت مضمونه الاجابه آنحضرت صلی الله
 علیه سلم که از ان راست آنحضرت صلی الله علیه سلم با وجود عصیان غریق رحمت در ریاض موهبا
 خواهد شد پل تفراتی که مابین صاحبین دعوتین است توان بر و آری دعوت مضمونه الاجابه
 حضرت رحمة للعالمین یحیی باید که عالمیان را غریق رحمت نماید و ایشان حضرت خلیج رحمت
 شاید که بآب رحمت برآید و کسبتگان خود کشاید سفینه حضرت نوح علیه السلام تنی چند را
 از طوفان رهازند و سفینه الهیست اطهار حضرت سید الابرار هزاران هزار گنبدگار و عاصیان
 افزون از شمار را از عذاب نارجات داد و بهجات تجوی تحتها الانهار خواهد رسانید و بقای
 نسل آدم علیه السلام توسط حضرت نوح علیه السلام از حجت آن سید الاجا و که محبوب مطلق
 از اجا دانده بوده است کما فرماید او اما تفصیل حضرت ابراهیم علیه السلام بر آن حضرت صلی الله
 علیه سلم بقصد نار و من ولد فشاء آن نیز بمثل این قائل است و ال قصه نار از شعر حضرت
 عباس ابن عبد المطلب بنی اسد منده و نعت آنحضرت صلی الله علیه سلم که سیف ربایه
 یزداد الفیل و بسبب العصه اذ النار تحرق روشن است و حال قصه نار و یح و ولد از این آ
 که زخمه از فرج و آثار مرتبه غلت که او سجا نه بحضرت ابراهیم علیه السلام کرامت فرموده
 بود و اطمینانی حضرت ابراهیم علیه السلام با قادیار و یزداد و ولد امتحان غلت بود و گردانید
 خار برد و سلام و فحاشی و له بدن عظیم از رحمت بود و آنحضرت علیه الصلوة و التسلیم در
 صلب حضرت ابراهیم حضرت نوح علیه السلام بوده است معنی غلیظ منقطع الی الله یا
 مختص به دست جوی یا مختص بجهت اوقات و محبت یا برگزیده یا فیر و مختص منقطع عن الاخوان
 و اولخوان است و حضرت ابراهیم علیه السلام باین صفات بر وجه کمال با تعارف و است

که بود منتقل الی الله و محض بعبادت و محبت او و برگزیده او سبحانه و محتاج او سبحانه و برسان
که حاجت خود را او سبحانه مقصور و شست چنانچه مردی است که چون او علیه السلام در آتش
می انداختند جبرئیل علیه السلام از او علیه السلام پرسید ملک حاجت او علیه السلام فرموده ای یک
غلام حضرت جبرئیل علیه السلام گفت فاسال ربک حضرت ابراهیم علیه السلام فرمود جسی من جوالی
علیه السلامی و محبت آنی و حضرت ابراهیم علیه السلام باقتضای مرتبه غفلت بحدی بود که لوحی رو به بار
فروغ و له اقام فرمود و چنانکه او سبحانه بحضرت ابراهیم علیه السلام درجه غفلت بخشیده بود و با حضرت
صلی الله علیه و سلم نیز درجه غفلت گرامت فرمود در احادیث اسرار و حدیث الی هر یوم می
عذر می است که او سبحانه با حضرت صلی الله علیه و سلم فرمود الی انخذ تک غیلا و قال صلی الله علیه
و سلم کنت متخذا غیلا فی ربی لا تحزن الی بابک غیلا و فی روایتی لیکن بنی و صابی و قد اخذ الله
صاحبکم غیلا و فی حدیث آخر ان صاحبکم غلیل الله و او سبحانه آنحضرت را صلی الله علیه و سلم
درجه محبوبیت فرمود غلیل کشیده و از بهانه محبوبیت بخوابان فرمود و از آنجا هست که گفته اند که صاحب
غلیل بود و هست او سبحانه میفرماید که لک فی ابراهیم ملکوت السموات الارض و صول
جیب بلاد و سطح چنانچه میفرماید فکان قاب قوسین او ادلی و مغفرت غلیل که مرید و صاحب
است در حدیث است چنانکه او سبحانه حکایت عن غلیل علیه السلام میفرماید و الی الی
ان یظفر فی عطیشی یوم الدین و مغفرت حبیب که مراد و مطلوب است و بعد یقین است
چنانچه میفرماید یغفر لک الله ما تقدم من ذنبک ما تاخر و غلیل گفت و لا تخزنی
یوم یبعثون و حبیب را پیش از سوال خود فرمود یوم لا یخزنی الله البنی و غلیل
بوقت ابتلافت حسبی الله و حبیب را خود فرمود یا ایها البنی حبیبک الله و
غلیل دعا کرد و گفت و اعمل لی لسان صدق فی الاخرین و حبیب را بی سوال فرمود
و یغفر لک ذرک و غلیل بدعا خواست و اجنبی و تنی ان بعد الاصلان و اجمیست
حبیب را بی سوال فرمود و اند انما یرید الله لیزهیب عنک الرسل الی البیت و یطهر

تطبیق حاصل که یک مخلوق را بوجهی از الوجوه بر آن حضرت صلی الله علیه و سلم فصل است
 اگر گداین فضیلت مفضول و دیگری آن چنان باشد که آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 از مرتبه علو و جت و برتر است منصف بآن فضیلت مفضول نباشد صاحب آن فضیلت
 مفضول فضل از آن حضرت صلی الله علیه و سلم تواند بود مثلاً احاد است آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم فضیلت بودن از غیر امت و امت وسط سجد است و این فضیلت در آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم نیست نتوان گفت که احاد است آن حضرت صلی الله علیه و سلم
 از آنحضرت صلی الله علیه و سلم افضل بنا بر این جهت که در احاد است فضلی است که در آن
 حضرت صلی الله علیه و سلم نیست یا مثلاً در احاد است آنحضرت صلی الله علیه و سلم فضیلت
 خوش نویسی یافته شود که آنحضرت صلی الله علیه و سلم نبود نتوان گفت که خوش نویسی
 فضیلت خوش نویسی از آن حضرت صلی الله علیه و سلم افضل است چه ای بودن فضیلت
 و معجزه آن حضرت صلی الله علیه و سلم است خوش نویسی بمراتب، لکن شخصی از آن مفضول است
 صاحب فضیلت مفضول افضل از صاحب فضیلت فاضل نمیتواند بود بلکه صاحب
 فضیلت فاضل از صاحب فضیلت مفضول قطعاً افضل است که در صاحب فضیلت
 فاضل آن فضیلت مفضول یافته نشود چنانچه در روایت ابن وهب در حدیث اسرار
 آمده قال قال الله تعالی سل باهم قلت ما اسال یا رب اخذت ابراهیم خلیل
 وکلت موسی کلیم و اعطیت نوحاً و اعلیت سلیمان ملکاً یعنی واحد من عبده
 فقال الله تعالی ما اعطیتک غیر من ذلک اعطیتک الکثرة و جعلت اسمک مع اسمی
 ینادی برنی چون اسماء و جعلت الافرغ هو ذلک و لا تشک و غفرت لک ما تقدم
 من ذنوبک و ما تاخر فان تشی فی الناس فهو ذلک لم اصنع ذلک لانه قبلک و جعلت
 غلب اسمک مع اسماء و جبات لک شفا فک لم اجاب الله بیک و انما جعلت افضل
 بودن آنحضرت صلی الله علیه و سلم از حضرت ابراهیم و موسی و حضرت نوح و حضرت

سینان طیبم السلام از پیچیده بودن آنچه او سبحانه با حضرت صلی الله علیه و سلم گرامت فرموده
 افضل از آنچه با حضرت طیبم السلام تشبیه و بذاتاً قال سبحانه ا اعطیتک فی ربی نیک
 پس میرین شد که حاجت فضیلت فاضلاً از صاحب فضیلت مفضولاً افضل است
 از جهت فضیلت فضیلت او از فضیلت مفضول و روی من ابن عباس رضی الله
 عنهما قال جلس ناس من اصحاب النبی صلی الله علیه و سلم فخرج حتی اذا دنا منهم
 سمعهم یتناکرون فسمع منهم فقال بعضهم عجباً ان الله اخذ من خلقه غیلاً اقل اثرها بائس
 من کلام موسی کله الله یکلها و قال آخری سی کله الله و روحه و قال آخر آدم یصطفاها
 فخرج طیبهم و قال قد سمعت کلامکم فیکلمکم ان الله اخذ ابراهیم غیلاً و یوکلک و موسی نخج
 الله و یوکلک و عیسی روح الله و یوکلک الا و انما حبیب الله و لا یخردوا ناساً فی
 کوار الحمد یوم القيمة و لا یخردوا ناساً فی شافع و اول شافع و لا یخردوا ناساً فی اول من یرک علی العرش
 یفتح الله فی غلبها و معی یخردوا ناساً فی اول من یرک علی العرش و لا یخردوا ناساً فی اول من یرک علی العرش
 از حدیث متفق است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم از حضرت ابراهیم و حضرت موسی
 و حضرت عیسی و حضرت آدم علیه السلام افضل باندازه تفضل بودن صفات آن
 حضرت صلی الله علیه و سلم از صفات آنحضرات طیبم السلام و در حدیث آخر آمده
 اما رسنوں ان یكون ابراهیم عیسی فیکلم یوم القيمة ثم قال النبی استی یوم القيمة اما یقیم
 یقول انت دعوتی و ذریعتی و اما عیسی فالا نبیاء اخوة نوحات ابها تم شستی و ان
 عیسی فی ایس بنی دین بنی و اما اولی به و کل اسم قد فی من العلی فی قوله تعالی و ان
 من شیعته لابرار سم ان الباء عائدة الی محمد صلی الله علیه و سلم ای ان من شیعته محمد لابرار
 ای من رید دنیا به و آخره الله و کل من کل بالجملة یکلم و از رسول انبیا از حضرت خاتم فضل است
 او فضایل سایر رسول و انبیا علیه السلام نسبت بفضائل آنحضرت صلعم مفضیل اند و حضرت
 صلعم موصوفه الوجوه از سایر انبیا علیه السلام و از سایر خلق و اما من جمیع الوجوه افضل اند

و چه سادس آنکه چون ظاهر بر این مستحق و برین است که بعضی فضائل افضل از بعضی دیگر است
و درجه بعضی فضائل نسبت به درجه بعضی دیگر و در شفا فضیلت نبوت نسبت به صحابت
نبی که انهم فضیلتی است افضل و درجه صحابت نبی نسبت به درجه نبوت افضل است
و کسیکه موصوف باشد فضیلتی که افضل است افضل است از کسیکه موصوف باشد فضیلت
مغفول که در آن افضل بی فضیلت مغفول یافته نشود و مثلاً نبی از صحابی نبی افضل است
کو حی صحابت نبی یافته نشود پس در فضیلت جایز شدن مرتبه سادات مغفول
یعنی اوصاف افضل فضیلتی مغفول که مغفول بقی تصف باشد ضرر نیست بودن
افضل تصف فضیلتی که افضل باشد از فضیلتی که مغفول است برای فضیلت
افضل پس است و چون وصف خاتم النبیین از جمیع اوصاف و فضائل که در سایر
انبیاء و رسل بوده اند افضل است کسیکه تصف بوصف خاتم النبیین است افضل
است از سایر انبیا و رسل لما مر فی المقدمه الحمد اما لیکه وصف خاتم النبیین
از جمیع اوصاف و فضائل سایر انبیا و رسل افضل است ظاهر و باهر است که اعلی
فضائل انسانی اصطفا ربانی و برگزیدگی یزدانی است که نبوت و رسالت مهارت داران
است و هر کمالی و فضیلتی که در هر یکی از انبیا و رسل طبع السلام بوده است بحسب درجه نبوت
و رسالت او بوده است و همچنانکه هر کمالی و فضیلتی را که شایان شان مرتبه نبوت
هر یک نبی و رسول بوده است بهر یکی از انبیا و رسل که است فرسوده است و پیران آیات
و هجرات هر یک نبی و رسول با اندازه مرتبه نبوت و رسالت بحسب حال عهد نبوت و رسالت
او درست او منصوب نموده چنانچه بر دست حضرت موسی علیه السلام که در عهد ایشان
سحر باج و غالب بود آیت ید یحنا و قلب الصاحبه تسبی و بر دست حضرت عیسی
علیه السلام که در عهد ایشان حاج طبع بیشتر بود آیت ابرائی آنکه و ابرو حیاتی
مستقیم پیدا کرد و دل بذا القیاس و چون او بجهت نبوت و رسالت را بوجود قایض الجود

حضرت خاتم النبیین رحمة للعالمین بخلایت کمال آن رسانید آنحضرت صلی الله علیه وسلم را
 مبعوث الی الخلق كافة و دین آنحضرت را صلی الله علیه وسلم ناسخ او را بانی و شریعت و ملت
 ایشان را موجد آنرا انجیل و فیض رحمت و هدایت ایشان در عالم و عالمیان و در کم
 الفیضان گردانید و معجزات آنحضرت صلی الله علیه وسلم از هر قسم زاید از احسان و احسان
 نسبت به معجزات سایر رسل و انبیاء بر دست مبارک آنحضرت صلی الله علیه وسلم و بر دست
 اولیای است آنحضرت صلی الله علیه وسلم که کرامات آنان معجزات آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 و علم اندر بوجایات و دعوات و حکم جادات و احیای اموات و نفق حیوانات و علم و اسرار
 اجسام و وحشیدنی آب از اسرار فیض منابع و کثیر طیل و شق قمر و شمس و قلب
 ایمان چنانکه روز به صاحبش بران شده و چنین جاذب و مطلق بر حیوانات و سایه کران
 ابر بر آنحضرت صلی الله علیه وسلم و شفای اسقام و ابرائی الام و ظهور دین بر سایر ادیان
 و مشارق و مغارب الی غیر ذلک مما لا تعد ولا تحصى و اقیام قیامت باقی خواهد داشت
 و همه آن معجزات باقیه قرآن مجید است که در ۵۰ آیه از آن درود آن در و در اقی
 از فصاحت و بلاغت که خارج از طوق بشر است و نظم عجیب و اسلوب غریب و حسن
 تألیف و تناسب کلمات و جزالت و وجازت الفاظ و کثرت و غزالت معانی
 و حسن مطلع و مقاطع که همه فصحا و بلغای عرب با وجود برکت و دعوائی بلاغت و فراط
 حیرت و شدت جالیست از معارضه آن باز ماندن و تن به در و دند و اشتغال آن
 بر اخبار و نبیات انصیه آیه و مشرایی سابقه و قرون لایقه و اسرار منافقین و اهل
 کتاب و جوهر نفسانی موشین و اسرار بخوانی کفار و مشرکین و احتوائی آن به اسرار
 عباد در معاش و معاد و حکم بالغه و احکام محکم و عموم بشارت خاومه و باطنه و اسباب
 اجابت دعوات و نرس سعادات و دفع آفات و عبادات و شفای امراض روحانی
 و جسمانی الی غیر ذلک مما هو منورنی مقام غیر محصور و نامتناهی است چون خاتم النبیین

و آخر الانبیا یا موبد بودن دین او و بقای شریعت او الی آخر الذی فیاض و نیست لاجرم
 می بایست که معجزات او و کتاب شریعت او تا آخر انبیا باقی باشد تا بر آن او سبحانه
 فرکان مجید را که در آیات آن شش هزار سیصد و شصت و شش است و آنست که
 از آن که بمقدار سه مرتبه است معجزه بالاستقلال بوجه غیر محصوره است و بدین
 حساب این کتاب یکم بر دو هزار دو و صد و بیست و دو و معجزه مستقل شش است
 و نظیر بوجه اعجاز حادی معجزات نامحصور است در مصاحف و تفاسیر و صد و
 حفاظ در امصار و اقطار اقلیم از جمیع سعادت مهد آن حضرت صلی الله علیه و سلم
 بر مرد و حیوان و ظهور و انقضا ای امصار و دهر محفوظه است چنانکه فرموده انما نحن
 الذکر و انما لهما فطون و محفوظ ماندن آن تا ایندت مدید بدین گونه که در آن در متون
 مصاحف و صد و حفاظ فرقی و تفاوتی و اختلافی بیک حرف و یک نقطه و یک عراب
 با وجه طاعت جد و جهد ناصد و تراست و مطلقه و دیگر ادای دین و تحریف و تغییر آن
 رو نماده از اعظم معجزات است این چنین حفظ از غیر اکسجانه اسکان نداشته
 وقوع مصداق آیه کریمه انما نحن الذکر و انما لهما فطون انما جل معجزات مینا است
 و چون ادیان و شرایع انبیا و رسل سابقین بود بدین بود بلکه آنهم بدین دین منسوخ شدند
 حفظ بر اولین معجزه تواتر و تمیز از حقیقت تبدیل ضرورت داشت باطلت عامه
 و نبوت تمام ملت دایم و شریعت قایم و معجزات باقیه و شواهد متوالیه است تا لایزال
 غیر متناهی از مضروری و صفت خاتم النبیین است انصاف آنحضرت صلی الله علیه
 و سلم باین وجه جمیل جلیل برای تفضیل آنحضرت صلی الله علیه و سلم بر سایر انبیا و رسلین
 که هیچ الوجوه کافی و دافی نیست چه موصوفه ما باین صفت ضرور است که نبوت
 و رسالت او از سایر نبوات و رسالات اعم و اتم و اتم و دین و شریعت او از سایر
 ادیان و شرایع اتم و اکمل و مملکت انبیا او از اطلاق سایر خلق انبیا و اعدل

و ششم و شامیل در اوسای ششم و شامیل کسبی و اجل و ملت و تکامیم و اقوام و جماعات و اوز
 و جمعیت سائر انبیاء و مرسلین و غیره و او دوم و طریق و اوز سائر طرق اهدی و امثل
 و او است و اوز سائر نام اکثر و فضل باشد پس این وصف جامع فضلی است که
 بر فضیلتی را از انان فضایل بر همه فضایل سائر انبیاء و مرسلین علیهم السلام فضل کلی است
 و ازینجا است که اوسبجانه و تفضیل آنحضرت صلی الله علیه و سلم بر دیگر انبیاء و مرسلین
 فرمود و جنابک فاتح و فاتحان و حضرت ابراهیم علیه السلام فرمود بیهذه انفسکم محمد و حضرت
 جبرئیل علیه السلام آنحضرت صلی الله علیه و سلم گفت لانه فضلک بیهذه المصطفی و فضلک بیهذا
 علی کسب النبیین و المرسلین و آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرمود الحمد لله الای فضلی علی مسیح
 و النبیین جمیع الی امی و حق و حضرت ابی عباس رضی الله عنهما بجموع رسالت آن حضرت
 صلی الله علیه و سلم که شعبا از شعب و صف قائم النبیین است بر تفضیل آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم بر جمیع انبیاء و مرسلین است لال فرمود و ازینجا تحقق شد که از امتناع اشتراک
 و خصوص خالصیت انبیاء امتناع مساوات آنحضرت صلی الله علیه و سلم تحقق و برین است
 پس قول این قائل که نفی مساوی بسبب عدم اشتراک و خصوص خالصیت
 یعنی رد قول از تمامه تفضیل است و نفی از تفضیل ناشی از فرط جهالت و ضلالت
 این ضلیل ذلیل است و از جهت قضا آن جمیل حضرت رسالت و نفی ذلیل و ابراهیم علیه السلام
 و روح امین جبرئیل علیه السلام را بر اتحاد کامل آن دلیل است و چه سابع دیگر قاعده
 تفضیل کسی بر دیگری این است که اگر مفضل مفضل علیه در فضیلتی خاص مشارک باشند
 باید که آن فضیلت در مفضل بهر اکل زیادت بر آن برتر فضیلت که در مفضل علیه وجود
 باشد یافته شود و اگر مفضل مفضل علیه در فضیلتی خاص مشارک نباشند باید که فضیلتی که
 در مفضل باشد افضل باشد از فضیلتی که در مفضل علیه است مثلا بودن زید مفضل از عمرو
 بدو وجهی تواند شد یعنی آنکه زید و عمرو در فضیلتی مثلا مشارک باشند و عمرو بر این

نسبت به علم خود زیاد باشد و دیگر این که در تفسیراتی یافته شود که از غایتی که در مورد
است افضل باشد و آنی هر دو نیست از هر یک جنس نباشند مثلا در زیاده فضیلت علم
و در فضیلت کتابت یافته شود و این صورت هم زیاده افضل است از کم و زیاده فضیلت
از کم علی هر افضل است از فضیلت کم و در بعضی کتابت و طاعت نیز این قاعده تفصیل تحقیق است
چون بعضی عالم است که نقص بآن محسوب است اما طایفه کمال از جمیع اوصاف کمال که در مورد
دنیا و دین و علم اسلام بوده اند افضل است پس لا محاله سعادت و معرفت حق از این
و در سایر ایمان و دین افضل است این قابل و آنی که در آن قاعده کلام است کمال فضیلت
و حق مساوات بر قبول ثانوی است و آن قاعده کلام کس مقرر کرده است و در کلام
همان قاعده مقرر شده است و در کلام کتاب از کتاب جزو تصریح بآن قاعده و جمیع
بوی که از هم اشتراک و غایتی که فضل ضایل باشد فعلی مساوات لازم می آید و هم است
و این مساوات این که در فضل آن باشد که نیست و طایفه با هم اختلاف کرده و در بعضی
افضل صاحب حضرت علی علیه السلام حضرت ابو بکر صدیق اند یا حضرت علی رضی الله
عنه این است که فضل صاحب حضرت مدتی اند و شایع کنند که فضل صاحب
حضرت رضی الله عنه شایع است لکن که در این که حضرت رضی الله عنه و اقرب و عالم و
فصلی که شرف و ارباب علی رسول و ابو بکر صدیق و اهل حضرت مسیح و قبول همه الی
لیز که در فضل آنی و نقص و مناقب آنی است نقصی است جواب دادند که
مردمان از فضیلت فضیلت می بیست الشواب و اگر چه جدا شده است و فضیلت
من حیث کما و فضایل را در پیش کبر و الفضائل را نایب هم اب این کول پس که
این قاعده فضیلت است و بنا بر این هم فعلی مساوات ما از جمیع مردم اشتراک
و مخصوص قاعده حق بر قبول از قاعده تفصیل انکاش است و افضل و ایمانی است
بر اوست حال آنکه این جواب بیان قاعده نیست یا بی مراد از دینی فضیلت است

و این جواب را دو کس است یکی آنکه تحقیق داننی در ناشیبه چه بد شستن تحریر چه بدیه تفصیلا
و در شش حقا و محضه الا بیان کرده قال فی شرح العقائد قال بیست فضل موضوعه
لن زیاده فی معنی المصدر و رجوع الیه من ان یکون من جمیع الصفات الفضائل
من حیث الجموع و الذی وقع الخلفاء فیها و ارجح ان یقال هو ای من حیث الثواب
لا ورجحان من الوجوه الاخره انیانی و کتب رجحان البیانی باحوال الفضائل اما طرفه اولی
الفضل من حیث الجموع آتی و یکی آنکه فضل کثرت ثواب از دیگر فضل فضل
است و حضرت صدیق بنی الله عنه معروف است فضیلت کثرت ثواب که فضل
است از دیگر فضایل کسی که معروف است با فضل فضل فضل است از من عاده
کو معروف باشد جمیع فضایل فضله ای و اینها یکی یکی است و مقادیر کسایان کرده
ایم و عابرین قاعده از عدم کثرت ثواب در وصف قائم العزیز علی مساوات از عدم است
که یاد بعد تحقیق و تفریق نظر تفصیل حضرت خجین بنی صدیق اکبر و فاروق اعظم علیهم
علیهم السلام که بشیر بعد الانبیاء علیهم السلام که بر اهل سنت و اهل طاعت و اخلاق
بر اهل اتفاق و از مرئی است بر فضیلت و صفات قائم العزیز بر جمیع فضائل و کمال
تفصیل در احوال و توحیح و احوال این است که سلسله تفصیل حضرت شعیب و علی و بعد
عنه بر بصر بعد الانبیاء و سلسله اتفاق و دید است و دو سلسله در عقاید و عجز و عقاید
می باشد در عقاید و اشیاء کمالی بکار می آید و فضیلت حضرت شعیب و علی و بعد از ثواب
مرتضی بنی الله عنه من حیث کثرت ثواب با عزم طایفه اهل سنت از طایفه
استعدنی با طاعت و شش و طایفه ان سلسله فضیله طایفه فیها فی الجرم و البیض
اولا و الاصل بطریق الاستقلال علی الاضلیه بمنی الا کثرت فی الثواب بل سندها
انتقل است و سندها سلسله تعلق بر اهل الکمال فیها باطنی الذی هو کانت سندها
الاکرام علیهم السلام فی سلسله طلب فیما یقین و انحصار مذکور من الطریقین بصر

تأخرها لائيه القطع على الشخص على نصف لانها باسرها اما سدا وفضيلة المدة
مع كونها متعاضدة ورس الاختصاص بكثرة اسباب الثواب موجبا لزيادة
الفضل فلما لان الثواب بفضل من الله كما لو فتر فاستفاد ان الاثبات بطبعه واثبت
غيره وخرت الامارة وان كان قطعا لا نفيا القطع بالافضلية بل غاية الظن كيف
ولا قطع بان ائمة المفضول لا تصح مع وجود المفاضل فلما وجدنا السلف قالوا
بان الافضل ابو بكر ثم عمر ثم عثمان ثم علي حسن ثنائهم يقضي بانهم لو لم يعرفوا ذلك
لا اقبلوا عليه فوجب علينا اتباعهم في ذلك القول وكفويض ما هو الحق الى الله
تعالى انتهى واما احرام است بايكم بالفضيلة من حيث الثواب جزم ليست
وقول بالفضيلة كما بتقليد اسلاف است بنى جزمي است وبيد است كدر اعتاد است
عن بكار است ثم غلط في شرح قال لا ادى قرارا بتفضيل اختصاص احد شخصين من
الافراد بالفضل فثبت وجه الدنيا في الامر كما لعالم والمجاهل واما زيادة فيها كونه اعظم مثلا
وذلك في مقطوع بنينا بين الصواب وامن فضيلة بين اختصاصها بواحد منهم لا يمكن
مشاركتها فيها وتقدر به مشاركتها فقدر على بان اختصاص الامر بفضيلة اخرى
ولا سبيل الى ترجيح كثرة الفضائل لاحتمال ان يكون الفضيلة الواحدة ارجح من
فضائل كثيرة امان زيادة شرفها في نفسها او لزيادة كيتها فلا جزم بالافضلية بهذا
بل مني الية انتهى اذ ينظر في هر شه كه مسئلة تخفيض حضرت شيخ من مني الله عنها
بيان مراد بلك مراد افضلية من حيث الثواب است بكار مني آيد براهي ان وجهي
قاطع بايكم موجب جزم بنينا است اعتقاد به تحقق عليها باشد وآن وجه قاطع بين
است كه چون كمال نبوت و رسالت كه ختم نبوت جبارت اذان است والكل لا يبد
اللعن الى يوم الدين وهو مودود ام دامت ودمت الى الخلق وخلق الى الخلق
ارغبان وشيوع عبادات واما ان در هر مكان در همه احوال وازمان واقعات

عدل و عدو و در جای احکام شرعی و ایصال حقوق و کف از مظالم و امر بالمعروف
و نهی عن المنکر الی غیر ذلک از آثار مرتبه بر این است افضل فضایل به غلایق است و معروف
یصفت خاتم النبیین باقصاف این افضل فضایل از همه آخرین و اوایل افضل است
که احتیاج نماید و نگین این دین و اعلا کلمه الله و مکرر سواد مسلمین و تائید و اشاعت
آن و هدایت کافه انام سنی اسلام و تطهیر عباد در اقطار و بلاد از عبادات اصنام
و اطلای اهل کتاب بمشربین و اطفای فروغ آتش پرستان و فتح بلاد و امصار
و قهر مبارزه کفار اقطار و اقامت حدود الله بر تسق و بنهار و انتظام ممالک برواق
احکام شرعی که همه سوره مکار وین است افضل فضایل افضل الامم است چه از همه
انکار وین شین الی الارکان و اکمال آنما و تم نبوت و ابقای آن تا آخر زمان است ظاهر
و باهر است که از همه قسیم که از دست حضرت شیخین یعنی الله عنهما حسن انجام یافت اند
و دیگر کسی صورت نه است حضرت صدیق اکبر اول من اهل من الرجال النبیین باخلاص
است و دعوت او حضرت عثمان بن عفان و حضرت زبیر ابی العوام و حضرت عبد الرحمن
ابن عوف و حضرت سعد ابی ابی و قاص و حضرت طلحه ابی عصبه الله عنی الله منهم
ایمان آوردند و او از هر دو اسلام در حضرت امیر حضرت علی الله علیه و سلم ببدل نفس
و مال و دینه فرو گذاشت و در صحیح بخاری از عید الله ابن عمر و ابن العاص مروی است
قال یما النبی صلی الله علیه و سلم صلی فی حجر الکعبه اذا اقبل محبته ابن ابی معیط فوضیع
ثم یقف فتمتبه فتمتبه یدافا قبل ابو بکر حتی یخاض بمیکه و یخضع یعنی صلی الله علیه و سلم
و قال یقتلون رجلا ان یقول ربی الله الا ید و اذ علی رضی الله عن مروی است
که او را حضرت صدیق اکبر را بدین وجه پرورس آل فرعون تفضیل داد و فرمود که پرورس
آل فرعون که مان ایمان کرده گفت تقتلون رجلا ان یقول ربی الله و صدیق یعنی الله
اعلان ایمان نمود و گفت تقتلون رجلا ان یقول ربی الله و رفاقت حضرت صدیق

[illegible]

یکه هم از دست کشید یعنی الله آنها را انجام یافت از دست دیگری برنشود
و بوقوع نامه سبب آن هر چه باشد این عظیم نفع فی الاسلام که حضرت شیعین را یعنی الله عنه
بفضل آبی میسر شد نسبت به سایر احاد و فضائل قطعی این است فضل کلی است میان
این فضیلت که در کتب فضایل افاضل این است نسبتی است که فضل و ثنات آن نسبت
است که ثناتین فضیلت ختم نبوت و دیگر نبوت است پس چنانکه فضیلت ختم نبوت بالای
سائر نبوت است چنانکه این فضیلت شیعین یعنی الله بالا ای سائر فضایل است چنانکه
اجورایمان و اسلام و اعمال صالحات جمیع احاد این است الی یوم القيمة بآن حضرت
صلی الله علیه و سلم خواهد رسید چنانکه اجورایمان و اسلام و اعمال صالحات این را که
کسی شیعین یعنی الله آنها در آن و یار دین اسلام شیوع یافته الی یوم القيمة شیعین
یعنی الله عنه خواهد رسید و این فضیلت شیعین یعنی الله آنها قطعی و یقینی است از باب در آن
مکارم و میراثی است که ام کس تواند گفت که دفعه نامه و قتال یعنی ردة از عیدتی که
یعنی الله عنه دو قانع قادیسیه و یرموک و فتح بلاد از فاروق و عظم یعنی الله عنه و قورح
نامه و مشیوع اسلام و طوایف اما کتب سبع حضرت شیعین یعنی الله عنه بکبر و سید و
افضلیت حضرت شیعین یعنی الله عنه باین فضل کلی بر سائر صحابه یعنی الله عنهم قطعی است
پس تحقیق پوست که مستند تفضیل شیعین که از حقانند و شبهه است از مسامک تظلمیه است
و این مستند مغرور است بر فضیلت و محنت قائم النبیین بر جمیع فضایل و کمالات سائر
انبیاء و مرسلین و بر تفضیل حضرت شیعین یعنی الله آنها بر حضرت امیر المؤمنین مصوب الدین
علی مرتضی که الله و جسد راحا و فضایل باغجاب که افزون از شمار و بیرون از حساب است
و این فضایل نیز از باب پذیر قرب و ثواب از جلی است بر غایت تقصیب و یرین باب
و الله الموفق للصواب ازین تفصیل بهی شده این قایل جابل ازین قول خود که نفعی
امکانی ساوی اسبب عدم اشتراک در خصوص خاتمت نبی بر جمیع اول از قاضیه

تفصیل است و بی از تفصیل تعلیم حضرت شمس یعنی الله عنها که زوایا است
 محلی است هم زوایا تفصیل حضرت شمس یعنی الله عنها است باینکه کار اظهار آثار
 هم نبوت و مصالح مترتب بر آن و اشیاء آن چنانکه از دست حضرت شمس یعنی الله عنها
 برآمده از دست دیگری مستلزم یافته و این کار فضل خصال است است پس بعد
 این کار فضل است است و تقریر برود و نیز به است فضل خصال حق و برود و اختصاص
 آن با حضرت علی علیه السلام سبب برود آن حضرت علی علیه السلام فضل خلق و نبوت
 عدم کمالی شرک و خصوص غایت دلیل حق و مکان مساوی فیض در اظهار آثار غایت
 و اشاعت مصالح و دوام در قرب بران فضل خصال است استخواند و پس به صورت بیان فضل
 است توان بود و فضیلت با اعتبار کثرت ثواب محمول است کم تعلیم آن بتوان کرد
 اما فی الواقع و حقیقت از کثرت با تفصیل فی هر تفصیل بکمال و ان یعنی الی المتصل
 نکته از تفصیل تفصیل و الله اعلم و الی سوار السبیل و جنان که چون غایت و رسالت
 فضل کالات و فضایل کالات است که حق و اختصاص یکسان بنده را بدین فضل
 کالات و فضایل بی اختصاص یکسان بنده را با غایت قرب و ثواب تصور و ممکن
 نیست که زوایا که بنده که او را او که بهمان باین فضل خصال اختصاص بخشیده است
 ان فی اهل درجات قرب و ثواب بنام شده خود ظاهرین است و چه تا به آنچه چون او
 بهمان حضرت علی علیه السلام یا بنیان درجات قرب و ثواب بر امت اختصاص
 بخشیده است که مصالح مشترک بین ایشان نیست و مشارکت و کس با بهمان بویضا
 بود درجات ممکن نیست باین جهت اول من تعلق الارض من تحت و اول من مشق من
 الارض و اول الناس فروعاً و اول من یسقی من یسقى و اول من یسقى و اول من یسقى
 اهل الجنة و اول من یسقى اهل الجنة و اول من یسقى اهل الجنة و اول من یسقى اهل الجنة
 و اول من یسقى اهل الجنة و اول من یسقى اهل الجنة و اول من یسقى اهل الجنة و اول من یسقى اهل الجنة

درین چنین گویست چه اول صفات است سوی جمع مردم پس معلوم است این صفات
 همان است که جمیع می هداه و اشتقاق اینها از دور و نزدیک وقت بعثت و در حرکت
 خلق حینت و قریب باب آن و اختراع شدی آن بپای وی و در شفاعت و جنت
 دور و نزدیک بودی و در شافع و شفیع بودی و در جوار بر صراط سابق و قدم با
 اگر و کس در این امور سمیت و از دیگران برای هر دو کس سابق علی جمیع می هداه
 در این امور نیست پس معلوم است این صفات نیست و سابق گذشته که اول است
 نتواند شد و هر گاه که و کس در این صفات تشاکل نتواند شد و هر یک کس
 از این دو کس که تشاکل و این صفات بفرض حال فرض کرده شود صادق
 نتواند شد که بول از جمیع می هداه و سابق جمیع می هداه که اصیغ ایله الله
 است پس تسادی جمله مضمون در این صفات اول بالاتل است اذ اجمعه لها قول
 یا که این صفات از باب قرب و ثواب اند یا نه اگر بد نیست این تالی از باب قرب و
 ثواب اند مشارکت و مساوات کسی با حضرت صلی الله علیه و سلم و در این صفات که
 مشترک بین ایشان نخواهد شد مثال بالذات است چه بای آنکه جز مومنین درین
 صفات ممکن اتسادی باشند و اعلی از آن حضرت صلی الله علیه و سلم در قرب و ثواب
 و این تقریر اعلی بالاتل است زیرا که اگر اعلی از آن حضرت صلی الله علیه و سلم ممکن
 باشد حال در ترجیح و الا که از صفة و دخول جنت و از بر صراط و از و نیست که بود
 و صفات و تعریف صفات باشد یا نه مثال اعلی از آن حضرت صلی الله
 علیه و سلم نخواهد بود و آن حضرت صلی الله علیه و سلم و این امور از جمیع می هداه اول
 و مقدم است و ظاهر است که با وعت مقدم بودی آن حضرت صلی الله علیه و سلم و در
 همه امور بر جمیع خلق که در پس هداه آن حضرت صلی الله علیه و سلم تا از آن حضرت صلی الله
 علیه و سلم و این صفات خواهد بود و اگر کسی از جمله می هداه آن حضرت صلی الله علیه و سلم در زیر سر

در هیچ بی عاده عمل باشد آن حضرت صلی الله علیه و سلم در همه امور اول باشد چه بر کسی
 تقدیر آن حضرت صلی الله علیه و سلم بود پس خدا آنکس را ضیعت الیه الاول یعنی در عموم
 مفضل علیه السلام است پس آن حضرت صلی الله علیه و سلم اول بی عاده در این جزوه بود و آن
 بود و نیز در خصوص انفرادی المسلم علی الاول آن حضرت صلی الله علیه و سلم در همه امور اول
 در هیچ بی عاده خوانند و در غیر مقام انفرادی المسلم علی اول مشارکت مساوات
 آن حضرت صلی الله علیه و سلم در این صفات مکن نیست اعلی از آن حضرت صلی الله علیه و سلم
 در این صفات مکن نمی تواند بود و در این مقام دارد که مفضل نسبت بمفضل علیه
 در مساوات ما جا کرده و مرتبه دیادت از بی بی باشد پس چون مساوات
 در این بی عاده امور مکن نیست مفضل مکن خوانند بود و اگر این صفات بهر است
 این ماکل از باب ضرب و ثواب نیستند پس ماکل به نسبت مفضلت ندارد و این ماکل
 او از خود بی عادت نه این است و چه شری که صفات کبری و عظمت سید العالمین
 ایوم القیمه و اکرم الاطین و اکبر الکریم و اعظم الانبیاء ابراهیم الخلیل و صفات آن حضرت
 صلی الله علیه و سلم اند اگر این ماکل با تفاوت آن حضرت صلی الله علیه و سلم
 در این صفات مکن از روی ایمان دست داده و هر چه خواهد بر زبان آورد و اگر
 این ماکل با تفاوت آن حضرت صلی الله علیه و سلم این اوصاف احترام است ماکل
 مساوات کسی با آن حضرت صلی الله علیه و سلم در این صفات مکن نیست چه جای تساوی
 در این صفات بین ماکل و ماکل مساوات و مکی با آن حضرت صلی الله علیه و سلم
 مسلم هر یک جدا از این امکان مکن باشد مساوات و این از کسی که بر او
 فهم داشته باشد مفسر نیست چه جای آنکه امکان مکن باشد مساوات و مکی

اینکه غالب مشا جبارت این کلام این نبذ این است که نزد اهل سنت تخریب
 علمی و تحریف عامی بر ضایع حالی واجب نیست و ازین عقیده اهل سنت کار این
 قابل بر نمی آید و عقیده اهل سنت خلق آنحضرت صلی الله علیه و سلم و جنت آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم و اختصاص آنحضرت صلی الله علیه و سلم بختسم نبوت و اختصاصیت
 بر سطر خلق هم و بر سایر انبیاء و رسل مخصوصا و در غرض این که بالا مذکور شده اند
 و شفاعت کبری و قیام بقایمیک لایق و ماحد غیره و نعل و سیله که در حدیث است
 و حینت که لا یسئ الا بعد من حیاد الله و لاینا بها الا جمل و حدیث حضرت باری جلوت کبریا و
 واجب نبود و وجه سبب چکشی بر او سببها جل شانه چکشی معنی ندارد و این ممکن بوده
 است که او سببها از آنحضرت را تا انحرافی و بر سالت و نهیت نه برگزیدی و بآن
 ضایل و کالات و شفاعت کبری و کاذرات اختصاص نیز بشیخی اخصان
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم و عدم اتصاف آنحضرت صلی الله علیه و سلم بآن صفات
 ممکن بوده است اگرچه بآن صفات صلاح اشتراک بین شخص نیستند که هر فردی
 مشاکبت مساوات و کس و در آن صفات ممکن نیست و از اسکان آن صفات
 و مکان اتصاف آنحضرت صلی الله علیه و سلم بآن صفات اسکان اشتراک اختصاص
 اش بین فصاحه لازم نمی آید مثلا زید و شخص زید ممکن است و اشتراک شخص زید بین
 اش بین ممکن نیست چنانکه هفت اول انبیین خلقا مثلا ممکن است اسکان و هفت که
 او همان چکشی بنی آفرید و کس با هزار کسان ملایش از دیگر انبیائی میگردانید
 علی و القدر بر هیچ کسی لوا و انبیین خلقا نمی آید و اگر اشتراک و کس و هفت اول
 انبیین خلقا ممکن نیست چه اگر او سببها نه و کس را پیش از دیگر انبیائی میگردانید
 بر چکشی کس بآن بر و اول انبیین خلقا صادق نتوانست باشد که معنی اول انبیین
 خلقا سابق بر سبب من صراحت انبیاء و آفرینش است و بر تقدیر نه و چکشی کس ازین

هر دو سابق برین می باشد و من الانبیا نیست بلکه بعضی می عداه من الانبیا را با دو در آنوقت
صیبت دارد و گویای دو صفت خاتم النبیین یکی است امکان دو صفت که او سبحانه کسی را
نبی نگردانند یا او کس را چند کس را معنای گردانند و بعد آن دو کس را چند کس نبوت
را منتقل گردانند برای این هر دو تقدیر کسی خاتم النبیین نبودی چه خاتم النبیین آخرین
همه انبیا است در تقدیر اول کسی نبی نبودی چه جای آنکه کسی آخرین همه انبیا باشد بر تقدیر
ثانی یکی از آن دو کس نبی را چند کس نبی که بعد از آن نبوت منتقل می شد آخرین همه انبیا
نیست تا مصداق خاتم النبیین باشد بلکه بعضی انبیا با هم یکی از آن هر دو نبی است نبی صیبت
دارد پس هر دو در خاتم النبیین یکی است یکی اشتراک خاتم النبیین در دو کس
ملکی نیست تساوی و مشارک دو کس در صفت خاتم النبیین متنع بالذات است چه این
صفت صلاح اشتراکی می شنید نیست و بهرین قیاس در صفات که لو سبحانه بفضل
عظیم خود بر آنحضرت صلی الله علیه و سلم تمام نعمت نموده آنحضرت صلوات الله علیه
استصاحب نموده است ممکن اند امکان دو صفت کلان صفات و وجود صفات کلان
که اشتراک آن صفات در بین نبیین ممکن نیست که آن صفات صلاح اشتراک نبیین
ندارند که امر را ادبیتی ذکره تکرار این ازین عقیده اهل سنت قول با امکان مساوی
و مشارکت کسی با آنحضرت صلی الله علیه و سلم لازم نمی آید و چون آن صفات اعلی مراتب
قرب و ثواب اند و لو سبحانه آنحضرت را صلی الله علیه و سلم آن اعلی مراتب قرب و ثواب
استصاحب نموده است و آن صفات که اعلی مراتب قرب و ثواب اند صلاح اشتراک
بین نبیین ندارند و اشتراک انبیا بین نبیین ممکن نیست بلکه متنع بالذات است مساوی
و مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم در آن اعلی مراتب قرب و ثواب ممکن نیست و متنع
بالذات است و بهرین قیاس اما آنکه آن صفات اعلی مراتب قرب و ثواب و غلظت
است چه سبب اول برین شوق من الاصل و اول برین ضیق من المصطفی و اول برین غلبه

می طومنین می حیث کثرة الثواب والقرب نباشد زیرا که هر یکی از مومنین در افعال عموم مضاعف
 و این افضل می شود و فضل علیه است و معنی تساوی جمله مومنین در فضیلت عدم فضیلت
 و عدم محضوئیت هر یکی از مومنین می رسد و این مومنین در کثرت قرب و ثواب و معنی افضل
 بودن هر یکی از مومنین می رسد و این مومنین در کثرت قرب و ثواب است و این هم مشابهت
 از من است چون این قایل باین سخن بود و میگوید و میگوید که اگر کسی که در بارش باشد و معنی
 است با باستی از دایره نبی و آن دیگری چنان توان داشت و چه را می باشد که
 آیا آنحضرت صلی الله علیه و آله در مقام و این بجای افضل و خلق می حیث کثرة الثواب و این
 یا نه علی الاشی فی قول با و فیما سبق بیرون آنحضرت صلی الله علیه و آله افضل و افضل از سایر
 انبیاء علیهم السلام که در باره آن این قایل علیه التقه الاجمل گفته است در مقام و این
 باطل است و این باطل نزد مومنین ذایل است زیرا که نزد او معتبر در معنی افضل و افضل
 می حیث القرب و الثواب است و نزد مومنین آنحضرت صلی الله علیه و آله افضل و افضل از خلق
 می حیث کثرت القرب و الثواب و در باب و در مقامات الله و انکامان کفر است و این
 الاول مشابهت و مساوات و دیگری با آنحضرت صلی الله علیه و آله در این جهت محال
 است چه اگر دیگری افضل و خلق می حیث کثرة القرب و الثواب فرض کرده شود و آن
 حضرت صلی الله علیه و آله در عموم فضل علیه و این باشد پس افضل و خلق می حیث کثرة القرب
 و الثواب نباشد و در غیر این آنحضرت صلی الله علیه و آله بر این حقیر افضل و خلق
 می حیث کثرة القرب و الثواب است و اگر در عموم فضل علیه باشد پس افضل
 و خلق می حیث کثرة القرب و الثواب باشد و در این جهت افضل و خلق می حیث کثرة القرب و الثواب
 نباشد و این مشابهت و مساوات و این جهت اقتضای و وجه مستلزم عدم مساوات
 بر می آید که این حقیر آنحضرت صلی الله علیه و آله در فضیلت می حیث القرب و الثواب
 و ثواب نیز متفهم و این است و بهر اندک وجه فاسد عشر قول می قایل پس نظر

بوقت و وسعت قدرت کا فایده ممکن و مقدار آبی است که هر مفضل را که در کمالات دیگر مفضل
 است یعنی در مساوی کثرت ثواب مفضل است او را مساوی بلکه افضل از افضل
 او که در این صیغ است در این که اگر مفضل در کثرت ثواب مفضل باشد گردانیدن
 آن مفضل مساوی کسی که از او در کثرت ثواب افضل باشد یا افضل از او در کثرت
 ثواب بد نیست این قایل هم ممکن و مقدور نیست و الا قول او که هر مفضل را که کمالات
 دیگر مفضل است یعنی در مساوی کثرت ثواب مفضل است لغوی و معنی باشد چون
 هر واحد از سائر خلق در کثرت ثواب از آنحضرت صلی الله علیه و سلم مفضل است
 گردیدن یکی از خلق و یکی از مومنین مساوی یا افضل از آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 در کثرت ثواب بعتراف این قایل هم ممکن و مقدور نتواند بود پس چه کسی این قایل را چنان
 رفت حق بزرگوار رفت تحقیق نیست که در اینجا به فضل عظیم و حرمت نام آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم افزوده و از جمله کمالات بزرگ و عظمای آنجا به ثواب اختصاص بخشیده
 که آن صفات صلی الله علیه و سلم مشترک بین ایشان نتواند شود و چه مشارک و مساوی آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم در آن صفات مستلزم عدم آن است و مشارک و مساوی آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم مصداق اجتماع اثبتین و محال بالذات و وجود آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم و اخصای آنحضرت صلی الله علیه و سلم بآن صفات و وجود آن صفات و رؤای
 آن سرور کائنات علیه افضل الصلوات ممکن بالذات و تحقق باراد و حضرت خالق
 الکائنات و اهب العلیات است و امکان آن صفات مستلزم امکان اشتراک
 آن صفات بین ایشان نیست امکانی دیگر و امکان اشتراک آن دیگر و البته یعنی
 آفریدن آنحضرت صلی الله علیه و سلم و برگزیدن بر سایر کمالات و اختصاص به صفات متمتع
 صلی الله علیه و سلم اشتراک محض فضل عظیم او بجا نه است آن نه از جهت قایمیتی و استحقاق ذاتی بود
 و نه از داری و نه از جلالی و نه برای عبادی استحقاق و قابلیت و نیوکاری و امثال

حسن و عبادات مقبوله که شایسته منجسی که او سبحانه بفضل عظیم خود آنحضرت را اعلیٰ الله علیه
 و سلم بآن اختصاص کرامت فرمود و بپادشاه کرامت فرموده او سبحانه بوده اند و همین
 در اول حدیث صحیح بخاری است که یاقی انشاء الله تعالی باید دانست که ازین قایل
 تا این مقام چند موجبات کفر او سر در شده اند در انحاء الباطل احوال او ایمان یافته
 است مناسبی نماید که در اینجا بطریق مذکور که تعداد موجبات کفر او ذکر نموده شود اگر
 این قایل بعد قیاس شدن بران موجبات کفر با اعلان تمام تو بفضیحه نماید در دین اسلام
 باز در آید و بگذاختن از باربر عار کند و در سیاه بچشم رود و ما علینا الا البلیغ غیبتین
 از موجبات کفر او این است که در او اویل خرافات تاسخ و گفته است که این کلیه یک
 متنع ذاتی داخل تحت قدرت الهی نیست محل کلام است پس تجوز دخول تحتها ذاتی
 تحت قدرت الهی میکند و بر این تجوز لازم است که عدم الوجوب سبحانه و ترکیب الباری
 و دیگر متنعات ذاتی داخل تحت قدرت الهی باشند و قول باین لازم کفر است پس
 ازین قول او تجوز غلط انحاء کفر او لازم است و غایت جهل او از ندانستن او معنی
 متنع ذاتی معنی قدرت ازین تجوز پیدا است و جهل او عذر کفر نمیتواند شد و و مایه که
 او قایل شده است با مکان اتصاف او سبحانه به تنقائص و قبایح و فواحش غیر متعارف
 او قول با مکان اتصاف او سبحانه بیک قاضیه بیک نقیصه کفر است پس این عقاید
 بهشتی است بر انجمنی غیر متعارف به عقاید امکان اتصاف او سبحانه بیک یک
 قاضیه بیک نقیصه نفی جدا گانه بالاستقلال است سیوم اینکه این
 قایل قاعده اختر کرده است که اگر یک حصه از که این معنی مصد ری ممکن ذاتی باشد
 ضرور است که تسبیح حصص آن معنی مصد ری ممکن باشند و اعتقاد این قاعده احزاب
 عام دارد که سابق بر عقاید منحنی وجود غیر متعارف کفر است چه وجود و عدم معنی مصد ریست
 و بعضی حصص آن هر دو معنی وجود انسان و عدم انسان ممکن ذاتی است پس بنا بر این

عتقاد و وجود است که جمیع صفات وجود و عدم ممکن ذاتی باشند پس وجود واجب
 یعنی نه وجود عدم و حجب سبحا نه ممکن ذاتی باشد و وجود شریک الباری و هم عدم شریک
 الباری ممکن ذاتی باشد و حدوث واجب الوجود سبحا نه و ترکیب واجب الوجود
 و غیرهما که تلفظ آن زبان نبی آلاهی ممکن ذاتی باشد لی غیر ذلک من لوازم الباطنیات غیر
 المتنبیهه که قول به ترکیب ازان لوازم کفر مستقلا جدا گانه است چهارم اینست که
 قایل بر آن قاعده و مشعره خود اسکان اشکات و سبحا نه بتقایض و قبلیات متغیر نموده
 است این تغیر را و بجای خود و کثیر است فی الاصل و الفرع و الموصل و المتفرع
 و ان حیل و التفریع کلیاتی الشارح بهم اینکه او گفته است که سلب اشکات و سبحا نه
 بتقایض و قبلیات و فوآشش ممکن و محلول و سبحا نه است و ذات واجب الوجود
 چنانکه مقتضی انصاف خود و بصفت کمال است همچنین مقتضی سلب اشکات خود
 بمقابل آن صفت است و این را بغایت شد و مد بیان کرده است و این عقیده
 او کفر است زیرا که نفس ذات حقه احدی بر این تقدیر مصداق سلب اشکات
 بتقایض و قبلیات و فوآشش نتواند بود مصداق این سلب بر این تقدیر از نفس ذات
 احدی مصداق یجابات بتقایض و قبلیات و فوآشش غیر متناهی باشد ضروری است حال
 در تفلسف صدق الواجبات و جوابها و این متضمن انحاء غیر متناهی کفر است ششم اینکه
 در اعتقاد او میان انصاف و سبحا نه بصفات نقص نیست ذاتی است این مسائل
 در میان این چند صغیر و بوی خود سیاه کرده است و خودش اعتراف دارد
 که صفات کمال و انصاف بصفات کمال متاخر بالذات از ذات حقه است پس او را
 از اعتراف به اثر سلب انصاف بتقایض و فوآشش و قبلیات غیر متناهی از ذات حقه
 بنا بر اعتقاد او بهیئت فراتر میانه انصاف بصفات کمال و سلب انصاف
 بتقایض و فوآشش و قبلیات نیز میسر است پس نفس ذات حقه و آنچه مصداق سلب انصاف

و او نیز میگوید که این تا آنکه در حدیث آمده است که شریک الباری

و بصفت کمال و سلب انصاف بتقایض

نقایص و خجسته‌های غیر متناهی سبب این اعتقاد و اعتقاد نیست پس این بخدی را از اعتقاد
 نبودن نفس ذات حق مقدس صدق و کجایات غیر متناهی که نقایص آن این سلب غیر
 متناهی اند گزین نیست و این اعتقاد او متضمن وجوه غیر متناهی کفر است، هشتم اینکه این
 قایل اعتقاد دارد باینکه علم و قدرت و غیره صفات الهیه و کم اتصاف بآن صفات
 ممکن ذاتی و معلول او سبحانه اند و باین اعتقاد میگوید که عدم علم و قدرت از ذات
 حق مقدس که از شان او علم و قدرت است بعینه جلی محض است و میگوید که چون صفات
 علم و قدرت او سبحانه ممکن بالذات است وجود و عدم این هر دو صفت ممکن خواهد
 بود و عدم هر دو صفت مذکوره از ذات مقدس که از شان او علم و قدرت است
 بعینه با جلی محض است پس بر او لازم است اعتقاد ثبوت جلی و غیر بنفس ذات حق مقدس
 قبل از اتصاف آن ذات حق بعلوم و قدرت و این اعتقاد کفر است و متضمن انجای کفر است
 چون کلام او در دیگر صفات کمالیه جاریست مثلاً حیات صفت زانده است ممکن
 پس وجود و عدم آن ممکن است و عدم حیات از ذات مقدس که از شان آن حیات
 است ثبوت است پس موت او سبحانه ممکن است و چون ثبوت حیات از ذات
 حق مقدس متناهی است عدم حیات در مرتبه متقدسه و نیست و سبحانه الحی الی الابد
 الی موت عما یقول الظالمون علواً کثیراً و چون سابق و چه بطلان قول این قائل بیان کرده
 ایم در اینجا حاجت اماده آن نیست هشتم اینکه او گفته است که عدم علم از
 حضرت باری جلشاده مستلزم جلی است چه سلب بسیط نزد وجود موقوف
 مستلزم سلب عدولی است کما لا یخفی علی المنطقی انتهى و این قول او از وجبات
 کفر است زیرا که علم نزد او از صفات زانده علی الذات است پس سلب آن
 از مرتبه ذات احدیه متناهی است و او خود اعتراف دارد باینکه صفات او سبحانه محتاج
 از ذات حقشاده و تا مؤخر محتاج از محتاج آید نه وری است پس سلب بسیط علم از ذات احدیه

ضروری است و سلب بسیط نزد وجود و موضوع که ذات احدیه است مستلزم سلب
 عدولی است و سلب عدولی علم نزد اجل است پس این قول و اعتراض است
 با عقاود و انتصاف او سبحانه در مرتبه ذات احدیه یکسان آن کفر است و این
 بر شکلین قائمین بر زیادت صفات لازم نمی آید زیرا که حمل نزد آنان عبارت است
 از قوت استعداد و علم نه از سلب بسیط علم نه از سلب عدولی علم و ذات حقه از
 قوت استعدادی منزله است و زعم این قایل بود و حمل سلب عدولی علم ناشی از
 حمل است چه سلب عدولی علم در جهادات موجوده تحقق است حال آنکه حسب ادوات
 متصف بجهل نیستند و قدر تفصیل ذلک بهم اینست که این قایل در معنی خاتم النبیین
 خریف کرد ظاهر است که معنی خاتم النبیین آخر همه انبیاء بقا است و لام النبیین برای
 استغراق و در عقائد همه مسلمانان است آن محمد صلی الله علیه و سلم آخر الانبیاء این
 قایل معنی دیگر برای خاتم النبیین تراشد و کسب معنی تراشیده و خود تجویز نفعده و خاتم
 النبیین نبود پس نزد و حال خالی نیست یا این قایل معنی خاتم النبیین نمیداند
 و بر این قدر نظر هر است که او با عقاود باینکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم خاتم النبیین است
 ندارد چه تصدیق بوقوعی دانستن معنی محمول ندارد و بر این تقدیر کفر او ثابت است
 و حمل در آن غرض نیست باینکه و یا این قایل دیدند دانسته بعضی تفصیل علیه معنی خاتم
 النبیین را توحیف میکنند بر این تقدیر این کفر او را غلط و جوه کفر است و هم اینک این قایل
 بمستثنی بودن ذات مبارک مقدس آنحضرت صلی الله علیه و سلم از جمیع نبیین علم السلام
 در لفظ خاتم النبیین که لام برای استغراق است قایل شده است و بر نظر هر است که
 کسیکه از جمیع نبیین غایب است خاتم النبیین نمی تواند بود پس این قول او مستلزم
 قول بر نبودن آنحضرت صلی الله علیه و سلم خاتم النبیین است و این نظر است نه
 آنکه این قایل ازین معنی که کسیکه از جمیع نبیین غایب است خاتم النبیین نمیتواند

چهل داشت سودی ندارد چهل در کفر عذر نتواند بود یا زوهم اینکه این قایل بر
 تسلیم امتناع اختصاص دیگری بوصف خاتم النبیین و استحالة شترک این صفت
 بین ایشان ابدای احتمال بودن وصفی دیگر متساو عدیل وصفت خاتم النبیین و رساوی
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم و نبودن آن وصف در آنحضرت صلی الله علیه وسلم نمود دست
 و ابدای انجمن احتمال محال کفر است زیرا که وصفت خاتم النبیین اعلی اوصاف کماله
 مکملات است تجویز بودن کد این وصف بجهول متساو عدیل این وصف از درای شان
 کمال نبوت و رسالت است و تجویز لغو و بیکار بودن بعضی کمال نبوت و رسالت
 است و این کفر است و وجه بودن این تجویز از درای شان کمال نبوت و رسالت
 سابق ازین تفصیل تمام مذکورانه و ازوهم اینکه این قایل تنظیر تساوی آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم که مختص بوصف خاتم النبیین اند و تساوی مفروض خودش که آنرا
 مختص بوصفی که آنرا متساوی و عدیل بوصف خاتم النبیین تجویز کرده قرار داده تساوی
 زید و محمد بنی گوید که در ذیل صفت تیر اندازی و در عود و مصعب بن قیس اندازی بعد شتران و
 او و در کلمات دیگر مجموع شجاعت یافته شود و نیز تساوی عراب برافرنی که در یکی ازین
 و در بعضی معتبره بالاختصاص یافته میشود آورده است آورده و در پنج نظیرات
 در مجموع تمام حسب استخفاف و از درای شان آنحضرت صلی الله علیه وسلم و منصب آن
 حضرت صلی الله علیه وسلم معنی ختم نبوت و رسالت است پس در بودن آن از موجبات
 نقد قایل اشتباهی نیست این قایل تا بل در این تنظیر نادیده که کدام کس را
 بجای زید که ام کس بجای عمر که ام کس بجای عراب که ام کس بجای برافرنی نبوده و وصف خاتم
 النبیین را بجای تیر اندازی یا بجای بند قاندازی یا بجای قوت هر ب و طلب که در
 عراب است یا بجای کین عطف که در برافرنی است قرار میدهند همچنین تنظیر از غلط
 وجه و گفته است علمای اعلام آن ابیات را که در آن تشبیه مدحین شعرا با آنحضرت

اصل الله عليه وسلم آید است میگوید که ابو العلاء رضوی لایزال انقطاع الی الله بعد محمد
 قلنا نعم این را بیل هو شمله فی الفضل الا الله لم یأت به رساله جزیل و میگوید که حسن
 اندکی در مدح محمد بن عاص و وزیر ادابی بکر ابن زید و نکان ابابکر ابو بکر ارضی
 و حسن و حسن و انت محمد باب تحفان از موجبات کفر شمرده اند چه جانی تشبیه
 آن حضرت صلی الله علیه وسلم بزرگوار و ابواب یا بزرگین و تشبیه منصب خاتم
 النبیین به تیراندازی و بندقه اندازی یا باوصاف آن دو بهمیمه آنچنین تنظیر
 کفر است و اهل انکاشتن آن کفر دیگر است سیزدهم اینکه قایل بفضل دیگر
 انبیاء علیهم السلام بر آنحضرت صلی الله علیه وسلم بعض وجه قایل است و این کفر
 خرق اجل است و قد مر نزد ما همه مومنین آنحضرت راصلی الله علیه وسلم بر سایر انبیاء
 و مرسلین بر جمیع الوجوه فضل کلی است چهاردهم اینکه قول باین قایل که نفی اسکان
 مساوی بسبب عدم اشتراک در خصوص غایتیست یعنی بر جدول از قاعده
 تفصیل است و مثالی از تفصیل منجز تجلیل حضرت رب طلیل و حضرت جبریل و حضرت
 ابراهیم خلیل و آنحضرت علیه و سلمها الصلوٰه و التسلیم میشود که سابق مفضلان پس
 این قول بوجه چند از موجبات کفر است پانزدهم اینکه قول او بجزا از
 مساوات جمله مومنین با آنحضرت صلی الله علیه وسلم در قرب و ثواب بلکه بجزا از فضیلت
 جمله مومنین از آنحضرت در قرب و ثواب کفر است و اشنع است از کفر بعض
 کرامیه که بجزا از فضل بودن ولی از نبی قویتری هستند چه این قایل بجزا از فضل
 بودن آنحضرت و انساق فساد مومنین از فضل الانبیاء و المرسلین در قرب و
 ثواب قایل شده است شانزدهم اینکه قول او پس بظرفوت و وسعت
 قدرت کامله و تقدیر الهی است که هر مفضل را که در کمالات دیگر مفضل
 است یعنی در مساوی کثرت ثواب مفضل است او را مساوی بلکه افضل از

افضل او گرداند در این مطلب بزرگ و مقصد تبرک جمله مومنین مکن التماسوی اند
 در این معنی و قد و ریت قدرت کامله کو ورق نشود و صریح است در اینکه در اعتقاد
 او آنحضرت صلی الله علیه و سلم افضل از جمیع من عدا و در قرب و ثواب نیستند و من
 عدا و اگر چه در درگاه کمالات از آنحضرت صلی الله علیه و سلم مفضول باشد در قرب
 ثواب از آنحضرت صلی الله علیه و سلم مفضول نیستند و این اعتقاد کفر است
 بعضی هم قول مذکور صریح است در اینکه جمله مومنین کو فشا ق و فجار باشند
 در قرب و ثواب از آن حضرت صلی الله علیه و سلم مفضول نیستند و در کمالات
 دیگر یعنی مساوی کثرت ثواب مفضول اند و این قول لازم است قول اینکه نبوت
 و رسالت محض لغو است چه در قرب و ثواب نبی و غیر نبی و رسول و غیر رسول بنا بر
 این قول برابر اند پس هیچ اختلاف و اعتقاد لغو و بیکار بود این نبوت و رسالت است
 و این بی شبهه کفر است و چه در این که قول باینکه جمله مومنین در قرب و ثواب
 افضل از حضرت افضل از سلیمان خاتم النبیین صلی الله علیه و سلم تواند شد متضمن
 استخفاف شان آنحضرت صلی الله علیه و سلم است بقطع نظر از آنکه این کلام صلی
 باشد یا کاذب اشتغال کلام بر استخفاف منوط بکذب آن نیست بسا کلام
 کاذب متضمن استخفاف نبی باشد و بسا کلام صادق متضمن استخفاف نبی باشد و استخفاف
 شان آنحضرت صلی الله علیه و سلم هر گاه ای که باشد کفر است نو در دهم اینکه این قول
 تحریری است که این مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم بدین وجه باشد که در یک
 مقامات مساوی و محض خاتم النبیین که توصیف مختص آنحضرت صلی الله علیه
 سلم است یافته شود و در درگاه کمالات آنحضرت صلی الله علیه و سلم آن مساوی
 متشابه باشد حال آنکه بسیاری از کمالات و محض نمایه آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم آن بیانات نیستند و معانی مشتبه اند و این اشتباهی است در برخی از ان کمالات

و نفوت در ثنائی اینها قول این قابل سابق مذکور شده اند پس تجویز اینکه آن مساوی
 بر همه کمالات و صفات کمالیه باشد نسبت سعی الهی علیه و سلم سوای وصف خاتم النبیین شایک
 باشد بی انکار اتحاد آنحضرت صلی الله علیه و سلم بدان صفات کمالیه ممکن نیست
 و آنرا کلا در حق زندقه و کفر است بستم اینکه تکلف اینچنین تعلیلات بیونی با بدانی اینچنین
 اجتماعات باطله بزرگ است یعنی تصحیح کلام شیخ نجفی و اما مخرج خود را در مساکب نشنود و کلام
 در شان آن حضرت صلی الله علیه و سلم برای اثبات امکان مساوی آنحضرت صلی الله علیه
 و سلم با جمیع کمالات با وصف اینکه مفروضات غیر متناهیته آنچنان است که مساوی
 آنها ممکن نیستند و از عدم امکان آنها معلوم قدرت الهیه بریم نمی شود و از عدم امکان
 مساوی مفروض مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم با جمیع کمالات چنان بر می نمود قدرت
 الهیه تصور تواند شد بدون زندقه و سوء اعتقاد و بغیر گشتن و بد باطنی و الحاد و تنسوسیت
 اینهمه زعمایات که است اما ذی الله من ذلک کلام بحر حسیب و خلاصه صلی الله علیه و سلم
 و حجه قال الوساوس الخفاص و ربنا نیست من سالم ابن عبد الله عن ابیه انه اخبره
 انک رسول الله صلی الله علیه و سلم يقول انما بقا کره فیا سلف قبلکم من الایم کما بین صلوات
 الله علی غروب الشمس اشی اهل التوراة التوراة فعلوا بما حتی انتصف النهار ثم
 عجزوا فاعطوا قیراطا قیراطا ثم اشی اهل الانجیل الانجیل فعلوا بما حتی صلوات الله علیهم ثم عجزوا
 فاعطوا قیراطا قیراطا ثم اشی اهل القرآن قرآن فعلتم حتی غروب الشمس فاعطیتهم قیراطین قیراطین
 فقال ذیل القیاس ای ربنا اعطیتهم هولاء قیراطین قیراطین و اعطیتنا قیراطا قیراطا
 و نحن اکثر مما قال الله بل غلبتکم من اجرکم من شیء قالوا لا قال فذلک فضل اذین من اشاء
 و در حدیث دوم متصل این است عن ابی موسی عن ابی صلی الله علیه و سلم قال مثل
 المسلیس و الممور و المنصاری کمثل رجل استاجر قوما یعملون له فاعطاهم الا ان یصلوا علی ربهم
 معلوم فنهوا ان ینصحت النار فقالوا لا حاجة لنا الی اجرک الذی شئت لنا و اعطینا

بطلان فقال لم ياتوا ببقية تملكه وخذوا اجره كما تلا فابوا وتركوا فاستاجر اخرين
 بعدهم فقال امسوا ببقية يوكمه هذا وكما الذي شترت منهم من الاجر فعملوا حتى اذا كان
 حين صلوة العصر قالوا لك ما عملنا بافضل ولك الاجر الذي سجلت لنا فيه فقال امسوا
 ببقية تملكه فانما البقي من الشراشي ليس فابوا فاستاجر قوما ان يعملوا له ببقية يوم عملوا له
 ببقية يوم حتى غابت الشمس فاستكملوا اجرا لطايفتين كليهما. از حدیث ابی موسی
 رضی الله عنه ثابت شد که حق تعالی از فضل خود طفیل حضرت خاتم النبیین صلی الله
 علیه وسلم است را بعین ناقص و اتمام که از وقت عصر تا شام است اجر عمل کامل و
 تمام که عمل تمام روز است غایت فرموده پس چنانکه این است را بشراف فضل
 مذکور خود سه فرار فرمود ممکن است و او تعالی قادر است بر نیکه و دیگر اگر مساوی این
 است بفضل خود گرداند که واقع نفرماید و در حدیث ابن عمر رضی الله عنه حال این
 است بشمول ذات اقدس و شش نفس در کثرت ثواب بیانی و اخبار بر وجه تمام و کامل
 فرموده که با دو وقت عمل نسبت بهر دو است این است را اجر عمل مضاعف
 محبت شده و چون بهر دو است عرض کردند که عمل ما کثیر و اجر ما سیر عمل این
 است اقل و اجر آن اکثر و کامل است ارشاد شد که از اجر شما چیزی کم نکرده شد
 و بهر دو است تسلیم کردند باز فرمودند ایضا که زیاد از عمل عطا کردم فضل من است
 بهر دو فرمودندی بخشیم بر کرایجه موسی صادق را بعد ملاحظه معانی این حدیث شکی
 نماند و راینگه بر کرایجه غرت و کثرت ثواب و قرب منزلت سر فرار فرموده
 از محض فضل است اگر بجای او دیگری را در این نصیبت قایم و منصوب میفرمودند
 کیست که مانع می شد و چیست که مزاحم میگردد و حالا اگر مساوی ما بفضل
 او و سازند مانع و مزاحم است چیست چنانکه عنقریب از کلام بعضی کمال اولیا
 خواهد شد عارفان روی قدس بهره میفرمایند و او حق را قایلست شرط نیست و

و نیز می فرماید **س** بلکه شرط قابلیت داد اوست و با عقیده اسلام این
 است که حضرت سید المرسلین صلی الله علیه و سلم را بمقام قلاب قوسین اودانی در دنیا
 و بمقام محمود وقت شفاعت و بمقام وسیله بعد دخول جنت و دیگر تفصیل چون نزد
 از تفسیر مظهری نقل شده مخصوص فرموده دیگری هم و عدید علی جناب اقدس نیست
 و نخواهد شد و هر سه مقام ارفع و اعلی از سایر منازل و مقامات است و این
 عقیده اسلام نیست که حق تعالی راقه رت بر تسویه دیگری در آنها نیست معاذ الله
 اقول سابق بیان کرده ایم که آفریدن او سبحانه آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 و برگزیدن او سبحانه آنحضرت را صلی الله علیه و سلم بر سایر ممکنات و اختصاص بخشیدن
 آنحضرت بصفات مستعنه الاشتراک از محض فضل عظیم او سبحانه بر آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم بوده است نه از جهت قابلیت و استحقاقی ذاتی و نه مزد کاری و اجر علی
 و نه جزای جهادی استحقاق و قابلیت و نیکوکاریها و اعمال حسنه عبادات
 مقبوله که شایسته آن منصب علیل که او سبحانه بفضائل عظیم خود آنحضرت را صلی الله
 علیه و سلم بآن اختصاص کرامت فرموده بودند هم کرامت فرموده او سبحانه بوده اند
 و از بودن آنحضرت محض از فضل او سبحانه صلح اشتراک بودن آن صفات کمالیه
 که او سبحانه آنحضرت را صلی الله علیه و سلم بآنها شرف اختصاص بخشیده است لازم
 نمی آید همه تشخصات و تعینات و همه آن صفات که صلح اشتراک بین اشعین
 نیستند از فضل الهی پیدا شده اند و از پیدا شدن آنها بفضائل الهی بود و لذا آنها
 صلح اشتراک بین اشعین لازم نمی آید اسکان شی دیگر و اسکان اشتراک آن شی
 دیگر است و سابق مکرر بار ما برین شده که وصف خاتم النبیین و اول انبیین علیهما
 السلام و اول ما خلق نور و اول من تشق هذه الارض و اول من خلق من السموات و اول من
 خلق علی الارض و اول من یقرع باب الدنیه و اول من یفتح له الجنة و اول من یؤذن له

فی الجود وابل شافع وابل شافع وابل شافع فی الجنة وقایم یمن
احد غیر و یغنی فی الاولون والآخرین و نامل و سئل ای درجه لایم علی العالمین شایده
و نایما الا اجل و احد و شافع بشفاعت کبری که این همه اوصاف گنایه را در سجا
بفضل عظیم خود با حضرت صلی الله علیه و سلم گرامت فرموده است صلح مشترک بین
آئین نیست تجرد مشترک این اوصاف گنایه بین آئین از کسی بی تنافی در شفاعت
و بلا درت یا جنون مطبق ممکن نیست و از جمله اوصاف گنایه غیر صافه الا مشترک این
است که است آنحضرت صلی الله علیه و سلم افضل الامم است چنانکه آنحضرت صلی الله علیه
و سلم افضل الرسل اند و این تفصیل است آنحضرت صلی الله علیه و سلم گرامت فرموده
او سجاده است که بفضل عظیم خود بوجاهت و محبوبیت آنحضرت صلی الله علیه و سلم این است
گرامت فرموده است قال الله سبحانه کنتم خیر امتی اخبرجت للناس فی التوریه فی
صفاته صلی الله علیه و سلم و جعل امتی خیر امتی اخبرجت للناس فی التوریه فی صفاته
خیر الانبیاء و ان احکام خیر الامم و احکام الجاهل و ان قراجم و ان قراجم
و ان احکام صمد و هم لا یخبرون کمالا الا و جبریل علیه السلام یطرح علی فراشه فی حدیث
الاسرار ان محمد صلی الله علیه و سلم اتنی علی رب فقال کلکم اتنی علی رب و ان اتنی محمد بنی
الحمد لله الذی ارسلنی رحمة للعالمین و کافه للناس شیری و لا یزاد و انزل علی الفرقان
فی تیان کل شیء و جعل امتی خیر امتی و جعل امتی وسطا و جعل امتی هم الاولون
و هم الآخرین بالجمله و دن امت آنحضرت صلی الله علیه و سلم خیر امتی بخص تفصیل ثابت
است و غیر افضل تفصیل مضاف الی النکره است و نکره که افضل تفصیل سببی
آن مضاف باشد از صیغ محوم است پس معنی خیر امت بهترین همه اجم و افضل از سبای
هم و این صفت صلح مشترک بین آئین نیست چه اگر است و غیره امت باشد و مشتاق
این است و این صفت باشد آن است و دیگر با وجود مضاف الیه و مختلف غایه

واصل باشد یا نه علی الاول آن است خیر امره نتواند بود بلکه از هم بر محوره مفضل علیها است
 فیلزم خلاف المفروض و علی الثاني این است بهترین همه ام و افضل از سایر ام نتواند بود پس
 خیر امره نتواند بود و فیلزم خلاف المفروض اسلم و نیز بر تقدیر بودن است دیگر مشارک
 این است در این محفت این است یا داخل عموم مصناف الیه و مفضل علیها باشد یا نه
 علی الاول این است خیر امره نتواند بود بلکه مفضل نسبت به بعضی ام خواهد بود و علی الثاني
 آن است بهترین همه ام نتواند بود پس خیر امره نتواند بود و نیز از کسب آن است آنحضرت
 راضی الیه علیه السلام محفت بهم الاولون و هم الآخرون بطحیل آنحضرت صلی الله علیه و سلم محض
 بمفضل عظیم خود است فرموده و این هر دو محفت بهم قابل اشتراک بین ایشان نیست
 چه معنی این محفت این است که امت آنحضرت صلی الله علیه و سلم در دخول جنت از سایر
 ام اول است و در خروج و خلقت از سایر ام متاخر است کما فی صحیح مسلم عن الاخر و بین

ایلی الذین والاولین يوم القيمة المقضی لہم قبل ان یخلقوا شیئاً اول من ینزل علی الجنة اگر این صفت
درست دیگر یافته شود است آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم در دخول جنت از سایر اہم اول
باشد و در وجود و خلقت از سایر اہم متاخر نباشد و بر این تقدیر است دیگر مشارکت است
آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم در این صفت نتواند شد مگر بر این تقدیر این صفت نہ در است
آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم موجود است و نہ در است و در این مشارکت است دیگر است
آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم در این صفت مستلزم عدم مشارکت آن است دیگر است
آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم در این صفت است و بر چه وجود آن مستلزم عدم آن است
حال بالذات است و نیز از کمال میفرماید: کذلک جعلناکم امۃ وسطاً لعلکم توعظون و اشد ما علی

الناس و كان الرسول عليكم شهيدا و من يعرف ما يدعون الرسول شهيدا اعلي
او كونه شهيدا اعلي بالناس انهم آيات ما برهن است که او سبحانه است آنحضرت
سني الله عليه و هم و بفضل خود بر سائر ائمه شهيد گردانیده اگر شاکست و غیر

۱۰ است آنحضرت صلی الله علیه و سلم در این صفت فرخ کرده شود و برابر
 بر سایر ائم شعیبه نخواهد بود و آن است دیگر هم بر سایر ائم شعیبه
 تقدیر مستلزم سلب مشارکت آن است و دیگر باین است در این صفت است
 و هر چه وجود آن مستلزم عدم آن است محال بالذات است بالجمله چنانکه اوسجاء
 بفضل عظیم خود بر آنحضرت صلی الله علیه و سلم اتمام نعمت نموده آنحضرت
 سلم بفضایلی اختصاص بخشیده است که آن فضایل صلی است
 نخواهد شد و چنان بفضیل آنحضرت صلی الله علیه و سلم است آن حضرت
 سلم بفضایلی اختصاص بخشیده است که آن فضایل صلی است
 است هم ندارد پس چنانکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم افضل الانبیاء
 است آنحضرت صلی الله علیه و سلم افضل الامم است آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 سبب است از فضیلت آنحضرت صلی الله علیه و سلم بر سایر ائمه
 استدلال از فضیلت آنحضرت صلی الله علیه و سلم از سایر ائمه
 این است بر سایر ائم استدلالی است و استدلال از فضیلت این است
 قول از حاکم بن خیر است ثابت است بر فضیلت آنحضرت صلی الله علیه و سلم از
 استدلال باین است و بهر دو وجه استدلال واقع است حاصل این است که بر فضیلت
 آن حضرت صلی الله علیه و سلم بر سایر انبیاء و ائمه است آن حضرت صلی الله علیه و سلم
 و سلم بر سایر ائم حسن از فضل ائمه است و از جهت استحقاقی و نه مروتی و نه
 جلدی و عبادتی و از بودن فضیلت از حسن فضل ائمه لازم نیست که
 مشترک برین شئین باشد امکان شئی و بودن وجود آن افضل ائمه و دیگر
 مشترک برین شئین و اگر کسی که فرق میان هر دو نمیتواند
 پس نبودن ثبوت اجزائی است مثل ناقص نسبت باجوراء
 باین که حق آن را بداند

بود و هست که از هر دو حدیث صحیح بخاری متحقق است حسب امکان مساوات و مشارکت
 است دیگر و است آنحضرت صلی الله علیه و سلم در فضل لازم نمی آید ازین هر دو حدیث چون قدر
 ثابت است که از هر دو انبر بر عمل اتقوا بفضل آتی منوط است و اما اعلی سنت و اعتقاد داریم
 که فضل کشیدن کسی کو عمل ناقص می باشد شسته باشد منوط بعنایت آتی است سبب عمل منوط
 یا استحقاق و قابلیت نیست اما اعتقاد آن نمایم که مشترک از اصنافه صلح مشترک
 بین ایشان نیستند مکن است بچرا اعتقاد منوط بسو نظایت است برای بچرا اعتقاد شدت قیادت
 ولی ایمانی و جهل مرکب و انانی مشترک است عوام و جمله این چنین اعتقاد را با اعتقادی عبادت
 و قیادت از باب ایمان میدانند غافل از آنکه این اعتقاد سو قطائیت است و قیادت از باب ایمانی
 است اعتقاد صحیح این است که وجود و با وجود آنحضرت صلی الله علیه و سلم در نبوت و رسالت و آن
 حضرت صلی الله علیه و سلم و سایر فضایل آنحضرت صلی الله علیه و سلم در درجات قرب و ثواب آن
 حضرت صلی الله علیه و سلم مکن از تحقق و عدم تحقق آن ضرر و زیاده است و کسب سزا به فضل عظیم خود
 آنحضرت را فرید و با آنحضرت صلی الله علیه و سلم ختم نبوت و رسالت که اعلی درجات فضل ممکنات
 است و دیگر فضایل را بعضی که بعضی از آنها صلح مشترک بین ایشان نیستند که است فرسود
 و است آنحضرت صلی الله علیه و سلم را بفضل عظیم خود افضل از هر گردانید اگر میگویند آن
 حضرت را نمی آفرید و آن فضایل نمی بخشید و این است را با آفریدی و آنرا افضل الایم نکرد و آن
 سلب این همه ممکن بوده است و ازین لازم نمی آید که مشارکت و مساوات در فضیلتی که صلح
 اشتراک بین ایشان ندارند مکن باشد و از جمله آن فضایل محقه آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 که صلح اشتراک بین ایشان نیستند آن فضایل اند که سابق مذکور شده اند عدم آن
 فضایل از آنحضرت صلی الله علیه و سلم و عدم آنحضرت صلی الله علیه و سلم مکن است الا اشتراک
 آن فضایل بین ایشان ممکن نیست با فضل آنحضرت صلی الله علیه و سلم سبحانه این است و را
 بعضی فضایل چنین که است فرسوده است که صلح اشتراک در میان و و است نیست

که اگر از تقاضای این فعل این بود که سرانجام آن قطعه را با این سه زیاده و اندک از این احتمالات
فعلیست یا آن فضایل و اوصاف را که صلح مشترک بین این نیستند و سابق بار با
همه صلح و آنرا برای اشتراک بین این یعنی میسر شده است صلح مشترک بین
این یعنی امکان دارد و میانه اسکان صفی و اسکان مشترک آن فرق نمیتواند داشت یا
احتمال که این فضیلت را کسی فضل الهی مستلزم صلح مشترک بودن آن فضیلت
بین اکثرین می پندارد بر این تقدیر و تمایزی فی البدایه و الحماقت است امید محبت
پذیرفتن او توان داشت **ه** لکل دار و دار است طلب به در الا الحماقت چیست
من بد او میاید از حضرت کج طایفه السلام روایت کنند که میفرموده ابرار الا که و
نابری و احیائی طالع الا حق یا او دیده و دانسته برای اخوانی جلد و محام تلیس
می کنند آن بپارگان در میان اسکان شی و اسکان مشترک آن و در صلح و عدم
صلح صفات برای اشتراک تمیز نمیتوانست کرد و آنان تقنعات ذاتی و مستحبات
صلحی را نیز ممکن و معتد و رد اند بر این تقدیر و از شیاطین الناس است خود با نبند
نم و من شیاطین بچون حالاندر فضیلت و کلمات میوه ده این تالیل باید که قول او
پس چنانکه الی قوله که واقع نظر باید اگر مراد از ان این است که او سبحانه قادر است
بر این است دیگر را در فضیلتی که ممکن است اشتراک بین اکثرین اند میاید و مشارک در
است گرداند این مسلم است و با دومی نمی بخشد که از ان اسکان مساوات و مشارکت
است و بیاین است و بضایعی که صلح مشترک بین این نیست لازم نمی آید و اگر
مراد از ان این است که او سبحانه قادر است بر این است دیگر را مساوی و مشارک
این است و تمیز مساوات و مساوی گرداند که ان اوصاف و فضایل صلح مشترک
نباشد این خود وجهی است شایسته گردانیدن کسی یا کسی در صفاتی که صلح مشترک
نیست تمام است و تمام است قون این قابل بدان ماند که کسی گوید نه چون وجود

زید و شخص انض از فضل الهی است او سبحانه قادر است بر اینکه دیگر آن را در وجود و
 شخص زید مشارک نیکرد و نه کسی را از حق حاکم و بلاوت یا الطباق جنون جوین آن نتواند
 کرد و قول او قبول ذات اقدس انفس جهم بالغیب است در حدیث ابن عمر رضی
 الله عنهما ذکر ابرویمو و نصاری و ذکر ابراهیم است آنحضرت صلی الله علیه و سلم است دیگر ابرو
 انبیای بنی اسرائیل و ذکر ابراهیم آنحضرت صلی الله علیه و سلم نیست و قول او موسی صادق
 را از لافیه معانی این حدیث مشککی مانده در آنکه هرگاه شرف عزت و کثرت ثواب و قرب
 برکت سر فراز فرموده اند شخص فضل است درست است امین صادق را که هیچ چیز بر
 حد این عالی واجب نمیدانند هرگز در این معنی شک نیست که هر گاه که وجود آمده است از
 فیض و فضل او سبحانه وجود آمده است و هرگاه شرف عزت و کثرت ثواب و قرب
 منزلت حاصل شده است فیض وجود او سبحانه حاصل شده است لیکن استیلاات
 ذاتیه و مقتضات عقلیه که صلوح قبول فیض ندارد و هیچکس نمی تواند خدا را درین
 کلام امکان مساوی که صدق اجتماع التقیضین و وجود آن مستلزم عدم آن است
 ثابت نتواند شد و قول او اگر بجای او دیگر را در این فضیلت قلم و منصوب می فرمود
 کیست که مانع میشد و چیست که مزاج میگردید و درست است لیکن باین بناس
 شناس هووی نمید چه ممکن بوده است که او سبحانه آنحضرت را تازیانی یا طاقم النبیین
 مکرمانندی یا دیگر صفات منقصه فرما صلا الاشرارک نیز شنیدی دیگری را آن صفات
 بخشیدی لیکن آن دیگر بر آن تقدیر مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم نبود و آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم مساوی آن دیگر بودی این کلام برائی اثبات امکان آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم در صفات منقصه مراتب قرب و ثواب که صلاح اشتراک بین ایشان نمیتند
 سووی ندارد حاصل این کلام بعد از قریب همین قدر است که عدم این صفات از آن
 حضرت صلی الله علیه و سلم ممکن بوده است و در این کلام نیست مدعای باین است

که مساوی و مشارک آنحضرت صلی الله علیه وسلم در این صفات محال و متنع بالذات از
 امکان عدم این صفات و آنحضرت صلی الله علیه وسلم امکان مساوی و مشارک آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم در این صفات ثابت تواند شد اما قول او و حالا اگر مساوی یا فضل
 از مساوی مانع و مزاحمت نیست و مستحیل نیست است چه اگر آن فضیلت و آن
 درجه قرب و منزلت صلی الله علیه وسلم اشتراک بین ایشان باشد مساوات و مشارکت دیگری در
 هر فضیلت و هر درجه متنع و محال نیست پس ممکن است که دیگری را مساوی یا فضل
 و هر فضیلت و هر درجه قرب و منزلت سازند اگر آن فضیلت و آن درجه قرب منزلت
 صلی الله علیه وسلم اشتراک بین ایشان نباشد مشارکت و مساوات ایشان در هر فضیلت و هر درجه
 متنع و محال و مستحیل محال است اختراع ذاتی مانع وجود مساوی و افضل است قول این
 تامل بآن که کسی گوید که چون او سبحانه نزدیک و نفس نزدیک را افضل خود آفریده است اگر
 دیگران را مساوی آید و نفس نزدیک کند یا در گران را نفس نزدیک از دیگران افضل گرداند مانع
 نیست و مزاحمت است ماسع این در این را بر او یکی صد و این در این را از قایل بر چون
 مطابق قایل محول کند چاره تواند بود سابق مکرر بر می شده است که فضایی که او سبحانه
 افضل ظیم خود آنحضرت صلی الله علیه وسلم بدان اختصاص بخشیده است مساوی
 اشتراک بین ایشان نیستند تا مساوات و مشارکت کسی دیگر با آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 در آن افضل ممکن و محصور باشد کسی عدم وجود آنحضرت صلی الله علیه وسلم و عدم مآب فضایل
 از آنحضرت صلی الله علیه وسلم ممکن است در امکان آن کلام نیست کلام در این است که مساوی
 و مشارک آنحضرت صلی الله علیه وسلم در آن فضایل ممکن و متصور نیست این قایل اول تصویر نماید
 که در کس بول مطلق نوره و اول التبیین مطلقا و آخر هر مبحث اول مبحثی است که اول مبحث و
 اول مبحث مع اصطفی و اول مبحث در فی السجود و اول شافع و اول شافع و اول
 مبحث علی الله و اول مبحث باب الحجة و اول مبحث فی الحجة و اول مبحث فی الحجة

و تلمیذ بمقام لا یقوم احد غیره یخطئه فیہ المادون والآخرون و ذلیل و درجه لای یغنی الا بعد
من جلال الله و لا یألف الا بطل واحد و صاحب شفاعت کبری چنان توانند شد و بعد
تصور آن امکان مشارکت در این اوصاف ثابت نماید تا مدعایش بر آید و الا بهر
سپرده گویند و داده سرانهای او خود و دیگران است عجب آن هست که این کلام
او بعد تسلیم اقتناع ذاتی مشترک و صفت خاتم النبیین بین اثنین است و ظاهر است
که اختصاص آنحضرت صلی الله علیه و سلم بدین صفت محض از فضل آنکی است پس بر تقدیر
استلزام بودن اختصاص باین صفت از فضل آنکی مشترک این صفت را بین اثنین
او اگر تسلیم اقتناع مشترک این صفت بین اثنین چه معنی دارد این فرومایه که در ادراک
پایه او از هر چهار پایه فردی است کلام خود هم نفی هم کلام دیگری از او چنان امید توان
داشت و انچه باین قایل برای تبلیغ گفته است که حق تعالی از فضل خود و بطریق حضرت
خاتم النبیین صلی الله علیه و سلم تمیز ناقص و ناتمام کرده است و در تمام است از هر عمل کامل و تمام
که عمل تمام روز است غایت فرموده غلظت عقیده باطنی است چه عقیده قادیان است
که عقیده شیخ بخدی بوده است و شیخ بخدی تفضل و توسل آنحضرت صلی الله علیه و سلم از وجه
شرک پیدا است و بچنان قول او چنانکه عنقریب از کلام بعضی کمال اولیا خواهم چه شیخ بخدی
و ثمن اولیا قدس الله اسماهم بود و عقیده او بلیلا الله شرک و بتبع بود و مانده آنچه
ازین قایل از کلام بعضی کمال اولیا نمیده است غلط فکری است و چنانچه عنقریب انشاء الله تعالی
می آید قول او عادت روی قدس سره می فرماید که داد حق را قابلیت شهادت نیست و در
سیرایند بلکه شهادت قابلیت داد است و با سوادنی نباشد ما خود اعتقاد داریم که اختصاص
بخشیدن از ساحت آنحضرت صلی الله علیه و سلم را بفضلی که صلاح مشترک بین اثنین
نستند از بعضی فضل غیر او همان است نه از جهت استحقاق و قابلیت استحقاق و قابلیت
آن فضایی بخشیده او همان است کسی دعوی این معنی نمی کند که اختصاص آنحضرت صلی الله

عالمی سلم آن فضایل و اختصاص است آنحضرت صلی الله علیه و سلم بآن صفات از جهت
استحقاق و قابلیت بوده است تا بر آن گفته آید که واقع را قابلیت مشروط نیست
بلکه حضرت مولانا قدس سره فرموده است همین عقیده است اما استناد بقول مولانا
قدس سره این بخندی را نمی باشد چنانچه حضرت مولانا را در تقریرت الایمان
که اگر اتقوه الایمان نامیده است باین بیت مولانا قدس سره تکمیل میکند
نی با بگویم بود که می آمد و میرفت هر قرن که دیدی در عاقبت آن شکل عربی را بر آمد
و اما می باشد این بخندی برای تلبیس مولانا را بتعظیم یاد میکند و بقول مولانا استناد
نمی کند تا مردمان را بغریب بناید که او بخرافات اولیای قدس سره هم سوء اعتقاد ندارد و
همایین باوقیه است فهمیدی که شیخ بخندی حضرت مولانا قدس سره را بپیت در قوم
اکفار خود را آنکه اگر او توحید و جود بی نمی توانست فهمید یا آنرا کفر میدانست بایستی که
اکفار حضرت مولانا قدس سره بی بیات دیگر از همین ستمزد که نسبت بپیت مذکور
حرام و حلال را سوشش برانده بیکدیگر قول حضرت مولانا قدس سره **خود کوزه و خود**
کوزه گرد و خود گل کوزه را خودند بیکدیگر خود بر سر آن کوزه خریار بر آمد و بپشت
در دامن شد لیکن چون پیت مذکور و لغت آنحضرت صلی الله علیه و سلم است آن بر دل شیخ
بخندی گران بود و این جهت اکفار حضرت مولانا با همان بیت خود و قطع این ستمزد اواز کلمات
مولانا قدس سره است که میفرماید **رومی سخن کفر گفته است و گوید من از خدا شنیدم**
کافر شده آنکس که با کفار بر آمد مردود و جهان شمر و قول این بقراین فیه و استناد این است
لی قولید هر چه مقام ارفع و اعلی از سایر منازل و مقامات است درست است و از همین
قول که عقیده اسلام است قول بانسان عزائی مشاک و مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم
و فضل و کمالات لازم است زیرا که چون هر چه مقام ارفع و اعلی از سایر منازل
و مقامات است پس اگر مساوی و مشاک آنحضرت صلی الله علیه و سلم در فضایل

و کمالات ممکن باشد بعد فرض وجودش ای مقام ادا رف و اعلی از سایر منازل و مقامات
باشد یا نه اگر مقام ادا رف و اعلی از سایر منازل و مقامات نباشد آن مساوی
و مشارک مساوی و مشارک نباشد فوجود مستلزم تعدیه فو محال بالذات و اگر
مقام ادا رف و اعلی از سایر منازل و مقامات باشد هر سه مقام آنحضرت صلی الله علیه
وسلم و قبل عموم بفضل علیه بنجد سائر منازل و مقامات باشد پس ارفع و اعلی از سایر
منازل و مقامات نباشد پس آنحضرت صلی الله علیه وسلم مساوی و مشارک او و کمالات
او ارفع و اعلی از مقامات آنحضرت صلی الله علیه وسلم بر این تقدیر است نباشد پس او
مساوی و مشارک آنحضرت صلی الله علیه وسلم نباشد فوجود مستلزم تعدیه علی هذا التقیه
ایضا فو محال بالذات پس وجودش بر جمیع تعادیه مستلزم عدم اوست پس او
بر جمیع تعادیه محال بالذات این اتمق بدین در جوابی و جاجله شیاطین اینجانی میوش
و بدست است که معنی علامه خودی بن یونس پیدا اند که هیچ منزلت و مقام مساوی
مقایسه ارفع و اعلی از سایر منازل و مقامات نباشد نمیتواند شد و نه اعلی و ارفع
از آن تواند شد چه اگر منزلتی و مقامی مساوی آن یا اعلی از آن باشد آن مقام
اعلی و ارفع از سایر منازل و مقامات نباشد فیلزم خلاف المفروض و هو محال
و اگر که این مقام مساوی مقایسه کنرا اعلی و ارفع از سایر منازل و مقامات مسلم
و هشتمه است ممکن باشد یا اعلی از آن ممکن باشد بر تقدیر وقوع آن مقایسه اعلی
و ارفع از سایر منازل و مقامات مسلم و هشتمه شده اعلی و ارفع از سایر منازل و مقامات
نمی تواند بود پس این تقدیر بر سلب صفت اعلی و ارفع از سایر منازل و مقامات
از آن مقام که اعلی و ارفع از سایر منازل و مقامات مسلم شده بوده است
نه تقدیر مساوی و مشارک آن مقام در این صفت چه مساوی و مشارک و صفت
آن باشد که درود درجهای او آن صفت یافته شود و این صفت آنچنان است که

که اگر کسی مشارک و مساوی فرض گرفته شود سلب این صفت از موصوف آن و هم
 از مساوی مفروض لازم می آید بر تقدیر وجود مساوی و اعلی نسبت با اعلی منازل
 و مقامات اعلی منازل و مقامات اعلی منازل و مقامات متروا اند و پس تقدیر مساوی
 آن یا اعلی ازان تقدیر بطلان آن است نه تقدیر مساوی آن یا اعلی ازان پس اجد
 تسلیم اینکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم نازل آن سه مقام اند که آن هر سه مقام ارفع
 و اعلی از سایر منازل و مقامات است تقدیر مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 و تقدیر اعلی ازان آنحضرت صلی الله علیه و سلم تقدیر سلب نایل آن هر سه مقام از آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم است نه تقدیر مساوی و مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم در اعلی
 و ارفع از سایر منازل و مقامات و نه تقدیر اعلی از آنحضرت صلی الله علیه و سلم درین
 آن هر سه مقام پس تقدیر مساوی و اعلی از آنحضرت صلی الله علیه و سلم که مشارک آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم در اعلی و ارفع از سایر منازل و مقامات باشد تقدیر عدم مساوی
 و اعلی مذکور است پس مساوی و اعلی که وجودش مستلزم عدم آن است محال یا الله
 است و فقه امر این است که آن اوصاف منقده آنحضرت صلی الله علیه و سلم صالح
 به اشتراک بین ایشان نیستند تقدیر به اشتراک آنها تقدیر بطلان آنها است نه تقدیر
 به اشتراک آنها از جهت عدم امکان اشتراک آنها مساوی و مشارک آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم در آن اوصاف ممکن نیست و نظم ما قال صاحب البردة منزله من
 شریکین بحاشیه فخر بر الحسن فیه غیر منقسم چون صفات کمالیه آنحضرت صلی الله علیه و
 سلم که سابق بار مذکور شده اند صالح انقسام و اشتراک نیستند شریک آن
 حضرت صلی الله علیه و سلم در آن صفات متفنی ذاتی است این احق خرف از جهت تنافی
 فی البلاوه با وجود احترام بودن مقاماتی که آنحضرت صلی الله علیه و سلم نایل برین هستند
 ارفع و اعلی از سایر منازل و مقامات تجوز مساوات و مشارکت و یکی در آن مقامات

میکند و میداند که تجریش را که در آنجا تجر بطلان ارفع و اعلی بودن مقامات از سایر
 منازل و مقامات است نه تجریش را که آن را تجر بطلان قول و ادیان عقیده اسلام
 نیست که حق تعالی با قدرت بر تسویه دیگری در آنجا نیست بهرین است این باید
 نتوانست دانست که تسویه دیگری در ارفع و اعلی منازل و مقامات ابطال ارفع و اعلی
 منازل مقامات است پس معنی قدرت بر تسویه دیگری در ارفع و اعلی منازل و مقامات
 قدرت بر این نقیضین یعنی اثبات ارفع و اعلی منازل و مقامات و ابطال ارفع و اعلی
 منازل و مقامات است و اعتقاد بقدرت بر جمع نقیضین عقیده اسلام نیست و چو
 عقیده سوفسطائیت است عقیده این خرابتر از عقیده سوفسطائیه هم خرابتر است
 این باید حق را بنابر اقوالش از اثبات قدرت بر جمع مساویین مقامات ذاتیه گریختن
 بود این بخدیایان برسد گویم قدرت الهی می خواهد که عقاید اسلام را برهم زند و ببرد
 این لطیفان و ناسخ و فاسخ و بانی اسلام الان تم ذره و ذره انکار کردن الحمد لله که هیچ
 بحدیث برکنده و حجت بخدیایان برانگنده شده فقط و از القوم الذين ظلموا الحمد لله
 رب العالمین قال الاستناد و برای اثبات استعمال ذاتی وجود شخصی که برابر
 آن حضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات باشد دیگر حق قاطع و دلیل ساطع است
 که بنای آن بر مسئله وحدت وجود که مختار حضرات ایمه کشف و खुود است
 قال البیور المشهور اول صد و صد رکابم از و بین خط که سر خط و خط
 در باب اول است قاطع و برابرات او و دلیل است ساطع چه در از حضرات ایمه
 کشف و खुود جمیع و هم آن حضرات اند از بعضی نقطه شوق بول که ب و بتان است
 و توبه نقصان ایمان چه مسئله وحده الوجود شک نیست بعضی بوحده الوجود قائل
 اند و بعضی در ثنائی آن و شبست و عده شود چنانکه حضرت علامه سمنانی و حضرت
 امام ربانی محمد و الف ثانی قدس اسرارهم از حضرت علامه سمنانی هر دو دست

این بخدیایان
 برسد گویم
 قدرت الهی
 می خواهد که
 عقاید اسلام
 را برهم زند
 و ببرد
 این بخدیایان
 برسد گویم
 قدرت الهی
 می خواهد که
 عقاید اسلام
 را برهم زند
 و ببرد

که فرموده اند در آن وقت که مرا حال کرم بود و زیارت حسین منصور علاج رفتم روح
 او را در علی بن یاقم در مقام عالی نعمت خداوند فرعون انار کهم الاعلی گفت و حسین
 انما الحق برود و جوی خدائی گردند اکنون روح منصور در علی بن یاقم در فرعون در
 سکن در این چه حکمت است و کس برین ندانند که فرعون بخود و اعداؤ و همه خود را
 دید و ما را نگردد و حسین منصور همه را دید و خود را نگردد و بنجره فزق است انتی یکی بدنام
 همه او است و یکی خفاش و شوکی کو یکی نه مال مال و یکی سراب سیلاب و غلال
 از غیاست که گفته اند که مقلد شریعت و اجلاس برین است و موعود و مقلد طریقت
 یعنی مقلد صاحب حالش از ندیق و محدث از سوال و جواب مردی مذکور است از
 اثبات و نفی وحدت شود و وحدت وجود بر ناقد بیهنج نیست و نیز کتب کلامیه
 ملوک و ملوک انان است تا آنکه در وحدت شهود که شعور از مدیریت وجود است
 انطا بصر شریعت که دال بر سبب و اتصال و قرب حضرت خاتم با مخلوق با کعبه است
 تعریف نیست الله حکم این الله معنا این یکی ربی سبیدین سخن اقرب الیه می چل تا کو رید
 سخن اقرب الیه حکم و کهن با تجربه و امثال ذلک و این قرب و اتصال ما از باب وحدت
 و جوهریت اند و اتصال بی کیت بی قیاس برده است رب الناس با جان پاک
 و سایر مخلوقات علی با قیاس پس بر تقدیر اختلافات هر دو فرقی از باب کشف و شهود
 چون ثالث که خارج از هر دو فرقی است و غیر آنها و از باب کشف و شهود نیست
 چون نظر با اختلافات هر دو فرقی نماید نزد او قول هر یک مثل نقیض است و علم یقین
 که مثل نقیض نبی باشد نخواهد بود پس نام نهاد بر این قاطع و دلیل ساطع که فرع و مبنی
 بران است هو سی از جهات مترجم است و کفر فاین که به لفظ مختار که احقر است
 و اشعار با تفاوت است تعریف کردن و باز قاطعیت بران و ساطعیت دلیل
 او جانودون خود گفتن است و جوهر نه سیدان تو شمش از یک شخصی نه منفی است نه شافی

پیش ازین گفت که سه ربع راس فرض است و ششانی گشت بی جگره اونی مایطریق علیه
 اسم اسج در فرض کافی است پس از شنیدن بر دو قول آن شخص یکی جزم حاصل خواهد بود
 باوضعی گفت که نص مسج محل است و مقدار وجه بی مسج ناصیه که ربع راس است
 بیانی بل در قیاس گشت پس فرض همان ربع خواهد بود و ششانی گفت نه نص مسج مطلق
 است نه محل پس باونی مایطریق علیه اسم اسج مودی فرض خواهد شد از شنیدن دلیل
 هر دو فرقی با تا در قطع یک جانب دست نخواهد داد تا وقتی که قدری دیگری از دو دلیل
 نماند همچنین چون شخص ثالث از حضرات قطعیین وحدت وجود را میگوید که دیگر تقاضایین
 وحدت نمود و قول بر دو شنیده این شخص را جزم یکی از بر دو قول حاصل خواهد شد و چون
 یک فرقی شکست شود و الهام مدعای خود خواهد نمود فرقی دین نیز هست کشف و الهام
 در جوی خود خواهند باز قطع یک طرف ماست شت چه نه نه غرضی با یک آنچه فقها
 و حکامین بدان استدلال میکنند احدی حق است بر حضرات که امام اهل شمسود
 و الهام بخلاف شک این طایفه گنبد نبود که آن محبت نیست بر دیگران زیرا که
 کشف و الهام مجزا از انبیا علیه السلام است سبب علم نیست آری شود و الهام
 حضرت انبیا علیه السلام که نفس است از اقسام وحی محقی است بر کافه انام این است
 حال بی دلیل تا خود بی دلیل است و وقتی که ذکر کرده نشود محالست ستر روشکوک
 اقوال بعد از حزن آمانه تا در ذرات و محافت می افزاید و بر دم که از حشر بیرون می
 حاشش جلوه و ظهوری نماید چه ظاهر است که مراد از استاد از حضرات است که کشف و ظهور
 جمیع آن معانی است نه پس آن معانی بر وجه وجود اجماع دارند طایفه قطعی
 علماء الدین تنافی قدس سره مرید اجماع را که بخلاف حضرت صاحبان عباد و رضی
 الله عنه اجماع صحابه را بخلاف حضرت سعید که بعضی از معانی را نیست بر طایفه
 قول است و قبل از حضرت شیخ احمد سمرقانی و غیره از قبیل دیگر قاضی تعدد اهل

این شیخ خلیل است این قایل اهل طایفه دیگر تأویل شان کند بعد از آن ذکر شیخ معروف
 در میان آن دو مسئله وحدت وجود و توحید حضرات ائمه کشف و شهود مختلف بهمانست
 قول حضرت علامه دله منافی در آن از باب خلاف است نه از باب اختلاف و فهم
 اختلاف از لفظ مختار در کلام است از بافتضای جناب است معنی کلام استاد
 همین است که مسئله وحدت وجود مختار حضرت ائمه کشف و شهود است نه مختار شاعر
 متکلمین و نه مختار معتزله و غیرهم از فرق اهل سنی و اهل اکرسی گوید که مسئله امامت و خلافت
 مختار اهل سنت این است که غلیظه اول حضرت صدیق کبیر رضی الله عنه اند توان فهمید
 که اهل سنت مدرین مسئله باهم اختلاف دارند بلکه طویل این کلام این است که مذکور
 شده است این امر و لغزائی المر لقیس علی نفسه فهم دیگران را بر فهم خود قیاس میکنند و این
 مسئله و فرقی نیستند صرف علامه دله منافی قدس سره و میان خلاف کرده
 اند و خلاف شان در مقابل سایر حضرات ائمه کشف و شهود و قبول را نشاناید و شیوخ
 این مرید مرید شادانی است و شاه عبدالعزیز بر توحید وجودی اصرار دارد و نه جمعی که بر آن
 بنی است دخی او بهر حال مبکوت است و علی تسلیم از وقوع اختلاف در مسئله
 اعتقادی قطعیت آن باطل میشود و شاید این بنی ایمان بقایده اسلامی که اکثر مختلف
 فیها اند جزم ندارد و قیاس این مسئله پس مسئله نسخ راس طاقت بر طاقت است در
 فروع علیه بحث را علی او و مقلد را قول مجتهد کافی است جزم بکار نیست و اعتقاد با
 علی نه است این حرف بافتضای خرافت نمود و در دلش بی آید میو و پیسرایه شود
 و امام اولیائی که هم نزد متحققین از قطعیت است مخالفت این کسرا با مخالفت و
 کلام بر اهل بی علی ظاهر شد و طاقت و جمالت او در کلام او بر فرج بنی مغرب طوره
 ینمایه و پرورد از حدیثی شاید قال الاستیاد و اصل بنی علی یعنی توحید
 وجودی برهان مثال و از من ضابط است قال بالاحموقه الضرورة اقول

حق با حق است
 و حق با حق است
 و حق با حق است
 و حق با حق است

چون اصل مبنای تکیه فیه بود و اختلاف آن مانع از جزم است در آن و در فرع سببی
برای دو معنی منافی قطعیت بر آن تلانی و تداک کشش برین قول خود میناید و نسب مماند که
پنجمین عینی و وحدت شهودیه توان کرد و باز تلانی و تداک کشش لغو و عبث گردید و سودی
نیکنشید اکنون بایست شنید که فشار هر دو قول در اصل کشف و شهود است هر فریق از
صوفیه کلام موافق شود و الهام مقصود مرام خود قرار داده اند و کسانی که قوت بیان
و طاقت اثبات مطالب بدلیل در بیان میدارند و بعضی از کتاب علوم ظاهری است
سید بعضی از ایشان را با ابداع شان بنا بر تفاوت در بیان خصوصاً مریدان معتقدان
اثبات این علمه مطالب از هر جانب بنظم دلایل بطور دیگر سایل متوجه شده و لیکن این
سکلی است غیر مسلک تصوف و سبیلی است به سبیل طرف چنانچه اصول مطالب
چهار قرار داده اند یکی شهود و وحدان و دیگر استدلال بقیاس و غیره در اول
شرط ابداع شریعت است منصب حضرت مصوفین است و از اینده اشراقیین
و ثانی نیز اگر توحید شریعت است طریق مشکب است و الا مسلک مثلاً من پس از حضرت
صوفیه کلام در اثبات مطلب ابرام مرام دیگر دلایل سوای کشف و شهود متوجه شوند
دارنده مناقشه و نهایت منظره اتساع پذیر است لهذا شنبان توحید جویدی چون بدلیل
مشتمل بر دلایل سوای آنکه منصب اصل شان است عقلی باشند یا نقلی تابع گردند
و مقابل آن شنبان توحید شهودی نیز رساله باد اوراق صاکنه متضمن ابویه فریق اول و دوم
شبهه کثرت و شهود خود را مرتب نموده پس ابویه بر مقصود کشف و شهود است نه شهود
بدیگر وجه بنای کلام اهل عرفان قدسی جان است عارف دینی قدس سره میفایند پاسه
استدلالیان جویدی بر دایره پیوستگی بر و استدلال استدلایان پس تعاضد است
والا در سایل و احکام شریعی طریق همین است و این است چنانچه در شیخ وارد
است انما العلم بالتعلم صاحب فنی است درجه ابیت مذکور است و این استدلایان

شده است و حق ثبوتی ملائق همین پیش حضرت استاد علیه السلام و این است کسی خواند
فرمود که پائی آهنی در رگباری تکیه ترازی پائی چوبین است و بی اعتبار قول این پیر
بی سیر ماعلاوه بر مخالفت و مخالفت هر از دل از لایحه یاسیم دلغ مثل است این نه پائی
و یاده سرای از اندک فساد و ایحو لای است استاد همین فرمود که ترجید و جدی بر
عقل و دلائل نقلی ثابت است بجز آن بایستی که آن بران عقل و دلائل نقلی حتمی
و انکوائی در آن بران و دلائل آشکوبی که این بذرات را با کلام استاد ساسیست
و سابق بیان کرده ام که این مسئله مختلف نیست خلاف حضرت علامه علیه السلام از
باب تفاوت است نه از باب اختلاف و علی التفرع مختلف فیة بودن مسئله منافی طبیعت است
و این نیست و الا هیچ مسئله از مسائل مختلف فیة و یک بران و دلیل از برای این دلیل
آن مسائل قطعی نباشند از آنجا معلوم شد که این قایل هیچ مسئله از مسائل اعتقادی
مختلف فیما بین اصل نیست نه در مسائل اعتقادی نه است پس و حتمی که بیان
از وجوب است آنی از کسیکه چنین مخالفت و ایحو لای مبتلا باشد تصدیق بازم هیچ
مسئله دست نتواند آورد و معنی از برای بیاریات است که عقاید یقینیه یا بدیهیات اند
یا آفتابان نظریات اند که بادی و مقاطع برای این آنها بر بیاریات اند بر تقدیر اول اختلاف
در آن نادر و وقوع است و بر تقدیر وقوع اختلاف در آن مخالفت و منکر آن منکار
است خلافش متنازع باشد و بر تقدیر ثانی چون آن نظریات منشی بر بیاریات اند
آن نظریات هم قطعی برین سهام قطعی باشد و در آن تفاوت باشد و وقوع اختلاف در آن منافی
طبیعت آن نظریات برین آن نظریات نمی تواند شد و این قول بی تاویل مدقه امر وجه در خاطرش
خطور نماید و سراید و فیضیت خودش می افزاید و اگر کسی بجهنم و عقی و
و حجت شود که از زبانی آنکس نه آن گرفت و همین ادراک نه توان کرد که باید بران
و دلائل از و خاسته آید یا نه و از حق و عویش بکشد و از توان او و کسی که

قوت بیان دارند الی قوله وسیل است جدا از وسیل حرکت نشانی بری آید که آن
 حضرات که فطرت و دلائل در این مسئله پرداخته اند حرکتی مبرور ساخته اند و بیان طرق
 چهارگانه وصول بطلب که در این مری بسته یا بی آموزشی آموزنده نیست این قابل بفرات
 علم اوالات دارد اظهار بحرمانی باعث شده است و قول او پس اگر حضرات صرفیه
 کرام الی قوله رجب نموده ناشی از زبان مخافت او است که مذکور شد و اراحتاق بر
 انفراد معتمدات دلائل و رایج است اگر آن دلائل و رایج نشی به برسیات میشوند و نشی
 و مناظره در آن سقائیت و مکاره است و اگر نشی کما ذب می شوند آن دلائل و مناظره
 آنها مانده که در وجه ابطال آن باید نمود و از مرتبه خود انباشتای ترمید شود و رایج
 و ادرقی با مقابل آن بسط آن دلائل و رایج نتواند شد ای گنگو او بهیمنی است و استناد
 او بقول حضرت مولانا و می قدس سره با دخی سوزد شیخ نجفی که در الحاد و کلامنا تصحیح
 کرده است او را بی آنکه نکست بیست شیخ نجفی کند مولانا عارف روی نایسین
 نشاید و بالشرع مراد مولانا آنست که این کول قبول نمیده است چه مولانا بعد این
 بیست می فرماید **س** پای چوبین نا اگر گویی بدی و نه فرمازی ما ز دارو این بدی و نه
 ظاهر است که فرمازی بر حقایق تصوف و دلائل ناوردده است بلکه معنی کلام مولانا
 این است که طریق متکلمین پسندیده از حضرات نیست و اکثر از حضرات با باعث
 تعلم کلام قابل نموده اند طریق مرئیه نزد آنحضرات طریق صوفیه صافیه است این
 حضرات گنگونی متکلمین را از تحویل مشایخات معنی میدهند و مراد از تعلم در حدیث
 شریف تعلم بر وفق متکلمین نیست و علی التمریل بعد تسلیم آنچه این قابل می گوید که لایق با چهر
 مقصود کسب و شهود است نه استدلال دیگر و جو و بیگم که کشف و شهود یک
 حضرت علامه و له سمنانی قدس سره و معارض کشف و شهود و جمود حضرت ادیبی
 کرام و صوفیه نظام که قابل بحدت و جو اند نمیتواند شد پس بهر حال حقیقت توحید

و چون بر کتب تحقیق است و چون شیوع این قایل میجو بر لوی شاه علیه العزیزه و مولوی شاه
ولی ناصر دلی در بر اعتقاد توید و جدی اصرار دادند دلیل که توحید و جود بی است بر سلسله
شئون این قایل تام و ضعیف از ارام این ناکام است شاه ولی الله و توحیدات علیه میفرماید
تفهیم بهرم در دادند که این تقریر مردم برسانی این اخیر است شتی دارد و در یک سلسله ای باشد
این بهرام است و دیگری است و دیگری نامی و دیگری جسم و دیگری جوهر و بسان آخر
است است و باعتبار این سلسله هم مجرم هم مجرم هم فرس هم فعل هم بعید هم غنم تعلیم اسما کرد
می بود و آنچه بر نوع طوفان شد و سبب ضررت او شد می بود و آنچه بر او بود مگر از گشت
می بود و توریه موسی می بود و احیا جیشی است براسی بود و قرآنی صطفی می بود و الهام
رب العالمین انتی و آور دلت بیت صاحب الافق البین را جواب بیت مولانا قدس
سود باقتضای خدمت خرافت است گفتگوی صاحب الافق البین در سلسله تفسیر
هم بهر چه و میوه است حال این گویند و میوه و کسر انسانی او کسیکه فهم دست
دارد و ادعای خود است و بر نانی چنین آفتاب تواند یافت و آنچه است و این قایل
بمکشیدنی بیت او گفته اند این پنج حرمت چربایی است مطلق برای رفتن نیست
برای این است که در عبارات بنا کرده شود برای جویندگی بار نمانی باشد ادا بار
می کشند بطلان پائی آیه است که تحمل بار گران بنا تواند شد و ازین جهت صاحب
افق البین گفته سخن شبانه تثبیت برای یای بنای : به نه برای پائی رفتن از رجا
علیه شد که است و این قایل هم بنایت علمی بود که سنی شعوم دوست فمیدان
تو است تا بمطالع علمی چه رسد قال الاستا والا چون آن مسلک
شمارند از فخر آن بر عامه بنای است دشوار است و گمانی در رجا مناسب مقام مطلق
ایق افام نمود قال البوه المسبوه چون قبح و جرح بعد بیان شرح است
توضیحات در این وضع مضوات ادعای او منقول نگردد و چون بتقریب کسر سلسله

سید محمد تقی

در الوجود بطرف علم حصول دارد باب آنی با ذاتها است اما اقامت زمین متقل گشت جواب
شان یکی این قایل و خطاب پنج انگش این مقالات لطایل از کلام اصحاب عرفان
این این فضل یکبار ای بیاد آمد چون غرضی دانست که کلمات این عرفان بزرگم
است و هم این محمدان است و خلق خواهد شد که آنچه این قایل در قول مذکور خود را
قاصد و گیر آنرا از ماسه قرار داد و مسک دشوار در هر مذکور مذکور و بعضی است نزد
معون و کلمی در معرفت و آنچه صوفیه کرام در بیان حقیقت محمدی ذکر فرموده اند بیان
خلق است و آنکه حق تعالی ما بر سواهی آن قدرت نیست اقول چون زمین این
یک عبارت از جمله است بطرف علم حصول متقل شد از جهت یکی که دارد و
و ترسوی الحاد داخل شد حصول در حقیقت بخوان ما کردی شکلی و بجز حد
فلسفه است مشاییه این محمدان فیج بخدی و ابلج آن بیایان اند که کلمات این
بیان بزرگم آن محمدان است و آن محمدان حضرات اولیای کرام را مشرک بجای
فانند کسی از آنحضرات بیگانه حسن محبت تمامند برای استقامت و پای که
بنی خواست یعنی قوله و اذ انما ما اذ انما اول ایای و تو به از بعدیت شهادت
قایل نزد استاد در حد و ماسیم نیست چه در عامه جبل بسط است و در این
و امل و ذامی و امل بهل مرکب و حل بسط امتزاج یافته طرفه بونی مزاج
است بلکه از طبع بیانم و انعام هم نیست بلکه در شمارا بدین چهار است و آنچه این
از کلام حضرت شیخ شرف الدین احمد ایوبی بنیسی غفیده است غلط فی کلام
سلح عنقریب و قول او آنچه صوفیه کرام در بیان حقیقت محمدی ذکر فرموده
حق طلق است و حضرت احمد ایوبی کند و قول او نه از نظر حق تعالی با بر سواهی
در نیست مبنی است بر غفیده ای از منی حقیقت محمدی را قال بالصوفیه کلام قدس
مراد بر حل محلی حق ذاته بناته لذاته و شایه اسما و صفات محضه و مفصله

ویر لفظ بالصفات التمسد والتسعون بل لا سوادا كظية الجوزية التي هي نفس العالم في المكانا
 واما هذا فلكا من تعلق نسيبها ونشأها من شأبهة ذاتها ووجب مشاهدة اجمالية لها
 كما وجد حقيقة جامعا لجميع المراتب الامكانية العلوية والسفلية في السماء بالحقيقة المحمدية
 التي هي حقيقة لها النوع الانساني في الحضرة العلوية لكونها صورة باسمه الخلق كماله
 بالانسان الكبير فوجدت حقائق العالم اجمالا صفات المراتب الالهية الجامعة للاسماء
 فالوجه في تلك الحضرة العلمية تفصيلا ايضا فصارت احيانا ثمانية وهي مناط العلم تفصل
 له تعالى ثل الوجود ايعني جميع الحقائق التي تغضها الاحيان الثمانية في الحضرة الالهية
 عين الذات ثم جعلها في العين مطابقة للوجود العلمي بايجاد العقل الاول وهو ما اشار اليه
 صلى الله عليه وسلم بقوله اول ما خلق الله نوري وهذه الصفات الثمانية هي حاضرة عنده
 تعالى مراة لمشاهدة عالم الاسكان ليست سوى اعتبارات الصفات من الوجود المطلق
 وهي الاسماء بالاحيان الثمانية ليست في الحقيقة غيره تعالى لانها الوجود مع اعتبار
 تلك الصفات في العلم هي الاسماء بالحقيقة المحمدية لجامعتها لجميع المراتب العلوية
 والسفلية بين حقيقة محمدية نزلت عن ذاتها صوفية عبارات از حقيقت باسمه جميع
 مراتب مكانية علوية وسفلية تمت وتعدو ان محال بالذات همت همه اگر د حقيقت
 باسمه جميع مراتب امكانية علوية وسفلية باشند هر کي اذان هر دو جامع حقيقت
 دوي باشند يا نه اگر کي اذان هر دو جامع حقيقت دوي نباشد جامع جميع مراتب امكانية
 علوية وغيره نباشد پس حقيقت محمدية نباشد وهو خلاف المفروض واگر جامع حقيقت
 دوي باشد آن حقيقت دوي جامع اين حقيقت باسمه نباشد پس جامع جميع مراتب
 امكانية نباشد پس حقيقت محمدية نباشد پس فرض تعدد حقيقت محمدية مستلزم آن است
 که يك اذان دو حقيقت يا خالي حقيقت محمدية نباشد اين قابل که بعد تسليم اين
 آنچه مريد ارام در بيان حقيقت محمدية ذکر فرموده انه آن بيان واقع است تجوز تسعد

او نظری که موجودات عالم را برپای بیست و نه قدرت او انگری بر همه حدود است
 موجودی را می آفریند و در هر لحظه صد هزارا بگون محمد صلی الله علیه و سلم یا فرزند و بر نفسی از انفس
 ایشان را مقام قیام آفریند و بدو در جلال او ذره زیادت نکرد و اگر خواهد در هر نفس
 صد هزار چوین فرعون یا فرزند تا دعوی انما بکم الا علی کند و جلال و کمال او ذره کم نکرد
 و اگر خواهد بر کافری را که بر روی زمین است عرق در پانی رحمت خود کند از عظمت
 تبار او ذره کم نکرد و اگر خواهد که بر دلی دینی که در عالم هست در یک سلسله قتل کشد
 و خال را نخلد و در عذاب الیم بدارد و از صفت رحمت او ذره کم نکرد ای برادر
 ای که قدرت عظمت علم زنده گوناگون و مقدر رات و مخلوقات را چه فخر مردی کو درک
 خود را بدیستان فرستاد و بود چون شبها نگاه بخاند باز آید او را پرسید که
 امر در استادت چه آموخت گفت همین که الف ت بیچ نداده اسبام و این کلام
 حق و حقیقت نظام خود را مسمی زیت در یانت شود که مستشار ذاتی بچو حجت
 خاتم النبیین صلی الله علیه و سلم ثابت میگرد و امکان ذاتی یکی بلکه هزاران و مکتوب
 و بشمار و بی عبارت منقول کتب صدق اسلوب مطابق بکار حضرت ملک مسلم
 جل شان است که حضرت سیدنا محمد علیه التحیه و السلام از حضرت رب الارباب
 عز اسم بطور حدیث قدسی روایت کرده اند و در صحیح مسند و دیگر کتب حدیث مذکور
 است و لابد آید انشاء الله تعالی و در آن حدیث قدسی و بی نظیر احادیث این
 محمد اندر موجود است و این مکاتبت تحقیقی اسباب که زیاده از پانصد سال
 بر این گذشته و شایع و ذایق و ترمینده داستان و دست گردانی سالکان
 طریقت و طالبان شریعت زاده بی بی امام و محمدی مقام است و در این مدت
 متعدد بران بدار دیده و شمار الهم و در روی حق پدید حین خط و اسطالع فرموده اند
 لیکن احدی بر آن گرفت خرد و دشمنی در عزت یونانی انفسی بر نیارده و دومی نرود

پس بویا بملع سبقی از مرد و طایفه علی بن ابی طالب و قیامت و انانجام که در همین بستر بخوابید
 و بی آدم هر دو یکی مجری الدم مطهری بنی سدر است و نظری بر مرید طریقه در اینجا همیشه
 بر این بن فرید بیشتر است تا اینکه نایب لغت آن شریف پدید در افروانسان سلب و بیان
 و تکلیف نیز آن است العباد زبانه تعالی و عبارت منقوله متوب معرفت اسلوب و معانی
 مستحضر و وفق احوال عالم ربانی است که مورد مطامع متبعان خطوات شیطانی است
 پس باندیشه آنکه با در چنانکه عالم عامل مجاهد کامل بر سر اسد علی بن ابی طالب خود اندر بار
 عارف کامل کنش زبان و داری کنند و بقتب آتی رفتار شده و بروی اعتقاد خود
 بر داده خاک مذلت و سران در غیر چنان بر سر انداخته سعی عذاب ایمان بران گشت
 بمسایط شیطان شوند **از** اندام جویم توفیق ادب بی ادب کردم و نام از لطف بیک
 بی ادب خودمانده داشت بدو بلکه اکثر در همه آفاق زدند و انجوائی الدین النصیر که
 بر خن از احوال بکشت اشتهال سبب استوب برب سائک و مجذوب ضرور
 افتاد باشد که فضل عمید و هدایت جسیم حضرت کریم از هم سطلی و بخانگی آن جناب رحیم
 محفوظ و معصون داشته در چهار رحمت ابدی که جبهه الخلد است جاوده مناقب آن
 عالی مقام و احوال آن سر آمو و یاد کرام در بسیاری از کتب و زبر این فن واقع
 و مندرج است بمجله انما و کتاب بالفعل موجود است سنوات التقیاد و انیا بالانخبار
 فی اسرار الله برادر تالیف شیخ محمد الحق و الهوی محدث رحمة الله علیه و این کتاب
 دوم احوال حضرت شیخ شرف الدین احمد قدس سره بسیار نوشته اند و لیکن
 چون نسخه موجود آن اغلب بسیار داشت و تنهای میهمان آن در دیار و بی اثر یافته
 میشوند بر نقل عبارت کتاب اول اکتفا رفت شیخ بدو الدین ابن شیخ ابراهیم
 سبزه ای مؤلف سنوات التقیاد از کتب معتبره تواریخ این کتاب را استخوان
 کرده و در طبقه اولیا نامه فیما نه در ذکر احوال حضرت شیخ منوید شیخ شرف الدین احمد

بنی مینوی یعنی اشدن در او را و ششویک مندرستان است یعنی در بیت حب
 دو جلد کتاب مکتوبات است و در اصل از منیر بود وقتی که والده بزرگوار وی را مت فرمود
 وی خود سال بود و والده ماجده نظرش بر تربیت نمود و در آنکس است قرآن را
 حفظ کرده و در طلب علم و راه هدایت تحصیل علم از قصب منیر برآمد اکثر کتب هند اول پیش
 شیخ شرف الدین لواءه که یکی از اعاظم دانشمندان دلی بود گذرانید چون تحصیل علوم
 پیش وی تمام کرد و فرق محبت حق که در باطن وی بود ویرا بجهت سنان اشلیخ
 کشید و التماس محبت کرد سلطان المشلیخ فرموده که ترا احکام شیخ نجیب الدین
 فردوسی کردم همیشه وی آمد و محبت او را لازم گرفت و در مدت کلیه سلوک با بنجام
 رسانید و در بعضی کتب چنین آورده که وی بشوق نظام الدین ادلیار بدلی آمد
 مختار پیش از آنکه او بدلی برسد شیخ بریاض رضوان فرامید و بود شیخ نجیب الدین
 فردوسی را در انجام دید چون بلا زحمت او رسید فرمود که ای درویش سالما است
 که متغیر نوشته ام اما متنی دارم که جو سپردنی است مرید او شد و قسمتی که برای او
 نهاده بود دیگر گشت شیخ شرف الدین در حفظ آداب شریعت بنایت کشتش داشت
 و از آنچه خلافت سنت و جماعت باشد مصون بود شیخ نجیب الدین چون او را در
 راه طریقت کامل دید تمایل دیگران و طریقه خلافت با دجال نمود و رخصت فرمود و
 از آنجا به بهار رسید و در لوی بهار زی بود آنجا بجز بر آورد و به حق مشغول گشت
 گویند او را در چندین سال در بیابان که مابین دلی و آگره است توقف واقع شد
 هم در دشت می بود و عبادت میکرد و بعد از سالها باطن رسید روزی حضرت
 ابوالمظفر یعنی خلیفه او که مخاطب یک جلد مکتوبات و بیست از وی پرسید که مردم
 می گویند که شیخ چهل سال چیزی نخورد و است فرمود که چنین است که چیزی نخورده
 بلکه طعام نخورده ام اما گاه گاه در وقت و گاه دیوه میابان ازین جنب

چینه بخورده دم نوزند که دوازده سال او را حاجت بول و قایط نشد و دوا این بود
 بری طعام پیاش او نرسید و بار گفتی از روی کفر نفس ریاضتی که می کشیده ام
 اگر که بابودی آب شدی انحراف الدین چندی شد و ی بشیخ منظر مکتوب نوشته
 باشد دره **س** بر ملاکین قوم راجع داده است و در آن کج کرم بنیاده است
 برادر عزیز الی الخیر سلام و دعای کاتب مطالعه کند باید که در کار خود مردانه باشد
 و از شنیدن امور و از کثرت ابتلا و استقامات گوناگون که در راه سالک است نباید
 که در کار قصور و فتور راه یابد ای برادر و محبت الانبیاء آورده است که کار خفای
 بیک خط نیست نتوان دانست که اقبال فتوح حق سبحانه تعالی باز که ام راه
 پدید آید از راه محبت یا از راه محنت یا از راه عطا یا از راه بلا سوسنی بنویس برادر علی السلام
 بعد از ناول و در نورش انگشت غریب در تابوت گردن میس در دریا نهادن مقصد پس در
 دست دشمنان بگذاشتند بعد از آن بر دست اوفوت قبلی داوند و از خوف کشتن در
 عزت آورده و از بنجاد و دوازده سال در شبهای ابدی خفته شب تاریک شد
 و ابریه برآمد و برق جستن گرفت و در کان در رسیدند و گویسند آن بلووند
 و راه کم کرد و در وان ناه گرفتند و سر را محنت گرفت هر چه حق زو آتش بنیاده
 چون از بیدار عا جو گشت فتح از غیب پدید آمد تا گفت انی آنست نارا
 چون طلب آتش در انجا رسید کل دیگر شکفت انی انار یک فاطم نعلیک
 ایک بالواونی المقدس طوی و اما اختر یک فاطم لایق الی آخره الی آخر المکتوب
 و غلغل و شربت بزمی او در زبان سلطان محمد تعلق بود سلطان علی انار را این
 فرمان فرستاد که در بهار برای شیخ خانقاه بنا کنند و بنویس حکم سلطان خانقاه
 حکیم بنافرو و محلی که سلطانان قدس فرستاده و رجوع خاص گسترند و او را
 مع اسباب و بیدان دعوت کرده مجلس سماع ساخت و عرض کرد که این مقام بمن

در ایشان است و بایشان نکرانید گویند که در زمان سلطان فیروز شاه بدلتی
 آورد و در سلطان بادی عقیدت و اخلاص داشت و به راجه دود و جو معاش
 خدام او داد تا مالی آن مرد صرف خدام او بود و وقتی بخاطر او رسید که ترک آن دید
 نماید بی بی نیت متوجه دلی شده حاسدان سلطان رسانیدند که شیخ با وجود دید
 بکنده نکاحت نکرد و بطبع پیشش آمده است سلطان از آنجا که اعتقاد است زجر
 نکاحت نموده چون شیخ را دید فریاد آنستین بیرون کشید و گفت که دیدت کنم با شاه را
 در حکم آن چاره نماند که باز آگاه نماید حاسدان بخل گشتن بر سر مقصد و بخل فساد
 یافت و بخل معاش را بدو بخشید و خود را قبول این سید و سید ریش و ریش
 مسلمان صورت کافر کش برای اسلال جبال حبیبیات گوناگون و تده لیسات
 بگویند می نماید و ازین نیز نیکبختی او نصیبست و در وائی او نزد کسانیکه میره از انهم دریا
 دارند می افزاید که بندگان ایام احمدی حضرت صوفیه کرام با مقتدان آنحضرت
 التام خصام انشیخ بکدی و پیر دانش آنحضرات را بهمتدع کمشکر می انگارند
 و ارشادات آنحضرات را بگوئی نمی شناسند این همس لیس برای خضع و تلبیس زبان
 با پاک خود را بهمتدع و شنای آنحضرات می آید و دوستان احوال حضرت شیخ
 شرف العزیز اصحاب همی میری قدس سره برای فریب دادی عوام و جمله می
 سرایه بنیال سوء اعتقاد طاعت کجده نیست با آنحضرات از اذیان عوام و جمله
 بر آید و بآن بیچارگان که معافی دقیقه نتوانند فهمید مطابقت کلمات که از
 شیخ بخی با ارشادات حق آنحضرات نماید و غالباً او خود را بهمت خلت غبار
 و غوغات آن کلمات کفر و مطابقت آن ارشادات میدانند و بسبب فهم کج سخن
 می رود و بر زبان می گویند باید دانست که لغوی صفات کسانیکه آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم بر او نکرده اند بیک آنکه با آنحضرت صلی الله علیه و سلم اختصاص ندارد

بچوایان و نبوت و رسالت و یکی آنکه بآن حضرت صلی الله علیه و سلم مختص است
 در دیگری یافته نشده ولی قسم دوم دو قسم است یکی آن صفات که صالح اشتراک
 بین اثینین خاصه استند با از انقسام بر متعدد دارند مگر او به کانه انصاف
 را بدیگری از زانی نداشته ثبوت آن صفات مستلزم سلب آن صفات
 از آنحضرت صلی الله علیه و سلم و ثبوت آن صفات با آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 مستلزم سلب آن صفات از دیگری نیست نظیر بودن آن صفات صالح اشتراک
 و تعدد مشارکت دیگران با آنحضرت صلی الله علیه و سلم در مجموع صفات ممکن و متعدد است
 که واقع نیست همچنانکه مرتبه قاطب قوسین او ادنی که با از اشتراک و تعدد ندارد
 ممکن است که او سبحانه و دیگران را تا باین مرتبه قرب قاطب قوسین او ادنی گردانند چون
 این قسم صفات صالح اشتراک بین کثری است مثله کان آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 سلم در این قسم صفات ممکن است حیوان لغت که مگر او سبحانه خواهد صد در چون آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم در هر حکم با فرزند و هر نفسی از انقاس ایشان به مقام قاطب قوسین
 و به پرتیل مقام قاطب قوسین صالح اشتراک در میان کثیر خصوصیات و قسم دوم از
 قسم ثانی آن صفات اند که بهر سبب اشتراک بین اثینین ندارند فضلا عا فوق
 اثینین و ثبوت آن صفات بر یکی بی سلب آن صفات از جمیع من هدها ممکن نیست
 و انصاف آن حضرت صلی الله علیه و سلم بآن صفات بی سلب انصاف هر دو احد
 من هدها صلی الله علیه و سلم با تمام انصاف یکی من هدها صلی الله علیه و سلم بآن صفات
 بی سلب انصاف آن حضرت صلی الله علیه و سلم بآن صفات امکان عقلی ندارد و جمله
 این قسم صفات است صفت خاتم النبیین و اول ما خلق الله و اول النبیین
 خلقا و اول من مشق عنه الامم و اول الناس خیر و سبب انما هدها و اول من خلق
 من هدها و اول من یؤمن لشیء و اول مشایخ و اول شفیع و اول من یحرم علی

بصره و اول من یقرع باب الجنة و اول من یفتح له الجنة و اول شفیع فی الجنة و اول من یجاء
لا یقرع به غیره یخطفه فی الاولون و الآخرون و ذیل در جنة یعنی العبد من عباده و الله
تعالی الارض واحد و صاحب الشفاعة الکبری و سید الناس یوم القيمة و صاحب
اولها الذی یمن فی آدم فمن سواہ الائمة لواءه و اکرم الاولین و الآخرین علیهم
و رحمة السما لین و مبعوث الی الخلق کافة مشارک اکفرت علی الناس طبعه و لم یرای
تسمیحات حال بالذات و متع عقلی است پس بودن و کس خاتم النبیین ممکن
نیست چه جای آنکه هر یکی از صد هزار کس که در یک یک لحظه آفریده شوند و واحد
و غیر کل جماعت انبیاء باشد چه هر یکی از آنها همه هزار یک از آنها کسان میبار که
در هر یک یک آفریده شوند نمی باشد یا هر یک از آنها نبی نباشد اگر هر یکی از آنان نبی
باشند بعضی نبی نباشند محال است که هر یکی از ان به خاتم النبیین باشد چه
کسی که نبی نباشند خاتم النبیین نتواند شد و اگر نبی نباشد نبی نباشد هر یکی از
آنها آخرین همه انبیاء و اوصایا غیر جماعت همه انبیاء نتواند شد پس هر یکی از آنها خاتم
انبیین نتواند شد حاصل یک شتر اک و صفت خاتم النبیین در دو کس ممکن نیست
خلاف افق انبیین و یکسانی دیگر و صفات مذکور و مشتبه یک بین انبیین نتواند شد
چنان عاقل بلکه کسی که بهره از فهم داشته باشد تجویز تواند کرد که صد هزار کس در
هر لحظه که هر واحد از آنها موصوف باشد باید که اول با خلق باشد و در و اول
انبیین خلقا و از من شیش و از ارض و اول الناس : جاءوا فنبوا و اول من
یحق من امة و اول من یقرع باب الجنة و اول من یفتح له الجنة و اول شفیع فی
الجنة ممکن الخلق اند اگر یکی از ان صد هزار کس موصوف این صفات باشد جمیع من
صد هزار و دخل موصوفات الی اول و مختل علیه باشند پس موصوف بصفات که

توانند بود و برای تقدیر سلب این صفات که آنحضرت صلی الله علیه وسلم ضرورت
 پس مشارکت دیگری با آنحضرت صلی الله علیه وسلم در این صفات ممکن نیست و قسم
 سبق در احوال الاول که تعلق دارد و اگر صد هزار کس در هر یک لحظه آفریده شوند و اگر
 کسی از آنان به صورت بقیام تمام یک لا یجوز و این بطوریکه اولی و الاخری
 نباشد کس را از آنان مشارکت آنحضرت صلی الله علیه وسلم تواند شد و اگر یکی هم از آنان تمام
 مقام لا یجوز و این بطوریکه اولی و الاخری باشد آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 سلم تمام آن مقام نباشد و از این بابین باشند به سبب اولی و آخری برای تقدیر
 مشارکت آنحضرت صلی الله علیه وسلم در این صفت ممکن نیست و چنانچه اگر آن حد هزار
 کس در هر یک لحظه آفریده شوند تا کل درجه لا یجوزی الا بعد من عباده و لا یزال
 الا قبل ماضی تواند شد و اگر یکی از آنان تا کل آن درجه باشد آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 علیه وسلم تا کل آن درجه تواند بود و برای تقدیر هم مشارکت یک کس هم با آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم در کل آن درجه ممکن تواند بود و چنانچه مشارکت صد هزار کسان
 که در هر یک لحظه آفریده شوند با آنحضرت صلی الله علیه وسلم در کل آن درجه ممکن تواند
 بود و چنانچه مشارکت صد هزار کسان که در هر یک لحظه آفریده شوند با آنحضرت صلی
 الله علیه وسلم در کل آن درجه چنانچه سوا یکی کس دیگری در صفات کبری نمیتواند
 شد شفاعت کبری صلوات الله علیه بر او است و این غار و همگی از آن حضرت است که
 که در هر یک لحظه آفریده شوند صاحب شفاعت کبری و سید الناس و ام القیوم و
 صاحب کلینی که جمیع من و ما و صلوات الله علیه بر او است و این غار و همگی از آن حضرت است که
 و الاخری علی الله و رحمة العالمین قاطبة و بیوت علی با خلقی کا که نمیتواند شد تا نیمه
 صفات بشری و بسط تمام سابق ازین مکرر میشود و میگویند شده و نظر رشتند
 غیاوت این قایل حاجت احوال آن افتاد پس معنی کلام حضرت شریف الدین

این یکی منبری قدس سره این است که اگر او کانه خواهد چند هزاران مجرای حضرت
 صلی الله علیه و سلم در قریب مثل ذیل مقام قباب قوسین بیا فرزند که این صفت
 صالح اشتراک در کثیرین است در طول او کسبمانده ذره زیادت مگر در این
 کلام صادق است چنانچه صد هزار کسان می مانند آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 در ذیل مقام قباب قوسین باشند موجب زیادت ذره در طول آبی نمیتوانند
 بود حضرت موصوف قدس سره بقوله و نفسی از القاس ایشان را مقام قباب
 قوسین مذکور شد که از قول او بگویم خود می شد تصدیق فرمود که مشارکت در این
 صفت بسبب صلوح اشعراک ممکن است و ذکر آن صفات که صلوح
 اشتراک ندارند که در میان ناورد که مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 در این صفات امکان ندارد است و از جهت این گفته حضرت موصوف قدس سره
 فرمود که اگر چه در هر خط صد هزار بچون نام صلی الله علیه و سلم بیا فرزند و هر نفسی از
 القاس ایشان را خاتم النبیین گردانند یا اول انبیین خلقا گردانند یا فیض ملک
 من صفات حق یا مثل او اشتراک دار مقصود حضرت موصوف بیان مکان
 مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع صفات کمال خواه صلح اشتراک
 باشند یا نبی بود و افزون قول او و هر نفسی از القاس ایشان را مقام قباب
 قوسین در ضرورت نیست بلکه بایشی گفت که صد هزار بچون محمد در جمیع صفات
 کمال بیا فرزند و در جمیع مقام قباب قوسین بیا فرزند نیست و در جمیع صفات
 بیا فرزند نیست که دیگر صفات که در آنحضرت صلی الله علیه و سلم صلح اشتراک
 نبوده اند این صفت صلح اشتراک است و مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 علیه و سلم در این صفت ممکن است و ذکر این صفت فرموده و دیگر صفات منقذ فیما
 صلح اشتراک را ذکر نموده است که از اینجا معلوم شد که این صفت باطل است حضرت موصوف

متر است نمیدانم شش او این گام را موی کلام شش پنجمی از جمل تا فنی دوست
بمعجزه که قوت حضرت موصوف از خدا بر هر کس که خدا بخواهد چون محمد صلی الله علیه و سلم
یا فرجه و هر نفسی از انفس ایشان را مقام قیام قوسین و به در طلال او ذره
زیادت نکرد و تفسیرش طبع صادق است و برای تحقق تفسیرش طبع امکان مقدم
و امکان تالی آن ضروریست تحقق این شش طبع مستلزم امکان مقدم و تالی
آن نیست قال الله سبحانه و تعالی ان تمجدوا لا تخذلوا من له تالی ان کنتا
قال علی و قال سبحانه لو کان فیها آلهة الا الله لفسدتا باجملة استدلال بصرف
ششیه بر امکان مقدم یا تالی آن سفاکت دیگر است این بود جواب اجمالی
بخیزن این پنجمی بنمودن این نظر تفصیل در بنیانات میورده او باید نمود و برده
از روی زشت عوار و عواری این عوار باید کشود و قول او در این کلام حق و حقیقت
نظام عوار تمام می باید تا در وقت شکره اتمام آن یک حضرت خاتم النبیین صلی
الله علیه و سلم ثابت میگردد و امکان ذاتی یکی جلد هزاران دلوک و بیشمار این
نیمه عجیب است در قول حضرت شیخ شرف الدین احمد میری قدس سره و صفت
خاتم النبیین مذکور نیست مشارک آن حضرت صلی الله علیه و سلم در این صفت که
صلح کشته آن نیست متعین بالذات است حضرت مدعی ذکر مشارک آن حضرت
صلی الله علیه و سلم بذکر نام مبارک و در بحث نیل مقام قوسین فرموده اند این قبیل
بنا بر که شارح شایسته و سوا من تناس است بجای نام مبارک صفت مشارک
انبیین مذکور نمود تا در او بهم جلد و عوارم اند از ذکر امکان مشارک آن حضرت
صلی الله علیه و سلم در صفت خاتم النبیین از کلام حضرت موصوف مستنبط
میشود و حال آنکه در کلام حضرت موصوف ازین صفت اثری نیست حضرت
موصوف بر ذکر مقام قیام قوسین که صلح کشته آن است اکتفا فرموده اند

و با درجه زکام حضرت برص است اسکان ذاتی مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم
در نزل مقام قلب توسیعیم ثابت نمی شود و صدق شرطیه مستلزم اسکان مقدم
و اسکان تالی نیست مثلاً اگر کسی گوید که اگر اسو فرقتا میر مرتبه جمعه موجود باشد
شوند زره در طلال آنی زیادت نمرد و این تخییش شرطیه صادق است از صلا
آن اسکان وجود اسو فرقتا میر مرتبه جمعه بالفعل که با اتفاق سگین و کس مستنح
ذاتی است و اسکان زیادت جلال الهی ثابت نمی شود فهمیدن اسکان مسای
آنحضرت صلی الله علیه و سلم ازین کلام با مقتضای قایت حاق و ناچی است و قول
او و عبارت مقوله مکتوب صدق اسلوب الی قول و درانی حدیث قدسی رفع
دیگر الحادات این فهمیدن نیز موجود است ناشی است از غایت جلیل و نادانی
و شدت تمییز دینی ایمانی آن حدیث قدسی این است یا عبادی لوان او و کما کلم
خود سلم و حکم کما نوا علی اتقی قلب برین و زاده نک نکی شیشا یا عبادی لوان او و کلم
و آنکه در سلم و حکم کما نوا علی اتقی قلب برین یا مختصر و نک نکی شیشا و کلمه لسان
عرب برین استی یا عبادی اتقی قلب برین است کل سجانه نوکان فیما لک الا الله نفسه تا
فهمیدن اسکان مقدم شرطیه که در حدیث قدسی حدیث قدسی می است برین از منی بود و جمل
همین صدق شرطیه تقدیریه مستلزم اسکان مقدم و اسکان تالی آن نیست
و تفصیل با فیلهای این قایل و شیخ نجدی کشف جهالات این جا بان بجا نیک
این قایل این حدیث قدسی را نقل خواهد کرد خواهد آمد انشاء الله تعالی و قول بود و این
مکاتیب متتابعی اسالیس علی قلده پس گویا اجماع سکونی از هر دو طایفه بان واقع
گشت برناهی قایل می و از فوطا فاش می است چنان قول حضرت صاحب کتب
قدسی و اسکان مسای آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع احسان کمال متوهم
نمی شود و کما ز بود آن قول تخییش شرطیه اسکان مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم

در ذیل مقام قاب قوسین هم مستنبط نیست چه صدق قضیه شرطیه مستلزم
 امکان مقدم و تالی آن نیست که سبق و صدق شرطیه مذکور محل کلام نیست لکن
 کرام و علایق نظام چار برای کلام میگردند و از اجمل بر صدق شرطیه مذکور که کتب
 فیم امکان مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در اوصاف کمال ناشی از حاق و
 بلاوت است از اجمل بر صدق این شرطیه کاریج نهی و اجملش بر حق آید و
 همه است از مجتهدین و معتقدین و صوفیه کرام اهل بدیع و انوار اجمل و از اندر
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم موصوف اند بآن صفات که لایه که صلح هشتر اک
 بین ایشان نتواند شد و از آنکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم افضل ماسوی الله و
 افضل ملکات اند آن اجمل مستلزم اجمل قطعی است بر اختلاف ذال مساوی
 و مشارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم در همه اوصاف که لایه که سبق در اشیای نهی
 و این فرق ذال قطعی بوده در عید بنی شعیب انکار و راند و از آنکه ایمان بر آید
 و قول بود و آنجا که در بین اهل قول الیها از الله درست است و صدق آنی حال شیخ
 بخدی غیم المال و حال این سر کرده خیال است که شیطان در رگ و پی زنها
 و رانده همان زنهار بغارت برده اینها را در جلد آنفسری احاطا الزین خل سیمو
 فی الحیوة الله نیاید هم میسبون اینهم میسبون منقاد اخل کرده و انرا استحق ظود فی النار
 گردانید و قول بود و عبارت منقول کتب معرفت اسلوب در محلی متحد و موافق قول
 عالم ربانی است که سر و مطامع جهان نظرات شیطانی است یعنی بر مل دنی ایامی
 است چهار عبارت منقول امکان ذالی مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع
 کمالات بلکه امکان ذالی مشابه آنحضرت صلی الله علیه و سلم در ذیل مقام قاب قوسین
 هم مستنبط نیست و شیخ بخدی که سر کرده و مشیاطین الانس بود است با مکان
 و قوی کرد با مساویان آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات مصرح است

و فرایست شیخ نجدی که عالمی در فریب اطوائش عالمی بیعیل در دام اغوار و قضایل او
درآمده و از دایره ایمانی برآمده ضرور بود این فرومایه فرو پاییده با مقتضای درایت
یعنی که شاید آنهم از آن او نباشد خواننده بر سر خود بلا آورد و دستا و دلاسه چون
این است شنیدیم بخواش قصیده نکشیم که شغل است بر مسائل و دلائل و محال
و نیم شیخ نجدی و این قائل باین نظم فرمود و بجواب این بیت بیت خاص انشا نمود
تا اتموج جان باشد شتر اشقیاء و تدارک من باشد انتقام و اگر چه بجا و بخود و آن
نجدی بنمود آن مایه فهم و آن قدر استعدا و علی ندارد که بر دو خلقی حقایق و مستلث
و بدلائل که در اثبات قصیده و در تعاند و قوت یابد که تفسیر و طر و طرین که
از عربیت و دیگر فنون بیرون یافته اند آن قصیده تمام و کمال بدین مقام ثبت کرده
خنده می خند -

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَوَادِنْ مَالِه مِنْهَا التِّيَام

کلامی فحش الہادی کلام

لا عاد ولا حم و

جوارح قطعته من قلوب
جمع جوارح من قلوب

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كل من حاسم للريب قطعاً

بیج جارتہ ہو
کہ بیان ہو کہند
میں جارتہ ہوں

بما هو من قضاياها قواض

تريد قلوب تجدين خد

فكم سيفك له تلح ونبو

وقت الجاحد تشد وقم

ينجلد لي جل نجود حق

جولي يدعي علما وتبدو

يضاد في كاضاد الرشاد

قلا من فاضايتها منهام

وتك فومادكي الحسام

وما لقي نبو وان شلام

كان لوهم مكم وقام

بما نجلدات نجلد طغام

عليه من جهالة علام

للمبين النقي والدوسر الظلام

فقد جوى كما تعوى كلاب

حماصات حين اراح ليشا

ومن امر الزمان ونكره ان

يساجل باقل سبحان نطقا

بحارى ضالع فزم ضليعا

يوذن اسافل دون نزل

تزيغ نعاله ليشا هصورا

وقد تنغول تنغول بهام

وكلب مراد مرال كلام

يعاضني عيايا عمام

يساهم في النعم سخا فلام

قلها لا يغاليه فزام

نقد ام به مجد فلام

يحاول احدا طر طعام

عنه

سراوغ شغالة لتصيد ليثا

فاما ههنا يصطاد بانرا

يروغني وكيف تهاب شاة

لقد غر الجهل الغر غرس

هوى ذا الوغني وغم وغم

اعتقت شيخ الجذ قيدا

عقام حته فكر عقيم

بها حشف شفي الهالك اقتحام

سراوغ شغالة لتصيد ليثا

فاما ههنا يصطاد بانرا

يروغني وكيف تهاب شاة

لقد غر الجهل الغر غرس

هوى ذا الوغني وغم وغم

اعتقت شيخ الجذ قيدا

عقام حته فكر عقيم

واورثه اب تمهید فروش

فكان ابو خجاد انجيدا

ترد دحافيا حق تزدی

فشغل ابیه فرش اوخیام

وفسل صائغون الخول

صغار القدر اصغر خول

ضیع ارضه کلاه جلا

صوغ الکذب خوال دما

تغناه فروش اوخیام

ولم یجعله ظهرا وسهام

وشغل کلابین فرش اوخیام

له فی صوغه صما تمام

واعام وکبره عام

فلیس له من الجهل انقطاع

صمغهم وقر وقر

وخم حیه خم شتیم

لشیم ماله فی اللوم کشم

شیم لیس داهیة ولكنه

نش غلا یجمر لا یجمر

نقی الحق یحلم عنه قدما

ولم یعقل مدام عقله بل

فلان علی صماخیه صهام

وشیمته الوشیمة والشتام

ولیس له اذا ما لیبرکام

فی الدھی داهیة من نام

واسکرة السخیفة لا یسقام

ولیس له حق ای مدام

حماقته له خلق مدام

اريد ان اسلك بهم مستر

يحمرة سواد البيض كن

حرق مع خبثها ووهل

كذلك الدون يحمي حريق

في هذه من شرقة شهوم

هذي هذان مخونين جنو

صلي قلبي واعني وهاهي

وهرتك وانهم مستهام

يسوي اللثام له اللثام

وشائته الشراسته والحرام

ويغزو اذ يقل ويستظام

ويضحك من خرافته شهام

وصبيان تكلم لهم بغام

كغيرك يسبى به الحرام

هذا البيت من قصيدته في مدح النبي صلى الله عليه وسلم

اتشد يا كهام علي بيتا

اتمدح جاهلا شر اشقيا

وانكر حامدا غيا وحملا

وحرمان ثوم يشد رحلا

وحرمان يقول الله كذا

وتجوز انتفاص الله كفر

وقد جوزت يا مقبح وصف

افلا كم شايخك الكهام

تد اسركه من الله انتقام

شفاعة من يلوذ به الا نام

من ارد و نه البيت الحرم

وقول الكذب منقصه فخر

وكان به بذالك كفر التزام

الا له بكل منقصه تزام

فيمكن في اعتقادك ان يكون

ويقترب الفواخر والخصاي

وينقص شأنه بشين ومين

ويقبل كلما قبل البراي

ويلحقه الجسم والجزى

تجوز يا علم طر عدم

وذاك وبال اخذ عواما

الا له حيث يقعد ويقام

ويتركب للظالم ويقام

ويغفره وينسيه النيام

كان يتأبه سائر سنام

وذلك كله كفر حسام

على حوله حق الدوام

فبوت به كما يامر الامام

غوى فاختار كفر التجدد نيا

و شوق نفاقه نفقت فباعوا

و شائعه الى اخر و خام
وسعى الجهد في الطغوى جهاد

بذل الكيد اذ تقى ما لا كثيرا
ارى عطشى سوا من بعيد

اضاع العمر في عوم و نوم

فدان له من الحمة فنام

الهد خسر او بائعه طغام

و خام سفته نكص و خامو
فصار اليه من جم جسام

فكان له بلاكيد اغتنام
خفوا حول عيما و حاموا

ولم يك منه بالعلم اهتمام

فلم يحصل له حرف وخر

وكان له مع الجهل اجتهد

الجهل بالجهل

وقد أبدى كذا روى

الرواية

وكانت حيث جهل لفظ

اللفظ

فلم يحصل بمعنى اول او

الاول

على قلب تحت عن ختام

الختم

فجوز ان يكون نظائر في

ولا علم لا اصول ولا كلام

وانكار لما اجتهد الامام

الامام

معالي غير ما ذكر الامام

الامام

فصير ما المعناه اكتمام

الاكتمام

بمعنى الختم قطره اعتبار

الاعتبار

النبوة فاعتدك وعد ختام

الختم

الكمال من له الفضل العظم

العظم

من هو اول الانام خلقا
 من هو اول النعمان

فهل قبل ابتداءهم ابتداء

محمد بن الشفيع لكل انهم

ملاذم مفرح هو مفرح

حياة الله واصفا لتيان

رسالت الحق عمت وامت

به تم الكارم والمعاني

ومن هو النبيين اختتام

وهل بعد اختتامهم اختتام

يعاقبه العقوبة والا تمام

للوكر اذ هال فزع عظام

يكون لها اشتراك في تقسام

كمال للرسول به انصرام

وهل بعد لتمام لها تمام

قسمه لا يجوز نراه قسيم
قسمه لا يجوز نراه قسيم

ليس مقامه المحمود اعلى

يظن الواجب ان
يظن الواجب ان

يظن نداء المهرج شركا
يظن نداء المهرج شركا

يؤتمن له انباءه غرام
يؤتمن له انباءه غرام

بفتنه بدلي في الناس بغي
بفتنه بدلي في الناس بغي

يلا جملهم زجهم
يلا جملهم زجهم

به تم الحاسن وانقسام
به تم الحاسن وانقسام

مقام لا يقاس به مقام
مقام لا يقاس به مقام

السفاسر لشدة حر حرام
السفاسر لشدة حر حرام

وان رجا شفاعته اجتهام
وان رجا شفاعته اجتهام

اشد جزاء اجر عنرام
اشد جزاء اجر عنرام

وبين المسلمين فشا اختصام
وبين المسلمين فشا اختصام

باو هام بها وهو او هاموا
باو هام بها وهو او هاموا

فاعدت عن مرقا والناس عدا
 فاعدت عن مرقا والناس عدا
 فاعدت عن مرقا والناس عدا

وخلف خلفه فيهم خلافا
 وخلف خلفه فيهم خلافا
 وخلف خلفه فيهم خلافا

سعي خفية خفاء دينا
 سعي خفية خفاء دينا
 سعي خفية خفاء دينا

فرد واحدة الجكر دنا
 فرد واحدة الجكر دنا
 فرد واحدة الجكر دنا

أفانقوم القيام قوما
 أفانقوم القيام قوما
 أفانقوم القيام قوما

أقدرياجهول الدين قد
 أقدرياجهول الدين قد
 أقدرياجهول الدين قد

ختمت بشيخ الجدي حن
 ختمت بشيخ الجدي حن
 ختمت بشيخ الجدي حن

وان اودي به موت نام
 وان اودي به موت نام
 وان اودي به موت نام

تعد منه بينهم الوام
 تعد منه بينهم الوام
 تعد منه بينهم الوام

قوما هم يام الدين قاموا
 قوما هم يام الدين قاموا
 قوما هم يام الدين قاموا

اسم بك ليهما قاهوا
 اسم بك ليهما قاهوا
 اسم بك ليهما قاهوا

على ين قوم فاستقاموا
 على ين قوم فاستقاموا
 على ين قوم فاستقاموا

على التقدير في حج تقام
 على التقدير في حج تقام
 على التقدير في حج تقام

لغوت لغا وليس له تشام
 لغوت لغا وليس له تشام
 لغوت لغا وليس له تشام

لَنْ كُنْتَ أَحَدَهُمْ عَلَا غِيظًا

افزایش بر روی از ۱۲

بما لك ان تعالج نفسك

وہی ہے جس نے ان کو اپنا گھر بنا لیا ہے۔

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجلس

[illegible]

100

ثبت بالخشایستی و بط

11/11/11

مل یفی حشیشک شیخ محمد

1997

فقد عرفت انك قد علمت

فان عليك النابر استخدام

بسم الله الرحمن الرحيم

وہاں پہنچ کر علی ہادی علی

611

1871-1872

بسم الله الرحمن الرحيم

مال المعرفة الوثقى القطام

۱۱۰۰

شیخک فیہا لکھا انعام

المجلس الأعلى للدراسات الإسلامية

وَيُشِيرُ غُورَهَا مَعَ التَّامِ

وہاں پہنچ کر اس نے اپنے دوستوں سے مل کر ان کی بات سنی۔

100

انما المشايخ يوم من بعد

تنقص من تنقصه ارتداد

يخاصم في جيب الله قفوا

اخالفك انت بعد الشيخ خلف

وانك واحد من سيئات

فانت عهم كقائدك العي عن

لومك ناصحا باكل فاحصا

فلا يحك الصلوة ولا الصيام

ميتا من يقاها اشام

لشيخك جهل بك خصام

فبعد بك انتك خلف خام

جناها شيخك لا اله الا الله

سنا شمس ظلها الغمام

فأتلفون باح لا كلام

فوائد کا مجموعہ صد

ولا ڀڄيڪ ڀڄي ان ڀڄي

فانت اخص من هجو فلما

الأغصان الغصيف الغصيف

الحمد لله الذي جعلنا منكم

فدیت محمد خیر البرایا

فَدِيْعِدْ يَكْ فَحْ اَوْ مِلَامْ

فی آخرک مستند ام

فجوزك حق منه لك الوأمر

منون جعفر بن النبل الحما

إذا ما قد جمعك النظام

عليه صلوة ربي والسلام

قال الاستاذ و پس بايد دانست كه اين سوال سه وسوسه موسوم به بسنه لائل
براي اثبات اسكان نفس كه بر رانختن صلي الله عليه وسلم در كمالات باشد در بعض
رسائل آورده است قال المرحمه المتقلب بل الكلب الكلب

قول اسکان شمس مذکور بود که شمس مذکور سابق است گشت و آنچه این محمد بن حسین
 شیطان است: یعنی عموم و تحمل قدرت رب العالمین یعنی در امتناع باقی مساوی که
 ممکن است ای بالیقین است و وجهی که موجب براد الهی است ذکر نموده تشبیه یافته
 حق و قدس از حق برکنده شد که بعد از آن اگر از اتحاد و مساوات ثابت نگردد و نار
 بر عار احتیاج نماید بر نفس این دایره و حرمان کونین پیش نخواهد بود و قول این مرتبی این
 بود این که پیش از سلطان هیچکدام مساوی است و حضرت صلی الله علیه و سلم ثابت نموده
 بلکه چند مثال باطل از باطن جهت موطن بود برآورده باقتضای جمالت و خلالت ابتدای
 آن استلالت و استلال بر اسکان مساوی مذکور و نگاشته است از این و بیان بهشت
 مناسب منات ریس الشیاطین و جهت از تعداد مردود باطل و ساطین گشت با وجود
 از مردود و خلالت و خلوت و جمالت و سابق ازین تخصیص بیان کرده ایم حالا با اجمال
 بیان کنیم میگویم باشد که این مرتبه از مرتبه دیگر این مثال اول معنی رحمت خاتم النبیین جمعیت
 نموده مثال بودن دو کس که در کرمان بی باشند خاتم النبیین برآورده از ایمان و اسلام
 برآورده با وجود حرمان با یکلام در النبیین یعنی اشتقاق است غناست که خاتم النبیین
 یعنی است که نبوت او از نبوت سایر انبیاء فراتر باشد پس اگر فرض کرده شود که دو کس در کرمان
 می باشند بعد از آنکه ازین نقطه قطع شود که هر یک از این هر دو کس خاتم النبیین نمی تواند شد
 چنانچه هر یک از این هر دو نبی مغرور نبوت جمع می دهد معنی الانبیاء نیست بلکه نبوت هر یک
 از این هر دو مغرور نبوت بعضی معنی داده است و نیست این چیزی که این قائل برآورده است
 قائل با ایمان برآورده و این مجوز را وجه اثبات اسکان مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 در جمیع منال است که از غایت عزت و غایت ناشی است این قائل که بودن دو نبی
 در کرمان باشد و بعد از آن هر دو نبوت قطع شود خاتم النبیین تجویز میکند اگر چه نیست
 معنی خاتم النبیین یعنی کسی که نبوت کند که استغناء است و اگر مقتضای جمیع این نبیانه

کافر باطل است و مل در کفر غرضی تواند شد و بر این تقدیر ظاهر است که این قایل بر بودن
آنحضرت صلی الله علیه و سلم خاتم النبیین میسان ندارد که تصدیق بقدری دانستن سنی محض ممکن
نیست تا این قایل می گوید که آنحضرت صلی الله علیه و سلم از عموم انبیین در خاتم النبیین
مستثنی است و ظاهر است که سوگند از عموم انبیین مستثنی و خارج است خاتم النبیین
نخواهد شد این قول از غرضی است خاتم النبیین از آنحضرت صلی الله علیه و سلم یکشده آن کفر
است این کفر را وجوهایات اسکان مساوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم دانستن ظاهر است
چنان مساوی بر تقدیر وجودش اگر در عموم انبیین داخل باشد و این قایل خاتم النبیین
تواند شد زیرا که دانست این قایل بر صورت خاتم النبیین از عموم انبیین مستثنی است
پس مساوی آن حضرت صلی الله علیه و سلم تواند شد زیرا که آنحضرت صلی الله علیه
و سلم خاتم النبیین اند و اگر در عموم انبیین داخل باشد خاتم النبیین تواند شد چه کسی که در
عموم انبیین نیست خاتم انبیین نمی تواند شد پس قوی از اسکان مساوی آنحضرت صلی الله علیه
و سلم در وصف خاتم النبیین حسب قایل مستلزم قول بیرون سوگند انبیین نیست
خاتم النبیین است و این قول کفر و بیسلاطیت است پس هر چند کفر و سوءطایف بر این
قایل لازم است و چنانچه در کفر غرضی تواند شد باز این قایل محترم شده و بشوخی بخشد
تصحیح نکرده که مساوی و جمیع کلمات نفس و قند و بر است این خود اعمه این است بعد
اسکان مساوی بی جمیع الکالات این را وجوهایات اسکان مساوی بی جمیع انبیین است
و انکاشتن چه مرتبه حماقت است از این بعد این قایل بیانی از این احتمال نمود که وصف خاتم
انبیین در مساوی مفرض یافته نشود مگر در وصفی دیگر عادل و موازن و وصف منصف
انبیین بوجود باشد از ادعای این احتمال را وجوهایات اسکان مساوی آنحضرت
صلی الله علیه و سلم را کارد باید که اول این بیانی ثابت کند که انبیین و وصف عادل و منصف
و وصف خاتم انبیین است بعد از آن ثابت کند که آن وصف آنحضرت صلی الله علیه و سلم

خبره است بعد از آن امکان بودن آن محقق در دیگری ثابت گشتاگاه این را درجه
 اثبات امکان مساوی آنحضرت علی الله علیه السلام توانست شمر این احتمال مای اثبات
 امور دیگر و وجه اثبات امکان مساوی دانستن یکی کرب است ناشی است از جمیع
 بسط و کجی و طشت را ابدی احتمال بجای آید بجای احتمال نطفه مانع است از این
 احتمال با وجود عدم نیابت باطل کرده ایم اما این احتمال ما هم مساوی نیست چون نصب
 ختم نبوت در رسالت اعلی کمالات خلق است چه کوچک کمال کمالات خلق مساوی یا اعلی
 از منصب ختم رسالت در نبوت نیست ابدی این احتمال باز ما نقص شان آن منصب اعلی
 است و از ما نقص شان آن کفر است و انچه این قایل در اشائی دیگر این احتمال در تطهیر
 خاتم المرسلین علی الله علیه السلام مساوی مفرض خودش بزرگ و در غراب و باذن و تطهیر
 و صفت خاتم النبیین و صفت مفرض محلول آن بتیاری اندازی و ندقه نمازی و منافع غراب
 و باذن بزرگ و الخ و ترکان خود آورده کفر با الهی کفر است نیز زاده خیال علی خیال و آخرت
 و بال علی و بال و پیش ابدی این احتمال سرا یا محلول یا محلول این غیر محلول گفته است محلول
 است که مساوی و برابری در شرف و عزت باشد و وجود و اسباب آن در مساوی و زمین
 مختلف باشد مگر این قول او ابدی همان احتمال است و اثبات امکان مساوی آنحضرت
 صلی الله علیه و آله و سلم در شرف و عزت بر نفسان که وجه و سبب شرف و عزت آنحضرت صلی الله
 علیه و آله و سلم ختم نبوت در رسالت باشد و وجه و سبب شرف و عزت مساوی مفرض
 او و صفت و کمال و صفت خاتم النبیین باشد بی اثبات آنکه فلان صفت و بیست
 شرف و عزت محلول صفت خاتم النبیین است و بدون اثبات آنکه آن صفت در
 آن حضرت فعلی است علیه السلام خود نیست و محلول اثبات امکان وجود آن صفت در دیگری
 مشروط است بر این قاعده آن صفت را که سبب مساوی است بصورت آن و شرف و عزت با صفت
 خاتم النبیین باشد آن و نه اثبات بودنش سبب آنچنان شرف و عزت که صفت

خاتم نهمین سبب آن است خود و نه امکان وجود آن باعث درگیری ثابت کرد و نه میجو
نمودن آن باعث و این حضرت صلی الله علیه و سلم اثبات رسانید و این اثبات
باطل را استمال باثبات امکان مساوی آن حضرت صلی الله علیه و سلم انکاشت و باقتضای
اجل زمانست که بدستندل باثبات مقدمت لازم است مبادی احتمال برای استدلال کافی
نیست و مسلما بطلان این احتمال ادعای بیسیات است چه او گمانه بفضل عظیم خود آن
حضرت صلی الله علیه و سلم بآن شرف و عزت اختصاص بخشیده که وجود و حساب بکن مصلوح
اشتراک بین ایشان ندارد و جوهر آن وجود و حساب در درگیری بی غی بآن از آن حضرت صلی
الله علیه و سلم ممکن نیست مگر صلی الله علیه و سلم اول انبیین خلقا و آخرهم بعثا و لجار اولین
و الاخرین و اکرم الاولین و الاخرین صلی الله علیه و سلم و غیر ذلک من اصناف که تفصیل آن باو مذکور
شده است و این مقال بعد از ابدای این احتمال بیان نمود که مستبعد تفاضل و تساوی
تفاضل و تساوی در کثرت ثواب و رتب ب نامر باب است چنانچه است قدرت کامله ممکن
و مقدور و آنست که بر فضول را در کمالات و بر سوازی کثرت ثواب فضول است مساوی
بلکه افضل از افضل گرداند و جمله مؤمنین در این معنی حکم التساوی الله سبحانه و تعالی این قول او بود و جوهر
عده به بطلان کرده ایم و بیان کرده ایم که این قول بوجه عده مستلزم کذب است حاجت
اعلا و آن نیست این است حال وجودی که این مقال در قول خود امکان نفس مذکور بود و جوهر
کثیره مذکور سابق ثابت گشت و ذکر آن بی نامر آن فراموش و بوجه اثبات امکان تساوی
آن حضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات از شستن از نفسی غایت جلیل مراب است این
قال از ذکر آن عزیمات جز اینها ایمان خود در برابر داد و تمسک آن باقتضای بحیرت و مجاہدت
و خود خود حمید بجای و حمید و شمس و نهار و نهار و سوری بر داشت شمس را و نهار و الا حمید و
ذلک هو انفسه ان البین و قول باو و آنچه بن محمد میبینی الی آخره و از کمالات و کمالات
آنست و بی نامر قول عمر بن خطاب و قول سعد بن ابی وقاص و قول عمر بن خطاب و قول سعد بن ابی وقاص

[illegible]

فیر قنایه الیه که مصداق غیرات متناقصه اند و از این جمله صفات ذاتیه از جهت قدرت
آلیمی قائل نیستند مایل بودن مصداق مساوی و لا مساوی که اطلاق است تحت قدرت
آلیمی بر این مگر این جمله را می شگافد در افتاد و چنان و بیشتر در رنگ جانمایی زبان می شکند
همه و قول مصداق آبی عضوات لا قنایه تحت قدرت آبی قاعده عموم و شمول قدرت
آلیمی نشد هم در حل مصداق مساوی و لا مساوی تحت قدرت آبی چنان قاعده عموم
و شمول آبی که در شش طبعی شکله اوقات انقطع عانی مصداق قتل و اقیقین با اظه
و در این سطر هم همین است سطر هم نمی عموم و شمول تحت آبی نیست آبی این قائل
در شش تحت آبی قبول و عموم تحت آبی مکنات غیر قنایه را گرفتار است چنان قائل معتقد
دارد که اقصای اقسام و مضافی مطلقا لفظی لفظی و قبل و بعد و اول و آخر که در این
الیه است مکنی است و طلب آن در حصول ذات و سجد بالا جواب است پس این سطر
فیر قنایه مکنی اند تحت قدرت الیه آبی نیستند لای شش است بر شکلی نه کیس در ذات
صفات که الیه بر ذات متعلقه از جهت زیرا که آنان با مکان اقصای اقسام و مضافی
و قبل و اول و آخر قائل نیستند آنچه بر آنان لازم است که صفات که الیه که مکنی اند مستند
الیه سجد بالا جواب اند تحت قدرت و اقل نیستند چون سطر بالا صفات است سجد
بر که در ذات و قبل و اول و آخر و معتقد این قائل مکنی بالذات و حصول و سجد بالا جواب
است لازم است که در اعتقاد او ذات آن همه تقاضی و قبل و اول و آخر غیر قنایه در مرتبه
فلس ذات عقده و جب بالذات باشد زیرا که مرتبه نفس ذات عقده مقدم بر این سطر حصول
است از مرتبه نفس الماده است پس بر آنکه سطر بالا سطر اولی سطر بر این از قائل قائل
و اول و آخر و معتقد این قائل در مرتبه نفس ذات عقده صادق نیستند ضرورتا تا از السطر
المطلوب بر این قائل اعتقاد و صدق بر وجبات که تقاضی آبی و سطر اند در مرتبه ذات
عده لازم است ضرورتا تا از قتل و اقیقین فی مرتبه سطر بالا سطر اولی سطر بر این

صدق آن وجبات غیر متناهی در مرتبه ذات حق که باین قائل محسوب می‌شود و لازم است بوجوه
 غیر متناهی که هر چه اعتقاد صدق هر یکی از آن وجبات غیر متناهی که مستقل است و مبدء اکبری که
 اعتقاد انجائی که هر یک قائل لازم است که باین است که چون در اعتقاد این تالیل
 سلب نقائص و قبلی و فو اش غیر متناهی از ذات حق مقدس مکنات معلوله ذات حق اند
 و از ذات حق تفراده اعتقاد نبوت هر یکی از ان نقایص و قبلی و فو اش بذات حق مقدس
 و مرتبه نفس ذات مقدس بر او لازم است ضروری است که اعتقاد ارتقاء استحقاق این پس
 هر یکی از ان نقائص و قبلی و فو اش که اعتقاد نبوت هر یکی از آنها بذات حق در مرتبه نفس
 ذات حق باین قائل لازم است مکن بالذات خوانده شد چه نبوت مکن بالذات بذات حق
 واجب در مرتبه نفس ذات حق و اجماع که مقدم بر جمیع مکنات ذاتیه است تصور نیست پس
 لاحاله هر یکی از ان نقائص و قبلی و فو اش لازم است که در اعتقاد او واجب بالذات باشد
 پس به نقایص و قبلی و فو اش غیر متناهی که باین قول سبب اعتقاد ببودن
 آنها واجب بالذات لازم است یا با هم متغایر و متغایر ذات حق مقدس باشند پس باین
 قول قول بوجود وجبات ذاتیه غیر متناهی لازم است چنان شده انجائی شراک است
 یا با هم متغایر و متغایر ذات حق مقدس باشند بلکه عن ذات حق مقدس باشند پس
 بر او اعتقاد اتحاد ذات حق واجب بقایص و قبلی و فو اش بالذات و اتحاد نقائص و قبلی
 و فو اش با متغایر و متغایر ذات حق لازم است و این شده انجائی که در وسطائیت است
 چون این قائل سابق ازین گفته است که چون صفت علم و قدرت مکن بالذات است وجود
 هر دو مکن خواهد بود و مظهر هر دو وجود هر دو لذات حضرت الموصوف بل شان
 واجب گشت هر دو از حضرت موصوف تعالی شان متصغ خواهد بود و عدم هر دو صفت
 منکوره از ذات مقدس که از شان بلو علم و قدرت است برینجا جمل و مجز است که با هم
 نسبت کو با متغایر لذات حضرت الموصوف تعالی شان دو کون الاتصاف می‌کند لک

تعیین این اقسام با التفایض نیست لذا واجب تحلیل مع کونی نفس مکن بالذات
 کما فی الصفات الکمالیه موجب لذات حضرت الموصون بل شاید در همه مع کونیها مکن بالذات
 فی نفسها انتهی ازین قول او ثابت است که او اعتقاد دارد و ثبوت جمل مجرد در مرتبه ذات
 حق مفسر بآنند و تعالی صایقول الظالمون چه علم قدرت او از صفات زائده است که هر
 یک از اینها علم تکمیل پس علم قدرت او سبحانه از ذات حق مقدم بر صفات اعتقاد و متعارف
 است پس علم قدرت از نفس ذات حق مقدم بر سلب است و در اعتقاد این علم سلب
 قدرت از ذات حق که از شان او قدرت است جز است و سلب علم از ذات حق که از
 شان او علم است جمل است پس بر اعتقاد ثبوت مجرد و جمل در مرتبه ذات حق با و سبحانه
 لازم است پس بر اعتقاد او ثبوت مجرد در مرتبه ذات حق شایع انحصاری قدرت از ذات حق
 مقدم بر سبحانه است و نفسی بر علم تکمیل لازم نمی آید چه نزد کائناتیا پس با اقصای احوال سبحانه
 صفات کمالیه سلب صفات از تعالی و قیام و فوایش محبت ذات نیست مصداق
 سلب اقصای او سبحانه تعالی و قیام و فوایش نفس ذات حق است و مصداق اقصای
 او سبحانه صفات کمالیه که قیام صفات کمالیه ذات حق مقدم بر است از ان متعارف است و عرض
 عبارت است از عدم قدرت از انکه مستعد آن جمل عبارت است از سلب علم از ما و
 مستعد آن و ذات حق مستعد ما مستعد و قوت منزله است خیر چون این قابل برهان
 و زیادت صفات کمالیه بر ذات مقدمه ساقط سلب قدرت و علم در همه صفات کمالیه
 از نفس ذات مقدمه مستقل مرتبه نفس الذات الحق در اعتقاد و ضروری است و این قائل
 فیما سبق گفتناست که عدم علم از حضرت موصون بل شاید مستلزم جمل است چه سلب
 بسیط از وجود و منوع مستلزم سلب جمل است کما لا یخفى علی النطقه انتهی بمبارزه
 پس چون سلب بسیط قدرت و علم در همه صفات الکمالیه از ذات حق که موجود
 علی الاطلاق است و در هیچ مرتبه عدم نتواند شد و اعتقاد این قائل محذور است

تمام است مثلی گفته و اما نقلی اقول ذکر لغو و نقل مقابل عقلی کرد و جادایل نقل است
برایکه هر دو بر دو دلیل نقلی عقل نیست و حال آنکه هر دو دلیل که نقلی موسوم کرد و نیز عقلی
است که مذکور در حضرت قرآن است حق تعالی به و مقدمه عقل که عقل بصورت آنها حاکم است
استندال بر اثبات قدرت خود فرمود و یکی آنکه قادر بر اعلی قادر بر ادنی می باشد و دوم
آنکه ممانعی که ممتنع خود را بقتل و اختیاری هر چو که خواست ممتنع تواند کرد و با مقتضای
و اختیار خود ساخت و اما قدرت است بر ممتنع مثل او و این هر دو مقدمه عقل حکم بصورت
آنها حکم میکنند گویا مکار مقابل خطاب و طلب نیست و قدر ممتنع با لغو و اگر در قرآن
بجای این هر دو دلیل نمی بود در وقت اگر کسی استندال بآنها میکرد هیچ میشد و محتاج
نی بود پس آی هر دو دلیل اگر چه از قرآن است عقل است حق تعالی هر جا که در مقابل مکران
قرآن مجید استندال بر ذات و صفات خود میفرماید عقل می باشد زیرا که حق تعالی در این
مناقصه الاظهار و انحال خود استندال بر برای بهیچ عقاید اربع و الهیاتی است بر این که
دلائل اثر بر و شرط ذلت عقلی است پس استندال بدان عقل باشد نه عقل که از هم
دو کس در حقایق متضدیه است قال الاخرایی بلعرقه تدل علی بلعیر و اثر الاقدام علی البسیر
ضمایرات ابرار و در بعضی ذات فجاج کعبه بلان علی طبیعت انجیر و بگوید از مکر
و دلیل عقل ما عالم ربانی اندر آن مجید نقل کرده و عقل مقابل عقلی نخواهد شد مثلاً در اثبات
مسائل حساب و سبک و ثقل بمنه می انا قلید من و از شریک شش و اثر او و و بیوس
و الا لا کوسن نفس می کنند و چنان از او به الهیات و اسباب طبیعیات است تسیری
از تحقیق فلا سلفه و لکن متغایری سازند بالانتهی کس باطلی برای دلائل و احیای
دیگر آورده و عقلی و نقلی می سازد آری اگر بگفت که این قابل سیر و سیر و سیر
بسته و نقلی و بعضی مسائل آورد و یکی باز و طایفه و دلائل از قرآن مجید
نقل کرده و مقابل عقلی با عقلی نمی کرد و بصورت خطوط نقل بر هر دو اخیر با اعتبار لغت

انچه از غنای صبیح میشد مثال نقیضات این است کتب حکیم العیاض که این دلیل
 نقیض است بر فرضیت رسوم و این عقل را دلیل معی هم می گویند مقابل عقل پس تحقیق
 از این است نزد هر مقل که صد و پانزده دلیل از عقل بر می آید و این است بازی گرم بودن
 صد مثال تقریب دانستی شود که یکی از آنها بنوعی است خوشنادر اصل که آن ثابت
 و فرض آن در ساست پس خیال محال پنج انگشت آن که پنج انگشت حیات ابدی خود است
 نهایت ناز و باطن بدست اقول شیخ محمدی که این سرشته باویر جلالی و این کواکب
 حیرت انگیز بی یمانی در این معجزه و معجزه باویر جلالی و این بافتنای فرط
 همراهی با قلب عالم ربانی لطیف فرموده است در بعضی مسائل خود بعد ادعای تکیه
 وجود حق غیر صلی الله علیه و سلم اهل است قدرت الله تعالی می گوید که این دعوی
 مدلل است بر دلیل عقل و بر این عقل را دلیل عقل پس بیانش باویر آنکه حق عزوجل در بلاد
 است میفرماید اودیس الذی خلق السموات و الارض یتدبرهن انکم لکن شاکرین و هو الخالق
 الخیر من امره و اذا ما شکیتم ان یقول که کن فیکون پس خبر جمع مذکور راجع است بسوی
 جمیع غنی آدم زیرا که اگر چه مذکور در مقام بیان معاد و وقوع است پس هر کس در معاد زنده خواهد
 شد که مدلل است در کتب مذکور و ظاهر است که هر فرد انسانی در معاد زنده شدنی است
 پس مثل بعضی که میگویند که در اهل قدرت علیه باشد پس گویند ترکیب دلیل
 مذکور نیز چه شد که می صلی الله علیه و سلم در معاد زنده خواهد شد و آن از ضروریات دین
 است و هر کس در معاد زنده خواهد شد پس وجودش باویر مدلل است تحت قدرت علیه
 بعضی که میگویند که پس وجودش می صلی الله علیه و سلم باویر باشد تحت قدرت
 آیه و ما مطلوبه ثانیا آنکه وجودش مذکور می کن است بالذات حشری ممکن بالذات عقل
 است تحت قدرت علیه و الله تعالی و وجودش ممکن حشری و امکان اشغال باویر مقتضای
 خود و معنی این دلیل را بیان کرده و آنچه بران امر معنی کرده و مرفوع است چنانچه در

خواهد آمد ان شاء الله تعالی و ثانیاً آنکه حق تعالی و کلام پاک خود در مقام عید و از وجود
مخلوقات بر اعلا قدرت خود بر مثال بائنا استدلال فرموده چنانچه از حیاتی ارض
و انزال طرر حسیای موتی و در ساد در آیات کثیره استدلال فرموده منما قوله تسبیح
و هو القی انزل من السماء ماء فانشزنا به لجه میتا که ملک تحریون و از ایجاد آدم علیه
السلام بی پدر بر اسکان ایجاد عیسی علیه السلام بی پدر استدلال فرموده انی مثل میسئ
منما لکشی آدم خلقه من قرابتم قال لکن فیکون و باینکه استدلال بوجه مذکور در قرآن مجید
شامل و تعارض است پس برای تقدیر وجودی محمد صلی الله علیه و آله و سلم خود دلیل باشد
بر اسکان وجود مثل انسان از هر قدرت الهیه پس گویا ترکیب دلیل بر این تقدیر باین
وجه خواهد بود که محمد صلی الله علیه و آله و سلم داخل تحت قدرت الهیه باشد و وجود مثل
ایشان هم داخل باشد تحت قدرت مذکوره لان کلمه التلیل واحد فی الیه ذوال تحت القدوة
و هر که منطوق بالقرآن و بما المطلوب ما بران محلی پس برایش آنکه در مثل مذکور تحت چه
است و هر مستثنی بال غیر ممکن است بالذات و هر ممکن بالذات داخل تحت قدرت الهیه
است پس وجود مثل مذکور داخل است تحت قدرت الهیه و بما المطلوب اما مقدمه اولی
پس برایش آنکه مثل مذکور در نفس الامر معدوم است و هر معدوم یا مستثنی بالذات است
یا مستثنی بال غیر پس مثل مذکور یا مستثنی بالذات است یا مستثنی بال غیر لیکن مستثنی بالذات
نیست پس مستثنی بال غیر است اما صغری در برنی قیاس اول پس احتیاج بیان ندارد و اما
تخصیه مستثنای سدر قیاس ثانی پس برایش آنکه مثل مذکور عبارت است از فردی
مشاکک آنجناب باشد در ماهیه و اوصاف کمال پس اقتناع بالذات یا بسبب احتیاج
مشاکک در ماهیه خواهد بود یا بسبب استتناع انحصار باوصاف مذکوره یا بظن
ان نفس بالذات و بظاهر است که ما بیهت آنجناب خسان است و همیشه آن است
انسان و بالذات بالذات المراد مستثنی نیست و انحصار باوصاف مذکوره نفس

نفس باز به تمسک نه والا نقصان انتخابیم باوصاف مذکوره متفق میشود فان حکم
 انشایی را حدیثی نیست بلسبب بالنظر الى نفس المایته و الا لازم عدم اشتراک المایته
 برینها نظرم عدم المایته بدیانت پس وجود مثل مذکور مستبعد بالذات نباشد بلکه بخاطر
 مباحث خارجیه مثل ایجاباتی بعدم وقوع آن با تعلق بحداده اولیه بعد هم آن را مثال
 ذلک میکنیم است معنی متمنع بالغیر پس وجود مثل مذکور متمنع بالغیر باشد تا بی کلامه بالعاطفه
 و عبارت پس معلوم شد که شیخ بخدی الطلاق بر آن عقل بر یک وجه است و لاشعشع الطلاق
 عقلی بود و چه بسکه لایق و دروده است و استاد قتل کلام او نکرده است اگر الطلاق
 عقلی بر آن دو وجه دلیل بی عقلی است دلیل بی عقلی شیخ بخدی است و الا کلام بر قتل
 دلیل بی عقلی است بر سال یا شیخ بخدی بی عقلی بوده است یا این مرید او بی عقل
 است ازین رو و دیگر گفته شود و سلام است استاد را که از شیخ بخدی ناقل
 است تصحیح عقلی باید با عبارت شیخ بخدی بالعاطفه نقل کردیم ما را تصحیح بودی آن
 دو وجه دلیل عقلی منوری نیست چونی این سبک و الا شیخ بخدی مقتدای خود را می
 کرد و ضرب مثل گوشت خرد دندان سبک دندان بخامی سوز و اما برای ایضاح تمسک
 این و قلع تنگ میگنیم که حاصل دلیل اول آواره شیخ بخدی چنانکه او تصریح
 بیان کرده این است که نبی صلی الله علیه و سلم دعا و زنده خوا بپوشد و بگوید دعا
 زنده خوا بپوشد پس وجود مثل او تحت قدرت الهیه داخل است بمقتضای آیه
 که پس وجود مثل نبی صلی الله علیه و سلم تحت قدرت الهیه داخل است و عسرو
 مقتدر این دلیل ثابت سمع العقل با ثبات ساد و جانی مستقل نیست و مستلزم دعا
 آسمانی از سمعیات است که او صریح فی کتب الکلام و دلیل که کلامین معتد به
 آن عقلی و کسی باشد عقلی پس بیست سال فی شرح طحاوی الدلیل با عقل
 جمیع مقدمات قرینه کانت او همیشه و او عقلی محسوسا کذاک او مرکب منها و الا اولی

هو الدلیل العقلی المحض لکن لا یترفع علی سماع اصلا و الثانی وهو النقلی المحض لا یصور از حدیث
الخبر لا یمنه فی بقید الدلیل العقلی العلم بالمسئول و انما لا یثبت الا بالعقل و ان غیر
فی المعجزة الثالثة علی صحتها و لا یرید اثباته بالعقل و اما تسلسل و التالیف یعنی الکرب
منها هو الذی یسمیه بالنقلی لانه علی النقل فی الجملة انتهى انی بخارج معلوم شد که این
حق حاصل دلیل شیخ خود نمیباشد و باوصفت نمییدن آن دلیل در پی اتمام
آن افتاد و از غیبات آن دریافت کنی عقل نیست و این دلیل را عقل ناییدن
کلامی عقلی که ام کس است این قائل که کیش در کتاب سفید کرده است هنوز
یعنی دلیل عقلی و دلیل نقلی فایده است هر دلیل که مستند مقدمه از مقدمات آن نقل باشد
و این نقلی است و از مستند هر یک مقدمه از مقدمات آن نقل نباشد آن دلیل عقلی است
می تواند شد که دلیل واحد با متبای دلیل نقلی باشد و باعتبار دیگر دلیل عقلی باشد مثلاً
اگر کسی دعوی کند که تعلم حکمت حسن است و بر این دعوی استدلال کند باینکه قسم حکمت
اکتساب غیر کثیر است و اکتساب غیر کثیر حسن است پس اگر مقدمه اولی را مستند کند
بقوله سبحانه و سن یؤتی الحکمة فقد ادعی غیر کثیر است این دلیل نقلی خواهد بود و اگر آنرا مستند
کند به بیان مصلح و منافع که در تعلم حکمت است این دلیل عقلی خواهد بود و همچنان اگر
کسی دعوی کند که شرک باطل بدترین عباد است و بر این استدلال کند باینکه شرک
بدترین عقاید است و مستند بدترین عقاید بدترین عباد است پس اگر مقدمه اولی را مستند کند
بقوله سبحانه ان الشکر نظام عظیم این دلیل نقلی خواهد بود و اگر آنرا مستند کند به بیان
مقاصد شرک و وجه بطلان آن عقل این دلیل عقلی خواهد بود پس چون شیخ بخشدی آن
وجه ثلثه را که اول بیان کرده است مستند نقل کرده است یعنی در وجه اول مقدمه
قائل که هر شیئی ممکن دانی است تحت قدرت الهیه بقوله سبحانه و هو علی کل شیء قدیر و دانی الهیه
علی کل شیء محقق است و در وجه ثانی این مقدمه را در هر که در محال زنده خواهد شد

خاتم النبیین سبب آن است نمودن اسکان وجود آن محض در دیگری ثابت کرد و نه موجود
تنبه بود آن محض در آن حضرت صلی الله علیه و سلم اثبات رسانید محض ابدائی این احتمال
باطل را استدلال اثبات اسکان مساوی آن حضرت صلی الله علیه و سلم انکاش است و باقتضای
جمل نمائست که بدست استدلال اثبات مقدمات لازم است ابدائی احتمال برای استدلال کافی
نیست و لهذا بطلان این احتمال از اجمالی بدیهیات است چه او سبحانه و تعالی بفضل عظیم خود آن
حضرت صلی الله علیه و سلم بآن شرف و عزت اختصاص بخشیده که وجود و سبب آن معلوم
اشتراک بین ایشان ندارد و تجویز آن وجود و سبب در دیگری بی نفی بآن از آن حضرت صلی
الله علیه و سلم ممکن نیست لکن صلی الله علیه و سلم اول النبیین و خالق آخرهم نبی و الحار الاولین
والآخرین و اکرم الاولین و الاخرین صلی الله علیه و سلم غیر ذلک من الصفات که تفصیل آن بالا ذکر
شده است و این قائل بعد از ابدائی این احتمال بیان نمود که مستبعد در تفاضل و تساوی
تفاضل و تساوی در کثرت ثواب و قرب رب الارباب است و ظرورت قدرتی که ممکن
و مقدور است که هر فضولی را که در کمالات در بر تساوی کثرت ثواب معقول است مساوی
بلکه افضل از افضل گرداند و جمیع مؤمنین در این معنی تساوی اند اما بقی این قول او را بوجه
عده بطلان کرده ایم و بیان کرده ایم که این قول بوجه عده مستند است که دوست حاجت
انعام آن نیست این است حال وجود کثیره که این قائل در قول خود اسکان شخص مذکور بوجه
کثیره مذکور سابق ثابت گشت ذکر آن بی نیاید آن خلافات را بوجه اثبات اسکان تساوی
آن حضرت صلی الله علیه و سلم در جمیع کمالات انکاش از تقصیر غایب است چنانکه کتب است این
قائل از ذکر آن خلافات جز باطلایان خود را بر باد داد و تمسید آن باقتضای بحیرت و نکادت
سوره خود تمسید بجای و حق تعالی و عیسای و عیسی و سوره بر داشت خسره نیاید و الا خسره
و ذلک به آخر ان البین و قول او و انچه این تمهید بین الی آخره و الا که این حساب
حق و ای تامل عمر معنی نمی نمود و شمول قدرت الهی نفی معنی عموم و شمول قدرت الهی

آنسرت بنانا اگر بھلا اس کا لٹا کچھ آسان تو تھا نہیں باوجود کوشش طبع
مذون نا کامیاب رہا مگر مینے ہمت نہ ہاری اور جہد و جہد کا سلسلہ
جاری ہی رکھا۔ بالآخر جبکہ شرفِ حضوری آستانہ عالیہ حضرت
شیخ الاسلام و المسلمین خیار الملتہ والدین حضرت اوستا ذی
داوستا ذالکل نے الکل مولانا السلام حضرت محمد ہدایت لہد
حسان جمع المسلمین بطول بقائے سے جون پور میں شرف ہوا
تو بعد چند سال اظہار اس تمنا ی دلی کا کیا۔

حضرت اوستا ذنا السلام مدظلہ بچہ بہت اوس شفقت و محبت
بزرگانہ کے جو اس پچھیر کے حال پر مبذول فرماتے تھے اصل
مسودہ مصنف علیہ الرحمۃ کے قلم کا مرقومہ عطا فرما کر اجازت طبع
کی دی۔ گویا میرے پاس اصل مسودہ موجود تھا مگر پچھیر ہی
بہ نظر غایۃ استیاطہ و اور سنے نیم پہنچانے ایک مولانا بابکات احمد
صاحب ٹوکی سے ملا اور دوسرا مولانا عبدالمقصد صاحب
بدایونی نے مرحمت فرمایا۔

فقیر نے بہ صرف زر کشیر و محنت شاقہ طبع کرنا شروع کیا۔
اور محنت طبع میں خاص ہتہام ملحوظ رکھا ہے اپنے مستعد فضلا
اس کے صحیح ہے۔ ذاتہ حصے کی تصحیح و فقیر نے دوبارہ کمال
عرق ریزی کی ہے۔ تین سال کی پیادے محنت و مشقت کا نتیجہ ہے
جو یہ علمی گنجینہ آج آپ حضرات کی نگاہوں کے سامنے ہے۔
جانبِ حاملِ عنات بھی بنیال سہولت کر دیت ہیں خصوصاً قصبہ
کے عنات تو اس طرح مل کیے ہیں کہ شاید جو کسی استعداد

عربی رکنے والا بھی اس نصیب سے کافی طور پر مستمع ہو سکتا ہے
 اب گزشتہ یہ ہے کہ اگر باوجود اس قدر اہتمام کے بھی مجھ
 نقطہ یا مرکز کی غلطی رہ گئی ہو تو ناظرین سہاوت فرمائیں گے
 اس لیے کہ وہ ہاتھ جنہیں یہ رسالہ جانے والا ہے
 ان کو اس قدر غلطی مطابقت سے بے لطف
 ہونے نہ دے گی وَاللّٰهُ يَهْدِي مَنِ ارْتَضٰ
 اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيْمٍ وَ اٰخِرُ دَعْوَانَا
 اِنَّ الْحَمْدَ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ
 وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى
 خَيْرِ الْمُرْسَلِيْنَ وَعَلَى اٰلِ
 وَصْحْبِهِ اٰمَنُوْنَ وَعَلَيْهِمْ
 مَعْلَمٌ يَا اَحْمَدُ
 اَوَّلُ حَمْدٍ
 اَوَّلِيْنَ

حررہ بقلمہ فقیر محمد بن عبداللہ قادری اچشتی علی صہبہ۔